ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1968-1969 ΤΕΥΧΟΣ 19ον

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ

ΤΟΥ

Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΡΡΕΝΩΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ

•

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

. . . . . Κυριάκος Χατζηϊωάννου — Βιογραφικὸν Σημείωμα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΛΕΒΕΝΤΗ . . . . . Ἀποχαιρετισμός.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΜΙΛΙΑΙ ΚΑΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΤΕΛΕΤΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΙΜΗΝ ΤΟΥ ΑΦΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

ΔΡΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΧΑΤΖΗ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ

Κείμενα τῆς Α.Μ. τοῦ Προέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ, τῆς Α.Ε. τοῦ Πρέσβεως τῆς Ἑλλάδος κ. ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗ, τοῦ Ὑπουργοῦ Παιδείας Δρος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΣΠΥΡΙΔΑΚΙ, τοῦ τιμωμένου, τῶν κ. κ. ΡΕΝΟΥ ΣΟΛΟΜΙΔΗ, ΑΝΔΡΕΑ ΠΟΥΓΙΟΥΡΟΥ, ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΡΑΘΕΥΤΗ, ΑΝΔΡΕΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ, ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΜΕΡΕΜΕΤΗ, ΧΡ. ΠΕΤΡΩΝΔΑ, ΣΚΕΥΟΥ ΣΥΡΙΩΤΗ, ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΠΛΗΣΗ, ΜΑΡΙΑΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ, ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ, ΧΡΥΣΤΑΛΛΕΝΗΣ ΡΙΡΗ καὶ τῶν μαθητῶν ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΑΤΖΗΒΑΡΝΑΒΑ, ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΣΑΛΑΚΟΥ καὶ ΑΝΔΡΕΑ ΑΔΑΜ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΧΑΤΖΗ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ . . . Ὁμιλία ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ Σχολικοῦ ἔτους 1968—1969.

ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΝΑΓΗ . . . . . Μέσα στὶς φλόγες, Μπιάφρα.

ΜΙΧΑΛΑΚΗ ΠΑΙΔΟΝΟΜΟΥ . . . . . Ἕνα ἰδανικό.

ΜΙΧΑΛΑΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗ . . . . . Ἄρνηση, Ἀναζήτηση χαρᾶς.

(Συνέχεια ὄπισθεν)

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΕΙΣ ΚΥΡΙΑΚΟΝ ΧΑΤΖΗ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ ΑΡΧΕΙΑ

ΑΓΩΓΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ

ΤΟΥ Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΡΡΕΝΩΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ

•

Ἐπιμελητής: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

(συνέχεια)

ΛΑΜΠΡΟΥ ΠΕΤΡΟΥ . . . . . Σχέδιον Β', Συμφωνία, Παλμοί.
ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ . . . . . Ἀπογείωση.
ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ Ἡ διαλογὴ τοῦ φωτός, Ποίηση, Ἐπισκίαση, Ἀκόρεστη, Ὀξύμωρον.
ΑΘΑΝΑΣΗ ΧΑΤΖΗΑΘΑΝΑΣΙΟΥ . . . . . Οἶνον πολύν.
ΜΑΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ . . . . . Παίζοντας στὴ γειτονιά.
ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ . . . . . Ἀπὸ τὸ ξύπνημα μέχρι τὸ σχολεῖο
ΑΓΓΕΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΔΗ . . . . . Πρωινὸ ξύπνημα.
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ . . . . . Ἐκδρομὴ στὴν Ἀκανθοῦ.
ΖΗΝΩΝΑ ΖΗΝΩΝΟΣ . . . . . Χειμωνιάτικη λιακάδα.
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΘΕΟΧΑΡΟΥΣ . . . . Τί θὰ γίνω ὅταν μεγαλώσω, Λίγες ὧρες στὸ δάσος.
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΡΚΙΔΗ . . . . . Ὁ ἑαυτός μου.
ΠΑΝΑΓΗ ΠΑΝΑΓΗ . . . . . Ἡ γατούλα μου
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΧΑΤΖΗΑΘΑΝΑΣΙΟΥ . . . . . Τί θὰ γίνω ὅταν μεγαλώσω.
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΡΤΖΙΛΗ . . . . . Πρώτη μέρα στὸ Γυμνάσιο.
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ . . . . . Τὸ μεγάλο διάλειμμα.
ΑΓΓΕΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ . . . . . Ἀπόγευμα στ' ἀκρογιάλι.
ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑ . . Προετοιμασίες γιὰ τὶς γιορτές, Ἕνας περίπατος στὸ δάσος.
ΑΝΤΡΕΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ . . . . . Γάμος στὸ χωριό.
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ . . . . . Μιὰ νεροποντή.
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ . . . . . Ἕνα ζῶο μιλᾶ γιὰ τὸν ἀφέντη του.
ΣΩΤΟΥ ΧΑΤΖΗΠΡΟΚΟΠΙΟΥ . . . . . Ἡ ἐξαδέλφη μου
ΜΙΧΑΛΑΚΗ ΤΡΙΓΓΙΔΗ . . . . . Χιόνι.
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΤΗ . . . . . Ἡ κοσμικὴ πυρκαϊά, Ἐντιμότης.
ΜΑΡΙΟΥ ΤΣΕΡΙΩΤΗ . . . . . Τὰ πουλιὰ κελαδοῦσαν.
ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ . . . . . Στάση ἀριθμὸς 13, Ἐπιμέτρηση κι ἐπικαταλλαγή
Ἤπειρος.
ΜΙΧΑΛΑΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗ . . Ἡ ψυχικὴ κατάσταση τοῦ Ἀβραὰμ στὴ «Θυσία τοῦ Ἀβραάμ».
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΣΑΛΑΚΟΥ . . . . Φώτης Κόντογλου, Ὁ ρόλος τῆς Ἑλένης στὸν Ὅμηρο.
ΑΝΔΡΕΑ ΑΔΑΜ . . . . . Τὸ νόημα τῆς θυσίας τοῦ Γρηγόρη Αὐξεντίου.
ΑΝΔΡΕΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ Τὸ ἔργο τοῦ Ἄγγελου Τερζάκη «Προσανατολισμὸς στὸν αἰώνα».

ΕΙΚΟΝΕΣ ΜΑΘΗΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

Χ. Κάρουλλα «Στὸ δρόμο». Κ. Σάββα «Ἡ ἐπίσκεψη». Δ. Ἀναστασιάδη «Τοπίο». Ζ. Ἀντωνιάδη «Τὸ ἀγρόκτημα». Χρ. Χρυσάφη «Βυθός». Μ. Θεοδότου «Τοπίο» Μ. Ἀρχοντοῦς «Νησιώτικο τοπίο». Π. Χριστοφῆ «Ἀγροικία». Κ. Βασιλειάδη «Θέμα ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ '40». Χ. Χατζηαθανασίου «Σύνθεση μὲ μπουκάλια». Γ. Πασχάλη «Ὁ βασιλιάς». Γ. Γεωργίου «Μορφή».

ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὸ Χρονικὸν τοῦ Γυμνασίου 1968—1969. Ἐκδηλώσεις τοῦ Πνευματικοῦ Ὁμίλου τοῦ Γυμνασίου 1968—1969. Ἀθλητικὴ Κίνησις 1968—1969. Πίναξ φοιτήσεως μαθητῶν 1968—1969. Τὰ μέλη τῆς Ἐφορείας τῶν Ἑλληνικῶν Ἐκπαιδευτηρίων Ἀμμοχώστου. Οἱ Καθηγηταὶ τοῦ Γυμνασίου 1968—1969. Τὸ Διοικητικὸν συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου Μητέρων τῶν μαθητῶν τοῦ Γυμνασίου 1968—1969. Τὸ Γραμματειακὸν Προσωπικὸν τοῦ Γυμνασίου. Βραβεῖα ἀπονεμηθέντα τὸν Ἰούλιον τοῦ 1969. Ἀπόφοιτοι Σχολικοῦ ἔτους 1968—1969. Ἡ «Ἀγωγή».

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ 400 ΜΙΛΣ

Τύποις: «Πρόοδος» Λτδ., Λευκωσία.

ΑΓΩΓΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ

ΤΟΥ Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΡΡΕΝΩΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ: 1946 | ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1968 - 1969 | ΤΕΥΧΟΣ 19ΟΝ

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΧΑΤΖΗ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΧΑΤΖΗ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἄχναν τὸ 1909. Ἀπεφοίτησεν ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον Ἀμμοχώστου (1927) καὶ ἐσπούδασε Φιλολογίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, τοῦ ὁποίου ἐγένετο πτυχιοῦχος (1932) καὶ διδάκτωρ (1936). Βραδύτερον (1945—1946) ἐσπούδασε Κοινωνικὴν Ἀνθρωπολογίαν (Social Anthropology) εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ὀξφόρδης.

ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ :- Ὑπηρέτησε τὴν Παιδείαν τῆς Κύπρου κατ' ἀρχὰς ὡς Καθηγητὴς Φιλολογίας εἰς τὰ Γυμνάσια Κυρηνείας, Λευκωσίας, Ἀμμοχώστου καὶ εἰς τὸ Διδασκαλικὸν Κολλέγιον Μόρφου καὶ ἔπειτα ὡς Γυμνασιάρχης εἰς τὰ Γυμνάσια Μόρφου καὶ Ἀμμοχώστου. Εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον Ἀμμοχώστου καὶ τὸ Α' Γυμνάσιον Ἀρρένων Ἀμμοχώστου ὑπηρέτησεν ἐπὶ 20 ἔτη, ἐξ ὧν τὰ 10 ὡς Γυμνασιάρχης.

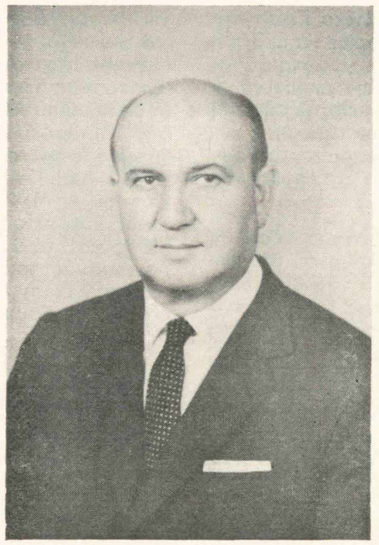

Ἐκτὸς τῶν ἐκπαιδευτικῶν ὑπηρεσιῶν του προσέφερεν ὑπηρεσίας καὶ ὡς Πρέσβυς τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας παρὰ τῇ Ἡνωμένῃ Ἀραβικῇ Δημοκρατίᾳ εἰς Κάϊρον (1961—1963).

Αἱ δραστηριότητές του εἰς ἄλλα πεδία ἔχουν ὡς ἀκολούθως:

ΔΙΕΘΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ: Συμμετέσχε δι' ἀνακοινώσεων εἰς τὸ Πρῶτον Διεθνὲς Συνέδριον Γενικῆς Διαλεκτολογίας (προεδρεύσας εἰς τὸ τμῆμα latin vulgaire, domain grec).Louvain-Bruxelles. 1960. — Εἰς τὸ 6ον Διεθνὲς Συνέδριον τῶν Ἀνθρωπολογικῶν καὶ Ἐθνολογικῶν Ἐπιστημῶν, Paris, 1960. — Εἰς τὸ 4ον Διεθνὲς Συνέδριον διὰ τὴν Ἔρευναν τῶν Λαϊκῶν Διηγήσεων, Ἀθῆναι, 1964. — Εἰς τὸ 1ον Διεθνὲς Συνέδριον Κυπρολογίας, Λευκωσία, 1969.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΑΙ :- Εἶναι Ἑταῖρος τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρείας, Ἀθῆναι (1937). — Fellow of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland (1945-). — Collaborateur, Centre International de Dialectologie Générale, Près l'Université Catholique de Louvain ((1954-). — Active Member (ordentliches Mitglied) of the International Society for Folk-Narrative Research, Göttingen (1964-).— Ἱδρυτικὸν Μέλος τῆς Διεθνοῦς Ἑταιρίας τῆς Ἐθνολογίας καὶ Λαογραφίας (S.I.E.F.=Societé Internationale d'Ethnologie et de Folklore), Paris, (1966-). — Μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν, Λευκωσία (1964-). — Ἱδρυτικὸν Μέλος καὶ Πρόεδρος τοῦ Ἐπιστημονικοῦ καὶ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Ἀμμοχώστου, Ἀμμόχωστος (1960 - 1961 καὶ 1964 —).

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΕΙΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ :- Προσεκλήθη καὶ ἔδωσε διαλέξεις εἰς τὰ Πανεπιστήμια Ἀθηνῶν (1961) καὶ Βόννης, (1965).

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ :- Ἐξέδωσεν εἰς βιβλία τὰς ἑξῆς μελέτας: Βιβλιογραφία τῆς Κυπριακῆς Λαογραφίας καὶ Γλωσσολογίας (Σύγχρονης Γλώσσας), Λευκωσία, 1933. — Περὶ τῶν ἐν τῇ Μεσαιωνικῇ καὶ Νεωτέρᾳ Κυπριακῇ ξένων γλωσσικῶν στοιχείων, Ἀθῆναι, 1936. — Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις. Ἐκλογαὶ διὰ τὴν Β' τάξιν τῶν Ἑξαταξίων Γυμνασίων, μετὰ σχολίων. Λευκωσία, 1944.—Κυπριακοὶ Μῦθοι, Λευκωσία, 1948.—Ἡ 9η Ἰουλίου τοῦ 1821 ἐν Κύπρῳ (δραματοποίησις τοῦ ποιήματος τοῦ Βασίλη Μιχαηλίδη), Ἀμμόχωστος, 1960. — Κυπριακὰ Διαλεκτικὰ Κείμενα, Ἀμμόχωστος, 1961. — Τὰ ἐν Διασπορᾷ, Λευκωσία, 1969.

Πλὴν τῶν βιβλίων τούτων ἐδημοσίευσε καὶ ἄλλας μελέτας, ἄρθρα καὶ κρίσεις εἰς τὰ περιοδικά: Κυπριακὰ Χρονικά, Κυπρ. Γράμματα, Πάφος, Δελτίον Πνευματικοῦ Ὁμίλου Κύπρου, Ἀγωγή, Καιροὶ τῆς Κύπρου (Times of Cyprus), Κυπριακὴ Ἐπιθεώρησις (Cyprus Review), Πνευματικὴ Κύπρος, Cyprus Today, Δελτίον Ἐπιστημονικοῦ καὶ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Ἀμμοχώστου, Λαογραφία, Ἀθηνᾶ, Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, Man (the Journal of the Royal Anthropological Institute), Archäologischer Anzeiger, Byzantinische Zeitschrift καθὼς καὶ εἰς τὰ Πρακτικὰ τῶν Συνεδρίων εἰς τὰ ὁποῖα ἔλαβε μέρος.

ΠΑΡΑΣΗΜΑ: Ὁ Μέγας Ἀστὴρ τῆς Ἡνωμένης Ἀραβικῆς Δημοκρατίας (1961).

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΕΦΕΓΑ

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Καλὴ τύχη καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ κ. Χατζηϊωάννου νὰ ὑπηρετῆ στὸ Γυμνάσιό μας χάρισαν στὴν «Ἀγωγή» τὴν εὐκαιρία νὰ τιμήση μὲ τὸ ἀφιέρωμα τοῦτο, ὕστερα ἀπὸ εἰκοσιτρία χρόνια ζωῆς, τὸν ἱδρυτή της καὶ ἄξιο Γυμνασιάρχη τοῦ πρώτου Γυμνασίου τῆς Ἀμμοχώστου ποὺ φεύγει φέτος ἀπὸ τὴν ἐκπαιδευτικὴ ὑπηρεσία.

Τὶς τελευταῖες ἑβδομάδες τῆς φετεινῆς σχολικῆς χρονιᾶς τὸ Γυμνάσιο βρισκόταν σὲ μιὰ πρωτόφαντη πυρετικὴ κατάσταση. Ὁ πραγματικὰ ἀναντικατάστατος Γυμνασιάρχης του θά 'φευγε κι ἔπρεπε νὰ τὸν τιμήση ὅσο καλύτερα μποροῦσε.

Δέος κυριαρχοῦσε σ' ὅλους στὴ σκέψη πὼς τὴν ἐρχόμενη χρονιὰ θά 'λειπε ὁ ἱκανὸς πηδαλιοῦχος. Δὲν μποροῦσε κανεὶς νὰ ἐννοήση τὸ Α΄ Γυμνάσιο χωρὶς τὸν κ. Χατζηϊωάννου. Ἡ ἀποχώρησή του ὅμως ἦταν μιὰ πραγματικότητα καὶ οἱ ἐκδηλώσεις τιμῆς ἔπρεπε νὰ γίνουν καὶ νὰ εἶναι ἀντάξιες.

Ἡ μνημειακὴ τιμητικὴ ἐκδήλωση εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ καιρό: Μιὰ ἐπιτροπὴ ἀπὸ παλιοὺς μαθητές του, τοὺς κ.κ. Ρένο Σολομίδη, Φρῖξο Βράχα, Παναγιώτη Σέργη, Κυριάκο Πλησῆ, Νῖκο Γεωργούδη καὶ Κυριάκο Χαραλαμπίδη, ἀνέλαβε νὰ ἐκδώση τὰ ἐν διασπορᾷ ἔργα του. Ἀθρόοι γράφτηκαν οἱ συνδρομητές. Ὁ ὀγκώδης τόμος, ἕνα ἐκδοτικὸ ἀριστούργημα, κατόρθωμα τοῦ ἐπιμελητῆ τῆς ἐκδόσεως κ. Κ. Πλησῆ, ἐπιδόθηκε στὸν τιμώμενο κατὰ τὴν τελικὴ γιορτὴ ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Πρόεδρο τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας Ἀρχιεπίσκοπο Μακάριο.

Στὶς 27 Μαΐου 1969 ὁ Πνευματικὸς Ὅμιλος τοῦ Γυμνασίου τίμησε τὸ Γυμνασιάρχη σὲ μιὰ σεμνὴ συγκέντρωση στὴ νέα αἴθουσα τῆς βιβλιοθήκης. Ὁ κ. Χατζηϊωάννου μὲ τὰ μάτια δακρυσμένα ἄκουσε τοὺς μαθητές του νὰ μιλοῦν γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του καὶ ἀπάντησε μὲ λόγια ἀγάπης καὶ γλυκιᾶς ταραχῆς.

Στὶς 4 Ἰουλίου 1969, στὴν αἴθουσα τῶν καθηγητῶν, ἔγινε μιὰ ἄλλη «οἰκογενειακή» συγκέντρωση. Ὁ κ. Γυμνασιάρχης ἔκλεινε τὰ 60 χρόνια του. Ἐκ μέρους τῶν καθηγητῶν τὸν συνεχάρη καὶ τοῦ εὐχήθηκε πολλὰ ἀκόμη εὐδόκιμα χρόνια, μὰ μαζὶ καὶ τὸν ἀποχαιρέτησε ὁ Β. Διευθυντὴς καὶ πνευματικὸ παιδί του — ὅπως ὁ ἴδιος εἶπε — κ. Κυριάκος Πλησῆς, μὲ δυσκολία κρατώντας τοὺς λυγμούς, καὶ τοῦ πρόσφερε ἕνα ἀναμνηστικὸ δῶρο τοῦ Συλλόγου. Βαθύτατα συγκινημένος ἀπάντησε ὁ Γυμνασιάρχης καὶ ἀποχαιρέτησε μὲ ἀσπασμὸ ἕναν ἕναν τοὺς καθηγητές. Ὅλα σταμάτησαν ἐκείνη τὴν ὥρα. Μόνο ἀκουγόταν ποῦ καὶ ποῦ τὸ κλάμα ἐκείνων ποὺ μποροῦσαν νὰ κλάψουν. Ἦταν ἡ τελευταία συνεδρία τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου.

Στὶς 5 Ἰουλίου 1969 ἔγινε ἡ τελικὴ γιορτὴ τοῦ Γυμνασίου, ποὺ ὁ Καθηγητικὸς Σύλλογος τὴν ἀφιέρωσε στὸν ἀφυπηρετοῦντα Γυμνασιάρχη. Τὴν τελετὴ τίμησαν μὲ τὴν παρουσία τους ἡ Α. Μ. ὁ Πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, ἡ Α. Θ. ὁ Χωρεπίσκοπος Κωνσταντίας Χρυσόστομος, ὁ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Εὐστάθιος, ὁ Ἐπιτετραμμένος τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀλέξης Στεφάνου, ὁ Διευθυντὴς Τύπου τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας κ. Πουλάκος, ὁ τέως Ὑπουργὸς κ. Σολομίδης, ὁ Ἔπαρχος Ἀμμοχώστου κ. Δ. Παραλίκκης, ὁ Δήμαρχος Ἀμμοχώστου κ. Ἀνδρέας Πούγιουρος, ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Ἀμμοχώστου κ. Κεφάλας καὶ ἄλλοι ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ τῆς Ἐθνικῆς Φρουρᾶς, ὁ Ἀστυνομικὸς Διευθυντὴς Ἀμμοχώστου κ. Κωνσταντινίδης, οἱ Βουλευταὶ κ.κ. Νῖκος Ἀγγελίδης, Παναγιώτης Τουμαζῆς καὶ Κώστας Χριστοδουλίδης, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ὑπηρεσίας κ. Νικόλαος Ἀντωνίου, ὁ Τμηματάρχης Ἀνωτέρας καὶ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως κ. Φρῖξος Βράχας, ὁ Τμηματάρχης Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως κ. Ν. Χατζηνικόλας, ὁ Διευθυντὴς τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Κύπρου κ. Μ. Μαραθεύτης, ὁ Πρόεδρος τῆς Σχολικῆς Ἐφορείας Ἀμμοχώστου κ. Ἀνδρέας Μιχαηλίδης καὶ τὰ λοιπὰ μέλη αὐτῆς, ὁ Μορφωτικὸς Λειτουργὸς τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας κ. Παναγιώτης Σέργης, Γυμνασιάρχαι, Εὐεργέται καὶ Δωρηταὶ τοῦ Γυμνασίου καὶ πλῆθος κόσμου

Ἡ «Ἀγωγή» κλείνοντας τὴ σειρὰ τῶν τιμητικῶν ἐκδηλώσεων καὶ δημοσιεύοντας στὸ πρῶτο μέρος τοῦ ἀφιερωματικοῦ τούτου τεύχους τὸ πρόγραμμα, τὶς ὁμιλίες καὶ τοὺς χαιρετισμοὺς ποὺ ἔγιναν στὴν τελικὴ γιορτή, καθὼς καὶ τὶς ὁμιλίες τῶν μαθητῶν στὴ συγκέντρωση τοῦ Πνευματικοῦ Ὁμίλου, ἀποχαιρετᾶ μὲ εὐγνωμοσύνη τὸν ἱδρυτή της καὶ τοῦ εὔχεται Καλὸν Νέον Στάδιον.

Δ. Π. ΛΕΒΕΝΤΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΜΙΛΙΑΙ ΚΑΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΤΕΛΕΤΑΣ ΠΡΟΣ ΤΙΜΗΝ ΤΟΥ ΑΦΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ Δρος ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΧΑΤΖΗ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΛΑΪΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΕΙΟ ΣΑΦΕΓΑ

Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ ΑΡΡΕΝΩΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ

ΤΕΛΕΤΗ

ΕΠΙ ΤΗι ΛΗΞΕΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ 1968—1969
ΣΑΒΒΑΤΟΝ, 5 ΙΟΥΛΙΟΥ 1969, ΩΡΑ 6.30 Μ.Μ.

Ἀφιερωμένη εἰς τὸν ἀφυπηρετοῦντα Γυμνασιάρχην
Δρα ΚΥΡΙΑΚΟΝ Π. ΧΑΤΖΗ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

1. Προσευχὴ ὑπὸ τῆς χορῳδίας.
2. Ἐναρκτήριος προσλαλιὰ ὑπὸ τοῦ Ἀναπληροῦντος τὸν Γυμνασιάρχην Β. Διευθυντοῦ κ. ΣΚΕΥΟΥ ΣΥΡΙΩΤΗ.
3. «Ὁ Κυριάκος Χατζηϊωάννου ὡς ἐκπαιδευτικὸς» ὑπὸ τοῦ Β. Διευθυντοῦ κ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΠΛΗΣΗ.
4. Χαιρετίζουν τὸν τιμώμενον:
   α) Ἡ Ἐφορεία τῶν Ἑλληνικῶν Ἐκπαιδευτηρίων Ἀμμοχώστου διὰ διὰ τοῦ Προέδρου κ. ΑΝΔΡΕΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ.
   β) Τὰ Γυμνάσια καὶ ἡ Τεχνικὴ Σχολὴ διὰ τοῦ Γυμνασιάρχου τοῦ Β' Γυμνασίου κ. ΣΠ. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ.
   γ) Ὁ Σύνδεσμος Μητέρων τῶν Μαθητῶν τοῦ Α' Γυμνασίου διὰ τῆς Προέδρου κ. ΧΡΥΣΤ. ΡΙΡΗ.
   δ) Οἱ μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου διὰ τοῦ ἀρχηγοῦ των, τελειοφοίτου ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΑΤΖΗΒΑΡΝΑΒΑ.
   ε) Χαιρετίζουν τὰ Σχολεῖα εἰς τὰ ὁποῖα ἐδίδαξεν:
      I Ἡ Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία Κύπρου διὰ τοῦ Διευθυντοῦ της κ. ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΡΑΘΕΥΤΗ.
      II Τὸ Παγκύπριον Γυμνάσιον διὰ τοῦ Β. Διευθυντοῦ κ. ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ.
      III Τὸ Γυμνάσιον Θηλέων διὰ τῆς Β. Διευθυντρίας κ. ΜΑΡΙΑΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ.
      IV Ἀναγινώσκονται χαιρετισμοὶ τῶν Διευθυντῶν τῶν Γυμνασίων Κυρηνείας καὶ Μόρφου κ.κ. ΑΘ. ΜΕΡΕΜΕΤΗ καὶ ΧΡ. ΠΕΤΡΩΝΔΑ.
5. Ἀπευθύνουν χαιρετισμόν:
   α) Ἡ Α.Ε. ὁ Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος κ. ΜΕΝ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗΣ.[1]
   β) Ὁ Ὑπουργὸς Παιδείας Δρ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΠΥΡΙΔΑΚΙΣ.[2]
   γ) Ὁ Δήμαρχος Ἀμμοχώστου κ. ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΟΥΓΙΟΥΡΟΣ.
   δ) Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκδόσεως κ. Ρ. ΣΟΛΟΜΙΔΗΣ.
   Ἐν κατακλείδι: Ὁμιλεῖ ἡ Α.Μ. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ καὶ ἐπιδίδει τὸν τόμον εἰς τὸν τιμώμενον.
6. Ἆσμα ὑπὸ τῆς χορῳδίας τοῦ Γυμνασίου: Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ «Ναμποῦκο» τοῦ Verdi.
7. Ὁ κ. ΧΑΤΖΗ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ εὐχαριστεῖ καὶ ὁμιλεῖ μὲ θέμα «Ἡ Κυπριακὴ Ἐκπαίδευσις κατὰ τὰ 37 ἔτη τῆς διακονίας μου εἰς αὐτήν».
8. Ἀνακοίνωσις τῶν ὀνομάτων τῶν βραβευθέντων μαθητῶν τοῦ Σχολ. Ἔτους 1968—1969.
9. Ἆσμα ὑπὸ τῆς χυρῳδίας: Ἀποχαιρετισμός.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

1. Λόγῳ ἀπουσίας τοῦ κ. Πρέσβεως εἰς Ἑλλάδα δι' ὑπηρεσιακοὺς λόγους τὸν χαιρετισμὸν ἀνέγνωσεν ὁ Ἐπιτετραμμένος τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀλέξης Στεφάνου.
2. Λόγῳ ἀπουσίας τοῦ κ. Ὑπουργοῦ ἕνεκεν ἀσθενείας τὸν χαιρετισμὸν ἀνέγνωσεν ὁ Β. Δ. κ. Σκ. Συριώτης.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΕΙΟ ΣΟΛΩΝΑ

ΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ ΚΑΙ ΟΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΣ ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΑΝΑΠΛΗΡΟΥΝΤΟΣ ΤΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΗΝ Β. ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ κ. ΣΚΕΥΟΥ ΣΥΡΙΩΤΗ

«Ὅς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν».

Μακαριώτατε,

Ἐξοχώτατε κ. Πρέσβυ τῆς Μητρὸς Πατρίδος,

Κυρίαι καὶ Κύριοι,

Τὸ Α΄ Γυμνάσιον Ἀμμοχώστου, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῶν χρόνων ἐκείνων τῆς δουλείας μὲ ἐθνικὴν ἀντιστασιακὴν προβολὴν φέρει κεχαραγμένον εἰς τὴν προμετωπίδα τὸν ἱερὸν τίτλον «ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ», Σᾶς ὑποδέχεται εἰς τὰ Ἑλληνικά του προπύλαια σήμερον μὲ ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν καὶ βαθεῖαν συναίσθησιν τῆς ὑψίστης προσγιγνομένης τιμῆς.

Καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀλλέως, διότι εἴμεθα Ἕλληνες. Διότι ἡ ἰδέα τῆς Παιδείας, ὅπως καὶ πᾶσα ἰδέα πολιτισμοῦ, ὅπως καὶ ἡ ἰδέα τῆς Ἐθνικῆς Ἐλευθερίας, ἡ ἰδέα τῆς θυσίας διὰ τὴν Ἐλευθερίαν, εἶναι καὶ αὐτὴ Ἑλληνική. Πλατωνική, Ἑλληνική, ἡ ἰδέα τῆς Παιδείας, Ἑλληνικαὶ αἱ ὀνομασίαι τῶν Ἐκπαιδευτηρίων καὶ τῶν Πνευματικῶν Ἱδρυμάτων, τὰ ὁποῖα πληροῦσι τὴν οἰκουμένην: Γυμνάσιον, Λύκειον, Ἀκαδημία...

Καὶ ψυχὴ τῆς Παιδείας ὁ Διδάσκαλος. Ὁ Διδάσκαλος τοῦ χωρίου, τῆς πόλεως, τοῦ Ἔθνους, τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ Διδάσκαλος, ὁ ὁποῖος τεμαχίζει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ κενοῖ τὴν καρδίαν εἰς τὸ ποτήριον τῆς ἁγίας αὐτοῦ προσφορᾶς, ὁ Διδάσκαλος τοῦ «Λάβετε, φάγετε, πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες». Ὁ Διδάσκαλος, διὰ τὴν Μεγαλειότητα τοῦ ὁποίου τόσην εἶχε πεποίθησιν ὁ μέγας παιδαγωγὸς Πεσταλότσι, ὥστε, ὅταν ὁ Μέγας Ναπολέων διελθὼν διὰ τῆς Ἑλβετίας τοῦ διεμήνυσε «Λυποῦμαι, διότι δὲν ηὐκαίρησα νὰ σᾶς ἴδω», ἐκεῖνος τοῦ ἀπήντησε «Λυποῦμαι, ἐ γὼ δὲν ηὐκαίρησα νὰ Σᾶς ἴδω». Ὁ Διδάσκαλος, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Μέγας ἐλευθερωτὴς Ἐλευθέριος Βενιζέλος εἶπεν «Ἐὰν δὲν ἤμουν Πρωθυπουργός, θὰ ἤθελα νὰ ἤμουν δάσκαλος» καὶ διὰ τὸν ὁποῖον καὶ ὁ νῦν Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος, γόνος καὶ αὐτὸς Διδασκάλου, λέγει «Ἡ Ἑλλὰς κρέμεται εἰς τὰ χέρια, τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὰ χείλη τῶν ἐκπαιδευτικῶν της», «Ἡ Ἑλλὰς θὰ ζήσῃ, ἐὰν τὸ θέλουν οἱ διδάσκαλοι».

Διὰ τοῦτο ὁ Καθηγητικὸς Σύλλογος τοῦ Γυμνασίου αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἰδιαιτέρῳ γεγονότι τῆς ἀφυπηρετήσεως μέλους του, ἀνδρὸς ἐπὶ τριακονταεπταετίαν ὁλόκληρον ὑπηρετήσαντος τὴν Παιδείαν καὶ διὰ τῆς γονίμου Κυπριακῆς ἐπιστημονικῆς του γραφίδος καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Κύπρου διδάξαντος, ἀπεφάσισεν, ὅπως τὴν ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ διδακτικοῦ ἔτους τελικὴν αὐτὴν ἑορτὴν ἀφιερώσῃ εἰς ἔπαινον καὶ τιμὴν τοῦ ἀφυπηρετοῦντος. Καὶ ἐν τῇ πεποιθήσει περὶ τοῦ δεδικαιολογημένου τῆς πράξεως, ἐνισχυομένη ἐπὶ πλέον καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ ἀφυπηρετῶν ἐκπαιδευτικὸς καὶ σύμβουλος μετ' ἄλλων παρὰ τοῦ Ἐθνάρχου εἰς δύσκολον ὥραν ἐκλήθη καὶ πρέσβυς Αὐτοῦ διετέλεσεν, ὡπλίσθη μὲ τὸ θάρρος, πλὴν τῶν σεβαστῶν Ἐκπαιδευτικῶν του Ἀρχῶν, νὰ καλέσῃ εἰς τὸν χῶρον αὐτὸν σήμερον αὐτὸν τοῦτον τὸν Μακαριώτατον Ἐθνάρχην καὶ Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας κατὰ τὴν φάσιν αὐτὴν τοῦ ἐθνικοῦ μας ἀγῶνος, καθὼς ἐπίσης καὶ αὐτὸν τοῦτον τὸν Ἐξοχώτατον Ἐκπρόσωπον τῆς Μιᾶς, Ἁγίας καὶ Ἀδιαιρέτου Ἑλλάδος.

Καὶ Ὑμεῖς μέν, ὡς τόσον εὐγενῶς καὶ προθύμως μᾶς ἐδηλώσατε, ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἀπευθύνητε τὸν χαιρετισμὸν τῆς τιμῆς Σας πρὸς τὸν τιμώμενον, ὁ δὲ Καθηγητικὸς Σύλλογος διὰ τοῦ μέλους αὐτοῦ καὶ μαθητοῦ τοῦ τιμωμένου ἔν τε τῷ Γυμνασίῳ τούτῳ καὶ τῷ Διδασκαλικῷ Κολλεγίῳ καὶ νῦν συναδέλφου ἐν τῇ Διευθύνσει κ. Κυριάκου Πλησῆ θὰ εἴπῃ βραχὺν τὸν πρέποντα λόγον περὶ τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Εἰς ἐμὲ ὡς ἀναπληροῦντα τὸν Γυμνασιάρχην καὶ ἐκπροσωποῦντα τοιουτοτρόπως τὸν Σύλλογον ἀπομένει τὸ χρέος νὰ εὐχαριστήσω ἀπὸ καρδίας καὶ νὰ ἐκφράσω τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Συλλόγου αὐτοῦ διὰ τὴν οὕτω προσγιγνομένην τιμὴν πρὸς τὸ ἀφυπηρετοῦν μέλος του καὶ δι' αὐτοῦ καὶ πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς Παιδείας, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ Καθηγητικὸν Σῶμα ἱερατεύει. Καὶ ἀκόμη, μὲ τὴν ἄδειάν Σας, ὡς ἐκπαιδευτικός, ὁ ὁποῖος ἠνάλωσε τὴν μακρὰν ἐν Κύπρῳ ἐκπαιδευτικήν του ζωὴν ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ Γυμνάσιον τοῦτο καὶ συνεμερίσθη τὸν μόχθον, τὸν πόνον καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ, νὰ δεηθῶ καὶ νὰ ἐκφράσω τὴν ἐλπίδα, ὅτι οἱ ἀπομένοντες, ὁ Σύλλογος, θὰ πολλαπλασιάσωσι τὰς προσπαθείας καὶ θὰ ἐντείνωσιν εἰς τὸ ἔπακρον τὰς δυνάμεις, διὰ νὰ ὁδηγήσωσι τὸ Γυμνάσιον τοῦτο εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὰ πεπρωμένα του πρὸς μεγαλυτέραν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἀθανάτου Πατρίδος καὶ πρὸς χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν τοῦ ἐγκαταλείποντος τὸ ἱερὸν ἔργον τῆς Ἐκπαιδεύσεως, τοῦ ἤδη ἀπερχομένου ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ τούτου Τεμένους, τοῦ πρώτου μεταξὺ ἡμῶν, τοῦ Γυμνασιάρχου Δρος ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΧΑΤΖΗΪΩΑΝΝΟΥ.

"Ο ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΧΑΤΖΗΪΩΑΝΝΟΥ ΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ"

ΥΠΟ ΤΟΥ Β. ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ κ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΠΛΗΣΗ

Κάποτε, πρέπει νὰ στεκόμαστε, νὰ κάνουμε μιὰ ἀναδρομὴ πρὸς τὸ παρελθόν, γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ κατανοήσουμε τὸ παρὸν καὶ νὰ προδιαγράψουμε τὸ μέλλον. Αὐτό, ἄλλωστε, νομίζω, πὼς εἶναι στοιχειῶδες καθῆκον τῆς νέας γενιᾶς ἀπέναντι στὴν προγενέστερή της. Εὐκαιρία γι' αὐτὴ τὴν ἀναδρομὴ εἶναι ἡ ἀποψινή μας γιορταστικὴ συγκέντρωση, γιὰ νὰ τιμήσουμε πρόσωπο πεφιλημένο, τὸν ἀποχωροῦντα γυμνασιάρχη μας, δρα Κ. Χατζηϊωάννου.

Θεωρῶ προνόμιο — κι εὐχαριστῶ γι' αὐτὸ τὸν Καθηγητικὸ Σύλλογο — νὰ πῶ δυὸ λόγια, γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ποὺ σὰν δάσκαλος ὁδήγησε τὰ βήματά μου στὶς δύσκολες ἀτραποὺς τῆς ἐπιστήμης, τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς εὐθύνης.

Ὁ κ. Χατζηϊωάννου ἦταν ὁ εὔχημος καρπὸς μιᾶς ἐποχῆς γιὰ τὸν τόπο μας συνθετικῆς. Ἡ ἐποχὴ τοῦ 32—59 εἶχε σαφεῖς στόχους. Οἱ ἐθνικοί μας προσανατολισμοὶ δὲν ἦταν ὑπὸ αἵρεση. Δὲν ὑπῆρχε δευτέρα ὁδὸς ἢ ἔστω ἀμφιταλάντευση. Στόχος ἀκριβῶς τῆς Παιδείας μας, παρ' ὅλη τὴν καταπίεση καὶ τὴ φτώχεια της, ἦταν ὁ ἐθνικὸς φρονηματισμὸς καὶ ἡ καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους γιὰ τὴν ἐθνική μας ἀποκατάσταση. Καρπὸς ὅλης αὐτῆς τῆς Παιδείας ἦταν ὁ μεγαλειώδης ἀγώνας τοῦ 55—59. Ὁ κ. Χατζηϊωάννου στάθηκε μύστης καὶ μέγας ἱερουργὸς αὐτῆς τῆς Παιδείας.

Μεθοδολογικὰ οὐδέποτε ἐπαναλαμβανότανε. Πάντοτε πειραματιζότανε. Πάντα διψοῦσε τὴν ἀλλαγή, ἀλλ' ὄχι γιὰ τὴν ἀλλαγή. Διοργάνωνε ἄριστα τὴ μαθητικὴ ζωὴ στὴ μικρὴ κοινωνία τοῦ σχολείου. Ἔθετε μπροστὰ στοὺς μαθητές του προβλήματα. Καλοῦσε τὰ μαθητικὰ μυαλὰ νὰ ἀκονιστοῦνε σ' αὐτὴ τὴν κονίστρα τοῦ προβληματισμοῦ. Δάσκαλος ἑνὸς ὑψηλοῦ μέτρου καὶ μιᾶς δυναμικῆς μεσότητας. Γι' αὐτὸν ἡ Παιδεία δὲν μπορεῖ νὰ μένη ποτὲ στάσιμη, γιατὶ σήπεται, ἀλλὰ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἐπαναστατῆ, γιατὶ διαλύεται. Τὸ ἴδιο κι ὁ μαθητής: οὔτε καταλύτης ἐπαναστάτης οὔτε ναρκωμένος, αὐτοϊκανοποιούμενος μ' ὅ,τι τοῦ προσφέρεται. Ἀκονισμένες πάντοτε οἱ κεραῖες γιὰ νὰ δέχωνται ὅλα τὰ νέα μηνύματα. Ἕτοιμος νὰ δεχτῆ τὸ καινούργιο, κρίνοντας ὅμως τί θ' ἀφαιρέση ἀπὸ τὸ παλιὸ γιὰ νὰ βάλη στὴ θέση του τὸ νέο. Τελικὰ ποῦ ὁδηγοῦσε τὸν παιδαγωγούμενό του; Σὲ μιὰ δυναμικὴ καὶ ρεαλιστικὴ ἀντιμετώπιση τῶν πραγμάτων καὶ πρὸ παντὸς σ' ἕνα αἴσθημα εὐθύνης.

Ἀλλ' ἡ Παιδεία τοῦ 32—59 δὲν ἦταν ἡ Παιδεία τῶν στενῶν πλαισίων. Ὁ ἐκπαιδευτικός, ὁ καλὸς ἐκπαιδευτικός, δὲν ἦταν ἁπλῶς σημαίνουσα προσωπικότης, ἀλλὰ ἦταν ὁ στῦλος, ποὺ πάνω του προσδενόντανε ὅλες οἱ ἄλλες δυνάμεις καὶ ποὺ μὲ τὴ δική του συμβολὴ ἔθαλλε πνευματικά, ἐθνικὰ κι ἐκπολιτιστικὰ μιὰ κοινότης ἢ μιὰ πόλη. Οἱ καλοὶ δάσκαλοι ἦταν οἱ παιδαγωγοὶ τοῦ συνόλου.

Ἀκριβῶς, ὁ τιμώμενος λάμπρυνε ἀφάνταστα αὐτὸ τὸ ὑπούργημα. Ἔδωσε στὶς κοινότητες ἢ στὶς πόλεις ποὺ δίδαξε τὸν ἑαυτό του ἀνάλωμα γιὰ μιὰ εὐρύτερη Παιδεία, ποτὲ κούφια, μεστὴ καὶ ὑπεύθυνη. Ἀκόμη καὶ κάτι ἄλλο. Πέραν ἀπὸ τὶς καθαρὰ προσωπικὲς φιλοδοξίες ποὺ ἔχει κάθε ἄνθρωπος — νὰ εὐδοκιμήση καὶ ν' ἀνέβη στὴν κοινωνία ποὺ ζῆ — γιὰ τὸν κ. Χατζηϊωάννου ὑπῆρξε μιὰ ἄλλη ὑψηλὴ φιλοδοξία. Νὰ κάνη ὑψηλὴ προπαγάνδα τὴν ἑλληνικότητά της. Παίδεψε καὶ παιδεύτηκε μὲ τὴν Κυπριακὴ διάλεκτο ἀπὸ τότε ποὺ ἔχουμε γραπτά της μνημεῖα μέχρι τὶς μέρες μας. Καὶ βρῆκε τὴ θαυμαστὴ ἑνότητά της καὶ τὴ φυσιολογική της ἐξέλιξη. Ἔσκυψε τὸ χωριατόπουλο τῆς Ἄχνας στὴν παράδοση, στὸ μῦθο καὶ στὸ παραμύθι, στὸ ἔθιμο, στὴν ἀρχιτεχτονική, στὴ δοξασία γιὰ νὰ βρῆ τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ τοῦ τόπου. Τὴν βρῆκε κι ἐπιστημονικώτατα μᾶς ἀποκάλυψε τὴν καταγωγή μας. Αὐτὸ φυσικὰ εἶναι ἐπιστήμη. Νομίζω, ὅμως, πὼς εἶναι καὶ στρατευόμενη ἐθνικὴ Παιδεία.

Μιὰ ἄκρα τιμιότητα κι εὐθυκρισία χαραχτήριζε τὶς σχέσεις του μὲ ὅλους μας. Κι ἀκόμα ἕνα πνεῦμα πατρικῆς ἀγάπης. Ἀπόνεμε τὸ δίκαιο ἔπαινο ἀλλὰ καὶ στὸν καθένα ἀπόδιδε κατὰ τὰ ἔργα του. Οἱ κρίσεις του διεισδυτικὲς καὶ πάντοτε εὐφυέστατες. Ὁ λόγος του ἁδρός· δωρικὸς στὴ δομή του, ἀλλὰ κάτω ἀπ' τὴ δωρικότητα μιὰ καρδιὰ πάλλουσα, ἕτοιμη νὰ ξεσπάση καὶ νὰ ὁδηγήση ὅλους μας σὲ ἀλησμόνητες συγκινησιακὲς στιγμές. Ρεαλιστὴς στὴν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων, ψυχωμένος ὁραματιστὴς γιὰ τὶς προοπτικὲς τοῦ μέλλοντος. Ὁ νοῦς ποὺ λάμπει καθάριος, ἀλλὰ ποὺ ἡ δόξα του διοχετεύεται μέσα ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ συναισθήματος καὶ μᾶς γίνεται οἰκεῖος. Θαυμαστὴ ἀττικὴ σύζευξη τοῦ πεζοῦ μὲ τὸ ποιητικό, τοῦ λογικοῦ μὲ τὸ συναίσθημα.

Ὅταν συνήθως κάποιος φεύγη ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία λέμε πὼς εἶναι ἀναντικατάστατος. Ὡς ἕνα ὁρισμένο σημεῖο εἶναι ἀναντικατάστατος. Ὁ καθένας δημιουργεῖ μιὰ παράδοση μέτρια ἢ καλή. Αὐτὸ ὅμως, τὶς πιὸ πολλὲς φορές, λέγεται κατ' οἰκονομίαν. Δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο μὲ τὸν ἀποχωροῦντα γυμνασιάρχη μας· εἶναι πράγματι ἀναντικατάστατος. Αὐτό, πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλους ποὺ τὸν ἐχτιμοῦν, τὸ νιώθει ὁ Καθηγητικὸς Σύλλογος αὐτοῦ τοῦ Γυμνασίου, τὸ νιώθουν οἱ μαθητές, τὸ νιώθουν οἱ πολῖτες γενικὰ αὐτῆς τῆς πόλεως. Ὅμως κάθε ταξίδι ἔχει τὸ τέλος του. Καὶ τὸ ταξίδι ποὺ ἄρχισε πρὶν 37 χρόνια παίρνει ἀπόψε τέλος. Ἐκεῖνο, ποὺ μποροῦμε νὰ κάνουμε, εἶναι νὰ εὐχηθοῦμε νά 'ναι ἀνοιχτὰ τὰ Ἐπουράνια — κατὰ τὴ λαϊκή μας δοξασία — καὶ ν' ἀκούση ὁ μεγάλος Θεὸς καὶ νὰ δώση σ' αὐτὸν καὶ στὴν ἐρίτιμη σύζυγό του ὑγεία καὶ μακροημέρευση, γιὰ νὰ συνεχίση νὰ ὑπουργεύη τὴν ἐπιστήμη, ὑπηρετώντας ἔτσι τὴ μεγάλη ὑπόθεση ποὺ λέγεται Ἑλληνισμός, ἐλπίζοντας κιόλας πὼς τὰ ὄνειρα, ποὺ πλάστηκαν σ' αὐτὰ τὰ θρανία καὶ ποὺ μένουν καὶ τώρα ποὺ ἐγκαταλείπει αὐτὴ τὴν ἕδρα ἀκόμη ὄνειρα, θὰ πάρουν τὴν ὑλική τους ὑπόσταση καὶ θὰ βροῦν τὴ δικαίωσή τους.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΦΟΡΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ ΔΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ κ. ΑΝΔΡΕΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

Εἶναι γιὰ μένα ἰδιαίτερη χαρὰ καὶ μοναδικὸ προνόμιο ποὺ μοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ χαιρετίσω, ἐκ μέρους τῆς Ἐφορείας τῶν Ἑλληνικῶν Ἐκπαιδευτηρίων Ἀμμοχώστου, τὸν Δρα Κυριάκον Χατζηϊωάννου, ὁ ὁποῖος ἐπὶ 34 περίπου ἔτη παρέσχε μόρφωσιν καὶ διαπαιδαγώγησιν εἰς μαθητὰς καὶ μαθητρίας εἰς διάφορα Γυμνάσια τῆς Κύπρου.

Ὁ Δρ Κυριάκος Χατζηϊωάννου, ποὺ τιμοῦμεν σήμερα, ἔζησε ὅλα τὰ 34 χρόνια μέσα στὰ Σχολεῖα μας, γιὰ τὰ Σχολεῖα μας καὶ ὅλη ἡ ζωή του ἦτο ἀποκλειστικῶς τὸ Σχολεῖον. Πρῶτα ὡς καθηγητὴς μὲ συνείδησιν καὶ ζῆλον καὶ ὕστερα ἐπάξια ὡς Γυμνασιάρχης τοῦ Ἑλληνικοῦ Γυμνασίου Ἀμμοχώστου δούλεψε σκληρὰ καὶ γόνιμα πιστεύοντας στὸ ρόλο τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς του, ἀκούραστος σκαπανέας καὶ παιδαγωγός, φίλος καὶ σύμβουλος ὅλων, καθοδηγητὴς προοδευτικὸς ἀλλὰ ταυτόχρονα πρωτοπόρος καὶ συγγραφεύς.

Ὁ Δρ Κυριάκος Χατζηϊωάννου διέκοψε τὴν παροχὴν τῶν φώτων του ὡς Γυμνασιάρχης τοῦ Ἑλληνικοῦ Γυμνασίου Ἀμμοχώστου ἀπὸ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1961 μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου 1963 ἀποδεχθεὶς διορισμὸν εἰς τὴν ὑψίστην τιμητικὴν θέσιν τοῦ Πρέσβεως τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας παρὰ τῇ Ἡνωμένῃ Ἀραβικῇ Δημοκρατίᾳ.

Ἐπιστρέψας εἰς τὴν θέσιν του ὡς Γυμνασιάρχης τοῦ Ἑλληνικοῦ Γυμνασίου Ἀμμοχώστου κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1963 ἐσυνέχισε μέχρι τῆς ἀφυπηρετήσεώς του κατὰ τὸ παρὸν Σχολικὸν ἔτος.

Δὲν νομίζω ὅτι χρειάζεται νὰ ἐπαναλάβω ἐδῶ ὅ,τι εἶναι εἰς ὅλους μας γνωστόν: πὼς τὸ ἔργον ποὺ ἐπετέλεσε ὁ Δρ Κυριάκος Χατζηϊωάννου εἶναι πολύπλατο καὶ πολὺ μεγάλο καὶ ὅτι ἡ συμβολή του εἰς τὴν παιδείαν τῆς Κύπρου ὑπῆρξε τεραστία ὄχι μόνον εἰς τὸν ἐκπαιδευτικὸν τομέα ἀλλὰ καὶ στὸν πλατύτερον κοινωνικὸν καὶ ἐθνικὸν τομέα καὶ γενικῶς σ' ὅλες τὲς ἄλλες ἐκδηλώσεις τῆς πόλεώς μας.

Δὲν γνωρίζω ποῖα εἶναι τὰ συναισθήματα ἑνὸς Ἐκπαιδευτικοῦ ποὺ προώρως ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν ἔργον του, τὸ ὁποῖον τόσον πολὺ ἠγάπησε, ἀλλά, εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Δρος Κυριάκου Χατζηϊωάννου, οὗτος πρέπει νὰ εἶναι ὑπερήφανος γιὰ πολλὲς χιλιάδες παιδιὰ ποὺ ἀπεφοίτησαν ἀπὸ τὰ ἄξια χέρια του, ὅλοι αὐτοὶ ποὺ κινοῦνται ὁλόγυρά μας ὡς βασικοὶ πυρῆνες τῆς σημερινῆς ζωῆς.

Ἡ Ἐφορεία τῶν Ἑλληνικῶν Ἐκπαιδευτηρίων Ἀμμοχώστου αἰσθάνεται κάθε εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν ἀποχωροῦντα Γυμνασιάρχην, τοῦ ἀπονέμει τὸν δίκαιον ἔπαινον καὶ τὸν εὐχαριστεῖ θερμῶς γιὰ τὸ ἐξαίρετον ἔργον ποὺ ἐπετέλεσε, καθὼς καὶ διὰ τὴν μακρόχρονη καὶ εὐχάριστη συνεργασία ποὺ εἶχε πάντα μαζί του.

Εἰς ἔνδειξιν μεγάλης ἐκτιμήσεως ἡ Σχολικὴ Ἐφορεία προσφέρει πρὸς τὸν Δρα Κυριάκον Χατζηϊωάννου τὴν ἀναμνηστικὴν ταύτην πλάκα μὲ τὸ κεφάλι τοῦ Πλάτωνος καὶ μὲ τὴν ἐπιγραφήν «Τῷ Γυμνασιάρχῃ Δρι Χατζηϊωάννου ἐπὶ τῇ ἀφυπηρετήσει του, Τιμῆς Ἕνεκεν», μαζὶ μὲ τὶς πλέον ἐγκάρδιες καὶ εἰλικρινεῖς εὐχές της γιὰ ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ ΔΙΑ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ ΤΟΥ Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐντολῇ τῶν Διευθύνσεων καὶ τῶν Καθηγητικῶν Συλλόγων τῶν ἀδελφῶν Δημοσίων Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως τῆς πόλεώς μας, κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην στιγμήν, ἀπευθύνω θερμὸν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως πρὸς τὸν τιμώμενον σήμερον Γυμνασιάρχην.

Ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς τῆς σημερινῆς ἡμέρας, ἐὰν στρέψωμεν τὰ ὄμματα τοῦ λογισμοῦ εἰς τὸ παρελθόν, θὰ ἴδωμεν τὸν τιμώμενον ἄνδρα ὑπηρετοῦντα πιστῶς, εὐόρκως καὶ εὐσυνειδήτως τὴν Παιδείαν τῆς Πατρίδος καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπιστήμην. Ἐὰν δὲ ἀτενίσωμεν εἰς τὸ μέλλον, συμφώνως πρὸς τὰς ἐπαγγελίας τῶν λίαν ἀκμαίων εἰσέτι σωματικῶν καὶ πνευματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, μετὰ βεβαιότητος ἀναμένομεν νὰ ἴδωμεν αὐτὸν πάνυ ὀτρηρὸν τῆς Ἐπιστήμης θεράποντα.

Ὁ δόκτωρ Κυριάκος Χατζηϊωάννου, τηρήσας ἀπαρεγκλίτως τὸν ὅρκον, τὸν ὁποῖον ὤμοσεν ἐξερχόμενος τοῦ ἱεροῦ Τεμένους τῶν Μουσῶν, ὄντως «κατ' ἐπιστήμην ἐβίω». Ἐραστὴς ὅμως καὶ τοῦ μέτρου καὶ τῆς ἰσορροπίας, τῆς καλλίστης αὐτῆς προγονικῆς ἀρετῆς, κατένειμε τὸ ὑπηρετεῖν τῇ Παιδείᾳ καὶ τῇ Ἐπιστήμῃ σύμμετρον.

Κεκτημένος περίσσειαν ἱκανοτήτων καὶ δεξιοτήτων, δὲν διέθεσεν αὐτάς, ὡς πράττουν πολλοὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν, ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ πλαστουργεῖν ἀνθρώπους ἀξίους τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ζήτησιν τῆς ἀληθείας.

Τὸ δοθὲν αὐτῷ τάλαντον, διὰ τῆς συνεχοῦς καὶ συστηματικῆς ἐργασίας ἐπολλαπλασίασε καὶ ἐπέτυχεν οὕτω νὰ παρουσιάσῃ μέχρι σήμερον ἀξιολόγους ἐπιστημονικὰς ἐργασίας, νὰ μεταδώσῃ ἄπλετον τὸ πνευματικόν του φῶς εἰς τόσους ἑλληνόπαιδας, νὰ ἀναρριπίσῃ τὴν πατριωτικὴν φλόγα εἰς τὰς καρδίας τῶν μαθητῶν του τόσον, ὥστε νὰ καυχᾶται σήμερον τὸ Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον Ἀμμοχώστου δι' ἕνα Αὐξεντίου, δι' ἕνα Μάτσην καὶ τόσους ἄλλους ἐπιφανεῖς ἥρωας μαθητάς του.

Πλουσιώτατον τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ γεώργιον ὑπῆρξε· πλουσιωτάτην καὶ τὴν πνευματικὴν συγκομιδήν του ηὐτύχησε νὰ ἴδῃ. Ὀλίγοι τῶν Ἐκπαιδευτικῶν δύνανται νὰ παρουσιάσουν ἀπολογισμὸν τόσον ἀξιολόγου ἐκπαιδευτικῆς, ἐπιστημονικῆς καὶ ἐθνικῆς δράσεως.

Ἀναμφιβόλως ἡ ἀποχώρησίς του δημιουργεῖ εἰς τὴν Κυπριακὴν Παιδείαν καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς πόλεώς μας δυσαναπλήρωτον κενόν, ὅταν μάλιστα ἀναλογισθῇ τις, ὅτι ἀκολουθεῖ ἓν ἔτος μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἐνεργοῦ ἐκπαιδευτικῆς ὑπηρεσίας ἔξοδον τοῦ λίαν εὐδοκίμως ἐπὶ 40ετίαν ὑπηρετήσαντος τὴν Παιδείαν τῆς πόλεώς μας Γυμνασιάρχου Γεωργίου Δημητρίου.

Καὶ ἤδη, ἀγαπητὲ Συνάδελφε, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνισθεὶς καὶ τερματίσας ἐκ τῶν πρώτων πρῶτος δέξου τοὺς νοητοὺς στεφάνους τῆς ἀγάπης τῶν Συναδέλφων σου, τῆς ἐκτιμήσεως τῶν συμπολιτῶν σου, τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν μαθητῶν σου.

Ἀνεξίτηλος θὰ παραμείνῃ ἡ σφραγὶς τῆς προσφορᾶς σου· πάντοτε θὰ εἶσαι διὰ τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ Συναδέλφους ὁ ἀγαπητὸς ἐπίτιμος Γυμνασιάρχης καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ σου καταφανὴς θὰ παραμένῃ εἰς τὰ Σχολεῖα μας ἡ παρουσία σου. Πάντοτε οἱ συνεργάται σου μετὰ συγκινήσεως θὰ ἀναμιμνήσκωνται τῆς εὐγενείας τῶν τρόπων σου, τῆς προθύμου συμπαραστάσεώς σου, τῆς ὀρθῆς καθοδηγήσεώς σου, τῆς στιβαρᾶς διοικήσεώς σου. Ἡ ἀδιάλειπτος καὶ συστηματικὴ ἐπιστημονικὴ καὶ ἐκπαιδευτικὴ ἐργατικότης σου θὰ εἶναι συνεχὴς προτροπὴ διὰ τοὺς νεωτέρους δι' ἄνοδον καὶ προκοπήν, ἀδιάκοπος δὲ ὑπόμνησις εἰς πάντας ὅτι ἡ μόνη ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας καταξιοῦται ἡ ἐπίγειος ζωή, εἶναι τὸ ἐργάζεσθαι καὶ τὸ ὑπηρετεῖν. Ἐν τῷ προσώπῳ σου ὁ Ἕλλην ἐκπαιδευτικὸς εὗρε τὴν ἰδεώδη αὐτοῦ ἔκφρασιν. Φῶς ἐσκόρπισες καὶ θὰ σκορπίζῃς μέχρι τῆς τελευταίας σου πνοῆς. Τῇ πατρίδι ἐγεννήθης, ταύτῃ τὴν καλλίστην προσφορὰν προσήνεγκας.

Ζῆθι ἐπὶ μήκιστον, ἀγαπητὲ Συνάδελφε, ἀπολαύων τοὺς γλυκεῖς καρποὺς τῶν πόνων τῆς νεότητός σου καὶ δημιουργῶν ἐκ τῆς σοφῆς ἐμπειρίας τῆς ὡρίμου ἡλικίας σου νέα ἔργα μεστὰ ἀληθείας.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΜΗΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΔΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ κ. ΧΡΥΣΤΑΛΛΕΝΗΣ ΡΙΡΗ

Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους τὸ Α' Γυμνάσιον Ἀμμοχώστου θὰ στερηθῇ τῶν πολυτίμων ὑπηρεσιῶν τοῦ ἀφωσιωμένου καὶ ἀκούραστου ἐργάτου τῆς Παιδείας, τοῦ μεγάλου εὐεργέτου τοῦ σχολείου αὐτοῦ, τοῦ Γυμνασιάρχου Δρος Χατζηϊωάννου.

Ἡ ἀφυπηρέτησις τοῦ κ. Χατζηϊωάννου λυπεῖ ἀσφαλῶς πολὺ τοὺς συναδέλφους καὶ μαθητάς του, περισσότερον ὅμως ἡμᾶς τοὺς γονεῖς, οἱ ὁποῖοι ἀναγνωρίζομεν τὰ μεγάλα εὐεργετήματα τὰ ὁποῖα προσέφερεν ὁ ἀνώτερος αὐτὸς ἄνδρας ὡς ἐκπαιδευτικὸς καὶ ὡς ἄνθρωπος πρὸς τὰ παιδιά μας.

Ὁ κ. Χατζηϊωάννου, ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων του, ὡς ἐκπαιδευτικὸς καὶ ἀργότερα ὡς Γυμνασιάρχης εἰς τὸ σχολεῖον αὐτό, ἔταξεν ὡς σκοπὸν τῆς ζωῆς του νὰ μορφώσῃ καὶ νὰ διαπλάσῃ χαρακτῆρας παιδιῶν τὰ ὁποῖα βγαίνοντας εἰς τὴν κοινωνίαν νὰ γίνουν πολῖται χρηστοὶ καὶ ἐνάρετοι. Ποτὲ δὲν ἠρκέσθη εἰς τὸ νὰ μεταδίδῃ ξηρὰς γνώσεις εἰς τοὺς μαθητάς του ἀλλὰ ὡς μεγάλος καλλιτέχνης προσεπάθει πάντοτε νὰ σμιλέψῃ τὴν ἄμορφον μᾶζαν τῆς παιδικῆς των ψυχῆς καὶ εἶμαι βεβαία πὼς τὸ ἐπετύγχανε, διότι ὁ κ. Χατζηϊωάννου δὲν ἦτο διὰ τοὺς μαθητὰς μόνον ὁ καλὸς καθηγητής, ὁ συμπαθὴς Γυμνασιάρχης, ἀλλὰ ὁ μεγαλόψυχος καὶ στοργικὸς πατέρας, ὁ ὁποῖος ἔσκυβε μὲ συμπόνοιαν πάνω ἀπὸ κάθε παιδί, ἔβλεπε καὶ ἄκουε τὰ προβλήματα ποὺ τὸ ἀπασχολοῦσαν καὶ μὲ μεγάλην ἀγάπην καὶ βαθειὰν κατανόησιν τὸ βοηθοῦσε εἰς τὸ νὰ ἐπιλύσῃ καὶ νὰ ξεπεράσῃ τὶς δυσκολίες ποὺ ἀντιμετώπιζε.

Τὰ χαρίσματα καὶ τὰ προσόντα τοῦ κ. Χατζηϊωάννου, τόσα πολλὰ καὶ τόσον μεγάλα, ψυχικὰ καὶ πνευματικά, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὰ ἀπαριθμήσῃ κανεὶς μέσα εἰς τὰ λίγα αὐτὰ λεπτὰ ἑνὸς χαιρετισμοῦ. Αὐτὸ ποὺ ἤθελα μονάχα νὰ προσθέσω εἶναι ἡ μεγάλη, ἡ ἀπέραντη εὐγνωμοσύνη, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται ὅλαι αἱ μητέρες τοῦ συνδέσμου μας πρὸς τὸν διαπρεπῆ ἐπιστήμονα, τὸν βαθὺν ψυχολόγον τοῦ παιδιοῦ, τὸν μεγάλον ἄνδρα, τοῦ ὁποίου τὰς γνώσεις καὶ τὴν καλωσύνην εἶχον τὴν τύχην νὰ γνωρίσουν τὰ παιδιά μας.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΔΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ ΤΩΝ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΑΤΖΗΒΑΡΝΑΒΑ

Ἡ ζωή μας εἶναι μιὰ συνεχὴς ἁλυσίδα ποὺ σὰν κρίκους ἔχει τὴν ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῶν ἔργων μας. Ἀρχίζομε ἕνα ἔργο καὶ συνεχῶς ἀγωνιζόμαστε χωρὶς παύση νὰ τὸ ὁλοκληρώσωμε μέχρι ποὺ νὰ τὸ φέρωμε στὸ τέρμα. Εὐθύνες καὶ καθήκοντα ὀρθώνονται μπρός μας καὶ μέσ' ἀπ' τὸν κύκλο τους ἕνα πρόσταγμα πετιέται: «Σταθῆτε γερά, ἐργασθῆτε σκληρά».

Σεβαστέ μας κ. Γυμνασιάρχα,

Συναισθήματα χαρᾶς ἀναμεμειγμένα μὲ αἰσθήματα λύπης καὶ συγκινήσεως πλημμυρίζουν τὶς ἱερὲς τοῦτες στιγμὲς τὶς νεανικὲς καρδιές μας. Συναισθήματα χαρᾶς γιατὶ ἔχουμε τελειώσει ἕνα ἔργο, συναισθήματα λύπης γιατὶ βλέπουμε τοὺς δεσμούς μας νὰ σπάζουν μὲ τὸ πνευματικὸ τοῦτο φυτώριο, ποὺ λέγεται Γυμνάσιο. Ἀποχαιρετίζουμε ὅμως συγχρόνως σᾶς, τὸν πνευματικό μας πατέρα, ποὺ γιὰ ἕξι ὁλόκληρα χρόνια μᾶς φιλοξενήσατε στὸ ἱερὸ τοῦτο τέμενος τῶν γραμμάτων μὲ αἰσθήματα ἀγάπης, ἐμπιστοσύνης, ἀσφαλείας καὶ κατανοήσεως.

Σήμερα συμπληρώνομε ἕξι χρόνια ζωῆς. Ἕξι χρόνια σκληρῆς καὶ ἀνηφορικῆς πορείας. Μᾶς ἔφερε ὁ χρόνος στὸν ἱερὸ τοῦτο χῶρο γιὰ νὰ ζήσουμε ἀκόμη λίγες στιγμὲς μαζί σας. Στιγμὲς πόνου, προσδοκίας καὶ χαρᾶς. Φτάσαμε τόσο μυστικὰ καὶ τόσο ἀθόρυβα στὸ τέρμα. Πολὺ μικροὶ πρωτομπήκαμε στὶς τάξεις τοῦ Γυμνασίου κι ἀπ' τὰ πρῶτα βήματά μας βρήκαμε τὴν εἰλικρινῆ διάθεση καὶ τὸ ζῆλο γιὰ πνευματικὴ παραγωγή. Μὲ ἐντελῶς ἀχαλιναγώγητα πάθη, ὁρμές, ἔνστικτα καὶ ψυχικὲς ἀδυναμίες προσήλθαμε στὸν ἱερὸ βωμὸ τῆς μορφώσεως. Αὐτὰ σεῖς προσπαθήσατε νὰ χαλιναγωγήσετε καὶ νὰ μᾶς φέρετε στὸ ὀρθὸ πνεῦμα. Σεῖς προσπαθήσατε νὰ ἐξαλείψετε τὶς ἐλλείψεις μας. Κι αὐτὸ δὲν ἦταν καθόλου εὔκολο, ὅπως εὔκολο δὲν εἶναι καὶ τὸ ἔργο σας. Συνδεθήκαμε μαζί σας στενά, ζήσαμε μαζὶ στιγμὲς χαρᾶς καὶ λύπης, φόβου καὶ ἀγωνίας, ἐπιτυχίας καὶ ἀποτυχίας. Καὶ κάτω ἀπὸ τὴ δημιουργικὴ πνοή

ΙΔΡΥΜΑ ΑΝΕΚΕΣ ΣΛΟΕΓΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

σας αὐξήσαμε τὶς γνώσεις μας, διαπλάσαμε τὸ χαρακτήρα μας, διδαχτήκαμε τὶς αἰώνιες ἠθικὲς ἀρχὲς καὶ καλλιεργήσαμε τὶς ἑλληνοχριστιανικὲς ἀρετές. Παράλληλα ὅμως μὲ τὴν πνευματικὴ καλλιέργεια φροντίσατε καὶ γιὰ τὴν ἄσκηση τοῦ σώματος μὲ τὴν ὀργάνωση ἀγώνων καὶ ἄλλων ἐκδηλώσεων καὶ δώσατε στὸν καθένα ν' ἀναπτύξη τὶς ἱκανότητες καὶ διαφέροντά του στὸ θέατρο, στὸ χορό, στὴν ποίηση, στὴ μουσικὴ καὶ στὴν τέχνη. Ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ διδασκαλία σας ἐνεπνέατε δύναμη καὶ θάρρος στὰ πρόσωπά μας, στὰ ὁποῖα μὲ πνεῦμα συνεργασίας, πίστεως καὶ κατανοήσεως, δίνατε τὴν εὐκαιρία ν' ἀναπτύξωμε δική μας πρωτοβουλία καὶ ν' αὐτενεργήσωμε. Κι αὐτὸ ἦταν πολὺ σημαντικό, γιατὶ δίνετε τώρα στὸ ἄλλο μεγάλο σχολεῖο, ποὺ λέγεται κοινωνία, ἀνθρώπους δραστήριους, ἐνεργητικούς, ἕτοιμους γιὰ κάθε εἴδους ἐκδήλωση καὶ δράση.

Μὲ φρονήματα τώρα ὑψηλὰ καὶ γαλουχημένοι στὰ ἱερὰ νάματα τῆς Φυλῆς εἰσερχόμεθα σ' ἕνα νέο ἀγώνα, δυσκολώτερο, θεμέλιο τοῦ ὁποίου θὰ πρέπη νά 'ναι οἱ αἰώνιες ἠθικὲς ἀρχὲς ποὺ καταξιώνουν τὸν ἄνθρωπο καὶ ποὺ βαθιὰ ἀπὸ σᾶς ἔχουμε διδαχθῆ. Μαζὶ μὲ τὶς γνώσεις ποὺ ἔχουμε προσλάβει καὶ τὰ ἐφόδια, ἔχουμε διαπλάσει κι ἕνα χαρακτήρα μὲ τὴν καλλιέργεια τοῦ ὁποίου, ὅπως οἱ πνευματικοί μας πατέρες πιστεύουν, δυνάμεθα νὰ εὐτυχήσωμε στὴ ζωή.

Ἀγαπητοὶ συμμαθητές,

Γιὰ τελευταία φορὰ νιώθουμε ἀπόψε τὴν ἄσβεστη φλόγα τῆς μαθητικῆς ζωῆς. Γιὰ τελευταία φορὰ ζοῦμε ὅλοι ἑνωμένοι ἀνάμεσα στὸ μαθητικὸ θερμὸ περιβάλλον. Σὲ λίγο ὁ καθένας μας θὰ βρεθῆ μόνος, μέσα στὸ θέατρο τῆς ζωῆς. Ναί, στ' ἀλήθεια δίκαιο εἶχε αὐτὸς ποὺ ὀνόμασε «θέατρο» τὴ ζωή. Γιατὶ ἐμεῖς, οἱ ἄνθρωποι ποὺ τὴν ἀποτελοῦμε, μοιάζουμε μὲ θεατρίνους π' ὅλο στέκονται, πηγαίνουν κι ἔρχονται πάνω στὴ σκηνὴ καὶ κλαῖνε κι ἀναστενάζουν καὶ γελοῦν. Τὸ ἴδιο, σύντροφοί μου, θὰ συμβῆ καὶ μὲ μᾶς. Σὰν καράβι μέσα στὴ φουρτουνιασμένη θάλασσα θὰ κτυπᾶ δυνατὰ τὰ στήθια μας ἡ ἀγωνία καὶ ἡ ἀβεβαιότης. Ἐμεῖς θά 'μαστε μόνοι, ἀβοήθητοι καὶ μὲ μόνες τὲς δυνάμεις μας θὰ 'χουμε ν' ἀντιμετωπίσουμε ὅλους τοὺς κινδύνους, ὅλα τὰ ἐμπόδια ποὺ θὰ συναντήσουμε. Ὁ ἀγώνας θά 'ναι σκληρός, ἄνισος, καὶ στὸ δρόμο μας θὰ βροῦμε πολλὲς παγίδες. Ποτὲ ὅμως δὲν πρέπει νὰ ἐγκαταλείψουμε αὐτὸν τὸν ἀγώνα. Ποτὲ δὲ θὰ πρέπη νὰ ὑποχωρήσουμε. Μὲ τὰ ἐφόδια ποὺ ἔχουμε ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο προσλάβει, ἐναπομένει στὸν καθένα μας νὰ τὰ χρησιμοποιήση, γιὰ νὰ ἀντέξη μέχρι τὸ τέλος. Ἂς ἀγωνιστοῦμε λοιπὸν γιὰ τὴ διαφύλαξη τῶν ἀνθρωπίνων ἰδεωδῶν καὶ γιὰ τὴν εὐτυχία μας μὲ βάση τὴν ἀρετή. Σὲ λίγες μέρες εἰσερχόμεθα μὲ ἐθνικὴ συγκίνηση καὶ σταθερὴ τὴν ἀπόφαση στὶς τάξεις τοῦ ἔνδοξου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, γιὰ νὰ ὑπερασπίσωμε μὲ ὅλες μας τὶς δυνάμεις τὴν πατρικὴ γῆ. Ἀπὸ μᾶς θὰ ἐξαρτηθῆ ἡ συνέχιση τῆς βαριᾶς κληρονομιᾶς τοῦ Ἔθνους καὶ σὲ μᾶς θὰ στηρίξη σὲ λίγο ἡ Πατρίδα τὴν ἀσφάλειά της. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ καθῆκον μας εἶναι ὑψηλό. Μὲ γρανιτένια τὴ θέληση ἂς στερεώσουμε μέσα στὴν Ἑλληνικὴ ψυχή μας πίστη ἀπόλυτη στὴν ἀγαπημένη μεγάλη μας Πατρίδα Ἑλλάδα, στὸ λιμάνι τῆς ὁποίας συνεχῶς ἀγωνιζόμενοι θὰ προσαράξουμε κι ἐμεῖς μὲ τὸ δικό μας καράβι.

Σεβαστέ μας κ. Γυμνασιάρχα,

Ἐκεῖνο ποὺ ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται, τὴν εὐγνωμοσύνη καὶ τὸ θαυμασμὸ γιὰ τὴ μεγάλη σας προσφορά, ἀδυνατοῦν ν' ἀποδώσουν τὰ λόγια. Νιώθουμε μὲ τὴν ἀποχώρησή σας, μιὰ μεγάλη ἀνάγκη νὰ μᾶς ξεχειλίζη. Τὴν ἀνάγκη τῆς ἐκφράσεως μιᾶς βαθιᾶς ἀπέραντης κι ἀπεριόριστης εὐγνωμοσύνης. Ἀλλὰ κι αὐτὴ λίγη θά 'ταν μπροστὰ σ' ὅσα μᾶς προσφέρατε. Γι' αὐτὸ καὶ περιοριζόμαστε σὲ τοῦτο μονάχα. Ἐκ μέρους ὅλων τῶν τελειοφοίτων σᾶς εὔχομαι ὁλοψύχως ὑγεία, μακροημέρευση καὶ μιὰν εὐτυχισμένη ζωή. Ὑποσχόμεθα δὲ ὅλοι ὅτι θὰ κρατήσωμε ὑψηλὰ τὸ λάβαρο τῶν θρησκευτικῶν, ἀνθρωπιστικῶν καὶ ἐθνικῶν ἰδανικῶν. Ὁ Θεὸς ἂς καθοδηγῆ τὰ βήματά μας.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΕΔΙΔΑΞΕΝ Ο ΤΙΜΩΜΕΝΟΣ

I. ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΔΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΗΣ Κ. ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΡΑΘΕΥΤΗ

Ἡ σημερινὴ ἐπίσημη τελετὴ πρὸς τιμὴ τοῦ ἀφυπηρετοῦντος κ. Κυριάκου Χατζηϊωάννου, τοῦ Γυμνασιάρχη μὲ τὴν πολύπλευρη ἐκπαιδευτική, ἐθνική, πνευματική, ἐπιστημονικὴ καὶ πολιτικὴ δράση, μοῦ δίνει τὴν εὐκαιρία νὰ ἀπευθύνω ἐκ μέρους τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Κύπρου θερμὸ χαιρετισμὸ πρὸς τὸν ἀξίως τιμώμενο ἐκπαιδευτικὸ καὶ νὰ ἀναφερθῶ στὴ συμβολή του σὰν Καθηγητοῦ τοῦ Διδασκαλικοῦ Κολλεγίου στὴν περίοδο 1948—1953.

Ὑπάρχουν ἔργα ποὺ λαξευμένα στὸ μάρμαρο ἢ τυπωμένα σὲ χρυσόδετους τόμους παραμένουν τεκμήρια ἀδιάψευστα τῆς δράσεως τοῦ δημιουργοῦ τους.

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἔργα ποὺ δὲν ἀφήνουν ἔκδηλες ὑλικὲς ἐνδείξεις, γιατὶ ἀναφέρονται στὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο, στὴ διάπλαση τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, στὸ ἦθος καὶ τὴν ἀρετή του. Τεκμήρια τῶν ἔργων τούτων εἶναι ἡ ἴδια ἡ κοινωνία, τὸ ἀργὸ ἀλλὰ σίγουρο πολιτιστικό της ἀνέβασμα, εἶναι ἡ ἀγαθὴ μαρτυρία τῶν πολιτῶν, ἡ ζωὴ καὶ οἱ πράξεις τους.

Σ' αὐτὴ τὴν κατηγορία τῶν ἔργων ἀνήκει βασικὰ ἡ προσφορὰ τοῦ κ. Χατζηϊωάννου κατὰ τὴν περίοδο τῆς διδασκαλίας του στὸ Διδασκαλικὸ Κολλέγιο.

Μέσα στὴν ἐθνικῶς συγκεχυμένη ἀτμόσφαιρα ποὺ σκόπιμα δημιούργησε ἡ ἀποικιακὴ πολιτική, ὁ κ. Χατζηϊωάννου ἔφερε στὸ Διδασκαλικὸ Κολλέγιο ἔντονη τὴν ἑλληνικὴ παρουσία μὲ τὸν ἑλληνικὸ λόγο, τὴν ἀναστροφὴ καὶ τὴν ὅλη ἠθική του ἀντίσταση.

Εἶναι χαρακτηριστικὸ τὸ γεγονὸς πὼς οἱ σπουδαστὲς προσέβλεπαν στὸν κ. Χατζηϊωάννου γιὰ ἐνίσχυση τῶν ἐθνικῶν τους ἰδεωδῶν καὶ διατήρηση τῶν ἑλληνικῶν τους παραδόσεων.

Εἶναι χάρις στὴν ἠθικὴ τούτη ἀντίσταση τῆς συνειδήσεως πρὸς τὸ ἀποικιακὸ πνεῦμα, ποὺ ἡ παιδεία μας διατήρησε τὸν ἑλληνικὸ χαρακτῆρα της, παρὰ τὶς ἰσχυρὲς πιέσεις καὶ τὴ συστηματικὴ προσπάθεια γιὰ τὴν ἀλλαγή της.

Ἡ πρὶν δέκα χρόνια τυπικὴ καὶ οὐσιαστικὴ μεταβολὴ τοῦ Διδασκαλικοῦ Κολλεγίου σὲ Ἑλληνικὴ Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία ἔγινε πιὸ γρήγορα μιὰ ζωντανὴ πραγματικότης, γιατὶ ποτὲ δὲν εἶχαν παύσει νὰ καλλιεργοῦνται οἱ ἑλληνικὲς ἀξίες. Καὶ σ' αὐτὸ μεγάλη ὑπῆρξε ἡ συμβολὴ τοῦ κ. Χατζηϊωάννου, πρὸς τὸν ὁποῖον εὔχομαι οἰκογενειακὴ εὐτυχία καὶ ἀπρόσκοπτη τὴ δημιουργικὴ προσφορά του γιὰ ἔτη πολλά.

II. ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΔΙΑ ΤΟΥ Β. ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ

Μακαριώτατε,

Τὸ Παγκύπριο Γυμνάσιο αἰσθάνεται ὑποχρέωση καὶ τιμὴ νὰ συμμετέχη στὴ σημερινὴ ἐκδήλωση γιὰ χάρη ἑνὸς διαλεχτοῦ, ποὺ ἀπόδειξε μὲ τὸ πύρωμα τῆς καρδιᾶς καὶ τὴ δύναμη τοῦ νοῦ ἀξιωσύνη ὄχι μονάχα σὰν ἐκπαιδευτικός, ποὺ ξέρει νὰ σφυρηλατῆ χαρακτῆρες ἐλεύθερων, μὰ καὶ σὰν ἐθνικὸς καὶ κοινωνικὸς σκαπανέας καὶ διαπρεπὴς ἐργάτης στὸν τομέα τῆς ἐπιστήμης. Παράδειγμα τὰ ἐπιτεύγματά του στὶς χιλιάδες τῶν ἐκτιμητῶν του καὶ πνοὴ ζωογόνος γιὰ νὰ παλαίσουν μὲ τὴ σκληρὴ ἀνθρώπινη μοῖρα καὶ νὰ μὴ ντροπιάσουν τὸ θεϊκὸ μέρος τῆς ὕπαρξής τους.

Τὸ πέρασμα τοῦ δρος Κυριάκου Χατζηϊωάννου ἀπὸ τὸ Παγκύπριο Γυμνάσιο, τὸ σχολικὸ ἔτος 1936—1937, δὲν εἶναι ἀπὸ κεῖνα ποὺ μποροῦν νὰ ξεχαστοῦν· γιατὶ φανέρωσε κι' ἐδῶ, ὅπως σ' ὅλα τ' ἄλλα σχολεῖα ὅπου ὑπηρέτησε, ὅτι τὸν χαρακτηρίζει φλόγα, ποὺ τὴν γιγαντώνει ἡ θερμὴ ἀγάπη γιὰ τοὺς νέους σὰν σύνολο καὶ σὰν ἄτομα κι' ἡ πίστη πὼς ὁ λογισμὸς τοῦ ὥριμου δασκάλου μπορεῖ ν' αὐλακώση βαθιὰ καὶ γόνιμα τὸ ἔδαφος ὅπου φυτρώνουν τὰ τρυφερὰ βλαστάρια καὶ ν' ἁπλωθῆ ζωογόνα στὴν ἀπεριόριστη εὐρυχωρία τῆς ψυχῆς τους.

Κατάφερε ν' ἀφήση στὸ Παγκύπριο Γυμνάσιο εὐφρόσυνη μνήμη μὲ τὸν ἄρτιο ἐπιστημονικό του ἐξοπλισμό, τὴν ἀδιάκοπή του προσωπικὴ ἐργασία, τὴ συναίσθηση τῆς εὐθύνης, τὸ ζωντανὸ μάθημα, τὴ στενὴ παρακολούθηση τοῦ ἤθους καὶ τῆς ἀπόδοσης τῶν παιδιῶν. Πέτυχε νὰ ἐμπνεύση στοὺς νέους φιλία καὶ νὰ τοὺς φιλοτιμήση, γιατὶ ἔκανε βίωμα ὅτι εἶναι ζωτικῆς σημασίας γι' αὐτοὺς ἡ ἀνάγκη πρὸς ἀναγνώριση κι' ἀνυπολόγιστης ἀξίας ἡ ὤθηση σὲ αὐτενέργεια κι' ἡ καλλιέργεια τῆς πρωτοβουλίας. Καὶ δὲν εἶναι μικρὸ ἐπίτευγμα τὸ ὅτι ὠργάνωσε πρὶν 33 χρόνια μαθητικὲς κοινότητες ὅπου τὰ παιδιὰ παίρνανε λογική, καλαισθητικὴ κι' ἠθικὴ μόρφωση, συνήθιζαν στὴν ἔρευνα, ἀποκτοῦσαν ψυχικὴ ἄνεση, βρίσκανε διέξοδο στὰ ποικίλα διαφέροντά τους συμμετέχοντας σὲ πλούσιες ἐκδηλώσεις καὶ προετοιμάζονταν γιὰ νὰ ριφθοῦν μ' αἰσιοδοξία στὸ στίβο τῆς ζωῆς.

Ἐκλεκτὲ φίλε,

Φεύγοντας ἀπὸ τὴν ἐκπαίδευση ἀφίνετε πίσω σας κενὸ δυσαναπλήρωτο, μὰ ταυτόχρονα κινεῖτε ὅλους σὲ μιὰ διαπίστωση, ὅτι μὲ μόχθο καὶ ἱδρῶτα πλάθεται ἡ αὐριανὴ κοινωνία ἀπ' ὅσους ἔχουν τὴν ἀκλόνητη πεποίθηση πὼς «μέγα καὶ θαυμαστὸν τὸ τῆς διδασκαλίας ἀξίωμα».

III. ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΘΗΛΕΩΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ ΔΙΑ ΤΗΣ Β. ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑΣ Κ. ΜΑΡΙΑΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

Σεβαστέ μου Γυμνασιάρχα,

Διὰ τὸ τόσον γνωστὸν καὶ πολυσχιδὲς ἔργον σας, Ἐκπαιδευτικόν, Ἐθνικόν, Κοινωνικὸν καὶ Ἐπιστημονικόν, ὡμίλησαν ἤδη οἱ πρὸ ἐμοῦ ὁμιλήσαντες καὶ ἁρμόζει ἀπολύτως εἰς ὑμᾶς τὸ τοῦ Θουκυδίδου, ὅτι, οὐκ ἂν πολλοῖς ὥσπερ τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς ὁ λόγος ἰσόρροπος τοῦ ἔργου φανείη.

Καὶ ἡμεῖς μὲ τὴν σειράν μας καλούμεθα νὰ σᾶς χαιρετήσωμεν ἐκ μέρους τοῦ Γυμνασίου Θηλέων ἐπὶ τῇ ἀφυπηρετήσει σας καὶ ἡ ἀνάληψις αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος δὲν ἔχει δι' ἐμὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτελέσεως μιᾶς τυπικῆς ὑποχρεώσεως, ὡς Βοηθοῦ Διευθυντρίας τοῦ Γυμνασίου Θηλέων, ἀλλὰ εἶναι κάτι πολὺ περισσότερον.

Ἡ γνωριμία μας, κ. Γυμνασιάρχα, χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1955, ὅταν ὑπηρέτησα ὑπὸ τὴν λαμπρὰν Γυμνασιαρχίαν σας εἰς τὸ Γυμνάσιον Μόρφου καὶ κατὰ τὰ πρῶτα καὶ δύσκολα χρόνια τῆς σταδιοδρομίας μου, πολλὰ ὀφείλω εἰς τὴν ἰδικήν σας καθοδήγησιν καὶ εἰς τὸ ἰδικόν σας παράδειγμα. Δι' αὐτὸ αἰσθάνομαι ἰδιαιτέραν συγκίνησιν καὶ χαρὰν σήμερον, ὅτε σᾶς ἀπευθύνω τὸν θερμὸν χαιρετισμὸν καὶ σᾶς ἐκφράζω τὰ αἰσθήματα σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως τόσον τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου τοῦ Γυμνασίου Θηλέων, ὅσον καὶ τῶν μαθητριῶν μας. Καὶ τὰ αἰσθήματά μας αὐτά, πηγάζουν ἀπὸ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς προσφορᾶς σας, ὡς ἐκπαιδευτικοῦ, πνευματικοῦ ἀνθρώπου, ἐξαιρετικοῦ ἐπιστήμονος, ἐκλεκτοῦ παιδαγωγοῦ, πρὸς τὴν Ἐπιστήμην, τὴν Κυπριακὴν Παιδείαν γενικῶς, τὴν Παιδείαν τῆς πόλεώς μας καὶ ἰδιαιτέρως ἀπὸ τὴν προσφορὰν πρὸς τὸ Γυμνάσιόν μας.

Τῇ ὑμετέρᾳ εἰσηγήσει τῷ 1960, τὸ Γυμνάσιον Θηλέων, τὸ ὁποῖον ἐλειτούργει ὡς παράρτημα τοῦ Γυμνασίου Ἀμμοχώστου, κατέστη ἀνεξάρτητον, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀφυπηρετήσαντος ἤδη ἐξαιρετικοῦ ἐκπαιδευτικοῦ, στενοῦ συνεργάτου σας καὶ νῦν Σχολικοῦ Ἐφόρου κ. Γεωργίου Χ. Δημητρίου. Ἡ δημιουργία τοῦ ἀνεξαρτήτου Γυμνασίου Θηλέων ὀφείλεται τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἰδικήν σας ὀρθὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων, τὴν στηριζομένην εἰς τὴν ἀρχήν σας ὅτι Γυμνάσια μὲ μεγάλον ἀριθμὸν μαθητῶν ἀδυνατοῦν, ὡς παιδαγωγοῦντα σχολεῖα, νὰ προσφέρουν εἰς τοὺς μαθητάς των ὅσα πρέπει νὰ τοὺς προσφέρουν.

Ἡ συνεργασία σας μὲ τὸ Γυμνάσιον Θηλέων ἦτο στενὴ καὶ συνεχὴς ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτήτου λειτουργίας του μέχρι σήμερον. Τὸ ἐνδιαφέρον σας δι' αὐτὸ δὲν ἔπαυσε οὔτε καὶ ὅταν ἐκλήθητε ὑπὸ τῆς πατρίδος μας νὰ προσφέρητε τὰς ὑπηρεσίας σας καὶ εἰς τὸν πολιτικὸν τομέα.

Ὑπὸ τὴν Ὑψηλὴν Προστασίαν σας, ὡς Πρέσβεως τῆς Κύπρου εἰς τὴν Ἡνωμένην Ἀραβικὴν Δημοκρατίαν, ὠργανώθη κατὰ τὸ Πάσχα τοῦ 1963

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

ἡ θαυμασία ἐκδρομὴ τοῦ Γυμνασίου Θηλέων εἰς Αἴγυπτον, τὴν ὁποίαν μὲ εὐγνωμοσύνην ἐνθυμοῦνται αἱ 80 ἀπόφοιτοί μας καὶ οἱ καθηγηταί.

Ἀποχωρεῖτε, Σεβαστέ μας Γυμνασιάρχα, τῆς μακρᾶς καὶ εὐδοκίμου ὑπηρεσίας σας, μὲ τὴν πλήρη ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην τῶν συναδέλφων σας, τῶν χιλιάδων μαθητῶν καὶ μαθητριῶν σας, οἱ ὁποῖοι διαπαιδαγωγηθέντες ὑπὸ τὴν ἰδικήν σας φροντίδα καὶ εὐθύνην σᾶς ὀφείλουν τὸ εὖ ζῆν. Ἀποχωρεῖτε, ἀφήνοντας ἕνα λαμπρὸν ἔργον πρὸς μίμησιν, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως βαρειὰν κληρονομίαν δι' ἡμᾶς τοὺς ἐκπαιδευτικοὺς καὶ συνεργάτας σας, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ φανῶμεν ἀντάξιοι τοῦ παραδείγματός σας.

Ὡς ἐλάχιστον δεῖγμα ἐκτιμήσεως ὁμοῦ μὲ τὰς θερμὰς εὐχὰς τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου τοῦ Γυμνασίου Θηλέων διὰ μίαν εὐτυχῆ οἰκογενειακὴν ζωὴν μετὰ τῆς ἐριτίμου συζύγου σας καὶ διὰ καρποφόρον ἐπιστημονικὴν καὶ κοινωνικὴν δρᾶσιν, δεχθῆτε, παρακαλῶ, Σεβαστέ μας Γυμνασιάρχα, τὸ μικρὸν αὐτὸ δῶρον.

IV. ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ ΔΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ Δρος ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΜΕΡΕΜΕΤΗ

Ὁ Καθηγητικὸς Σύλλογος καὶ ἐγὼ προσωπικῶς ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν τὴν βαθυτάτην ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν πρὸς τὸν ἀφυπηρετοῦντα Γυμνασιάρχην κ. Κ. Χ΄΄ Ἰωάννου, ὁ ὁποῖος ἐπὶ 40 περίπου ἔτη ὑπηρέτησεν εὐσυνειδήτως τὴν Κυπριακὴν Ἐκπαίδευσιν καὶ διὰ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων προσόντων αὐτοῦ τὰ μέγιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐξέλιξιν αὐτῆς καθὼς καὶ εἰς τὴν γενικωτέραν πνευματικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἀκτινοβολίαν ταύτης καὶ τῆς Κύπρου γενικώτερον.

Θεωροῦμεν ἰδιαιτέραν τιμήν, διότι ὁ κ. Χ΄΄ Ἰωάννου ἀφιέρωσε τρία ἐκ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς σταδιοδρομίας του εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Γυμνασίου Κυρηνείας καὶ κατέβαλε πάσας του τὰς δυνάμεις διὰ τὴν ἐξέλιξιν αὐτοῦ.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους συμμετέχομεν ἐγκαρδίως εἰς τὴν ἑορταστικὴν ἐκδήλωσιν πρὸς τιμὴν τούτου καὶ εὐχόμεθα εἰς αὐτὸν μακρὰν περαιτέρω καὶ πλουσίαν πνευματικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἀκτινοβολίαν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πνευματικῆς, ἐπιστημονικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἐξελίξεως τῆς Κύπρου μας.

V. ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΜΟΡΦΟΥ ΔΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ κ. ΧΡ. ΠΕΤΡΩΝΔΑ

Ἀπευθύνω ἐγκάρδιο χαιρετισμὸ στὸν ἀποχωροῦντα τῆς ὑπηρεσίας ἐκλεκτὸ συνάδελφο, κ. Κυριάκο Χατζηϊωάννου.

Πρὶν ἀκόμα τὸν γνωρίσω, εἶχα ἀκούσει ἐπανειλημμένως τὸν καθηγητή μας, ἀείμνηστο Κωνσταντῖνο Ἄμαντο, νὰ μιλᾷ γι' αὐτὸν μὲ πολλὴ ἐκτίμηση.

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1936, τελειόφοιτος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, ἐπρόκειτο νὰ 'ρθω στὴν Κύπρο γιὰ νὰ ἑτοιμασθῶ γιὰ τὶς πτυχιακές μου ἐξετάσεις καὶ πῆγα νὰ ἀποχαιρετήσω τὸν καθηγητή μου. Ὁ Ἄμαντος μὲ ρώτησε ἂν ἐγνώριζα τὸν Κυριάκο Χατζηϊωάννου. Σὲ ἀρνητική μου ἀπάντηση μοῦ εἶπε: «Νὰ τὸν γνωρίσῃς, εἶναι ἕνας ἐξαιρετικὸς ἐπιστήμων».

Τὸ ἴδιο καλοκαίρι γνωριστήκαμε σ' ἕνα ὀρεινὸ θέρετρο τῆς Κύπρου καὶ ἀντελήφθηκα ἀκόμα μία φορὰ ὅτι ὁ Ἄμαντος δὲν ἔπεφτε ἔξω στὴν κρίση του.

Μετὰ ἀπὸ μιὰ τριακονταετία σχεδόν, ἡ τύχη τό 'φερε νὰ ἀναλάβω τὴ διεύθυνση τοῦ Γυμνασίου Μόρφου, τὸ ὁποῖον διηύθυνε προηγουμένως ἐπὶ μιὰ τετραετία (1953—1957) ὁ κ. Χατζηϊωάννου.

Ἔτσι μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ διαπιστώσω τὸν μεγάλο βαθμὸ σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως τῶν ὁποίων ἔχαιρε ὄχι μόνο μεταξὺ τῶν συναδέλφων ἀλλὰ καὶ ὅλων ἐκείνων μετὰ τῶν ὁποίων συνειργάσθη.

Οἱ μαθητές του κυρίως πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἶναι σήμερα συνάδελφοι, ὁμιλοῦν ὄχι μόνο μὲ σεβασμὸ καὶ ἀγάπη γιὰ τὸ δάσκαλό τους, ἀλλὰ καὶ μὲ θαυμασμὸ καὶ τὸν ἔχουν σὰν ὑπόδειγμα.

Γι' αὐτό, τώρα ποὺ ἀποχωρεῖ ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ ἐκπαιδευτικὴ ὑπηρεσία ἡ Παιδεία τοῦ τόπου θὰ γάσῃ ἕνα ἀπὸ τοὺς πιὸ ἐνθουσιώδεις καὶ εὐσυνειδήτους ἐργάτες της ποὺ ἤξερε νὰ συναρπάζῃ καὶ νὰ ἐμψυχώνῃ.

Θὰ κερδίσῃ ὅμως ἡ Κυπριακὴ ἐπιστήμη, γιατὶ ὁ κ. Χατζηϊωάννου, ἐλεύθερος ἀπὸ τὰ πολλαπλᾶ καθήκοντα τοῦ Γυμνασιάρχου, θὰ δοθῇ ὁλόψυχα στὴ διακονία της.

Τοῦ εὔχομαι ὑγεία καὶ μακροζωΐα ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Κυπριακῆς ἐπιστήμης.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Α. Ε. ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗ

Τὴν στιγμὴ αὐτή, ποὺ οἱ Καθηγηταὶ καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἱστορικοῦ Πρώτου Γυμνασίου Ἀμμοχώστου ἀποχαιρετοῦν τὸν ἀφυπηρετοῦντα Γυμνασιάρχην των, δὲν μπορεῖ παρὰ ν' ἀναλογισθῇ κανεὶς πόσα πολλὰ ὀφείλει εἰς τὸν Δρα Κυριάκον Χατζηϊωάννου ὄχι μόνον ἡ ἑλληνικὴ νεολαία τῆς Κύπρου, ἀλλὰ καὶ ἡ καθόλου ἐπιστημονικὴ ἔρευνα εἰς τὴν Μεγαλόνησον.

Ἐπὶ σαράντα καὶ πλέον χρόνια, ἐδίδαξε στοὺς μαθητάς του τὴν ἀγάπη πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, ἐκαλλιέργησε τὸ πνεῦμα τους καὶ τοὺς ἔμαθε πῶς νὰ χαίρωνται καὶ νὰ δημιουργοῦν· πῶς νὰ χτίζουν γερὰ τὸ μέλλον, σύμφωνα μὲ τὶς νέες καὶ διαρκῶς ἐξελισσόμενες ἀπαιτήσεις, ἐπάνω ὅμως σὲ θεμέλια βαθειὰ καὶ δοκιμασμένα.

Ἀλλὰ τὴν καθ' ὅλα ἀξιόλογη προσφορά του δὲν τὴν περιώρισε στὸ ἔργο τοῦ διδασκάλου. Ἡ ἀπέραντη ἀγάπη του γιὰ τὴν Κύπρο, τὸ ἐπιστημονικό του πνεῦμα καὶ οἱ εὐρύτατες γνώσεις του τὸν ἔσπρωξαν σὲ ἀναζητήσεις ποὺ τὸν ὡδήγησαν βαθειὰ μέσα στὸ παρελθὸν τοῦ νησιοῦ, ὡς ἐκεῖ ποὺ φθάνουν οἱ ρίζες τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἡ ἐργασία τοῦ Δρος Χατζηϊωάννου ὡς ἐρευνητοῦ δὲν ἀποτελεῖ μόνον μία σημαντικὴ συμβολὴ στὴν ἐπιστήμη. Ἔγινε καὶ ἀξιόλογος συντελεστὴς τῆς ἐθνικῆς ζωῆς τοῦ τόπου αὐτοῦ, διότι οἱ μελέτες του στὴν λαογραφία, τὴν γλωσσολογία καὶ ἄλλους τομεῖς ἔδειξαν πόσον μεγάλη εἶναι ἡ δύναμις τῶν ἑλληνικῶν ἀξιῶν ποὺ ἐξακολουθοῦν νὰ ζοῦν μέσα στὶς παραδόσεις, τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου.

Σήμερα, ὁ Δρ Κυριάκος Χατζηϊωάννου δέχεται τὸν ἀποχαιρετισμὸ καὶ τὴν ἔκφραση τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν μαθητῶν του. Ἡ τελετὴ αὐτὴ στέφει τὸ βαρὺ καὶ σημαντικὸ ἔργο τοῦ Καθηγητοῦ. Ἀποτελεῖ ταυτοχρόνως ἕνα ὡραῖο σταθμό, ἀλλὰ σταθμὸ μόνο, μιᾶς μεγάλης σταδιοδρομίας. Ὁ Δρ Χατζηϊωάννου δὲν παύει ν' ἀγαπᾶ τὴν Κύπρο, δὲν παύει νὰ εἶναι σφριγηλὸς ἐργάτης τοῦ πνεύματος. Γι' αὐτὸ θὰ ἐξακολουθήσῃ, ὅπως καὶ πρῶτα, νὰ δημιουργῇ γιὰ τὸν Κυπριακὸν Ἑλληνισμὸ καὶ γιὰ τὴν Ἐπιστήμη.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Δρος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΣΠΥΡΙΔΑΚΙ

Ἡ ἀφυπηρέτησις τοῦ γυμνασιάρχου κ. Κυριάκου Χατζηϊωάννου ἐκ τῆς ἐνεργοῦ ἐκπαιδευτικῆς ὑπηρεσίας στερεῖ τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν τῆς Κύπρου ἑνὸς ἀληθοῦς ἐργάτου τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀφωσιωμένου εἰς τὴν παιδείαν καὶ τὸ ἔθνος.

Ἡ μακρὰ καὶ πολυσχιδὴς δρᾶσις τοῦ κ. Χατζηϊωάννου ἀφήνει ἀνεξίτηλα ἴχνη. Ἐδίδαξεν οὗτος τοὺς νέους τὴν πίστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν πίστιν εἰς τὸ ἔθνος καὶ τὰ ἰδανικά του. Ἐδίδαξε τὴν ἀξίαν τῆς παιδείας ὡς τῆς δημιουργούσης τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ τὴν ὀρθὴν ἔννοιαν αὐτοῦ. Ἀφιέρωσε παραλλήλως ἑαυτὸν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐπιστήμης, τῆς μελέτης ἰδιαιτέρως τοῦ λαοῦ καὶ τῆς γλώσσης, τῶν κυριωτάτων τούτων ὑποστάσεων τῆς ἐννοίας του.

Εἶναι εὐτύχημα ὅτι ὁ κ. Χατζηϊωάννου διατηρεῖ ἀκμαίας τὰς σωματικὰς καὶ τὰς πνευματικὰς του δυνάμεις, τὰς ὁποίας δύναται νὰ διαθέτῃ ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς νήσου μας. Μακρὰν τῶν σχολικῶν εὐθυνῶν εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ δύναται νὰ ἀφιερώσῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν ἐπιστήμην, τὰ γράμματα καὶ ἐν γένει τὴν προαγωγὴν τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ μας.

Εὔχομαι, ὅπως ἐπὶ μακρὰ ἔτη δύναται οὗτος νὰ συνεχίσῃ τὴν πνευματικὴν καὶ ἐθνικὴν πρὸς τὴν Κύπρον προσφοράν, εἰς τὴν καρδίαν τῆς ὁποίας ἔχει τοποθετηθῆ ἐπαξίως τῆς ἀρετῆς του.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ κ. ΑΝΔΡΕΑ ΠΟΥΓΙΟΥΡΟΥ

Δόκτωρ Χατζηιωάννου,

Εἶμαι εὐτυχής, διότι εἰς τὴν ὡραίαν αὐτὴν πνευματικὴν ἐκδήλωσιν, ἔχω τὴν μεγάλην τιμὴν νὰ σᾶς προσφωνήσω ἐκ μέρους τῆς πόλεως.

Δὲν θὰ ἀναφερθῶ ἐν λεπτομερείᾳ εἰς τὴν μακροχρόνιον δρᾶσιν σας καὶ τὴν πολύτιμον προσφοράν σας ὡς ἐκπαιδευτικοῦ, ὡς ἐπιστήμονος, ὡς πνευματικοῦ ἡγέτου καὶ ὡς διπλωματικοῦ ἐκπροσώπου τῆς Κύπρου. Ἡ δρᾶσις σας καὶ ἡ προσφορά σας εἶναι γνωσταὶ εἰς πάντας καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς πολίτας αὐτῆς τῆς πόλεως, πλεῖστοι ἐκ τῶν ὁποίων εἶχον τὸ εὐτύχημα νὰ σᾶς ἔχωσιν ὁδηγὸν εἰς τὴν μόρφωσίν των καὶ τὴν πνευματικήν των διάπλασιν.

Ἡ πόλις μας στερεῖται διὰ τῆς ἀφυπηρετήσεώς σας τῶν πολυτίμων ὑπηρεσιῶν σας καὶ τὸ πλῆγμα αὐτὸ πρὸς τὴν πόλιν μας γίνεται ἀκόμη πιὸ μεγάλον, ὅταν ἀναλογισθῶμεν ὅτι πρὸ ἑνὸς μόνον ἔτους ἀφυπηρέτησε ἕνας ἄλλος λαμπρὸς καὶ ἐξαίρετος ἐκπαιδευτικός, ὁ κ. Γεώργιος Δημητρίου.

Κύριε Χατζηϊωάννου,

Ὑπήρξατε καθολικὸς τοῦ γένους διδάσκαλος. Ἐξαίρων τὴν ἠθοπλαστικὴν δύναμιν τῆς Παιδείας, ἐκηρύξατε κατ' ἐπανάληψιν ὅτι ἡ Παιδεία εἶναι ὁ κυριώτερος παράγων τῆς διαμορφώσεως ὄχι μόνον τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ λαοῦ. Ἀλλ' ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὴν ἀκλόνητον πίστιν, ὅτι μόνον διὰ τῆς ἀρετῆς ἑδραιοῦνται καὶ προάγονται τὰ κράτη καὶ εὐδαιμονοῦσιν οἱ λαοί, οὐδεμίαν παρελείψατε εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἀπευθύνετε εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ τοὺς συμπατριώτας σας σοφὰς νουθεσίας καὶ παραινέσεις, καταυγαζομένας ἀπὸ φλογερὰν φιλοπατρίαν, ἀπὸ ἀγνότητα αἰσθημάτων, ἀπὸ βαθεῖαν εἰλικρίνειαν.

Εἰς τὴν λαμπρὰν σταδιοδρομίαν σας ἐφηρμόσατε τὴν ἀρχὴν ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις δὲν εἶναι ἐπάγγελμα μόνον, εἶναι κυρίως Ἀποστολή. Καὶ ἰδίως εἰς τὸν τόπον μας, εἰς τὸ ἀναπόσπαστο αὐτὸ τμῆμα τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας ἡ δόξα εἶναι πνευματικὴ καὶ τῆς ὁποίας ἡ Φυλὴ ἔχει ἀπὸ τὴν φύσιν προικισθῆ μὲ τὸ τάλαντον καὶ τὴν εὐθύνην μιᾶς ἀνωτέρας πνευματικῆς δημιουργίας.

Εἶμαι βέβαιος πῶς θὰ αἰσθανθῆτε ἱκανοποίησιν ἐὰν διακηρύξω ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πάντοτε ἐκηρύττατε κατὰ τὴν μακρὰν καὶ λαμπρὰν σταδιοδρομίαν σας, ὅτι οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐπιτρέψωμεν νὰ μᾶς ἐγκαταλείψῃ ἡ πίστις μας εἰς τὸ ἀκατάβλητον σθένος τῆς ἐθνικῆς μας ψυχῆς, ἡ πίστις εἰς τὰ μεγάλα ἰδεώδη, τὰ ὁποῖα πάντοτε ἐλάτρευε ὁ Ἕλλην, ἡ πίστις εἰς τὴν καταπλήσσουσαν ἀντοχὴν καὶ συνεκτικότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ μας Ἔθνους, ἡ ὁποία διὰ τῶν αἰώνων κατεδείχθη, ἡ πίστις εἰς τὴν ἱερότητα τῶν ἐθνικῶν μας παραδόσεων, ἡ πίστις εἰς τὴν θείαν ἡμῶν θρησκείαν, εἰς τὴν ὑπερτάτην ἐθνικὴν σπουδαιότητα τῆς ἀθανάτου γλώσσης μας.

Καὶ ὁλονῶν αἱ καρδίαι πρὸς μίαν καὶ μόνον πρέπει νὰ πάλλωσιν ἰδέαν ἡνωμένης καὶ ἐνδόξου Ἑλλάδος.

Ἐλλόγιμε Κύριε Γυμνασιάρχα,

Αἱ πόλεις ὀφείλουσιν εὐγνωμοσύνην εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξίν των, τὸν πλουτισμόν των, τὰς ἐκαλλώπισαν μὲ κτίσματα καὶ τὰς ἐπροίκισαν μὲ εὐαγῆ ἱδρύματα.

Τὴν μεγίστην ὅμως εὐγνωμοσύνην ὀφείλουν εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι συνέβαλον εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ πολιτιστικήν των προκοπήν. Εἰς τὴν σφαῖραν αὐτὴν ἡ πόλις μας ἔχει κάθε λόγον νὰ ὑπερηφανεύεται· καὶ γνωρίζει πόσα πολλὰ ὀφείλει εἰς τὰς ἀόκνους προσπαθείας σας καὶ εἰς τὴν καθοδήγησίν σας.

Μεταφέρω ἐδῶ τὴν ἐκδήλωσιν αὐτῆς τῆς εὐγνωμοσύνης μαζὶ μὲ τὴν ἔκφρασιν τῆς εἰλικρινοῦς εὐχῆς ὅλων μας, ὅπως συνεχισθῇ διὰ μακρὰ ἀκόμη ἔτη ἡ καρποφόρος δρᾶσις σας καὶ ἡ καθοδήγησίς σας.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ κ. ΡΕΝΟΥ ΣΟΛΟΜΙΔΗ

Μακαριώτατε,

Οἱ παλαιοὶ μαθηταὶ τοῦ τιμωμένου ἐπὶ τῇ ἀφυπηρετήσει του διακεκριμένου ἐκπαιδευτικοῦ καὶ ἐπιστήμονος Κυριάκου Χατζηϊωάννου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀφήσωμεν ἀπαρατήρητον τὸ σημερινὸν γεγονὸς τὸ ὁποῖον συνδέεται τόσον στενὰ μὲ τὴν πνευματικὴν ζωὴν τοῦ τόπου μας. Διότι, ἴσως περισσότερον παντὸς ἄλλου, ἡμεῖς οἱ μαθηταί του ζῶμεν εἰς τὸν καθημερινόν μας βίον, τὰ ἔργα καὶ τὰς ἐπιδιώξεις μας τὴν ἐξαίρετον προσφορὰν του ὡς διδασκάλου καὶ καθοδηγητοῦ καὶ διότι ἔχομεν πλήρη συναίσθησιν τῆς σημασίας τοῦ ὑψηλοῦ παραδείγματος διὰ τὴν σύγχρονον νεότητα ἡ ὁποία ὀφείλει νὰ κατανοήσῃ τὴν ἀξίαν τῆς παραδόσεως διὰ πᾶσαν περαιτέρω ἀτομικήν, κοινωνικὴν καὶ ἐθνικὴν θεμελίωσιν καὶ πρόοδον. Ἄλλως τε τὸ παράδειγμα τοῦ Κυριάκου Χατζηϊωάννου δὲν ἐντοπίζεται μόνον εἰς ὅ,τι οὗτος ἐδημιούργησεν ὡς καθηγητὴς καὶ γυμνασιάρχης· ἐπεκτείνεται, μέσα εἰς τὰ σαράντα χρόνια τῆς μέχρι τώρα δράσεώς του, εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς πνευματικῆς, ἐπιστημονικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς ζωῆς τῆς Νήσου ὡς μία πρωτοποριακὴ αὐτόχρημα συμβολή. Καὶ ἀκόμη, ταυτίζεται μὲ τὴν πλέον οὐσιαστικὴν καὶ ἐπιτυχῆ προσπάθειαν ἀνανεώσεως τῶν ἱστορικῶν καὶ παραδοσιακῶν δεδομένων τῆς Κύπρου καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀποκρυστάλλωσιν τοῦ πολυδυνάμου φυράματος τὸ ὁποῖον ἀπὸ χιλιετηρίδων ὑφαίνει τὴν ἑλληνικὴν ἀρετὴν τοῦ λαοῦ μας.

Ὁ Κυριάκος Χατζηϊωάννου ἐδημιούργησε παράδοσιν μὲ τὸ λαμπρὸν πνευματικόν του ἔργον ἀπασχολούμενος ἐπιστημονικῶς μὲ τὴν ἔρευναν καὶ τὴν προβολὴν τῆς πολυτίμου παραδόσεως τῆς Κύπρου. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ ποικίλη ἐργασία του προσλαμβάνει πανελλήνιον χαρακτῆρα καὶ ἀποβαίνει ἀπόκτημα διὰ τὴν ἐπιστήμην καθόλου.

Μιὰ μικρὰ ὁμὰς μαθητῶν του (οἱ Φρῖξος Βράχας, Παναγιώτης Σέργης, Κυριάκος Πλησῆς, Νῖκος Γεωργούδης, Κυριάκος Χαραλαμπίδης καὶ ὁ ὑποφαινόμενος) ὠθούμενοι ἀπὸ βαθεῖαν ἐκτίμησιν καὶ εὐγνωμοσύνην καὶ μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι διερμηνεύομεν τὰ αἰσθήματα ὅλων τῶν κατὰ καιροὺς χιλιάδων μαθητῶν του, ἐπὶ τῇ 60ετηρίδι του συνεκεντρώσαμεν καὶ ἐξεδώσαμεν τὰ ἐν διασπορᾷ ἐπιστημονικά του κείμενα εἰς ἕνα τιμητικὸν τόμον, τοῦ ὁποίου τὸ περιεχόμενον ἀποτελεῖ πράγματι ἀξιόλογον καὶ θετικὴν προσφορὰν εἰς τὴν ἐπιστήμην τῆς Κυπρολογίας.

Ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐκδόσεως εὔχεται εἰς τὸν προσφιλῆ Διδάσκαλον καὶ τὴν εὐγενῆ σύντροφόν του μακροζωΐαν, ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν καὶ θερμῶς παρακαλεῖ τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ὅπως εὐαρεστηθῇ νὰ ἐπιδώσῃ εἰς τὸν κ. Κυριάκον Χατζηϊωάννου, ὡς ἐλάχιστον δεῖγμα τιμῆς τῶν ὀφειλόντων εἰς αὐτὸν τὸ εὖ ζῆν, τὸν ἐν λόγῳ ἀναμνηστικὸν τόμον.

Ἡ Α.Μ. ὁ Πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ὑπογράφων τὸν τιμητικὸν τόμον «Τῶν ἐν Διασπορᾷ» ἔργων τοῦ κ. Χατζηϊωάννου, τὸν ὁποῖον καὶ τοῦ ἐπέδωσεν.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

Ἡ ἀφυπηρέτησις ἑνὸς δημοσίου ἀνδρὸς σημειοῖ συνήθως τὸν τερματισμὸν μιᾶς ἐνεργοῦ σταδιοδρομίας, τὴν λῆξιν μιᾶς προσφορᾶς. Εἶναι ὅμως βέβαιος ὅτι τοῦτο δὲν θὰ συμβῇ μὲ τὸν Γυμνασιάρχην Δρα Κυριάκον Χατζηϊωάννου. Ἀποχωρεῖ ἁπλῶς σήμερον ὁ Δρ Χατζηϊωάννου ἀπὸ ἕνα μόνον τομέα τῆς πολλαπλῆς δραστηριότητός του, τὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν ὁποίαν ὑπηρέτησε μὲ ἱκανότητα καὶ ζῆλον ἐπὶ τριάκοντα πέντε ὁλόκληρα ἔτη. Ἡ προσωπικότης του θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ἐπηρεάζῃ εὐμενῶς καὶ νὰ ἐπιδρᾷ ἐπωφελῶς εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς πόλεως αὐτῆς, μετὰ τῶν ὁποίων ἰδιαιτέρως συνεδέθη, καὶ γενικώτερον εἰς τὰ ἐκπαιδευτικὰ πράγματα τῆς νήσου μας.

Ἀλλ' ἡ προσφορὰ τοῦ σήμερον τιμωμένου ἀνδρὸς εἶναι πολὺ εὐρυτέρα. Ὑπῆρξεν ὁ Δρ Χατζηϊωάννου οὐχὶ μόνον ὁ ἐκπαιδευτικός, ὁ ὁποῖος ἐθεώρει τὸ ἔργον του ὡς ἐθναποστολήν. Εἶναι ὁ ἀκάματος πνευματικὸς ἐργάτης, ὁ μελετητὴς τῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ μας. Εἶναι μεταξὺ τῶν πρώτων ἐρευνητῶν τῆς λαογραφίας καὶ τῆς γλωσσολογίας τῆς Κύπρου, τῶν παραδόσεων, τῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν, τῶν δημιουργημάτων τοῦ λαοῦ μας. Εἰς τὰς σχετικὰς μελέτας του, αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύθησαν αὐτοτελῶς ἢ εἰς ἐγκρίτους περιοδικὰς ἐκδόσεις, προσφεύγουν πάντοτε ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τοὺς βασικοὺς τούτους τομεῖς τῆς ἐρεύνης τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ζωῆς τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Εἰς διεθνῆ συνέδρια προέβαλεν ἐπίσης ὁ Δρ Χατζηϊωάννου τὴν πνευματικὴν κληρονομίαν τῆς Κύπρου, ἡ ὁποία ἔχει κατ' ἐξοχὴν ἀνθρωπιστικὸν περιεχόμενον. Ἀπέβη, παραλλήλως, ὁ ἀκούραστος ὀργανωτὴς καὶ ὑποκινητὴς μιᾶς πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς κινήσεως εἰς τὴν πόλιν τοῦ Εὐαγόρου, τὴν πόλιν αὐτὴν μὲ τὴν ἀρχαίαν λαμπρὰν παράδοσιν πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἐπιδόσεως. Εἶναι ἀκόμη ὁ ἐθνικὸς ἀγωνιστής, ὁ ὁποῖος διεπαιδαγώγησε τόσας Ἑλληνικὰς Κυπριακὰς γενεάς, καὶ ἐθεμελίωσε τοὺς ἐθνικοὺς πόθους καὶ προσανατολισμοὺς εἰς τὴν ἀγνότητα τῶν ἐθνικῶν ἀξιῶν καὶ ἰδανικῶν, εἰς τὴν συνείδησιν τῆς ἀρετῆς.

Ἡ ἔκδοσις τοῦ ἐν διασπορᾷ συγγραφικοῦ ἔργου του, τὰ ἐκπαιδευτήρια, ὅπου εἰργάσθη, οἱ μαθηταί, τοὺς ὁποίους διεπαιδαγώγησεν, οἱ σύλλογοι, τοὺς ὁποίους ἵδρυσε καὶ κατηύθυνεν, αἱ δημόσιαι θέσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπηρέτησε, μαρτυροῦν τὴν πολλαπλῆν καὶ πολύτιμον προσφορὰν τοῦ Δρος Κυριάκου Χατζηϊωάννου πρὸς τὴν νῆσον μας.

Ἀλλ' ἡ σημερινὴ τελετὴ δὲν σημειοῖ τὸν τερματισμὸν τῆς σταδιοδρομίας ἢ τὴν λῆξιν τῆς προσφορᾶς τοῦ Δρος Χατζηϊωάννου. Ἀποσύρεται ὁ διακεκριμένος διδάσκαλος τῆς ἐνεργοῦ ἐκπαιδευτικῆς ὑπηρεσίας, θὰ ἀφιερωθῇ ὅμως περισσότερον εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν. Θὰ συνεχίσῃ τὸ γενικώτερον πνευματικὸν ἔργον του. Καὶ βασίμως ἐλπίζομεν ὅτι ἡ προσφορά του, τὴν ὁποίαν σήμερον τιμῶμεν, θὰ εἶναι ἀκόμη μεγαλυτέρα.

Συγχαίρω θερμῶς τὸν Δρα Χατζηϊωάννου διὰ τὸ πολυσχιδὲς ἔργον του καὶ τὴν πολύτιμον μέχρι τοῦδε προσφοράν του εὐχόμενος εἰς αὐτὸν ὑγείαν σταθερὰν καὶ πᾶσαν παρὰ Θεοῦ ἐνίσχυσιν καὶ εὐλογίαν.

Ὡς τεκμήριον τιμῆς ἐπιδίδω εἰς τὸν Δρα Κυριάκον Χατζηϊωάννου τὸν τόμον τοῦτον τοῦ συγκεντρωθέντος ἰδικοῦ του ἔργου.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΙ, ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΟΥΣ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ κ. Κ. ΧΑΤΖΗ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ ΜΕ ΘΕΜΑ "Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΚΑΤΑ ΤΑ 37 ΕΤΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΜΟΥ ΕΙΣ ΑΥΤΗΝ"

Μακαριώτατε,

Μοῦ ἐκάμετε τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν νὰ λαμπρύνετε τὴν ἀποψινὴν συγκέντρωσιν μὲ τὴν σεπτὴν παρουσίαν Σας, καὶ μὲ τοὺς ἐνθαρρυντικούς Σας λόγους, κατὰ τὴν ἐπίδοσιν τοῦ τιμητικοῦ τόμου, μοῦ ἐδώσατε ἄφατον χαράν. Τὸ νὰ πράξῃ τοῦτο ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης, ἥτις ἔχει καταστῆ τὸ ἴνδαλμα ἐμπνευσμένου ἡγέτου καὶ διὰ τὸν λαόν μας καὶ διὰ πολλοὺς ἄλλους λαούς, ἀποτελεῖ δι' ἐμὲ ὑψίστην τιμήν. Σᾶς εἶμαι ἐσαεὶ εὐγνώμων.

Ἀγαπητὲ Κύριε Ἐπιτετραμμένε τῆς Ἑλλάδος,

Εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν δύο ἀγροὺς ἐκαλλιέργησα, τὸν ἀγρὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ σκέψεως καὶ τὸν ἀγρὸν τῆς ἑλληνικῆς ἀρετῆς. Ἡ παρουσία σας ἐδῶ ἀπόψε μὲ συγκινεῖ διότι μὲ κάμνει νὰ πιστεύω ὅτι κάποιαν καρποφορίαν ἐπέτυχεν ἡ καλλιέργεια ἐκείνη. Τὰ ὡραῖα λόγια τοῦ κ. Πρέσβεως αἰσθάνομαι ὅτι δὲν ἀποτελοῦν ἁπλῆν φιλοφρόνησιν. Εἶναι μηνύματα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας τόσον περιπαθῶς ὑπῆρξα ἐραστής. Σᾶς εὐγνωμονῶ δι' ὅλα.

Κύριε Πρόεδρε τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκδόσεως,
Κύριε Δήμαρχε,
Κύριε Πρόεδρε τῆς Σχολικῆς Ἐφορείας,
Κυρία Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Μητέρων,
Κύριε Διευθυντὰ τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας,
Ἀγαπητοί μου Συνάδελφοι τῶν ἄλλων Γυμνασίων καὶ τοῦ ἰδικοῦ μου,

Τὰ εὐγενικὰ λόγια τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας καὶ τὰ ἰδικά σας μὲ ἔχουν γεμίσει μὲ τόσην πολλὴν τιμὴν ποὺ μὲ κάμνετε νὰ σκέπτωμαι ἂν εἶμαι ἄξιός της. Καὶ μέσα εἰς τὰς σκέψεις μου φθάνω εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ τιμαὶ αὐταὶ ἀποδίδονται ὄχι εἰς ἕνα συγκεκριμένον πρόσωπον, τὸν ἑαυτόν μου, ἀλλὰ εἰς τὸν ἄξιον ἐκπαιδευτικόν, τὸν ἀπρόσωπον, αὐτὸν εἰς τὸν ὁποῖον οἱ γονεῖς ἐμπιστεύονται τὰ τέκνα των καὶ αὐτὸς ἀναλίσκεται εἰς τὸ καθῆκον, μὲ εὐρύτητα πνεύματος καὶ αὐταπάρνησιν, μετουσιώνων τὸ ἐπάγγελμά του εἰς μίαν ἱεραποστολήν, εἰς μίαν ἐθνικὴν ἀποστολήν. Ἠθελήσατε λοιπὸν νὰ τιμήσετε αὐτὸν τὸν ἐκπαιδευτικὸν καὶ ἐδέχθην τὰς τιμάς ἐγώ. Σᾶς εὐχαριστῶ ἐκ βάθους καρδίας ὄχι πλέον ἐξ ὀνόματός μου, ἀλλ' ἐξ ὀνόματος τῆς Παιδείας, ὡς ἕνας ταπεινὸς ἐργάτης αὐτῆς, πρὸς τὴν ὁποίαν ἀπονέμονται σήμερον αἱ τιμαὶ αὗται.

Κυρίαι καὶ Κύριοι,

Πρὶν δέκα ἀκριβῶς χρόνια, κατὰ τὴν περίοδον τῆς δημιουργίας τοῦ νέου κυπριακοῦ κράτους, ὁ Μακαριώτατος μοῦ ἐπρότεινε τὴν θέσιν τοῦ ἐπιθεωρητοῦ καὶ ἐνθυμοῦμαι τὴν δικαιολογίαν τὴν ὁποίαν ἐπρόβαλα διὰ τὴν μὴ ἀποδοχὴν τῆς θέσεως ἐκείνης. Εἶχα εἰπεῖ: «Μακαριώτατε, εὐχαριστῶ διότι μὲ ἐθεωρήσατε ἄξιον νὰ καταλάβω ἀνωτέραν θέσιν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν. Ἡ θέσις εἶναι καλή, ἀλλ' ἐγὼ δίδω σημασίαν καὶ εἰς τὲς «μακαρκές». Κι' ἔχω ἀκούσει πολλοὺς νὰ λὲν «ὁ Θεὸς μακαρίσοι τὸν γυμνασιάρχην μου ἢ τὸν καθηγητήν μου ποὺ μὲ ἔμαθε γράμματα», ἀλλὰ δὲν ἔχω ἀκούσει κανένα νὰ λέῃ «ὁ Θεὸς μακαρίσοι τὸν ἐπιθεωρητήν μου, ποὺ ἐπεθεώρησε τὴν τάξιν μου».

Σήμερα δὲν μετανοῶ διότι παρέμεινα γυμνασιάρχης. Διότι, ἰδού, ὡς γυμνασιάρχης χαίρομαι ἀπόψε τὴν εὐτυχίαν, τὴν μακαριότητα, ποὺ μοῦ δίδει αὐτὴ ἡ ἑορτή, τὴν ὁποίαν ὁ Καθηγητικὸς Σύλλογος ὠργάνωσεν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀφυπηρετήσεώς μου καὶ ζῶ ὡραίας στιγμὰς μεταξὺ τῶν πολλῶν μαθητῶν μου, τῶν συναδέλφων καὶ τῶν φίλων. Ἀλλ' εἰς τὰς εὐχαρίστους αὐτὰς στιγμάς, τὰς ὁποίας δοκιμάζω, ἡ σκέψις μου πετιέται πρὸς ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι μὲ ἐβοήθησαν εἰς τὸ ἔργον τοῦ παιδαγωγοῦ, ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι μὲ ἐνουθέτησαν πρὸς τὸ καλόν, τοὺς γονεῖς καὶ διδασκάλους μου, ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι μοῦ παρεστάθησαν εἰς τὸ ἔργον μου ὡς διδασκάλου καὶ εἶναι πολλοὶ διὰ νὰ τοὺς ἀπαριθμήσω. Εἰς τοὺς συνεργάτας μου αὐτοῦ τοῦ Γυμνασίου, ὅπως καὶ εἰς τοὺς συνεργάτας καὶ συναδέλφους μου τῶν ἄλλων Γυμνασίων, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπηρέτησα εἴτε ὡς γυμνασιάρχης εἴτε ὡς καθηγητής, χρεωστῶ πολλά. Διότι συμμερίζομαι τὰς σκέψεις τοῦ ποιητῆ ποὺ λέγει:

Κι' ὅ,τι σ' ἔχει μαγέψει κι' ὅ,τι σοὔχει γελάσει,
τὄχεις μόνος κερδίσει, μοναχὸς ἑτοιμάσει;

Εἰς τοὺς ἕξη παλαιοὺς μαθητάς μου καὶ σημερινοὺς διαπρεπεῖς ἐπιστήμονας, τοὺς ὁποίους ὤθησεν ἡ ἀγάπη εἰς τὴν ἀνάληψιν τῆς ἐκδόσεως «Τῶν ἐν Διασπορᾷ» μελετῶν καὶ ἄρθρων μου, ὀφείλω εὐγνώμονας εὐχαριστίας καὶ διὰ τὸν μόχθον τὸν ὁποῖον κατέβαλον διὰ τὴν καλαίσθητον ἔκδοσιν τοῦ τόμου καὶ διὰ τὴν λίαν δι' ἐμὲ τιμητικὴν αὐτὴν ἐκδήλωσιν.

Καὶ τώρα ἐπιτρέψατέ μου νὰ στρέψω τὸν λόγον μου πρὸς ἀποχαιρετισμὸν ὄχι πλέον τῶν τελειοφοίτων, ὅπως ἐσυνήθιζα νὰ κάμνω εἰς τὰ προηγούμενα χρόνια, ἀλλ' ὅλων τῶν μαθητῶν τοῦ Γυμνασίου καὶ τοῦ Σχολείου γενικά.

Ἀγαπητοί μου μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι,

Ἂς ἀκουσθῇ ἀκόμα μίαν φορὰν ἡ φωνή μου διὰ νὰ σᾶς ἀπευθύνῃ μὲ λακωνικὴν λιτότητα τὴν τελευταίαν συμβουλήν μου ἐπὶ τῷ ἀποχωρισμῷ.

Ἡ Ἑλλὰς — καὶ Ἑλλὰς εἶναι καὶ ἡ Κύπρος— χρειάζεται ἀνθρώπους μὲ ἀρετήν. Ἐσεῖς ποὺ μένετε ἀκόμη στὰ θρανία χαλκεύσατέ την εἰς τὰς ψυχάς σας μέσα εἰς αὐτὸν τὸν ναὸν τοῦ πνεύματος, εἰς τὸν ὁποῖον τελεσιουργεῖται συνεχῶς ἡ νέα γενεὰ τῆς Ἑλλάδος.

Κι' ἐσεῖς ποὺ φεύγετε, ὑπηρετῆτε τὴν ἀρετὴν μὲ τιμιότητα, ἀφοσίωσιν καὶ αὐταπάρνησιν. Ἂς λάμπῃ εἰς τὸν λόγον καὶ τὰς πράξεις σας ἡ ἑλληνικὴ ἀρετή, ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκεσθε.

Παρακαλῶ τὸν Θεὸν ὅπως ἡ εὐχή μου διὰ τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν προκοπήν σας, ποὺ τόσον θερμὴ καὶ εἰλικρινὴς ἀναδίδεται αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου, εἰσακουσθῇ εἰς τὸ ἀκέραιον. Ὁ Θεὸς μαζί σας!

●

Ἔρχομαι τώρα νὰ ὁμιλήσω ἐν πάσῃ συντομίᾳ περὶ τοῦ θέματος τὸ ὁποῖον ἀναγράφεται εἰς τὸ Πρόγραμμα ἤτοι «Περὶ τῆς κυπριακῆς ἐκπαιδεύσεως κατὰ τὰ τριάκοντα ἑπτὰ ἔτη τῆς διακονίας μου εἰς αὐτήν».

Ἡ περίοδος αὕτη συνέπεσε μὲ τὰ πλέον κρίσιμα ἀλλ' ἴσως καὶ τὰ πλέον ἔνδοξα ἔτη τῆς Κυπριακῆς ἱστορίας. Εἰσῆλθον εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1932, ἔν ἔτος ἀκριβῶς μετὰ τὸ κατασταλὲν κίνημα τοῦ 1931, ὅταν τὸ Παλμερικὸν καθεστὼς μὲ τοὺς πράκτορας καὶ τοὺς χαφιέδες του προσεπάθει νὰ καταπνίξῃ κάθε μορφὴν ἐθνικῆς ζωῆς, μὲ ἀπώτερον σκοπὸν τὴν ἐκρίζωσιν καὶ αὐτῆς τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως. Ὅλη ἡ δύναμις τοῦ δασκάλου τότε ἐξεφαίνετο μεγαλειώδης

Ὁ κ. Χατζηϊωάννου ὁμιλῶν κατὰ τὴν τελετήν.

εἰς τὴν προσπάθειάν του νὰ συγκρατήσῃ ἐκεῖνο τὸ ρεῦμα τῆς ἡττοπαθείας καὶ ν' ἀναπτερώσῃ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα.

Ἐξερράγη τὸ 1939 ὁ Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος καὶ ἡ Ἀγγλία ἐχρειάζετο συμμάχους ἐναντίον τῶν Δυνάμεων τοῦ Ἄξονος, τῶν δυνάμεων τοῦ «σκότους», αἱ ὁποῖαι κατέπνιγον τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ πᾶσαν φιλελευθέραν κίνησιν. Διὰ νὰ στρατολογήσῃ λοιπὸν συμμάχους καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔπρεπε νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἀνῆκεν εἰς τὸ ἰδικόν των στρατόπεδον· διὰ τοῦτο ἄλλα ἀπὸ τὰ ἀνελεύθερα διατάγματα τοῦ Παλμερικοῦ καθεστῶτος ἀπέσυρε καὶ ἄλλα ἔκαμε νὰ ἀτονήσουν. Τοιουτοτρόπως ἄνεμος ἐλευθερίας ἔπνευσε καὶ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν. Ὅταν δὲ τὸ 1941 ἡ Ἑλλὰς εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Ἀγγλίας, τῆς μόνης ἐκ τῶν συμμάχων ἐν Εὐρώπῃ ἡ ὁποία δὲν ὑπέκυψεν, αἱ διακηρύξεις καὶ αἱ ὑποσχέσεις της περὶ αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν ἐβαυκάλιζαν ὅλους μας καὶ ἐβλέπαμεν τὴν Ἕνωσιν ὡς βεβαίαν. Ἡμεῖς οἱ διδάσκαλοι εἰς τὰ σχολεῖα μετεδίδαμεν εἰς τοὺς μαθητάς μας αὐτὴν τὴν αἰσιοδοξίαν καὶ ὡμιλούσαμεν περὶ Ἑνώσεως ὡς τετελεσμένου γεγονότος.

Ὁ πόλεμος ἔληξε μὲ τὴν ἧτταν τοῦ «σκότους» καὶ τὸν θρίαμβον τοῦ «φωτός». Ἑνὸς «φωτὸς» ὅμως μὲ πολλὰς κηλῖδας. Ἡ Ἀγγλία καὶ οἱ σύμμαχοι δὲν ἐτήρησαν τὰς ὑποσχέσεις των περὶ αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ νεολαία τῆς Κύπρου ἠσθάνθημεν μεγίστην ἀπογοήτευσιν διότι ἐπροδόθημεν. Ἡ Ἑλλὰς καθημαγμένη ἀπὸ τὸν ἐμφύλιον σπαραγμὸν εἶχεν ἀνάγκην ἔξωθεν βοηθείας διὰ νὰ σωθῇ. Πῶς θὰ ἔθετε λοιπὸν τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου εἰς τὴν Τράπεζαν τῶν διαπραγματεύσεων ὡς ἀντίδικος τῆς μεγάλης συμμάχου της, τῆς Ἀγγλίας; Ὅταν δὲ ἀνεστηλώθη εἰς τοὺς πόδας της, ἀπεδείχθη ὅτι ἦτο πλέον ἀργὰ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοιούτων ἀξιώσεων, διότι ἐν τῷ μεταξὺ νέαι ἀνακατατάξεις συμμαχιῶν ἔγιναν ἀπούσης τῆς Ἑλλάδος καὶ νέα στρατηγικὰ συμφέροντα τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἐπέβαλλαν εἰς αὐτὰς νέους προσανατολισμούς.

Ἐδῶ εἰς τὴν Κύπρον, ὅπου ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ συνετρίβετο γεμάτη ἄγχος διὰ τὰ ἐν Ἑλλάδι συμβαίνοντα, τὰ Σχολεῖα μας ἐκρατοῦσαν ὑψηλὰ τὸ ἐθνικὸν λάβαρον καὶ προέβαλλαν ἐρρωμένην ἀντίστασιν εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως ν' ἀφελληνίσῃ τὴν Κύπρον διὰ τοῦ ἀφελληνισμοῦ τῆς παιδείας της. Τὸ σχέδιον εἶχε καταστρωθῆ πρὸ πολλοῦ ἀλλὰ τώρα εἶχεν ἀνανεωθῆ εἰς πολὺ ἐντονώτερον βαθμόν. Ἀφελληνιστικὸν κέντρον εἶχε καταστῆ, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἱδρύσεώς του, τὸ Διδασκαλικὸν Κολλέγιον, ἐγκατασταθὲν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγρῶν τῆς περιοχῆς τοῦ Μόρφου, διὰ νὰ μένῃ ἀπομεμονωμένον καὶ ἀπρόσβλητον.

Καὶ ἀπεδείχθη πράγματι φρούριον ἀπρόσβλητον ἀπὸ τὰς ἔξωθεν ἐπιθέσεις τὸ ἀφελληνιστικὸν ἐκεῖνο ἵδρυμα. Εἷς καὶ μόνον λοιπὸν τρόπος ἀπέμενε νὰ δοκιμασθῇ: νὰ προσβληθῇ τὸ φρούριον ἐκεῖνο ἐκ τῶν ἔνδον. Ἐδοκιμάσθη τὸ σχέδιον καὶ ἐπέτυχεν. Τὰ ἀφελληνιστικὰ στρατηγήματα τῆς Ἀγγλοκρατίας ἐξηρθρώθησαν καὶ «ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη πρὸς τὰ ὀπίσω», ὅπως ἔγραφε μία κυπριακὴ ἐφημερίς. Εἰς ἕνα ἀγῶνα σημασίαν ἔχει ὄχι τὸ ποῦ ὑπηρετεῖς ἀλλὰ τὸ πῶς ὑπηρετεῖς. Μπορεῖ νὰ ὑπηρετῇς εἰς τὴν Πρεσβείαν τῆς Πατρίδος σου καὶ νὰ τὴν προδίδῃς, ὅπως καὶ μπορεῖς νὰ ἐργάζεσαι εἰς τὰ μέγαρα τοῦ ξένου Δυνάστου καὶ νὰ ἐργάζεσαι ἐθνικῶς.

Ὅταν ἡ Ἑλλάς, ἰσχυρὰ πλέον, μὲ τὴν κυβέρνησιν τοῦ στρατάρχου Παπάγου, ἔδειξε τὴν πυγμήν της, ἡ Κύπρος μετεπήδησεν ἀπὸ τὴν ἄμυναν εἰς τὴν ἐπίθεσιν. Ἡ Ἐθναρχία τῆς Κύπρου καὶ τὰ Σχολεῖα τῆς Μέσης Παιδείας κατέλαβον τὴν ἐμπροσθοφυλακήν. Καὶ ὅταν τὴν 1ην Ἀπριλίου τοῦ 1955 ἐξερράγη τὸ ἔνοπλον ἀπελευθερωτικὸν κίνημα, οἱ μαθηταὶ τῆς Μέσης Παιδείας μετέτρεψαν τὰ Σχολεῖα των εἰς κέντρα ἐθνικῆς ἀντιστάσεως καὶ ἐκράτησαν στιβαρὰ εἰς τὰ χέρια των ἕνα σπουδαῖον τομέα τοῦ ἀγῶνος: τὴν παρενόχλησιν τοῦ ἐχθροῦ διὰ τῶν μαχητικῶν διαδηλώσεων, τῆς ἀναγραφῆς συνθημάτων, τῆς ρίψεως φυλλαδίων, τῆς μεταφορᾶς μηνυμάτων καὶ πυρομαχικῶν, τῆς δολιοφθορᾶς περιουσίας τοῦ ἐχθροῦ καὶ γενικῶς διὰ τῆς παροχῆς ὑπηρεσιῶν εἰς τὰς ὁμάδας κρούσεων καθὼς καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην μορφὴν τοῦ ἀγῶνος κατάλληλον δι' ἀνηλίκους. Διὰ τῆς ὁμαδικῆς ταύτης δράσεώς των οἱ μαθηταὶ ἐδημιούργουν παραλλήλως καὶ ἕνα θερμὸν ἐθνικὸν κλῖμα μεταξὺ τοῦ λαοῦ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἡ ἐθνικὴ ἰδέα ἀνεπήδα ζωντανὴ καὶ ἐλπιδοφόρα.

Ἀλλὰ καὶ ὅταν ὁ τόπος καὶ τὰ σχολεῖα εἰρήνευσαν διὰ τῆς ἀποτινάξεως τοῦ Ἀγγλικοῦ ζυγοῦ καὶ πάλιν ἡ εἰρήνη διεσαλεύθη μὲ τὴν Τουρκικὴν ἀνταρσίαν, ἡ ὁποία, ἐκσπάσασα τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1963, ἐξακολουθεῖ μέχρι σήμερον πότε ἐκρηκτικὴ καὶ πότε σιγοβράζουσα νὰ ἀναταράσσῃ τὴν γαλήνην τοῦ κόσμου καὶ τῶν μαθητῶν.

Μέσα εἰς αὐτὸν τὸν κοχλάζοντα λέβητα ἐπέρασαν τὰ 37 χρόνια τῆς ἐκπαιδευτικῆς μου ὑπηρε-

σίας «ἐν πολυτρόποις ξυμφοραῖς», τὰς ὁποίας, καίτοι ὅλοι οἱ παλαιότεροι ἐπιστάμεθα, ἠθέλησα ἐν τούτοις νὰ τὰς ζωντανεύσω εἰς τὴν μνήμην ὅλων, διότι πρόκειται ἐν συνεχείᾳ νὰ προβῶ εἰς ὡρισμένας διαπιστώσεις, πηγαζούσας ἐκ τῶν παρατηρήσεών μου τῶν χρόνων ἐκείνων.

Τὴν τριακονταεπταετίαν ταύτην τῆς θητείας μου θὰ τὴν διαιρέσω εἰς τρεῖς περιόδους διὰ τοὺς σκοποὺς τῆς ἐξαγωγῆς συμπερασμάτων: Α΄) εἰς τὴν πρὸ τῆς ΕΟΚΑ περίοδον ἀπὸ τοῦ 1932—1955, ἐν συνόλῳ 22 ἔτη, περιλαμβάνουσαν τὰ ἔτη τὰ ὁποῖα ἐμεσολάβησαν ἀπὸ τοῦ κινήματος τοῦ 1931 μέχρι τοῦ Β΄ Παγκοσμίου πολέμου, τὰ ἔτη τοῦ πολέμου καὶ τὰ ἔτη τῆς προπαρασκευῆς τοῦ ἐνόπλου κινήματος, Β΄) εἰς τὴν Ἐοκικὴν περίοδον τοῦ 1955—1960 καὶ Γ΄) εἰς τὴν περίοδον τῆς Κυπριακῆς Ἀνεξαρτησίας ἀπὸ τοῦ 1960 μέχρι σήμερον.

Τὴν Α΄ περίοδον χαρακτηρίζει αὐστηρὰ πειθαρχία τῶν μαθητῶν. Τὸ Σχολεῖον ἐπιβάλλει τὴν ἐξουσίαν του εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς των καὶ ἀσκεῖ στενὸν ἔλεγχον, διὰ τῆς παιδονομίας, τόσον ἐπὶ τῆς ἐνδοσχολικῆς ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς ἐξωσχολικῆς συμπεριφορᾶς των. Δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο διότι καὶ οἱ μαθηταὶ ἦσαν ὀλίγοι καὶ τὸ μέγεθος τῶν πόλεων μικρόν. Ὁ κινηματογράφος ἦτο περιωρισμένης χρήσεως καὶ ἡ τηλεόρασις ἀνύπαρκτη. Αἱ τιμωρίαι αὐστηραὶ καὶ ὁ δαρμὸς ἐπιτρεπτός.

Ὡς πρὸς τὴν φοίτησιν εἰς τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν ὑπῆρχε κάποια φυσικὴ ἐπιλογή, διότι μόνον οἱ ἄριστοι μαθηταὶ τοῦ δημοτικοῦ Σχολείου ἐστέλλοντο εἰς τὰ Γυμνάσια· τοὐλάχιστον αὐτὸ συνέβαινε μὲ τὰ χωρία. Ὁσάκις ὁ διδάσκαλος ἐκεῖ ἔβλεπε ἕνα μαθητὴν νὰ διαπρέπῃ, συνίστα εἰς τοὺς γονεῖς του νὰ τὸν στείλουν εἰς τὸ Γυμνάσιον, διότι «θὰ ἦτο κρῖμα νὰ μὴ σπουδάσῃ» καί, ἐὰν ἦτο πολὺ πτωχός, τὸν ἐβοήθει ὁλόκληρος ἡ κοινότης. Τοὐναντίον ὁ διδάσκαλος ἀπέτρεπε γονεῖς ἔστω καὶ πλουσίους νὰ στείλουν τὰ παιδιά τους εἰς ἀνώτερον σχολεῖον ἐὰν ἔκρινεν ὅτι ἦσαν ἀκατάλληλοι «διὰ τὰ γράμματα».

Ὅταν τὸ 1937 ἀνελάμβανα ὑπηρεσίαν ἐδῶ, εἰς τὸ τότε Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον Βαρωσίων, ἐπὶ συνόλου 171 μαθητῶν μόνον οἱ 30 ἦσαν ἐκ τῶν χωρίων, οἱ 124 ἦσαν ἐκ Βαρωσίων καὶ οἱ 17 ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων τῆς Κύπρου. Ἐκ Παραλιμνίου μόνον εἷς μαθητὴς ἐφοίτα καὶ αὐτὸς εἰς τὴν τότε Ἐμπορικὴν Σχολὴν Σιακαλλῆ, ἀλλὰ ἀπὸ κανένα χωρίον τῆς ἐπαρχίας δὲν ἐφοίτων εἰς τὸ Γυμνάσιον περισσότεροι τῶν τριῶν μαθητῶν. Κατὰ τὸ λῆξαν Σχολικὸν Ἔτος 1968—9 ἐφοίτησαν εἰς τὰς Δημοσίας Σχολὰς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως τῆς πόλεώς μας ἀπὸ μόνον τὸ Παραλίμνι 208 παιδιά, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 168 ἦσαν μαθηταὶ καὶ αἱ 40 μαθήτριαι.

Κατὰ τὴν Α΄ ἐκείνην περίοδον τὰ Ἑλληνικὰ καὶ Μαθηματικὰ ἦσαν ὄχι ἁπλῶς τὰ κύρια μαθήματα ἀλλὰ τὰ κυρίαρχα μαθήματα τοῦ προγράμματος. Ὅλα τὰ ἄλλα ἐθεωροῦντο ἁπλῶς συμπληρώματα, ἡ δὲ Γυμναστική, Μουσικὴ καὶ Τέχνη εἰς τὴν γενικὴν ἀντίληψιν τῶν Καθηγητῶν, τῶν μαθητῶν, τῶν Ἐφόρων καὶ τῶν γονέων δὲν συγκατελέγοντο εἰς τὰ γράμματα. Διὰ τοῦτο εἰς ἄλλα σχολεῖα ἐδιδάσκοντο καὶ εἰς ἄλλα παρελείποντο.

Βάσει αὐτῶν τῶν δεδομένων οἱ μαθηταὶ ἐξηναγκάζοντο ἢ νὰ μάθουν γράμματα ἢ νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ Σχολεῖον. Αἱ ἐξετάσεις ἦσαν αὐστηραί. Δι' ὅλα αὐτὰ ὅσοι μαθηταὶ ἔφθαναν εἰς τὴν Στ΄ τάξιν καὶ ἐλάμβανον ἀπολυτήριον Γυμνασίου ἦσαν καλῶς κατηρτισμένοι καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ καὶ τὰ Μαθηματικά.

Τὴν Β΄ περίοδον, τὴν Ἐοκικήν, χαρακτηρίζει ὁ ἔντονος ἐθνικὸς παλμός. Ἐπικρατοῦν σύνθημα: πρῶτα ὁ ἀγὼν καὶ ὕστερα τὰ μαθήματα. Αἱ διακοπαὶ τῶν μαθημάτων καὶ αἱ ἀπουσίαι τῶν μαθητῶν εἶναι τόσον πολλαὶ ὥστε νὰ διερωτᾶται κανεὶς ποῖαι εἶναι περισσότεραι, αἱ ὧραι τῶν μαθημάτων ἢ αἱ ὧραι τῶν διακοπῶν καὶ ἀπουσιῶν. Τὰ ἀπουσιολόγια ἐν τῇ οὐσίᾳ καταργοῦνται διὰ νὰ μὴ προδίδωνται οἱ ἀγωνισταὶ μαθηταί.

Ἡ ΕΟΚΑ ἀναλαμβάνει ὑπευθύνως τὴν ἐθνικὴν καὶ ἠθικὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν μαθητῶν καὶ ἀσκεῖ αὐστηρὸν στρατιωτικὸν ἔλεγχον τόσον ἐπὶ τῆς ἐνδοσχολικῆς συμπεριφορᾶς τῶν μαθητῶν, ἀκόμη καὶ τῶν καθηγητῶν, ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς ἐξωσχολικῆς ζωῆς των. Οἱ μαθηταὶ πειθαρχοῦν εἰς ἀρχηγούς, οἱ ὁποῖοι καθοδηγοῦνται ὑπὸ τῆς ΕΟΚΑ καὶ οὐχὶ ὑπὸ τῶν διευθύνσεων τῶν σχολείων ἢ τῶν καθηγητῶν.

Τὸ καταναγκαστικὸν κλείσιμον τῶν Σχολείων ὑπὸ τῆς Ἀγγλοκρατίας μεταφέρει τὰς παραδόσεις εἰς τὰς οἰκίας τῶν Καθηγητῶν.

Ἀποτέλεσμα πάντων τούτων ἦτο ὅτι οἱ μαθηταὶ ἵσταντο πολὺ ὑψηλὰ ἐθνικῶς καὶ ἠθικῶς ἀλλ' ἡ ἐπίδοσίς των ἦτο πτωχὴ καὶ προήγοντο ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν ἐπληροῦντο οἱ ὅροι καὶ τὰ κριτήρια τῆς προαγωγῆς των.

Καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὴν Γ΄ περίοδον. Κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς περιόδου ταύτης εἶναι ἡ χειραφέτησις. Ἡ αὐστηρὰ πειθαρχία ἔχει ἤδη κλονισθῆ ἀπὸ τὴν προηγουμένην περίοδον καὶ συνεχίζεται καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Ὁ μαθητὴς μετὰ δυσκολίας συμμορφοῦται πρὸς τοὺς σχολικοὺς κανονισμούς. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ΕΟΚΑ ἀπέκτησε συνείδησιν τῆς μαζικῆς του δυνάμεως καὶ ἐξακολουθεῖ καὶ κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν νὰ κάμνῃ χρῆσιν τῆς δυνάμεώς του αὐτῆς διὰ τῶν μαζικῶν διαδηλώσεων καὶ τῆς μαζικῆς ἀποχῆς ἐκ τῶν μαθημάτων.

Ἡ εὐμάρεια παρέχει ἄφθονα τὰ μέσα τῆς ψυχαγωγίας διὰ τὸν μαθητήν: ὁ κινηματογράφος, ἡ τηλεόρασις, τὰ ποικίλα ἄλλα θεάματα, τὰ πάρτυς τῶν γενεθλίων καὶ ἄλλων εὐκαιριῶν, εἶναι εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν. Πάντα ταῦτα προσφέρουν μὲν μίαν μόρφωσιν ἢ μάθησιν ἀλλ' εἶναι ἀνασταλτικὰ τῆς σχολικῆς μαθήσεως.

Τὰ ἐνδιαφέροντα τῆς παιδείας τώρα διευρύνονται. Τὰ ἄλλοτε περιφρονημένα μαθήματα τῆς Μουσικῆς καὶ Τέχνης φωτίζονται πολὺ μὲ τὴν ἐπίσημον προβολὴν ποὺ τοὺς δίδεται μὲ τὰς μουσικὰς ἐπιδείξεις ἐπὶ ἐπαρχιακῆς καὶ παγκυπρίου βάσεως καὶ μὲ τὰς ἐκθέσεις Ζωγραφικῆς καὶ Τέχνης κατὰ Σχολεῖα καὶ εἰς τὸ Ἐξωτερικόν.

Λόγῳ τῶν εὐκολιῶν τῶν μεταφορικῶν μέσων καὶ τῆς εὐημερίας τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκ τῶν χωρίων μαθητῶν τῶν φοιτώντων εἰς Σχολεῖα Μέσης Παιδείας ηὐξήθη καταπληκτικῶς. Τώρα παύει ἡ φυσικὴ ἐπιλογὴ καὶ τὴν θέσιν της καταλαμβάνει ἡ μαζικὴ παιδεία. Ἀλλ' ἡ ἐξαφνικὴ μαζοποίησις τῆς ἐκπαιδεύσεως μᾶς κατέλαβεν ἐξ ἀπροόπτου καὶ μᾶς εὗρεν ἀνετοίμους ν' ἀντιμετωπίσωμεν τὰ προβλήματά της. Ὁ,τιδήποτε ὅμως καὶ ἂν συμβαίνῃ ἓν εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ποσότης, ἡ μᾶζα, εἶναι ἐχθρὸς τῆς ποιότητος.

Σήμερα ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν οἱ ὀλίγοι διαπρέποντες μαθηταί, ὅπως ὑπῆρχαν καὶ κατὰ τὰς δύο προηγουμένας περιόδους, ἀλλὰ τότε ἐφαίνοντο περισσότερον διότι τὸ σύνολον τῶν μαθητῶν ἦτο μικρὸν ἐνῷ τώρα χάνονται μέσα εἰς τὸ πλῆθος. Ἂν τότε οἱ διαπρέποντες εἰς ἕνα σχολεῖον ἦσαν 50 ἐπὶ διακοσίων, σήμερον εἶναι πάλιν 50 ἀλλ' ἐπὶ χιλίων, πρᾶγμα ποὺ δὲν κάμνει ἐντύπωσιν ἢ καλύτερα κάμνει κακὴν ἐντύπωσιν.

Καὶ τώρα γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: ποία ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ θὰ δυνηθῇ ν' ἀντιμετωπίσῃ ὀρθῶς τὰ προβλήματα τῆς μαζοποιήσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως; Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ Κυπριακὴ Κυβέρνησις ἔχει τὰ σχέδιά της, τὰ ὁποῖα καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, θὰ δώσουν τὴν δέουσαν λύσιν.

Αὐτὸς εἶναι ἐν πάσῃ συντομίᾳ ὁ ἀπολογισμὸς τῶν περιπετειῶν τῆς Κυπριακῆς ἐκπαιδεύσεως κατὰ τὰ 37 ἔτη τῶν ὑπηρεσιῶν μου. Εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς περιπετείας μετέσχον ἐνεργῶς. Ἀλλὰ παραλλήλως πρὸς τὰς ἐκπαιδευτικάς μου δραστηριότητας ἀνέπτυξα καὶ ἄλλας ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας διότι ἐξ ἰδιοσυγκρασίας καὶ χαρακτῆρος δὲν ἠδυνάμην νὰ μένω εἰς τὸ περιθώριον τῆς ἐθνικῆς, πολιτιστικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς κινήσεως. Πάντοτε ἐπίστευα ὅτι ἡ ζωὴ δὲν μετρᾶται μὲ μονάδας χρόνου ἀλλὰ μὲ μονάδας δράσεως. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ κόσμος κατηγορεῖ συνήθως τοὺς ἀνθρώπους τῆς δράσεως διὰ σφάλματα ἀλλ' εἶναι ἐξ ἴσου ἀληθὲς ὅτι μόνον ὅσοι δὲν ἔκαμαν τίποτε εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀπέφυγαν τὰ σφάλματα. Καὶ τώρα μετὰ τὴν ἀφυπηρέτησίν μου αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην κάτι νὰ κάμω καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐλπίζω ὅτι θὰ δυνηθῶ νὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τὴν πατρίδα μου εἰς τομεῖς εἰς τοὺς ὁποίους αἱ γνώσεις, ἡ πεῖρα, ἡ ἱκανότης καὶ αἱ δυνάμεις μου ἐγγυῶνται κάποιαν ἐπιτυχίαν.

Μὲ ἀνάμεικτα συναισθήματα, Μακαριώτατε, Κυρίαι καὶ Κύριοι, κλείω ἀπόψε τὴν ἐκπαιδευτικήν μου σταδιοδρομίαν. Μὲ αἰσθήματα χαρᾶς διότι μὲ ἐβοήθησεν ὁ Θεὸς νὰ ὁλοκληρώσω μὲ ὑγείαν ἕνα ἐκπαιδευτικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον ὑπεσχέθην εἰς τὸν ἑαυτόν μου καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ μὲ αἰσθήματα λύπης διότι ἀποχωρίζομαι προσφιλῶν μου προσώπων, τῶν συναδέλφων, τῶν μαθητῶν μου καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἀψύχων κτιρίων τοῦ Γυμνασίου, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα ἔχω ἀφήσει ἕνα μέρος τοῦ ἑαυτοῦ μου.

Εἶμαι βαθύτατα συγκεκινημένος, Μακαριώτατε, ἐκ τῆς σεπτῆς παρουσίας Σας εἰς τὴν τελετὴν αὐτήν, καὶ εὐχαριστῶ ἐκ βάθους καρδίας τόσον τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ὅσον καὶ τὴν λοιπὴν ἐκλεκτὴν ὁμήγυριν, διότι ἠθελήσατε νὰ προσέλθετε καὶ μὲ τόσην συμπάθειαν καὶ προσοχὴν ν' ἀκούσετε τὸν τελευταῖον μου ἐκπαιδευτικὸν ἀπολογισμόν.

Σᾶς εὐχαριστῶ.

Μέρος τοῦ πυκνοῦ ἀκροατηρίου. Εἰς τὴν πρώτην σειρὰν διακρίνονται ἐξ ἀριστερῶν ἡ κ. καὶ ὁ κ. Δ. Παραλίκκης, Ἔπαρχος Ἀμμοχώστου, ἡ κ. καὶ ὁ κ. Ρένος Σολομίδης, τέως Ὑπουργός, ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Εὐστάθιος Παπαγεωργίου, ὁ Θεοφιλέστατος Χωρεπίσκοπος Κωνσταντίας κ. Χρυσόστομος, ἡ Α.Μ. ὁ Πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, ὁ τιμώμενος Γυμνασιάρχης καὶ ἡ κ. Κυριάκου Χατζηϊωάννου, ὁ Ἐπιτετραμμένος τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀλέξης Στεφάνου, ὁ Διευθυντὴς Τύπου τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας κ. Πουλάκος, ἡ κ. καὶ ὁ κ. Ἀνδρέας Πούγιουρος, Δήμαρχος Ἀμμοχώστου καὶ ὁ Τμηματάρχης Ἀνωτέρας καὶ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως κ. Φρῖξος Βράχας.

ΟΜΙΛΙΑΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΙΜΗΝ ΤΟΥ κ. ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΙΝ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Ο κ. ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΗΣ ΣΑΝ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ἀποχαιρετοῦμε σήμερα — σὰν Πνευματικὸς Ὅμιλος — ἕνα μεγάλο ἄνθρωπο. Εἶναι τετριμμένη — τὸ ξέρω — ἡ ἔκφραση, καὶ τὰ λόγια φτωχὰ κι ἀνίκανα νὰ ἐκφράσουν τὰ αἰσθήματά μας. «Καὶ διότι — κατὰ τὸν μεγάλο Περικλῆ — εἶναι δύσκολο νὰ μιλήση κανεὶς μὲ μέτρο καὶ μάλιστα σὲ ζήτημα στὸ ὁποῖο μὲ δυσκολία ἐξασφαλίζεται ἡ ἰδέα τῆς ἀλήθειας».

Ξέρω πὼς ὁ κύριος Γυμνασιάρχης ἀπεχθάνεται τὴ διαφήμιση — καὶ πιὸ πολὺ φυσικὰ αὐτὴν π' ἀναφέρεται στὸ ἴδιο τὸ ἄτομό του. Θὰ προσπαθήσουμε λοιπόν, ὅσο μᾶς εἶναι δυνατό, νὰ μὴν τὸν δυσαρεστήσουμε.

Ὁ κ. Χατζηϊωάννου ὅταν ἦτο μαθητὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ Γυμνασίου Βαρωσίων τὸ 1926.

Κύριε Γυμνασιάρχα,

Εἶναι γνωστὸ πὼς οἱ ἄνθρωποι δὲν τιμοῦν συνήθως τοὺς μεγάλους ἀνθρώπους ἐπαρκῶς ὅσο αὐτοὶ βρίσκονται κοντά τους, μὰ ὅταν τοὺς χάσουν. Ἔτσι κι ἐμεῖς — ἄνθρωποι ὄντας — ἔπρεπε νὰ 'ρθη τούτη ἡ στιγμὴ γιὰ νὰ συνειδητοποιήσουμε πλήρως κι ἀκέραια ν' ἀντιληφθοῦμε τὴν ἀξία σας, νὰ καταλάβουμε τί πράγματι ἤσασταν γιὰ μᾶς κι ὁλοκληρωτικὰ νὰ ἐννοήσουμε τὸ μέγεθος τῆς ἀπωλείας, αὐτὸ ποὺ λέγεται ΚΛΙΜΑ ΑΠΟΥΣΙΑΣ.

Κύριε Γυμνασιάρχα,

Πιστέψτε το, σᾶς ἀγαπήσαμε γιατὶ σᾶς νιώσαμε δικό μας, γιατὶ ἤσασταν συνάμα γυμνασιάρχης καὶ φίλος καὶ πατέρας καὶ μεγαλύτερος ἀδελφὸς καὶ πνευματικὸς καὶ καθηγητής. Γιατὶ ἀξίζετε καὶ μὲ τὸ παραπάνω κάθε ἀγάπη, κάθε ἐκτίμηση, κάθε φιλία καὶ σεβασμό.

Δὲν εἶν' αὐτά, κύριε Γυμνασιάρχα, κενὰ λόγια, δὲν εἶναι λόγια ποὺ λέγονται γιατὶ συνήθισε ἡ γλώσσα νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνη. Ποτὲς ἄλλοτες δὲν ἤμασταν τόσο εἰλικρινεῖς κι οὔτε ποτὲ μιλήσαμε πιὸ ἀληθινὰ ἀπὸ ἐτούτη 'δῶ τὴ στιγμή.

Κύριε Γυμνασιάρχα,

Ὅσοι ἀπὸ μᾶς σᾶς γνωρίσαμε λίγο ἢ πολύ, ἀντιληφθήκαμε τί εἴδους ἄνθρωπος εἶστε. Γι' αὐτὸ καὶ δὲ θ' ἀρχίσω ν' ἀπαριθμῶ γιὰ σᾶς ἐπίθετα, ἂν καὶ θά 'ταν τὸ πιὸ εὔκολο πράγμα ποὺ θά 'χα νὰ κάνω. Γιατὶ ὅλοι, λίγο ἢ πολύ, ἀντιληφθήκαμε τὸν ἀνθρωπισμό σας, τὴ δραστηριότητα, τὴν καλὴ παρέα, τὴν ἀμεροληψία σας κι ὅλα ὅσα χρειάζονται γιὰ νὰ καταστήσουν ἀκέριο ἕνα χαρακτήρα. Κι οὔτε χρειάζεται, νομίζω, νὰ ποῦμε πόσο εὔχαρις καὶ προσηνής, πόσο καλὸς δάσκαλος — προπάντων — εἶστε.

Γιὰ ὅλα αὐτὰ καὶ γι' ἄλλα πολλά, μὲ σπαραγμὸ ψυχῆς σᾶς ἀποχαιρετοῦμε καὶ νιώθουμε εὐτυχισμένοι ὅσοι προφτάσαμε νὰ σᾶς δοῦμε γυμνασιάρχη καὶ δάσκαλό μας.

Εὐχαριστῶ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ, Στ' 1 Κλ.

Ο κ. ΧΑΤΖΗΪΩΑΝΝΟΥ ΣΑΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ

Ἀξιοζήλευτον θέσιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον κατέχει ὁ κ. Χατζηϊωάννου. Ὅλοι γενικῶς οἱ Ἕλληνες ἐπιστήμονες τοῦ ἀναγνωρίζουν τὴν μεγάλην ἐπιστημονικήν του κατάρτισιν καὶ εἰδικῶς ἐπὶ κυπρολογικῶν θεμάτων τὸν θεωροῦν αὐθεντίαν.

Ἀρκεῖ μόνον νὰ ἀναφέρω ἐν ἁπλοῦν περιστατικὸν διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ κατανοήσωμεν τὴν λάμψιν καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἐκτιμήσεως, τῆς ὁποίας τυγχάνει ὁ κ. Κ. Χατζηϊωάννου ὡς ἐπιστήμων: Ὁ Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀπ. Δασκαλάκης προσεκάλεσε τὸν κ. Χατζηϊωάννου νὰ δώση διάλεξιν ἐν τῷ Ἀμφιθεάτρῳ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς. Καὶ ἡ διάλεξις ἐδόθη τὴν 14ην Μαρτίου 1961 μὲ θέμα «Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Κυπριακῆς διαλέκτου ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι σήμερον».

Ὁ κ. Χατζηϊωάννου ἀποτελεῖ σήμερον μίαν ἀπὸ τὶς πλέον ἐξέχουσες ἐπιστημονικὲς μορφὲς τοῦ Πανελληνίου.

Ἐγεννήθη εἰς τὸ χωρίον Ἄχνα τὸ 1909. Ἐσπούδασε Φιλολογίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καὶ βραδύτερον Κοινωνικὴν Ἀνθρωπολογίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ὀξφόρδης. Ἐπεδόθη κυρίως εἰς τὴν Λαογραφίαν καὶ τὴν Γλωσσολογίαν. Καὶ πραγματικῶς ἐπέτυχε θαύματα εἰς τοὺς δύο ἀνωτέρω τομεῖς. Ὅλη σχεδὸν ἡ ἐπιστημονική του ἐργασία γύρω ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς τομεῖς περιστρέφεται.

Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ κ. Κ. Χατζηϊωάννου εἶναι τὸ ὅτι εἰσήγαγε τὸ νέον, τὸ ἐντελῶς πρωτότυπον εἰς τὰς ἐργασίας του περὶ τῆς Λαογραφίας τῆς Κύπρου καὶ τῆς Γλωσσολογίας. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ πλέον σημαντικόν. Ἰδοὺ τί γράφει ὁ κ. Α. Ἰντιάνος περὶ τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Χατζηϊωάννου τοῦ ἐπιγραφομένου «Περὶ τῶν ἐν τῇ Μεσαιωνικῇ καὶ Νεωτέρᾳ Κυπριακῇ Ξένων Γλωσσικῶν Στοιχείων»: «...Καὶ ὁ κ. Κ. Χατζηϊωάννου ἔχει ἀγκαλιάσει μ' αὐτὸ πιὸ πολὺ τὴν ἐπιτυχία ποὺ μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει, καὶ θὰ ὁδηγήσει μιὰ μέρα σ' ἕνα ψηλότερο σκαλοπάτι. Μὰ ὅ,τι κάνει τὴν ἐργασία αὐτὴ πιὸ ἀξιοπρόσεχτη καὶ πιὸ ἀξιόλογη ἀκόμη εἶναι ἡ θαρραλέα πρωτοτυπία της κι' ἡ πρωτότυπη τόλμη της, ἂν θέτε, κι' ἡ ἐπιστημονική της διάταξη, ἀποτέλεσμα μεγάλου κόπου καὶ μόχθου. Οἱ συμπατριῶτες ἐπιστήμονες, δωπέρα καὶ στὴν Ἀθήνα, ποὺ μπορεῖ νὰ μετροῦνται στὰ δάκτυλα τοῦ ἑνὸς χεριοῦ, μονάχα σπανιώτατα μᾶς δίνουν τὴν εὐχάριστη εὐκαιρία νὰ χαροῦμε παρόμοιες ἐργασίες».

Ἡ προσφορὰ τοῦ κ. Χατζηϊωάννου εἰς τὴν Κυπριακὴν Λαογραφίαν καὶ Γλωσσολογίαν εἶναι ὄντως μεγίστη. Μὲ ἐκτεταμένας μελέτας του καὶ ἐρεύνας ἔφερεν εἰς φῶς σημαντικὰ στοιχεῖα καὶ ἀνήρεσεν ἐσφαλμένας ἀπόψεις περὶ τῆς Κυπριακῆς Λαογραφίας καὶ Γλωσσολογίας. Ἰδιαιτέρως τὸ βιβλίον του «Βιβλιογραφία τῆς Κυπριακῆς Λαογραφίας καὶ Γλωσσολογίας» ἀποτελεῖ πραγματικῶς σταθμόν. Ἰδοὺ τί γράφει ὁ κ. Ν. Ἀνδριώτης περὶ τοῦ ἐν λόγῳ βιβλίου εἰς τὸ περιοδικὸν «Νέα Ἑστία»: «...Ἡ ἐργασία τοῦ κ. Κ. Χατζηϊωάννου συγκεντρώνει τὴ γλωσσικὴ καὶ λαογραφικὴ βιβλιογραφία τῆς Κύπρου μὲ εἰδολογικὴ κατάταξη, καί, διαιρεμένη σὲ κεφάλαια ἀνάλογα μὲ τὸ ἀντικείμενο ποὺ ἐξετάζεται (παροιμίες, αἰνίγματα, γλωσσικὰ μνημεῖα, τοπωνύμια κ.ο.κ.), μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ἡ πρώτη πλήρης καὶ συγχρονισμένη ἐπιστημονικὴ βιβλιογραφία τῆς Κύπρου, γιατὶ ἡ παλιότερη, τῶν Cobham - Jeffery, δὲν εἶναι παρὰ ἕνας ἀτελὴς ἀλφαβητικὸς κατάλογος τῶν συγγραφέων ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν Κύπρο καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν κατάλογο αὐτὸν ἔχει ἀποκλεισθῆ ἕνα σπουδαιότατο κεφάλαιο, οἱ λαογραφικὲς ἐργασίες».

Ἀθῆναι, 1931. Ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως μετὰ ἀπὸ μάθημα τοῦ Καθηγητοῦ Κεραμοπούλλου. Καθήμενοι: Νῖκος Κοντολέων (νῦν Καθηγητὴς Ἀρχαιολογίας), Κ. Χατζηϊωάννου (κέντρον), Σοφία Καλλέργη, Ρωξάνη Καθαρείου, Κλειὼ Δανιηλίδου. Ἱστάμενοι: Ἀλέκος Τυρόπουλος (νῦν Γυμνασιάρχης) μεθ' ἑτέρου φοιτητοῦ.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ κ. Χατζηϊωάννου θὰ εἶναι πάντοτε ὁ ὁδηγὸς ὅσων ἤθελον ἐπιχειρήσει ν' ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν Κυπριακὴν Λαογραφίαν καὶ Γλωσσολογίαν. Ἀλλαχοῦ ὁ κ. Κ. Προυσῆς γράφει: «...Ὡστόσο ἡ «Βιβλιογραφία» τοῦ κ. Χατζηϊωάννου δὲν παύει νὰ ἔχη τὴν ἀξία της στὰ Κυπριακὰ γράμματα καὶ νὰ εἶναι ἕνα σημαντικὸ ἀπόχτημα γιὰ τὴν Κυπριακὴ ἐπιστήμη».

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον διακρίνει τὸν κ. Χατζηϊωάννου καὶ ποὺ τὸ ἀντιλαμβάνεται κανεὶς μὲ τὴν πρώτη συνομιλία μαζί του, καὶ ποὺ ἴσως αὐτὸ νὰ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ τὸν κάνει πραγματικὸ ἐπιστήμονα, εἶναι ἡ ΛΟΓΙΚΗ του. Μιὰ λογικὴ τετράγωνη ποὺ δὲ χωράει καμιὰ ὑποχώρηση. Τὰ πάντα τὰ ὑποβάλλει εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ λογικοῦ. Κι εἶναι αὐτὸ σημαντικὸ προσὸν γιὰ ἕναν ἐπιστήμονα.

Εἶχα τὴν εὐκαιρία καὶ τὴν τιμὴ νὰ τὸν παρακολουθήσω εἰς μερικὰς συνεδριάσεις τοῦ Κυπρολογικοῦ συνεδρίου καὶ ν' ἀντιληφθῶ τὴν εὐχέρεια μὲ τὴν ὁποία διατυπώνει τὰς γνώμας του καὶ πόσο ντοκουμενταρισμένα τὶς ὑπερασπίζει. Δὲν θὰ ξεχάσω τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν, διὰ νὰ ἀποκρούση γνώμην μιᾶς ἐκ Τουρκίας Καθηγητρίας, ἐπροθυμοποιήθη νὰ ἀναφέρη ὑπερεκατὸν περιπτώσεις ἀντιθέτους πρὸς τὰς ἀπόψεις ποὺ ὑπεστήριζεν ἡ καθηγήτρια. Τί ἄλλο δηλοῖ τοῦτο παρὰ τὴν ἐπιστημονικήν του κατάρτισιν;

Τὴν ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν τοῦ κ. Χατζηϊωάννου θὰ μπορούσαμε νὰ τὴν διακρίνουμε εἰς τρία κυρίως μέρη. Τὸ Α΄ περιλαμβάνει μελέτας του περὶ τῆς Λαογραφίας καὶ τῆς Γλωσσολογίας τῆς Κύπρου. Τὸ Β΄ μέρος περιλαμβάνει διαφόρους κρίσεις του ποὺ δημοσιεύτηκαν σὲ διάφορα περιοδικὰ καὶ στὸ Γ΄ μέρος περιλαμβάνονται διαλέξεις ποὺ ἔδωσε σὲ διάφορα Πανεπιστήμια καὶ Συνέδρια ὅπου προσεκλήθη. Σημειώνω ὅτι προσεκλήθη καὶ ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βόννης ὅπου ἔδωσε σειρὰν διαλέξεων. Ἀρκετὲς μάλιστα διαλέξεις καὶ ἔρευνές του δημοσιεύτηκαν σὲ Γερμανικὰ περιοδικά.

Ὁ κ. Χατζηϊωάννου ἐκτὸς τῶν διαφόρων Ἑλληνικῶν ἐπιστημονικῶν Ἑταιριῶν εἰς τὰς ὁποίας συμμετέχει, εἶναι καὶ ἑταῖρος τοῦ Βασιλικοῦ Ἀνθρωπολογικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ Ἰρλανδίας (ἕδρα Λονδῖνον)· ἱδρυτικὸν μέλος τῆς Διεθνοῦς Ἑταιρίας Ἐθνολογίας καὶ Λαογραφίας (ἕδρα Παρίσι)· τακτικὸν μέλος τῆς Διεθνοῦς Ἑταιρίας διὰ τὴν Ἔρευναν τῶν Λαϊκῶν Διηγήσεων (ἕδρα Γοττίγγη) καὶ Συνεργάτης τοῦ Διεθνοῦς Κέντρου Γενικῆς Διαλεκτολογίας (ἕδρα Λουβαίν).

Τελειώνων τὸ σύντομον αὐτὸ σημείωμα θ' ἀναφέρω ἐν περιστατικὸν διὰ νὰ δείξω τὴν ἐπιστημονικὴν ἀνησυχίαν καὶ ζέσην τοῦ ἀνδρός:

Βρισκόμαστε τότε εἰς τὴν Ε΄ τάξιν. Μίαν ἡμέραν ἀπουσίαζε ὁ φιλόλογός μας καὶ ὁ κ. Χατζηϊωάννου ἦλθε διὰ νὰ τὸν ἀναπληρώση. Κάναμε Νέα Ἑλληνικά. Θυμοῦμαι μὲ πόσο φόβο δίναμε τὶς ἀπαντήσεις μας. Καὶ ὁ λόγος ἐστράφη εἰς μίαν στιγμὴν εἰς τὰ Κυπριακὰ Ἐρωτικὰ τραγούδια, τῶν ὁποίων ὁ συγγραφεὺς γενικῶς θεωρεῖται ἄγνωστος. Καὶ θυμοῦμαι ὅτι εἶπε τὰ ἑξῆς ἐπὶ λέξει διὰ τὸν συγγραφέα: «Ἐγὼ ὑποπτεύομαι κάποιον. Μὰ πρέπει πρῶτα νὰ πάω εἰς τὴν Βενετίαν γιὰ νὰ βεβαιωθῶ».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΣΑΛΑΚΟΣ, Στ' 1 Κλ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ ΑΡΧΕΙΟ

Η ΕΘΝΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Κ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΧΑΤΖΗ-Ι-ΩΑΝΝΟΥ

Μιὰ πράξη γενναία μπορεῖ νὰ γίνη σὲ μιὰ στιγμὴ ἐνθουσιασμοῦ. Τιμὴ σ' ἐκεῖνον ποὺ τὴν κάνει. Ὅμως πόσο πιὸ πολὺ πρέπει νὰ τιμοῦμε ἕναν ἄνθρωπο ποὺ ὅλη του ἡ ζωὴ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ὑπηρεσίες στὸ Ἔθνος! Ἕνα ἄτομο ποὺ μὲ τὸν ἴδιο τὸν τρόπο τῆς ζωῆς του γίνεται ἕνα πραγματικὸ ἐθνικὸ κεφάλαιο, ἕνα θεμέλιο τῆς πατρίδος.

Ὁ κ. Γυμνασιάρχης ἀγάπησε αὐτὸ τὸν τόπο μ' ὅλη τῆς ψυχῆς του τὴ δύναμη, ἀγάπησε τὸ λαό του μὲ τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματά του κι ἀγωνίστηκε κι ἀγωνίζεται συνέχεια γιὰ τὸ καλὸ τοῦ συνόλου, λαχταρώντας νὰ δῆ λεύτερη τὴ γῆ ποὺ τὸν γέννησε.

Ὁ ἀγώνας τοῦ 55 βρῆκε τὸν κ. Γυμνασιάρχη στὴ διδασκαλικὴ ἕδρα. Σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ κάθε τι τὸ Ἑλληνικὸ γινόταν ὁ στόχος τῶν κατακτητῶν, ὁ κ. Γυμνασιάρχης κήρυσσε τὸ εὐαγγέλιο τῆς Ἑλλάδας σ' ὅ,τι Ἑλληνικότερο ὑπάρχει σὲ τοῦτο τὸν τόπο: στὰ σχολεῖα μας. Εἶδε σ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς τοὺς σπόρους ποὺ φύτεψε στὶς καρδιὲς τῶν μαθητῶν του νὰ βλαστάνουν ὅλοι μαζὶ καὶ ν' ἀνθίζουν σὲ μιὰ ἐθνικὴ Ἄνοιξη. Εἶδε τὰ πνευματικά του παιδιὰ νὰ πέφτουν κάτω ἀπ' τὶς ἐχθρικὲς σφαῖρες κι ἔνιωσε τὴ λύπη μὰ καὶ τὴν περηφάνια τοῦ πατέρα. Ἔνιωσε τὴ λύπη ποὺ πάντα νιώθει κανεὶς σὰ χάνη κάτι δικό του. Γιατὶ τίποτα δὲν ἀνήκει πιὸ πολὺ στὸν κ. Γυμνασιάρχη ἀπ' τὶς ψυχὲς ἐκείνων τῶν παιδιῶν ποὺ τὶς εἶχε ποτίσει μὲ τὰ δῶρα τῆς Ἑλλάδας: τὴν ἀγάπη πρὸς τὴ λευτεριά, τὴ δικαιοσύνη, τὴν ἀλήθεια. Τὶς ψυχὲς ἐκεῖνες ποὺ τὶς φώτισε μὲ τὸ φῶς, ποὺ τοὺς ἔδειξε τὸ δρόμο τοῦ χρέους. «Καρτερεῖν δὲ χρὴ καὶ ἄλλων παίδων ἐλπίδι». Κι ἄλλες γενιὲς θὰ περνοῦσαν ἀπ' τὰ ἴδια θρανία ποὺ πέρασαν οἱ ἥρωες ἐκεῖνοι. Κι οἱ γενιὲς τοῦτες περίμεναν κι αὐτὲς τὸ φῶς τῶν λόγων τοῦ δασκάλου. Τὸ νὰ σκορπίζης τὴ γεύση καὶ τὴν ἀγάπη γιὰ τὴν Ἑλλάδα εἶν' ἕνα ἔργο χωρὶς τέλος.

Ὅσο ὅμως σημαντικὴ κι ἂν εἶναι ἡ πνευματικὴ κι ἐθνικὴ καθοδήγηση τῆς νεολαίας, ἡ δράση τοῦ κ. Γυμνασιάρχη δὲν περιορίστηκε σ' αὐτές. Δὲν μποροῦσε νὰ μείνη ἀπαθὴς μπροστὰ στὰ δεινὰ τοῦ λαοῦ μας. Ἕνας ἄνθρωπος, ποὺ καὶ ἐξ αἰτίας τῆς θέσεώς του καὶ ἐξ αἰτίας τῆς πνευματικῆς του καταρτίσεως κατέχει ἐξέχουσα θέση στὴν κοινωνία, δὲν μπορεῖ νὰ σιωπᾶ ὅταν ἡ πατρίδα ὑποφέρη. Σὲ τέτοιες δύσκολες στιγμὲς ὅλοι ζητοῦν κάτι νὰ στηριχτοῦν, κάποιον ποὺ νὰ τοὺς ἀντιπροσωπεύη ἐπάξια, κάποια φωνὴ ποὺ νὰ μπορῆ νὰ ἐκφράζη ὅσα θέλουν νὰ φωνάξουν οἱ ψυχές. Ἡ φωνὴ αὐτὴ ἦταν ἐκείνη τοῦ κ. Χατζηϊωάννου, τότε Γυμνασιάρχη τοῦ Ἑλληνικοῦ Γυμνασίου Ἀμμοχώστου. Ὁ τύραννος μεταχειρίστηκε κάθε μέσο γιὰ νὰ λυγίση ἕνα λαὸ ποὺ ζητοῦσε ἕνα πράγμα τόσο ἁπλό, τὴ λευτεριά του. Ἕνα σωρὸ παρανομίες κι ἄτιμες πράξεις ἀπὸ μέρους τῶν «δυνάμεων ἀσφαλείας» φοροῦσαν τὸ μανδύα τῆς νομιμότητας, στὴν προσπάθεια νὰ σπάση τὸ ἠθικὸ τοῦ λαοῦ. Ὅμως ὁ λαὸς αὐτὸς ἀντιδροῦσε καὶ μὲ πράξεις καὶ μὲ μιὰ φωνὴ αὐστηρή, ὅπως εἶναι σὲ τέτοιους καιροὺς ἡ φωνὴ τοῦ δικαίου.

Στὶς 8 Ἰουνίου τοῦ 1958 συγκεντρώθηκαν στὸν Ἅι-Νικόλα 510 ἀντιπρόσωποι τοῦ Ε.Α.Ε.Μ. ἀπ' τὴν πόλη καὶ τὴν ἐπαρχία Ἀμμοχώστου. Μετὰ τὴ λειτουργία ὁ κ. Γυμνασιάρχης τοὺς μίλησε, μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα ἠλεκτρισμένη. Τοὺς ἔδωσε μιὰ καθαρὴ εἰκόνα τῆς καταστάσεως καὶ τοὺς προειδοποίησε γιὰ τὴν πιθανὴ δράση τοῦ δυνάστη, διαβλέποντας τὴν προσπάθεια ποὺ θὰ κατέβαλλε ἡ κυβέρνηση νὰ διασπάση τὸ λαό. Τὴ μέρα ἐκείνη ὁ κ. Γυμνασιάρχης ἐξελέγη ὁμόφωνα πρόεδρος τῆς ἐπαρχιακῆς ἐπιτροπῆς. Ἀπ' τὴ θέση αὐτὴ ἀνέπτυξε πλούσια ἐθνικὴ δράση, ὑψώνοντας ἄφοβα τὴ φωνή του ἐνάντια σὲ κάθε ἔκτροπο ποὺ γινόταν ἀπ' τὶς «δυνάμεις ἀσφαλείας». Διαμαρτυρήθηκε γιὰ τοὺς ἀπαίσιους φόνους στὸ Κιόνελι, γιὰ τὸ ἀνθρωπομάζωμα, γιὰ τὴν ἀσέβεια τοῦ «πολιτισμένου» ἀγγλικοῦ στρατοῦ πρὸς τὰ ἐθνικὰ καὶ θρησκευτικά μας σύμβολα, γιὰ τοὺς ξυλοδαρμοὺς καὶ τοὺς φόνους ἀθώων πολιτῶν, γιὰ τὴν ὑποκρισία τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως πού, ἐνῶ ὑπέγραφε ψήφισμα ὑπὲρ τῆς ἐπιλύσεως τοῦ Κυπριακοῦ σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχὲς τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τοῦ Ο.Η.Ε., στὴν Κύπρο καταπίεζε τὸ λαὸ μὲ τὸ χειρότερο τρόπο. Ἀνάμεσα στὸ πλῆθος τῶν διαμαρτυριῶν ξεχωρίζω τὴν ἀκόλουθη, ποὺ μὲ μιὰ λεπτὴ εἰρωνεία ρίχνει τὸ προσωπεῖο τοῦ κυβερνήτη καὶ δείχνει στοὺς Ἄγγλους πὼς τὰ χοντρὰ τεχνάσματά τους δὲ ξεγελοῦσαν αὐτὸ τὸ λαό:

(Ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Ἔθνος» τῆς 22ας Αὐγούστου 1958)

ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΙΝ ΚΑΙ ΟΧΙ ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΣΙΝ Η ΣΘΑΝΘΗ Ο ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΛΑΟΣ ΕΚ ΤΗΣ ΑΠΟΡΡΙΨΕΩΣ ΤΟΥ ΑΓΓΛΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΕΑΕΜ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΝ

ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ, 21 (Τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας). – Ὑπὸ τῆς Ἐπαρχιακῆς Ἐπιτροπῆς ΕΑΕΜ τῆς πόλεως καὶ ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου ἀπεστάλη χθὲς πρὸς τὸν Κυβερνήτην, μέσῳ τοῦ Διοικητοῦ Ἀμμοχώστου, ἡ ἀκόλουθος ἐπιστολή:

«Μετ' ἐκπλήξεως ἤκουσεν ὁ Κυπριακὸς λαὸς ἀπὸ τὸν ραδιοσταθμὸν Κύπρου ὅτι ἠσθάνθητε ἀπογοήτευσιν καὶ ὅτι τὴν αὐτὴν ἀπογοήτευσιν ἠσθάνθησαν δῆθεν καὶ πολλοὶ ἄλλοι Κύπριοι, διότι ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος ἀπέρριψε τὸ συνταγματικὸν σχέδιόν σας, τὸ ὁποῖον προνοεῖ περὶ συνεταιρισμοῦ καὶ διοικητικῆς διχοτομήσεως, παρασκευάζει δὲ τὴν εἰς τὸ διηνεκὲς διαίρεσιν καὶ διάσπασιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ εἰς δύο ἀντιμαχομένας κοινότητας πρὸς διαιώνισιν τῆς δουλείας του.

Ἀσφαλῶς ἐπλανήθητε εἰς τὴν δήλωσίν σας ἐκείνην, Ἐξοχώτατε, διότι οὐδεὶς Ἕλλην Κύπριος ἠσθάνθη ἀπογοήτευσιν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἱκανοποίησιν ἀπὸ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου ἀπόρριψιν τοῦ ἀντιδημοκρατικοῦ καὶ ἀπαραδέκτου σχεδίου σας, ἡ δὲ ἐξαγγελία τῆς διὰ τῆς βίας ἐπιβολῆς τούτου προεκάλεσεν ἔντονον αἴσθημα ἀγανακτήσεως εἰς τὸ σύνολον τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ.

Ὁ λαὸς τῆς Κύπρου δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀνεχθῇ καθεστώς, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπιβληθῇ εἰς αὐτὸν καταναγκαστικῶς ἄνωθεν ὑπὸ μιᾶς ξένης Κυβερνήσεως, χωρὶς προηγουμένως νὰ ἔχῃ προσκληθῇ ὁ μόνος ἐκπρόσωπός του, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἐθνάρχης Μακάριος, διὰ νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὸν καταρτισμὸν ἑνὸς προσωρινοῦ καὶ πρὸ παντὸς δημοκρατικοῦ συντάγματος.

Ὅθεν, ἐπὶ τοῦ παρόντος, μία εἶναι ἡ ἐνδεδειγμένη καὶ ὀρθὴ ἐνέργεια ἐκ μέρους σας: ὅπως ἐν πνεύματι κατανοήσεως καὶ διὰ τὸν σκοπὸν τῆς εἰρηνεύσεως τοῦ τόπου, ἐγκαταλείψετε τὰς μέχρι τοῦδε ἀντιδραστικὰς καὶ ἀκάρπους μεθόδους, αἱ ὁποῖαι ἀθλιότητα καὶ αἱματοχυσίαν προκαλοῦν, προβῆτε δὲ εἰς χειρονομίας θετικὰς καὶ ἐποικοδομητικάς, ἐπαναφέροντες εἰς Κύπρον τὸν Ἐθνάρχην καὶ ἀρχίζοντες μετ' αὐτοῦ διαπραγματεύσεις ἐπὶ τοῦ μελλοντικοῦ καθεστῶτος τῆς Κύπρου».

Τὴν ἐπιστολὴν ὑπογράφουν ὁ Πρόεδρος καὶ Γραμματεὺς τοῦ ΕΑΕΜ κ.κ. Κ. Χατζηϊωάννου καὶ Φ. Παπαφώτης.

Οἱ διάφορες διαμαρτυρίες του, τῶν ὁποίων τὰ κείμενα διασώζονται καὶ μιλοῦν μόνα τους γιὰ τὴν ἀληθινὴ φιλοπατρία τοῦ κ. Γυμνασιάρχη, δὲν εἶναι οἱ μόνες πατριωτικές του πράξεις, μ' ὅλο ποὺ μόνες αὐτὲς ἀποτελοῦν ἕνα ἀξιοθαύμαστο ἔργο. Δὲν ἔχει γραφῆ ἀκόμη ἡ ἱστορία τῆς ζωῆς του, γιὰ νὰ φανῆ ὅλη του ἡ δράση κατὰ τὸν ἀγώνα. Ὅμως ἔτυχε ν' ἀκούσω τὸ πιὸ κάτω περιστατικὸ ποὺ εἶν' ἐνδεικτικὸ τόσο τῆς τόλμης τοῦ ἰδίου ὅσο καὶ τοῦ σεβασμοῦ ποὺ ἔτρεφαν γι' αὐτὸν οἱ ἥρωες μαθητές του. Ὅταν ὁ Κυριάκος Μάτσης ἐπικηρύχτηκε ἀπ' τὴν Ἀγγλικὴ κυβέρνηση, ἦταν μεγάλη ἀνάγκη νὰ βρῆ ἕνα καταφύγιο. Ὁ κ. Γυμνασιάρχης προσφέρτηκε νὰ τὸν δεχτῆ στὸ ἴδιό του τὸ σπίτι, μ' ὅλο ποὺ εἶναι φανερὸ πόσο ἐπικίνδυνο ἦταν κάτι τέτοιο σ' ἐκεῖνα τὰ χρόνια. Ὁ Μάτσης ὅμως ἀρνήθηκε, μὴ θέλοντας νὰ θέση σὲ κίνδυνο τὴ ζωὴ τοῦ δασκάλου του, ἀναγνωρίζοντας τὴν πολυτιμότητά της γιὰ τοῦτο τὸν τόπο.

Κι ὁ ἀγώνας συνεχίστηκε καὶ τέλειωσε. Τὸ 1961 βρίσκει τὸν κ. Γυμνασιάρχη Πρεσβευτὴ στὸ Κάϊρο. Καὶ ἀπ' τὴ θέση αὐτὴ ὑπηρέτησε τὸν τόπο, ἀφήνοντας τὶς καλύτερες ἐντυπώσεις. Οἱ ἐφημερίδες τοῦ Καΐρου μιλοῦν μ' ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὶς γνώσεις καὶ τοὺς τρόπους του. Δυὸ χρόνια ἀργότερα ἄφησε τὴ διπλωματία γιὰ νὰ ξαναγυρίση στὴν ἕδρα ἀπ' ὅπου θὰ φώτιζε καινούργιες ψυχές. Θυμᾶμαι, τότε ἦρθε καὶ στὴν Στ' τάξη τοῦ δημοτικοῦ σχολείου Ἁγ. Ἰωάννου καὶ μᾶς μίλησε γιὰ τὰ πολλὰ ποὺ εἶχε δεῖ στὸ ἐξωτερικό. Φάνταζε τότε στὰ μάτια μας σὰν ἕνα ξεχωριστὸ πλάσμα ἀπ' τὸ «βασίλειο» τῶν μεγάλων. Ἦταν «ὁ κ. Πρέσβυς» ὅπως τὸν εἶπε ὁ διευθυντής μας. Σήμερα, εἴμαστ' εὐτυχισμένοι ποὺ ὁ κ. Γυμνασιάρχης δὲν ἔμεινε «ὁ κ. Πρέσβυς». Τί πιὸ σπουδαῖο μπορεῖ κανεὶς νὰ προσφέρη στὸ λαὸ ἀπὸ τὸ νὰ μορφώση τὰ παιδιὰ του; Ὁ δάσκαλος εἶναι ὁ πλάστης τῶν ψυχῶν. Τριάντα ἑπτὰ χρόνια τώρα, ὁ κ. Γυμνασιάρχης κτυπᾶ τ' ἀτσάλι μὲ δύναμη γιὰ νὰ φτιάξη πανοπλίες τῆς ψυχῆς. Ἀνάβει στὰ στήθη τῶν μαθητῶν του τὸν πόθο γιὰ τὴ λύτρωση, γιὰ τὴν Ἕνωση. Σήμερα, περισσότερο ἴσως ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά, τὸν χρειάζεται ὁ τόπος. Οἱ νεοβάρβαροι ἀμφισβητοῦν τὴν Ἑλληνικότητα τούτου τοῦ νησιοῦ ποὺ «μὲ χίλιες γλῶσσες κρένει» τ' ὄνομα τῆς Ἑλλάδας, καὶ στὸ χέρι φιλίας π' ἁπλώθηκε μᾶς ἔδωσαν μιὰ λόγχη. Ὁ τόπος μαζὶ μὲ τὰ ὅπλα χρειάζεται καὶ τὸ πνεῦμα. Στὴ λογῆς-λογῆς προπαγάνδα τοῦ ἐχθροῦ οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι τοῦ τόπου θ' ἀπαντήσουν μὲ τὴ γλώσσα τοῦ ἀληθινοῦ, μὲ τὴ γλώσσα τῆς Ἑλλάδας.

Ἀπ' ὅποια θέση κι ἂν βρίσκεται ὁ κ. Γυμνασιάρχης εἶμαι σίγουρος πὼς δὲ θὰ πάψη ν' ἀγωνίζεται γιὰ τὰ ἐθνικά μας δίκαια. Κι ὅταν θὰ σηκωθοῦμ' ἕνα πρωὶ κι ἀντηχήσουν γλυκόλαλες στ' αὐτιά μας οἱ καμπάνες τῆς Ἑνώσεως, τὸ Ἔθνος θὰ θυμηθῆ ὅλους ἐκείνους ποὺ θὰ ἔχουν κάνει τὸν ἐρχομὸ τῆς μέρας τούτης δυνατό. Μέσα σ' αὐτοὺς ἀνθρώπους μιὰ ἀπὸ τὶς καλύτερες θέσεις ἔχει κι ὁ κ. Γυμνασιάρχης. Ἂς τοῦ δίνη χρόνια ὁ Θεὸς γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου, τῆς ἐπιστήμης, τῆς Παιδείας, γιὰ τὸ καλὸ ὁλονῶν μας.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΔΑΜ, Στ'1 Πρ.

Ο Κ. ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΗΣ ΣΑΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ

Ἐρχόμαστε σήμερα, τοῦτες τὶς συγκινητικὲς γιὰ ὅλους στιγμές, ν' ἀποχαιρετίσουμε ἕναν ἄνθρωπο ποὺ ἔθεσε τὶς ὑπηρεσίες του κι ἀφιέρωσε σχεδὸν ὁλόκληρη τὴ ζωή του στὸ σχολεῖο, στὴν παιδεία, στὸν τόπο. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι κανεὶς ἄλλος ἀπὸ τὸν σεβαστό μας Γυμνασιάρχη, τὸν πνευματικό μας πατέρα δρα Κ. Χατζηϊωάννου.

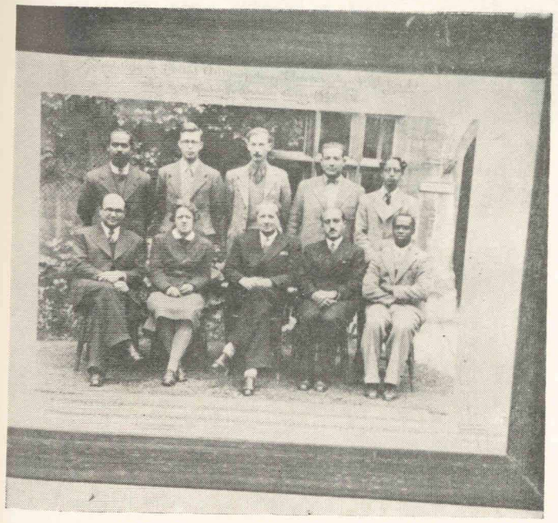

Ὀξφόρδη 1946: Τάξις Καθηγητοῦ A. R. Radcliffe-Brown. Καθήμενοι: Κ. Π. Χατζηϊωάννου, Miss P. Puckle (Librarian), Professor A. R. Radcliffe-Brown, M. Fortes (Reader, now Professor, Cambridge), K. A. Busia (νῦν Πρωθυπουργὸς Γκάνας). Ἱστάμενοι: Φοιτηταὶ ἐκ διαφόρων χωρῶν, νῦν Καθηγηταὶ Πανεπιστημίων.

Ὁ δρ Χατζηϊωάννου μετῆλθε ὡς ἐκπαιδευτικὸς ὅλας τὰς κλίμακας ἀπὸ καθηγητὴς μέχρι Γυμνασιάρχης. Ἐσπούδασε φιλολογίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Παραλλήλως μ' αὐτὴν ἠσχολήθη καὶ ἐσπούδασεν εἰδικώτερον λαογραφίαν καὶ κοινωνιολογίαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ὡς ἐκ τούτου ἠσχολήθη κι ἐμελέτησεν τὴν νῆσον μας Κύπρον, τὴν λαογραφίαν της καὶ τὴν διάλεκτόν της.

Ἔκανε ἐργασίες πάνω στὰ Γεωργικὰ καὶ Ποιμενικὰ τῆς Κύπρου, τὶς Κυπριακὲς παροιμίες, τὶς δεισιδαιμονίες καὶ τὶς προλήψεις, τὰ παραμύθια, τὰ ξόρκια καὶ τὰ Κυπριακὰ λαϊκὰ τραγούδια. Κι ὅλα αὐτὰ εἶναι γραμμένα καὶ διατυπωμένα μὲ σαφήνεια, λογοτεχνικὴ χάρη μὰ προπάντων ἁπλότητα, σὲ τρόπο ποὺ ὄχι μονάχα νὰ διδάσκουν ἀλλὰ καὶ νὰ εὐχαριστοῦν τὸν ἀναγνώστη.

Ὡς καθηγητὴς ἐδίδαξεν εἰς τὸ Γυμνάσιον Κυρηνείας, τὸ Παγκύπριον Γυμνάσιον καὶ τὸ Διδασκαλικὸν Κολλέγιον. Τὸ 1946 μετετέθη εἰς τὸ Γυμνάσιόν μας μετὰ τοῦ ὁποίου ἀμέσως καὶ στενῶς συνεδέθη. Μετὰ ἕνα χρόνον εὑρίσκεται διευθύνων ἕνα ἄλλο τέμενος τῶν γραμμάτων, τὸ Γυμνάσιον τῆς κωμοπόλεως Μόρφου, εἰς τὴν ὁποίαν ἔζησε ἐννέα ἔτη. Ἐπανῆλθεν εἰς τὸ Γυμνάσιόν μας μὲ νέα ὄνειρα κι ἐλπίδες. Τὸ 1961 ὅμως, εἰς στιγμὴν ποὺ ἡ πατρίδα του εἶχεν ἀνάγκην τῶν φυσικῶν κι ἐπικτήτων χαρισμάτων του, διέκοψε τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα κι ἔγινε Πρέσβυς τῆς Κύπρου στὸ Κάϊρο. Κι ἐκεῖ, μὲ τὶς ἀπέραντες γνώσεις του, τὸ σφριγηλό του πνεῦμα καὶ μὲ τὴν ἐπιβλητικότητά του, διεκρίθη κι ἄφησεν ἐξαιρετικὰς ἐντυπώσεις. Ἀλλ' ἡ ἀγάπη του πρὸς τὸ πνεῦμα ἐφούντωνε μέσα του κι ἔτσι ἀπεσύρθη οἰκειοθελῶς ἀπὸ τὴν θέσιν του ὡς Πρέσβυς διὰ νὰ ἐπανέλθη εἰς τὸ πρῶτο του ἐπάγγελμα, τὸ διδασκαλικό, καὶ δή, πάλιν εἰς τὸ Α' Γυμνάσιον Ἀμμοχώστου, τὸ ὁποῖον μετ' ἀφοσιώσεως καὶ ζήλου

ΚΥΠΡΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

ἀπαραμίλλου ὑπηρέτησεν καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ἐφέτος ἀφυπηρετεῖ. Καὶ εἰς ἀμφοτέρας τὰς θέσεις διεκρίνετο διὰ τὴν πρωτοβουλίαν του, τὴν εἰλικρίνειαν, τὴν ἀμεροληψίαν καὶ τὴν ἀγωνιστικότητά του, ὑπεράνω δὲ ὅλων διὰ τὴν μεθοδικότητά του. Ἦτο ὁ πρῶτος ὅστις ὠργάνωσε μαθητικὰς κοινότητας καὶ μαθητικὰ δικαστήρια. Εἶναι καὶ ὁ ἱδρυτὴς τοῦ πρώτου μαθητικοῦ περιοδικοῦ, τῆς «Ἀγωγῆς», τὸ ὁποῖον ἱδρύθη τὸ 1946.

Κύριε Γυμνασιάρχα,

Πάντοτε τὰ λόγια δὲν μποροῦν νὰ ἐκφράσουν ἐκεῖνο ποὺ στὴν ψυχὴ κυριαρχεῖ. Γνωρίζομε καλὰ πὼς δὲν θὰ θέλατε τέτοιες τιμές. Κι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τὸ καταλαβαίνομε καὶ δὲν θέλομε νὰ σᾶς δυσαρεστήσωμεν. Εἶναι ὅμως κι ἀποτελεῖ γιὰ μᾶς χρέος ἡ ἐκδήλωση τούτη τοῦ Πνευματικοῦ Ὁμίλου τοῦ Γυμνασίου μας. Εἶναι ἡ ἐλαχίστη τιμὴ ποὺ μποροῦμε ν' ἀποδώσουμε σὲ σᾶς ποὺ μᾶς περιβάλατε μὲ τόση στοργὴ κι ἀγάπη τὴν ἐφετεινὴ χρονιά, τὴν χρονιὰ τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Σᾶς εὐχαριστοῦμε κι εὐχόμαστε ὁ οὐράνιος Θεὸς νὰ καθοδηγῆ τὰ βήματά σας εἰς μίαν εὐτυχισμένην περαιτέρω ζωήν.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΤΖΗΒΑΡΝΑΒΑΣ, Στ'2 Κλ.

Ἡ Διεύθυνσις καὶ οἱ Καθηγηταὶ τοῦ Α' Γυμνασίου Ἀρρένων Ἀμμοχώστου φωτογραφούμενοι μετὰ τὴν τελευταίαν, πρὸς τιμὴν τοῦ ἀφυπηρετοῦντος Γυμνασιάρχου, συνεδρίαν τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΕΙΟ ΣΑΦΕΔΕΑ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΝΗΘΗΣ ΥΛΗ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ κ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΧΑΤΖΗ-ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙ ΤΗ, ΕΝΑΡΞΕΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1968 - 1969

Ἀγαπητοί μου μαθητὲς καὶ μαθήτριες,

Προτοῦ ἀπευθύνω τὸ λόγο σ' ἐσᾶς θὰ ἤθελα νὰ εὐχαριστήσω τὶς ἀρχὲς τῆς πόλεως, ἐκκλησιαστικές, διοικητικές, στρατιωτικές, δημοτικὲς καὶ ἐκπαιδευτικὲς καθὼς καὶ τὰ συμβούλια γονέων, ποὺ τιμοῦν σήμερα μὲ τὴν παρουσία τους τὴν τελετὴ τῆς ἐνάρξεως τοῦ σχολικοῦ μας ἔργου.

Ἰδιαιτέρως ὅμως θὰ ἤθελα νὰ ἐξάρω τὴ σημασία τῆς παρουσίας τοῦ σεπτοῦ μας Ἱεράρχου, τοῦ Θεοφιλεστάτου Χωρεπισκόπου Κωνσταντίας κ. Χρυσοστόμου, ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ ἐπισκέπτεται τὸ Γυμνάσιό μας, γιὰ νὰ εὐλογήση σήμερα τὸ ἔργο μας καὶ ν' ἀπευθύνη σ' ἐσᾶς πατρικὲς νουθεσίες.

Ἐλπίζομε ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ὅπως πάντοτε ἔτσι καὶ φέτος, θὰ μᾶς παρασταθῆ στὸ ἔργο μας καὶ θὰ στηρίξη τὰ βήματά μας ἐν πνεύματι Κυρίου.

Ἀγαπητά μου παιδιά,

Κάποτε ἕνας ἀνόητος ἀρχιτέκτων σκέφτηκε νὰ κτίση ἕνα σπίτι πολυτελείας μ' ὅσο τὸ δυνατὸ λιγώτερο κόπο κι' ἔξοδα. Πρῶτα-πρῶτα, εἶπε, τὰ θεμέλια ποὺ δὲν φαίνονται θὰ κτισθοῦν ὅπως-ὅπως. Κι' ὅ,τι δὲν φαίνεται ὅπως τύχη πρέπει νὰ κτίζεται. Ἡ ἐπιφάνεια μόνο πρέπει νὰ εἶναι φαντακτερή. Καὶ τὸ σπίτι κτίστηκε ὅπως τὸ ἤθελε ὁ ἀρχιτέκτων: Πολυτελὲς ἀπ' ἔξω μὲ τὰ θεμέλια κούφια καὶ φτηνά. Μὰ πρὶν μποῦν μέσα οἱ ἔνοικοι, οἱ τοῖχοι ἔσχισαν, οἱ ρωγμὲς μέρα μὲ τὴ μέρα μεγάλωναν, τὰ θεμέλια ἀνίσχυρα νὰ κρατήσουν τὸν ὄγκο τοῦ σπιτιοῦ διαλύονταν κάτω ἀπὸ τὸ βάρος του καὶ στὸ τέλος ὅλο τὸ οἰκοδόμημα κατέρρευσε.

Κι' ἐσεῖς σήμερα εἶσθε οἱ ἀρχιτέκτονες ὄχι τοῦ σπιτιοῦ σας ἀλλὰ τῆς ζωῆς σας. Σ' αὐτὰ ἐδῶ τὰ θρανία τῶν σχολείων οἰκοδομεῖτε, χωρὶς νὰ τὸ καταλαμβαίνετε, τὰ θεμέλια πάνω στὰ ὁποῖα θὰ στερεωθοῦν οἱ τοῖχοι τῆς μετέπειτα ζωῆς σας. Ἂν αὐτὰ τὰ θεμέλια τὰ κτίσετε ὅπως-ὅπως, γιατὶ θὰ λυπηθῆτε κόπους καὶ φροντίδες, τὸ οἰκοδόμημα τῆς ζωῆς σας θὰ εἶναι κατόπι ἐπικίνδυνα ἑτοιμόρροπο.

Ἔχετε λοιπὸν κάθε συμφέρον σήμερα νὰ κοπιάσετε γιὰ νὰ κάμετε αὐτὰ τὰ θεμέλια δυνατά, στερεά, γιὰ νὰ βαστάξουν τὸ βάρος ὄχι μονάχα ἑνὸς ἀλλὰ καὶ πέντε καὶ δέκα ὀρόφων. Τὸ Γυμνάσιο εἶναι πρόθυμο νὰ σᾶς βοηθήση νὰ βάλετε θεμέλια γερά, προσφέροντάς σας ὅλες ἐκεῖνες τὲς γνώσεις ποὺ εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ τὴν εἴσοδό σας σ' ἀνώτερες σπουδές, πανεπιστημιακὲς ἢ πολυτεχνικές, ἀναγκαῖες γιὰ νὰ εὐδοκιμήσετε σ' ἕνα ἐπάγγελμα. Τὸ Γυμνάσιο προσφέρει, σ' ἐσᾶς ὅμως, ἀπόκειται νὰ δεχθῆτε τὴν προσφορά του. Γιατὶ μπορεῖ καὶ νὰ τὴν ἀρνηθῆτε. Οἱ φυγόπονοι, οἱ ὀκνηροί, οἱ ἄτακτοι, οἱ ταραξίες, πάντοτε τὴν ἀρνοῦνται.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν γνώσεων τὸ Γυμνάσιο ἔχει κι' ἄλλα νὰ προσφέρη. Οἱ γνώσεις μόνες τους δὲν εἶναι παρὰ ἡ μιὰ ὄψη τοῦ νομίσματος. Γνώσεις καὶ μάλιστα πολλὲς ἔχουν κι' οἱ ἀπατεῶνες κι' οἱ διαρρῆκτες κι' οἱ ἐκβιαστές. Τέτοιους κάλπικους ἀνθρώπους δὲν φιλοδοξεῖ τὸ Γυμνάσιο νὰ δώση στὴν κοινωνία. Πρώτιστο ἔργο τοῦ Γυμνασίου, ποὺ ἀνατρέφει τὴν ἄρχουσα τάξη τῆς κοινωνίας τῆς αὔριον, εἶναι νὰ καταστήση τὸν ἄνθρωπο χρηστὸν πολίτη.

Ἔπειτα ἔργο του εἶναι νὰ ἐμφυτεύση στὸν ἑλληνόπαιδα τὰ ἑλληνικὰ ἰδεώδη ὥστε νὰ τὸν κάμη ν' ἀγαπήση καὶ ἐνστερνισθῆ τὶς ἑλληνικὲς ἀρετές, ποὺ συνίστανται στὴν ἀγάπη πρὸς τὴν ἐλευθερία, τὴν ἀξιοπρέπεια τῆς ζωῆς, καὶ τὴν αὐτοθυσία στὴν ὑπεράσπιση τῆς πατρίδας του.

Τρίτο εἶναι νὰ καταστήση τὸν νέο συνειδητὸ χριστιανό, ἐμπνεόμενο ἀπὸ τὰ θεῖα διδάγματα τοῦ Ναζωραίου δηλαδὴ ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, εὐσέβεια πρὸς τὸν Θεό, κοσμιότητα στὸ βίο, ἐλεημοσύνη πρὸς τὸν πτωχό, συμπαράσταση πρὸς τὸν πάσχοντα καὶ βοήθεια πρὸς τὸν ἀδύνατο.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ ΑΡΧΕΙΟ ΕΛΦΕΤΑ

Ὅλα αὐτὰ τὰ διδάγματα τὸ Γυμνάσιο θὰ τὰ μεταδώση καὶ θὰ τὰ ἐμπεδώση μὲ διάφορα μέσα: τὰ Ἑλληνικὰ ἰδεώδη μὲ τὸ μάθημα τῶν ἀρχαίων καὶ νέων ἑλληνικῶν, τῆς ἀρχαιογνωσίας καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, καὶ θὰ τὰ ἐμπεδώση μὲ τὴν ὀργάνωση ἐθνικῶν μνημοσύνων. Γι' αὐτὸ ἡ παρουσία σας στὶς ἐθνικὲς ἐκδηλώσεις, ποὺ ὀργανώνει τὸ Γυμνάσιο κι' ἡ πολιτεία, καὶ ποὺ γεμίζουν τὴν ψυχή σας μὲ ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια καὶ πλημμυρίζουν τὶς καρδιές σας μὲ τὴ συναίσθηση τῆς ὑψηλῆς στάθμης τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἐμπέδωση τῶν διδαγμάτων ποὺ ἀποκομίζετε ἀπὸ τὶς αἴθουσες διδασκαλίας.

Τὰ καθήκοντα πάλι τοῦ συνειδητοῦ χριστιανοῦ θὰ τὰ διδάξη τὸ Γυμνάσιο μὲ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν ποὺ ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν ἑρμηνεία τῶν εὐαγγελικῶν περικοπῶν ὡς τὰ παραγγέλματα τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς. Μὲ αὐτὰ ὁ χριστιανὸς λαμβάνει συνείδηση τῶν χριστιανικῶν ἀξιῶν καὶ ἐκτελεῖ τὰ καθήκοντά του ἀπηλλαγμένος δεισιδαιμονιῶν καὶ εἰδωλολατρικῶν προλήψεων, ποὺ ἀποτελοῦν κατάλοιπα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς παραδόσεως καὶ τῆς παχυλῆς ἀμάθειας, ποὺ μάστιζε τὸν λαό μας κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους τῆς δουλείας.

Ἀλλ' ὁ συνειδητὸς χριστιανὸς γιὰ νὰ ὁλοκληρώση τὴν χριστιανική του ἀγωγὴ πρέπει νὰ ἐκκλησιάζεται. Ἡ ἐκκλησία εἶναι ὁ ἱερὸς χῶρος ὅπου ὁ πιστὸς μέσα στὴν κατανυκτικὴ ψαλμωδία τῆς θείας λειτουργίας ἐξαίρεται πρὸς ἄλλες σφαῖρες, ἔξω τῆς γηΐνης αὐτῆς ἀτμοσφαίρας τῶν μικροτήτων καὶ μὲ τὴν προσευχὴ ἐπικοινωνεῖ μὲ τὸν Θεὸ καὶ λυτρώνεται ἀπὸ τὰ πάθη κι' ἡ ψυχή του βρίσκει τὴν ποθητὴ γαλήνη. Γι' αὐτὸ ὁρίζομε μερικὲς Κυριακὲς γιὰ κοινὸν ἐκκλησιασμό, γιατὶ καθῆκον τόσον ἰδικό μας ὅσο καὶ τῶν οἰκογενειῶν σας εἶναι νὰ σᾶς καθοδηγοῦμε πρὸς τὸν ἐνάρετο βίο καὶ νὰ σάς ὁδηγοῦμε στοὺς ἱεροὺς αὐτοὺς χώρους, ὅπου ἡ ψυχὴ καὶ τὰ ἀνθρώπινα πάθη ἠρεμοῦν, κι' ὄχι σὲ χώρους, ὅπου τὰ κατώτερα ἔνστικτά μας ἀνάβουν. Σήμερα καταντήσαμε, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ὁλοένα ν' ἀναζητοῦμε τοὺς δεύτερους χώρους καὶ σ' αὐτοὺς νὰ συχνάζουμε, πρὸς μεγάλη ζημία καὶ τοῦ νευρικοῦ μας συστήματος καὶ τοῦ ἠθικοῦ μας βίου.

Ἀγαπητοί μου μαθητὲς καὶ μαθήτριες,

Ὁ Θεὸς μὲ βοήθησε νὰ συμπληρώσω τριάντα ἕξη χρόνια ἐκπαιδευτικῆς ὑπηρεσίας καὶ νὰ φθάσω μὲ τὸν ἐφετεινὸ χρόνο στὸ τελευταῖο ἔτος τῆς ὑπηρεσίας μου. Εἶμαι εὐτυχὴς ποὺ αὐτὰ τὰ χρόνια ὑπῆρξαν γόνιμα κι' οἱ μαθητές μου, δασκάλοι, διευθυντὲς σχολείων κι' ἐπιθεωρητές, ἀνώτεροι ὑπάλληλοι κι' ἐπιχειρηματίες, γιατροὶ καὶ δικηγόροι καὶ δικαστές, Ὑπουργοὶ καὶ Πρέσβεις, καθηγητὲς Σχολῶν Μέσης Παιδείας κι' ἀρχιτέκτονες κι' ἀρχιμανδρῖτες, εἶναι σκορπισμένοι σ' ὅλη τὴν Κύπρο, ἐνῷ ἄλλοι διαπρέπουν στὸ ἐξωτερικὸ στὶς ἐπιστῆμες καὶ στὰ γράμματα, ὡς Καθηγητὲς Πανεπιστημίων, ὡς ἐρευνητὲς καὶ διανοούμενοι.

Ὅ,τι παρακαλῶ τώρα τὸν Θεὸ εἶναι νὰ μᾶς ἀξιώση ὅλους νὰ διανύσωμε κι' αὐτὸ τὸ ἔτος μὲ ὑγεία στὴν ζωὴ κι' ἐπιτυχία στὸ ἔργο μας ὥστε νὰ δῶ καὶ σᾶς μιὰ μέρα διαλεκτοὺς ἀνθρώπους στὴν κοινωνία καὶ νὰ χαρῶ μ' ὅλη μου τὴν καρδιὰ γιὰ τὴν ἐπιτυχία σας ποὺ θὰ εἶναι καὶ δική μου ἐπιτυχία.

Δουλέψετε λοιπὸν ὅσο κάθεστε σ' αὐτὰ τὰ θρανία μὲ ζῆλο καὶ ἀφοσίωση στὰ μαθήματά σας, μὲ σωφροσύνη καὶ κοσμιότητα στὶς πράξεις σας. Αὐτὰ θ' ἀποτελέσουν τὰ θεμέλια τῆς κατοπινῆς σας ἐπιτυχίας.

Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ εὐλογῆ τὸ ἔργο μας.

ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ

Νωρὶς ξημερώνει
Φωνὲς ἀλλόκοτες
—Φυλάξτε τὸ στένωμα.
Θὰ τὸ κάψη ὁ ἥλιος
Σκεπάστε τὶς σκιές σας
θὰ γίνουν ἐρείπια
Ἕρμαια τοῦ ἥλιου.
Νωρὶς ξημερώνει
Ἡ θάλασσα πῆρε φωτιά.
Βρέστε πετρέλαιο νὰ σβήσουμε τὸν ἥλιο.
Ρίξτε μιὰ ριπὴ ἀπὸ πετρέλαιο.
Τὶ κρίμα.
Φοβήθηκε ὁ ἥλιος
Κι ἡ φουρτούνα τώρα,
σκέπασε τὴ φωτιά.
Κι ὁ ἀέρας,
πῆρε τὴ στάκτη μακριά.
...Δυὸ δάκρυα
Ὄχι οἱ φλόγες δὲν νίκησαν
Δὲν κατάφεραν
οὔτε τὶς σκιές μας ν' ἀγγίξουν.
Θὰ νικήσουμε τὸν ἥλιο
θὰ περάσουμε ἀπ' τὶς φλόγες
μὲ πόδια γυμνά.
...Δυὸ μάτια κλειστά.
Μιὰ μαχαιριὰ στὰ στήθη μας.
—Ρίξτε.
Τὸ μακρόσυρτο κλάμα τοῦ ἀγέρα,
κι ἡ μαχαιριὰ νὰ τσούζη
τὰ σπλάχνα μας.
Ἀκουμπήσαμε γιὰ λίγο τὸ μέτωπό μας
νὰ πάρουμε μιὰ στερνὴ λέξη.
Καὶ δώσαμε κι ἐμεῖς
τὸ μίσος.
Παρηγοριά.
Ὑπόσχεση.
Λίγοι παρόντες
Κάτι μᾶς ἔμεινε τώρα.
Ἡ ἀνάμνηση
Φτερούγισε πάνω ἀπ' τὴ θύελλα
κι ἔκλεισε συμβόλαιο
μαζὶ μὲ τὸν ἄνεμο.
Ἡ ὑπόσχεση
Κλείσαμε τὰ μάτια.
Κολυμπούσαμε χωρὶς νὰ τὸ θέλουμε
σ' ἀτέλειωτο λήθαργο.
Ἡ καταχνιὰ τοῦ ἑαυτοῦ μας
μᾶς ἔφερνε ἀναγούλα.
Πήραμε στὰ χέρια μας
αὐτὸ ποὺ ξεχάσαμε στὸ δρόμο,
ὅταν ἡ μπόρα
πῆρε τοὺς ἑαυτούς μας.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΕΙΟ ΣΑΦΕΓΑ

Ἔκαιγε.
Ὁ ἥλιος δὲν ἦταν ἀδελφός μας.
Τώρα μείναμε μόνο σκιές.
Χωρὶς συνείδηση.
Σκιὲς χωρὶς ἑαυτό.
. . . Βράδιασε.
Κι ἕνα φεγγάρι κυλίστηκε
μπρὸς στὰ μάτια μου
Σκέφθηκα πὼς ἴσως νὰ γιόρταζε
κι ἔκοψα λίγα λουλούδια.
— χλωμὰ προσωπάκια —
χλωμὰ καὶ νεκρὰ προσωπάκια
σὲ μιὰ γιορτὴ νεκροψίας.
Ἡ τελετὴ πῆρε τέλος.
Μέσα μου ὅμως
φώλιαζε τὸ Παρελθὸν
Κι ἡ φωτιὰ μιὰ πικρὴ ἀνάμνηση
σβήστηκε.
Εἴχαμε τώρα ἀδελφό μας τὸν ἥλιο.

ΜΠΙΑΦΡΑ

Λησμονήσαμε τὸ καθῆκον μας
προσμένοντας μὲς στὴν ἀστροφεγγιά,
νὰ λάμψουν τ' ἀχνάρια τῆς συνειδήσεως.
Μαδήσαμε λίγες βιολέττες
κι αὐτὲς ἔκρυψαν τὸν πόνο
κι ἔθρεψαν τὴ ραγισμένη καρδιὰ
ποὺ αἱμορραγοῦσε.
Δὲν μπόρεσαν ὅμως
νὰ σκεπάσουν τ' ἀχνάρια,
νὰ σβήσουν τὴ θύμηση.
Θέλαμε νὰ φωνάξουμε.
Ἀλλοίμονον . . .
Κλείσαμε τὰ μάτια μας
σὰν τὸ ρολόϊ κτυποῦσε
ὥρα μηδέν.
Ἀλλοίμονον καὶ πάλι.
Οἱ σκοτεινοὶ ἄγγελοι πετοῦσαν
νὰ κρύψουν τὸ σκοπό τους.
Ἀπὸ ποιούς;
Δὲν μπορεῖ νὰ κρυφτῆ ὁ σκοπός τους,
σὰν κάτω στὴν Μπιάφρα
ἡ σάρκα, τὰ κόκκαλα καὶ τὸ χῶμα
γίνονται ἕνα·
Καὶ σὰν ἡ μάνα
ρημαγμένη, ἕνα ράκος
προσπαθεῖ ν' ἀπομυζήση
τὴν ψυχή της,
νὰ τὴ δώση στ' ἀθῶα ματάκια
στὰ κοκκαλιάρικα χέρια.
Κι ὅταν τὸ αἷμα
πάψη νὰ κυλάη
Νὰ τραγουδάη τὸν πένθιμο σκοπὸ
τῆς ζωῆς

Νὰ μαστιγώνη ἀνήλεα
τὴν καταιγίδα
Τότε ὁ ἥλιος
ἂς κρεμαστῆ ἀπ' τὰ χείλια μας
Νὰ τραγουδήση μαζί μας.
Αὐτὸς μόνο ξέρει
μαζὶ μὲ μᾶς
τὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς.
Καὶ σὺ Θεέ μου
δὲν μπορεῖς ν' ἀναστυλώσης
γιὰ λίγο τὸ γόητρο τῆς ζωῆς,
ἢ μᾶς ἀφήνεις
νὰ παλαίψουμε μόνοι μὲ τὴ θύελλα.
Ἂν εἶναι αὐτὸς ὁ σκοπός σου
καὶ νὰ ἀποφύγουμε τὸ πεπρωμένο
εἶναι ἀδύνατον
Τότε ἂς κλάψουμε γιὰ λογαριασμό μας.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΝΑΓΗ, Δ'1 Κλ.

ΕΝΑ ΙΔΑΝΙΚΟ

1. Κάτι ποὺ τ' ἀγαπήσαμε πολὺ μὲς στὴν ψυχή μας,
καὶ ποὺ μαζί του ζήσαμε τὶς πιὸ γλυκὲς στιγμές,
ἐκεῖνο ποὺ τὴ δόνησε βαθιὰ τὴν ὕπαρξή μας,
καὶ τὰ φτερά μας ἄνοιξε πρὸς νέες χρυσαυγές,

ἐκεῖνο χτὲς ἀπέθανε, μαρτυρικὸ κι ὡραῖο,
σὰ μιᾶς χαρᾶς π' ἀργόσβηνε ἡ κρύα ἀναλαμπή,
σὰν ἕνα ὄνειρο γλυκό, ἁπλὸ καὶ φευγαλέο,
σὰν ὀπτασία πού 'σβησε ἀχνή, ρομαντική . . .

. . . . . .

2. Αὐτὸ ποὺ τώρα πέθανε, ζωὴ μαζὶ καὶ πόνος,
ἀπ' τὰ κατάβαθα τοῦ νοῦ γιὰ πάντα θὰ σβηστῆ;
θὰ τὸ κοιμήση ἀξύπνητα ὁ καταλύτης χρόνος,
ἔτσι π' ἀπὸ τὴ σκέψη μας ἀργὰ θὰ ξεχαστῆ;

αὐτὸ ποὺ τ' ἀγαπήσαμε θὰ σβήση καὶ θὰ φύγη,
σὰ νὰ μὴν ἔζησε ποτὲ στὴ δόλια μας ψυχή;
δὲ θὰ ὑπάρξη ἀνάμνηση, ποὺ νὰ μᾶς φέρη λίγη
ἀπ' τὴν ἀγάπη τὴν παλιὰ στὴ νέα μας ζωή;

. . . . . .

3. Ἰδανικὸ ποὺ πέρασες, παλιὸ κι ἀγαπημένο,
ποὺ χτύπησες γλυκύτατα τὶς πιὸ γλυκὲς χορδές,
μὲς στὴν καρδιά μου πάντοτε θὰ βρίσκεσαι κρυμμένο,
νὰ μοῦ θυμίζης τὶς παλιὲς κι ἀνέκφραστες χαρές·

κι ὅταν ἀργὰ τὸ δειλινὸ θ' ἁπλώνη γύρω γύρω
κι ὅταν τὸ φῶς θὰ χάνεται μουντὸ μὲς στὴ σιωπή,
ἀπ' τῆς καρδιᾶς τ' ἀνάβλυσμα θὰ ξεπετιέται μύρο,
ποὺ σιγαλὰ στὴ μνήμη σου θ' ἀνάβη ἕνα κερί . . .

ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ ΠΑΙΔΟΝΟΜΟΣ, Δ'2 Πρ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΕΙΟ ΣΑΦΕΔΑ

ΑΡΝΗΣΗ

Τοὺς γυρέψαμε νὰ 'ρθοῦνε κοντά μας
σὰ νέα ἀδέλφια·
κι ὅμως δὲν ἦλθαν,
εἶπαν πὼς ὁ ἥλιος δὲ φτάνει καὶ γιὰ τοὺς δυό μας.
'Ανοίξαμε τὶς ἀγκάλες μας νὰ τοὺς καλοδεχτοῦμε·
κι ὅμως δὲν ἦλθαν,
εἶπαν πὼς ἡ ἀγάπη εἶναι γι' αὐτοὺς ἕνα τίποτα.
Τοὺς ζητήσαμε νὰ γίνουνε φίλοι μας·
κι ὅμως δὲ δέχτηκαν,
εἶπαν πὼς ἡ φιλία εἶναι γιὰ τοὺς φυλακισμένους.

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΧΑΡΑΣ

Ζητήσαμε ἀπ' τὴ χαρὰ νὰ γίνη μάνα μας
κι' αὐτὴ ἀρνήθηκε
καὶ μείναμε μόνοι, πανέρημοι σ' ἕνα ἀπέραντο δάσος
σὰν πουλιὰ κατατρεγμένα ἀπὸ νυκτερινὴ καταιγίδα.
Τὰ δέντρα μᾶς φίλεψαν
κι ἀνοίγοντας τὰ βελούδινα κλαδιά των μᾶς ζέσταναν
κι ἐμεῖς κρυφτήκαμε πίσω ἀπ' τ' ἀόρατο πέπλο τῆς λησμόνιας.
Ταξιδέψαμε μὲ τ' ὄνειρο στ' ἀπάτητα μέρη
καὶ ζητήσαμε νὰ βροῦμε τὴ χαμένη χαρά.
Πουθενὰ δὲν τὴ βρήκαμε.
Βρήκαμε ὅμως ἕνα Θεὸ νὰ μᾶς ἀγαπᾶ
καὶ ν' ἁπλώνη τὰ χέρια του κοντά μας.

ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ, Ε΄2 Κλ.

ΣΧΕΔΙΟΝ Β'

Διάβηκε λόφους ἀπὸ κρύσταλλο
χάθηκε μέσα στοὺς κύκλους
τότε ποὺ γιόρταζαν τὶς 'Αμαρυλλίδες
Ἡ μέρα στάζει τὴ μέρα καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ξεψυχήση
Ὅπως τὸ σταμνὶ ποὺ στάζει συνέχεια τὴν πίκρα
καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τελέψη
Τὸ νέο φεγγάρι κρατεῖ ἀγκαλιὰ τὸ παλιὸ ματωμένο
μέσα στὴ νύκτα ὅπου τ' ἀγάλματα
ἔκαψαν τὸ μουσεῖο καὶ ξεσηκώθηκαν στοὺς δρόμους
μὲ συρτάρια στὸ στῆθος καὶ ἄδεια λαγήνια στὴν καρδιά
Καὶ ἀπὸ τότε;
«Πυραὶ νεκύων ἐκαίοντο θαμειαί»
«'Εδῶ θὰ χωριστοῦμε» φώναξαν οἱ ψυχές
«Καληνύκτα»
Πῆρε τὸ δρόμο κατὰ τὴ δημοσιὰ
κεῖ ποὺ ἄλλοτε γινόταν μάχη
καὶ τώρα βλάστησε χορτάρι
Πῶς πεθαίνουν τὰ δέντρα;
Ὅτσι ἀδιάφορα
Τουλάχιστον νὰ ξέραμε πῶς νὰ πεθάνουμε
γιὰ νὰ ζήσουμε πιότερο

ΣΥΜΦΩΝΙΑ

Εἶχες στὰ χείλη τὴ γεύση τῆς θάλασσας
Εἶχες στὰ μάτια τὴν ἀκτινοβολία τοῦ ἥλιου
Ζωή!
Σὲ γνώρισα μέσα στὶς θαλασσοσπηλιὲς
ὅταν γύρευα νὰ ἀνακαλύψω τὶς φλέβες τῶν ἀνθρώπων
Προαίσθημα τοῦ ἥλιου!
Εἶδες τὴ σπηλιὰ μὲ τὰ ὄστρακα
μὲ τὰ φύκια ἢ μὲ τὰ βότσαλα
καὶ ἔπαιξες μ' ἕνανε τῇ συνοδείᾳ τῶν ἄστρων
Ἔρωτας!
Κάθισες στὸν πιὸ βρεμένο βράχο τῆς ἀμεριμνησίας
μὲς στὰ εὐρύχωρα ὄνειρα
Προσμένοντας
Ἕνα καράβι!
Γέλασες μὲ τὶς λευκὲς πεταλοῦδες
στὶς ἀϋπνίες τῶν γλάρων στὰ γενέθλια τῶν κισσῶν
κρύβοντας τὸ θολὸ συναίσθημα τῶν κυπαρισσιῶν
Διάβασα στὰ δάκτυλα
μέσα ἀπὸ τὸ μαντήλι τῶν ὀνείρων σου
τὴ λέξη
'Εγκαρτέρηση!

ΠΑΛΜΟΙ

Χαμόγελο. Ἡ γαλάζια πεταλούδα θέλησε
νὰ γεννηθῆ κάτω ἀπὸ τὴ δυναστεία τῶν ρόδων
βάφοντας τὰ φτερά της σὰν τὰ φτερὰ τῶν γλάρων
ποὺ ἄγγιξαν τὰ φτερὰ τοῦ ἀγέρα μὲς στὸν ἀγέρα
σὲ μιὰ στιγμὴ ποὺ οἱ βράχοι γέλασαν
ὡσὰν θεατὲς σὲ ἄδεια κοχύλια
παραπεταμένων θεάτρων
Βάφοντας τὰ φτερά της
σὰν τὶς παλιὲς πλαγιὲς τῆς θύμησης
σὰν τὰ ὄνειρα τοῦ ἀνέμου
ὡσὰν τὸ χρῶμα τῆς σιωπῆς
Μέσα στὰ δάκτυλα πρόβαλαν σωροὶ
ἀπὸ ἀγάλματα μέσα ἀπὸ τὰ μάτια
δυὸ σκουριασμένα πεῦκα ποὺ
τραγουδοῦσαν τὴν αὐγὴ μὲ τρόπο κυνικὸ
Μέσα ἀπὸ τὴν ἀνεξάντλητη νύκτα
βοριάδες καὶ καράβια ὀργώσανε
τὴ θύμηση καὶ βρήκανε τὰ πέταλα τῆς πίκρας.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΕΤΡΟΥ, Ε΄2 Κλ.

ΑΠΟΓΕΙΩΣΗ

Ἔπρεπε νὰ γίνη ἡ ἀπογείωση.
Κανένας μας δὲν ἦταν ἕτοιμος·
κι ἐκεῖ ποὺ οἱ μηχανὲς βούϊζαν κι ἐδιορθώνονταν,
ξαφνικὰ κι ἄλλες προσγειώσεις γίνηκαν.
Στὸ νοσοκομεῖο ἡ Μαρία γέννησε ἀγόρι.

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Στ΄1 Κλ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΕΙΟ ΣΑΣ

Η ΔΙΑΛΟΓΗ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ

I

Μᾶς ἔχετε στὰ χέρια —
Τί ἄλλο θέλετε λοιπόν;

Πέρ' ἀπὸ μᾶς ρίχνει
τὸν ἥσκιο του μαῦρο
ἕνα κυπαρίσσι. Πλάϊ στὴν ἀγχόνη
ἔχει ἀνθίσει μιὰ μυγδαλιά.
Μέσα μας ἕνα ποτάμι
σταματᾶ τοὺς αὐτοσχεδιασμούς,
στερεύει μέσα μας ἕνα ποτάμι
μετασχηματίζοντας σὲ σιωπὴ
τὰ δάκρυά του, σὲ σιωπὴ
τὴ ροὴ καὶ τὴ ζωή του.

II

Δὲν πεθαίνουν τὰ ποτάμια.
Δὲν πιστεύω πὼς ὑπάρχει
ποτάμι χωρὶς ζωή.

Δὲν ξέρεις ἂν εἶναι φῶς τοῦτο.
Δὲν ξέρεις κὰν
σὲ τί νὰ προσχωρήσης.

Δὲν μπορεῖς ν' ἀντικρίσης
τὸν Ἥλιο. Ἀνοίγεις
τὶς παλάμες καὶ ξεπετάγεται
ἕνας Ἥλιος. Κλείνεις
τὰ μάτια καὶ πιὸ μέσα
ἀπ' τὸ σκοτάδι
ὑπάρχει τὸ φῶς.

Σὲ κυνηγᾶ τοῦτο τὸ φῶς!

III

Πιστεύω στὸ σκοτάδι
ποὺ γίνεται φῶς,
πιστεύω στὸ φῶς ποὺ γίνεται
σκοτάδι. Πιστεύω
σ' τοῦτο τὸν Ἥλιο ποὺ πεθαίνει.

Μὴ μοῦ μιλᾶτε γιὰ ζωὴ σήμερα,
μὴ μοῦ μιλᾶτε γιὰ τὸ φῶς.
Μὴν ἐκθέτετε τὴ μόνωσή μου
— Ἀφῆστε με μόνο.

IV

Δὲ θὰ τοὺς ἐκλιπαρήσουμε σήμερα.
Θὰ τραβήξουμε τὸ δρόμο
ὡς τὸ ἔπακρο.
Δὲ θὰ ὑποχωρήσουμε σήμερα.

Ὑπάρχει μόνο τὸ φῶς καὶ τὸ σκοτάδι.
Δὲ συμβιβάζονται. Μέσος δρόμος
δὲν ὑπάρχει. Θὰ πολεμήσουμε
γιὰ τὸ ἕνα. Θὰ πέσουμε.
Πρέπει νὰ πέσουμε. Ὄχι

γιατὶ τὸ θέλει Ἐκείνη.
Μὰ γιατὶ ὑπάρχει ἡ Θάλασσα.
Γιατὶ θὰ μπορούσαμε
νὰ 'μασταν γνήσια παιδιά της
καὶ δὲν εἴμαστε, γιατὶ
θὰ μπορούσαμε νὰ κλάψουμε
καὶ δὲν κλαῖμε. Γιατὶ
ὁ θάνατος μᾶς ἀποκρούει.
Γι' αὐτὸ καὶ μόνο.

V

Πιὸ πέρα ἀπὸ μᾶς ὑπάρχει Ἐκείνη.
Πλάϊ σὲ Κείνην ἡ Θάλασσα — δὲν ξέρουμε,
δὲν μποροῦμε νὰ διαχωριστοῦμε,
νὰ διαχωρίσουμε.

Πιὸ πέρα ἀπ' τὴ Θάλασσα
ὑπάρχει ἡ Ἀγάπη. Εἶναι βέβαια
πολὺ μακριὰ ἡ Θάλασσα. Πιὸ μακριὰ
ἀκόμα — πίστεψέ το. Ἀξίζει ὁ θάνατος
— ὄχι γιὰ Κείνην, οὔτε
γιὰ τὴ Θάλασσα μοναχά.
Μὰ γι' αὐτὸ πού 'ναι πέρα
ἀπ' τὴ Θάλασσα.

VI

Θὰ μποροῦσα νὰ μὴν ἐρχόμουν.
Κι ὅμως τὸ διακύβευσα.
Θὰ μποροῦσα νὰ πεθάνω.
Κι ὅμως δὲν τὸ ἐπιχειρῶ.

Ὑπάρχει ἕνας ἄγνωστος Ἥλιος
μὲς στὸ θάνατο, ἕνας ἀσυμβίβαστος Ἥλιος
πιὸ πέρα ἀπ' τὴ ζωὴ — Ὑπάρχει
παντοῦ ἕνα φῶς.

Κλεῖσε τὰ μάτια. Φῶς.
Ἄνοιξε τὰ χέρια. Φῶς.
Δὲν ὑπάρχει μέσος δρόμος 'δῶ πέρα.
Ὑπάρχει μόνο ἕνα δέντρο
πλάϊ στὸ δρόμο. Ἕνα δέντρο
εἶν' ἀρκετό. Τὸ σπασμένο παγκάκι
δὲν ἔχει σημασία. Οὔτε τὸ τρυπημένο σου
παλτό. Λίγα δάκρυα μοναχὰ
γιὰ τοῦτο τὸ πληγωμένο χελιδόνι.
Καὶ φῶς. Τίποτ' ἄλλο.

Δὲν εἶναι παραλογισμὸς αὐτός.
Εἶναι Φῶς.

ΠΟΙΗΣΗ

Δὲν εἴδαμε κόρες ὀφθαλμῶν
κι ἀναμετρήσαμε τὴν ἔλλειψη
καὶ καταγράψαμε τὴν ἀπουσία
καὶ προσδιορίσαμε τὴν ἀναγκαιότητα
— καταλήξαμε στὴν ἀπορία.
Ἐξαντλήσαμε ὅλα τὰ γνωστά,

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΕΙΟ ΣΑΦΕΓΑ

ἀχρηστέψαμε τὰ δεδομένα,
ἀναποδογυρίσαμε τὴ συσχέτιση
κι ἡ ἀπορία δυνάμωνε
κι ἡ ἀπορία ἀνασχηματιζόταν,
μετασχηματιζόταν κι ἔδενε.
Ὥσπου μᾶς τὸ ἐκμυστηρεύτηκαν
— κατὰ λάθος φαίνεται — πὼς
«μὲ μάτια ποὺ μετροῦν τὸ χάος»
διαγραφόταν τὸ ζήτημα.
Ἔκαμαν κι ὑπαινιγμοὺς
γιὰ «τρύπες στὸ σκοτάδι»
ἢ «φωτεινὰ μαχαίρια»
μὰ μοναχὰ ποὺ ἐπέτειναν
τὴ συσκότιση. Ἦταν δύσκολο
νὰ καταλάβουμε. «Ποίηση!» — μειδιάσαν
περιφρονητικὰ οἱ πολλοί...

ΕΠΙΣΚΙΑΣΗ

Δὲν μπορεῖς νὰ διαχωρίσης πιὰ
τὴ χαρὰ ἀπ' τὴ θλίψη
ἢ τὸ σκοτάδι ὅταν τ' ἀστέρια
πέφτουν βροχὴ ἀπάνω σου, ὅταν
μὲς στὸν ὁλοκάθαρο οὐρανὸ
τῶν ματιῶν της βλέπης νὰ διαγράφωνται
ἀδιαμφισβήτητα τὰ σύννεφά σου
καὶ ξέρης πὼς ἡ μπόρα πιά,
δὲν μπορεῖ νά 'ν' πολὺ μακριὰ
ἐνῶ ὁ ἥλιος της ἀργὰ ἀργὰ
βασιλεύει.

ΑΚΟΡΕΣΤΗ

Μ' ὅλα τὰ δάκρυα
τῶν θυμάτων της
ἀκόμα διψασμένη
ἡ μοναξιά.

ΟΞΥΜΩΡΟΝ

Κι ὅμως,
ἐγὼ σᾶς λέω πὼς
ἂν δὲ μᾶς κατεδίωκαν
δὲ θὰ μπορούσαμε κὰν νὰ ἐπιβιώσουμε.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ, Στ΄1 Κλ.

ΟΙΝΟΝ ΠΟΛΥΝ

Τὶς νύχτες ποὺ συλλογιέμαι
τῶν μυστηρίων τὸ φῶς
ἀναταράζουμαι σὰν ξανθὴ λάβα
ἡφαιστείων κραταιῶν
καὶ ὀδύρουμαι λυπητερὰ
γιατὶ μέχρι τὰ τώρα
δὲ γένηκα ἀναχρονιστικὰ
φυτώριο ἀμπελώνων.

ΑΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΗΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Στ΄2 Πρ.

ΠΑΙΖΟΝΤΑΣ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ

Τὸ πιὸ εὐχάριστο παιχνίδι μου μὲ τὰ γειτονόπουλα εἶναι τὸ ποδόσφαιρο. Ὅταν δὲν ἔχουμε πολλὰ μαθήματα, μαζευόμαστε καὶ ἀρχίζουμε.

Σήμερα ὅμως τὸ παιχνίδι ἦταν πολὺ ἐνδιαφέρον. Καλέσαμε τὴ φημισμένη σὲ ἄλλες γειτονιὲς ὁμάδα τῶν Τούρκων. Ἡ ἀκαταμάχητη αὐτὴ ὁμάδα ἔπαιξε πολὺ καλά. Ἀλλὰ πρὸς τὸ τέλος τὴ νικούσαμε μὲ ἕνα — μηδέν. Αὐτὸ ὅμως δὲν τοὺς ἄρεσε καθόλου καὶ γιὰ ἕνα φάουλ ἄρχισε ἡ λογομαχία. Αὐτὸ ἔκανε τοὺς γειτόνους νὰ βγοῦν ἔξω καὶ νὰ βάλουν τὶς φωνές. Τίποτε ὅμως δὲ μᾶς σταματοῦσε, οὔτε τὸ νερὸ ποὺ μᾶς πέταγαν, οὔτε οἱ φωνὲς τῶν γειτόνων. Ὁ καυγὰς ἄναψε γιὰ καλά, ὄχι μὲ λόγια ὅμως, ἀλλὰ μὲ πέτρες, ξύλα, γροθιὲς καὶ μὲ κλωτσιές. Τέλος οἱ ἀρχηγοὶ τῶν δύο ὁμάδων συμφιλιώθηκαν προσωρινὰ καὶ ἀνάβαλαν τὸν καυγὰ γιὰ τὴν ἄλλη μέρα.

Σωροὶ ἀπὸ πέτρες ἦταν στὸ ὀχυρό μας ὅπως καὶ στὸ δικό τους. Ὅταν ὁ ἀρχηγός μᾶς ἔδωσε τὸ σύνθημα, ἕνα σμῆνος πέτρες ἔφυγαν ἀπὸ τὸ ὀχυρό μας. Σὲ λίγο μᾶς ἀπάντησαν μὲ ἕνα σμῆνος ξύλα.

Ἡ μάχη ἄναψε γιὰ καλά. Ὁ ἀρχηγὸς μᾶς σταμάτησε γιὰ λίγο λέγοντας:

—Φτάνει πέτρες. Πάρτε ὅλοι ἀπὸ δυό, καί, ὅταν δώσω τὸ σύνθημα, θὰ ἐπιτεθοῦμε. Πάρτε καὶ ἀπὸ ἕνα γερὸ ξύλο, γιὰ νὰ χαλάσουμε τὰ ὀχυρά τους. Ἕτοιμοι... Πῦρ!

Ὁρμήσαμε μὲ τόση ὁρμὴ ποὺ τὸ ἔβαλαν στὰ πόδια.

Ἔτσι ἡ περιβόητη αὐτὴ ὁμάδα νικήθηκε σὲ ἕνα τίμιο ἀγώνα πετροβολίας.

ΜΑΡΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Α΄1

ΑΠΟ ΤΟ ΞΥΠΝΗΜΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Ἡ ὥρα εἶναι πέντε τὸ πρωί. Στὸ σπίτι ἡ ἡσυχία βασιλεύει. Τὰ μικρὰ ἀδελφάκια μου κοιμοῦνται βαθιά. Ἐγὼ ἀγουροξυπνημένος σηκώνομαι καί... πέφτω μὲ δύναμη στὸ στρῶμα τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ μετὰ κάνω τὸν ἀνήξερο.

—Μαμά, μαμά, ὁ ἀδελφός μου μὲ χτύπησε, φωνάζει ὁ μικρός.

Καὶ καταφθάνει ἡ μαμὰ μὲ τὴ σκούπα.

—Νά, γιὰ νὰ μάθετε παλιόπαιδα.

Μοῦ δίνει τρεῖς καρπαζιὲς καὶ μιὰ στὸν μικρό.

–Γιατί τόση ἀδικία μαμά; Μοῦ ἔδωσες τρεῖς καὶ αὐτοῦ μιά.

—Ἐπειδὴ εἶσαι ὁ μεγάλος, μοῦ ἀπαντᾶ.

Ὁ μπάρμπα Θύμιος κτυπᾶ τὸ παράθυρο καὶ φωνάζει:

—Δὲ μᾶς ἀφήσατε νὰ κοιμηθοῦμε παλιόπαιδα. Ξελαρυγγιστήκατε σήμερα. Καὶ φεύγει μονολογώντας. Ἡ ὥρα ἤδη ἔχει γίνει ἑπτά.

Σὲ λίγο τὸ πρωϊνὸ ρόφημα ἔχει τελειώσει, ἡ εἰρήνη ἔχει ἀποκατασταθῆ καὶ μὲ τὰ κατευοδίσματα τῆς μαμᾶς ξεκινῶ γιὰ τὸ σχολεῖο. Ἀλλὰ οἱ καρπαζιὲς μοῦ ἔχουν κάνει τὴν πλάτη μαύρη! Ἂς εἶναι, τὴν ἄλλη φορὰ θὰ προσπαθήσω νὰ ἀμυνθῶ. Αὐτὰ ἔγιναν σήμερα.

Συνήθως ὅμως κάθε πρωὶ ἔχουμε τὸ ἴδιο βιολί. Ἡ φωνὴ τῆς μαμᾶς μὲ ξυπνᾶ ἀπὸ τὰ γλυκὰ ὄνειρα ποὺ βλέπω τὴ νύκτα. «Σήκω παιδάκι μου, εἶναι ὥρα γιὰ τὸ σχολεῖο». Ἐγὼ ἀγουροξυπνημένος τεντώνω τὰ χέρια μου νὰ ξεμουδιάσω καὶ μὲ πολλὴ λύπη ἐγκαταλείπω τὸ στρῶμα μου. Ὅταν ξεκινῶ γιὰ τὸ σχολεῖο, οἱ φωνὲς τοῦ μαννάβη καὶ τοῦ ἐφημεριδοπώλη ἀντηχοῦν στὶς γειτονιές. Τὰ καταστήματα στολίζονται μὲ χριστουγεννιάτικες εἰκόνες. Στὸ αὐτοκίνητο ποὺ μὲ περιμένει, οἱ συνομιλίες γιὰ ἐνδοσχολικὰ καὶ ἐξωσχολικὰ θέματα δίνουν καὶ παίρνουν. Τελικὰ ξεκινοῦμε γιὰ τὸ σχολεῖο. Στὸ δρόμο συναντοῦμε μικρὰ χωριὰ στὶς πλαγιὲς τῶν βουνῶν. Στὴν πόλη, ὁ κόσμος ψωνίζει μέσα στὰ καταστήματα. Ποδηλατιστές, αὐτοκίνητα, πεζοὶ εἶναι μέσα στοὺς δρόμους καὶ πηγαίνουν ὅλοι στὶς ἐργασίες τους. Μερικὲς καθυστερήσεις συμβαίνουν ἀκόμα καὶ τέλος ἀπὸ μακριὰ διακρίνουμε τὸ σχολεῖο. Σὲ λίγο φτάνουμε καὶ ὁ καθένας τραβᾶ γιὰ τὴν τάξη του. Αὐτὰ συμβαίνουν κάθε πρωί.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Α΄1

ΠΡΩΙΝΟ ΞΥΠΝΗΜΑ

Κοιμοῦμαι συνήθως ἐννέα ἕως δέκα ὧρες. Ξυπνῶ συνήθως τὴν ὥρα ποὺ θέλω ἀπὸ ἕνα ἔνστικτο ἢ ὅταν ὁ σκύλος μας συναντήση κανένα συνάδελφό του ἢ καμιὰ γάτα καὶ ἀρχίση τὰ γαυγίσματα. Ὅταν ὅμως εἶναι κάτι σπουδαῖο καὶ πρέπει νὰ ξυπνήσω πιὸ γρήγορα ἀπὸ τὴ συνηθισμένη ὥρα, βασίζομαι στὴ μητέρα.

Τὴν ὥρα ποὺ ξυπνῶ αἰσθάνομαι ὅτι τέλειωσε κάτι πολὺ ὡραῖο, χωρὶς κινδύνους καὶ δυσκολίες, ἔστω καὶ παιδικές. Αὐτὴ τὴν ὥρα ἡ πρώτη μου δουλειὰ εἶναι νὰ κοιτάξω τὸ ρολόϊ ποὺ εἶναι πάντα κοντὰ στὸ κομοδίνο, δίπλα στὸ κρεββάτι μου, γιὰ νὰ δῶ τὴν ὥρα χωρὶς νὰ σηκωθῶ, διότι μπορεῖ νὰ ξύπνησα λίγο πιὸ γρήγορα ἀπὸ τὴ συνηθισμένη ὥρα, γιὰ νὰ ἐκμεταλλευτῶ τὰ λίγα λεπτὰ στὸ κρεββάτι μου. Καμιὰ φορὰ ὅμως συμβαίνει τὸ ἀντίθετο καὶ πετιέμαι γρήγορα γρήγορα γιὰ νὰ μὴν ἀργήσω στὸ σχολεῖο.

Μόλις σηκωθῶ, μέσα στὸ σπίτι ὑπάρχει κάποια διαφορετικὴ κίνηση ἀπὸ τὶς ἄλλες ὧρες. Ὅλα κινοῦνται σὲ διαφορετικό μέρος, ἀλλὰ καμιὰ φορὰ ποὺ ἀργοῦμε νὰ σηκωθοῦμε, ὁ ἀδελφός μου κι ἐγὼ φιλονικοῦμε ποιὸς θὰ πάη πρῶτος στὴ βρύση. Τότε ἔρχεται ὁ πατέρας καὶ μοῦ ὑποδεικνύει ἐμένα ποὺ εἶμαι ὁ μεγαλύτερος νὰ πάω στὴ βρύση τοῦ μπάνιου πού, ἐδῶ ποὺ τὰ λέμε, δὲν εἶναι καὶ τόσο πρακτική. Τέλος, ἀφοῦ ἑτοιμαστοῦμε, πηγαίνουμε στὸ σχολεῖο.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ, Α΄1

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΑΚΑΝΘΟΥ

Τὴν Τσικνοπέμπτη ὅλα τὰ σχολεῖα πηγαίνουν ἐκδρομὲς καὶ ἔτσι καὶ τὸ δικό μας θὰ πήγαινε στὴν Ἀκανθού.

Τὸ πρωὶ τῆς Πέμπτης ἦρθα στὸ σχολεῖο καὶ βρῆκα τοὺς συμμαθητές μου νὰ συζητοῦν γιὰ τὴν ἐκδρομή. Σὲ λίγο μπήκαμε ὅλοι στὸ λεωφορεῖο μας καὶ πιάσαμε θέσεις. Ἦρθε καὶ ὁ καθηγητὴς ποὺ θὰ μᾶς συνόδευε, πῆρε παρουσίες καὶ ξεκινήσαμε. Διασχίσαμε τὴν ἀπόσταση ἀπὸ τὸ σχολεῖο μας μέχρι τὴν Παλαιὰ Ἀμμόχωστο καὶ πήραμε τὸ δρόμο τῆς Λευκωσίας.

Ἡ μέρα ἦταν ἡλιόλουστη καὶ ὁ ἥλιος χρύσωνε τὰ νερὰ τῆς λίμνης τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ. Ἡ Μεσαορία ἦταν καταπράσινη ἀπὸ τὶς πολλὲς βροχὲς ποὺ δέχτηκε. Περάσαμε ἔξω ἀπὸ διάφορα χωριὰ καὶ στρίψαμε στὸ δρόμο τοῦ Λευκονοίκου. Καθὼς προχωρούσαμε, παρατηρούσαμε ὅτι τὸ τοπίο σιγὰ σιγὰ ἄλλαζε. Τὴν ὁμαλὴ πεδιάδα τῆς Μεσαορίας διαδεχόντουσαν τὰ ψηλὰ βουνά, ποὺ ἦταν γεμάτα πεῦκα, διάφορα ἄλλα δέντρα καὶ θάμνους.

Στὸ τέλος φτάσαμε στὴν Ἀκανθού. Μᾶς ἔκαμαν ἐντύπωση τὰ στενά της δρομάκια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν μποροῦσαν νὰ περάσουν τὰ λεωφορεῖα. Ἔτσι κατεβήκαμε καὶ πήγαμε πεζοὶ μέχρι τὴν ἐκκλησία τοῦ Σωτῆρος γιὰ τὴν ὁποία καυχιέται ἡ Ἀκανθού. Καὶ πράγματι διαπιστώσαμε, μόλις μπήκαμε μέσα, ὅτι ἦταν πολὺ ἀξιόλογη καὶ ἄξιζε κάθε καύχημα. Ἦταν πολὺ ψηλή. Γύρω ἀπ' αὐτὴν ὑπάρχουν διάφορα δέντρα.

Ὅταν προσκυνήσαμε, συνεχίσαμε τὸ δρόμο γιὰ τοὺς καταρράκτες. Μᾶς ἔκαμε ἐντύπωση τὸ ἀπὸ πόσο ψηλὰ ἔπεφταν. Εἴχαμε δεῖ πολὺ πιὸ μεγάλους σὲ φωτογραφίες, μὰ ἀληθινοὺς δὲν εἴχαμε δεῖ. Αὐλάκια δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ δρόμου μετέφεραν τὸ νερὸ στὴν Ἀκανθού. Τὸ πράσινο κυριαρχοῦσε. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ δρόμου ὑπῆρχαν κυκλάμινα, τὰ ὁποῖα τράβηξαν τὴν προσοχὴ μερικῶν μαθητῶν ποὺ μάζεψαν ἀρκετά.

Μετά, μὲ τὰ λεωφορεῖα, πήγαμε στὴ θάλασσα. Μὲ δυὸ φίλους μου φάγαμε σ' ἕνα κοίλωμα βράχου ψηλὰ ἀπὸ τὴ θάλασσα, στὸ ὁποῖο βγήκαμε μετὰ ἀπὸ πολλὲς προσπάθειες.

Ὅταν φάγαμε, γυρνούσαμε ἀπὸ τόπο σὲ τόπο προσπαθώντας νὰ γνωρίσουμε ὅ,τι μᾶς τραβοῦσε τὴν προσοχή μας. Πήγαμε μετὰ καὶ παρακολουθήσαμε τὸ ποδόσφαιρο ποὺ ἔπαιζαν οἱ καθηγητές μας καὶ ὅταν σφύριξε ὁ κύριος Νικολάου πήγαμε στὰ λεωφορεῖα μας καὶ γυρίσαμε στὸ Γυμνάσιο, ἀπ' ὅπου πήγαμε στὰ σπίτια μας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ, Α΄1

ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΗ ΛΙΑΚΑΔΑ

Ὁ προχθεσινὸς καιρὸς κάθε ἄλλο προμηνοῦσε παρὰ πὼς σήμερα θὰ εἴχαμε λιακάδα. Ἡ βροχὴ ἔπεφτε ἀκατάπαυστα κατεπάνω στὴν ξερὴ ράχη τῆς γῆς. Σήμερα ὅμως ἕνα λαμπρόφωτο διαμάντι ἔλαμψε ξαφνικὰ στὸ βουρκωμένο οὐρανό. Εὐτυχῶς σήμερα δὲν ἔχω σχολεῖο καὶ θὰ πάω στὴ θάλασσα νὰ ἀπολαύσω τὸν καθαρὸ ἀέρα. Τὰ γλυκόλαλα πουλιὰ σπαθίζουν τὸν ἀέρα καὶ τονίζουν εὐχαριστήριους ὕμνους. Οἱ μέλισσες μεθυσμένες ἀπὸ εὐτυχία βομβοῦν ἀκατάπαυστα.

Ὅταν ἔφτασα, πῆρα μιὰ βαρκούλα καὶ ξανοίχτηκα στὸ πέλαγος. Ἄκουσα τὸν παφλασμὸ τῶν κυμάτων. Τότε, μένοντας μόνος μὲ συντροφιὰ τὴν ψυχή μου καὶ τὰ κύματα καὶ παρατηρώντας γύρω, μοῦ φαινόταν ὅτι ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἡ φύση μιλοῦσε, παρηγοροῦσε καὶ συμβούλευε, ἐνῶ, πέρα μακριὰ στὶς πόλεις, ὁ κόσμος ζοῦσε, χαιρόταν, πονοῦσε, μισοῦσε, σκόρπιζε γέλια καὶ δάκρυα. Ἀ! καὶ νὰ μποροῦσαν ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς σκόνης καὶ τῆς βενζίνης τῶν πόλεων, νὰ ἀκούσουν τὴ φύση. Πόσο μικροὶ θὰ τοὺς φαίνονταν οἱ πόνοι τους! Ἀλήθεια, κάποτε τὸ καλοκαίρι ὁ πανάγαθος Θεὸς σοῦ χαρίζει τὴν εὐεργετικὴ βροχούλα καὶ τὸν χειμώνα τὴν εὐχάριστη λιακάδα.

Ὁ ἥλιος ἔγερνε μεγαλοπρεπὴς μετὰ τὴν κούραση τῆς ἡμέρας. Κοίταξα τὴ δύση στὴ γαληνεμένη ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας. Σκέφτηκα, πὼς ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι σὰν τῶν λουλουδιῶν, ποὺ ἀνθίζουν τὸ πρωὶ καὶ μαραίνονται τὸ βράδυ.

ΖΗΝΩΝ ΖΗΝΩΝΟΣ, Α΄2

ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΩ ΟΤΑΝ ΜΕΓΑΛΩΣΩ

Τί θὰ γίνω ὅταν μεγαλώσω! Νὰ ἕνα θέμα ποὺ ὁ καθηγητὴς ἔβαλε στὸν πίνακα γιὰ ἔκθεση. Μὴ ρωτᾶτε ἐμένα τὶ θὰ γίνω σὰν μεγαλώσω, μὴ ρωτᾶτε, πρὸς Θεοῦ. Ὅλα μ' ἀρέσουν, μ' ἀρέσουν ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα. Ὅλα σὲ θέλουν. Καὶ σύ, ἀναποφάσιστος μὲ τὰ δεκαοχτώ σου χρόνια, στέκεσαι καὶ δὲν ἀποφασίζεις. Ζυγίζεις τὰ ὑπέρ, ζυγίζεις τὰ κατὰ κι ἐκεῖ ποὺ πᾶς νὰ ἀποφασίσης κάτι, χάνεσαι πάλι στὴν ἄβυσσο τῶν σκέψεων.

Καθένας θέλει, θέλει νὰ βοηθήση ἕνα παιδὶ ποὺ δὲν ξέρει ποῦ νὰ πάη, ποιὸ ἐπάγγελμα νὰ πάρη, νὰ ἀποφασίση. Ἔρχεται ὁ πατέρας· ὁ πατέρας ἔχει θέση ὑπαλλήλου καὶ ἀκοῦστε τον νὰ τὰ ψάλλη ἀπ' τὴν ἀρχὴ στὸ παιδί:

—Παιδί μου, τὸ ἐπάγγελμα ποῦ σοῦ ἁρμόζει εἶναι αὐτὸ ποὺ κατέχει ὁ πατέρας σου. Καθισμένος στὴν καρέκλα του, λύει μόνο τοὺς λογαριασμούς, δὲν κάνει καὶ καμιὰ βαριὰ χειρωνακτικὴ ἐργασία...

Νὰ τον καὶ τὸν θεῖο, μὲ τὸ κοντὸ ψαλιδισμένο μουστάκι. Ὁ θεῖος εἶναι δημοδιδάσκαλος. Ἀρχίζει κι αὐτὸς μὲ τὴ συνηθισμένη του εὐφράδεια νὰ λέη καὶ νὰ ξαναλέη:

—Ἄκου δῶ! Μὴ νομίσης πὼς ἂν δὲν μ' ἀκούσης θὰ εὐτυχήσης. Τὸ θέλω, ἀκοῦς! Θέλω νὰ πάρης τὸ δικό μου τὸ ἐπάγγελμα. Δὲν κάνεις καὶ καμιὰ δουλειά. Μόνο νὰ λὲς καὶ νὰ ξαναλὲς τὰ ἴδια στοὺς πιτσιρίκους. Καὶ παίρνεις καὶ καλὸ παραδάκι!

Καὶ κουνᾶ τὶς τσέπες του ποὺ δυστυχῶς πάντοτε εἶναι ἄδειες!

Σύγκρουση γίνεται μέσα στὸ παιδί. Γραφιὰς ἢ διδάσκαλος; Τὰ χάνει, σαστίζει καὶ δὲν ξέρει τὶ νὰ κάνη. Μὰ δὲν τελειώσαμε! Ἔρχεται κι ὁ ἄλλος ὁ θεῖος καὶ ὁ παπποὺς καὶ ὁ μακρινὸς ὁ συγγενὴς καὶ ὁ κοντινὸς ὁ συγγενὴς καὶ πάει κορδόνι ἡ ὑπόθεση. Ἄντε νὰ βρῆς ἄκρη.

Ὁ ἄλλος ὁ θεῖος εἶναι πολιτικὸς μηχανικός. Σώνει καὶ καλὰ νὰ γίνω κι ἐγὼ πολιτικὸς μηχανικός.

—Ὡραῖο πράγμα, λέει, νὰ κτίζης σπίτια τετράψηλα, μὲ μπαλκόνια καὶ βεράντες. Νὰ τὰ βλέπης καὶ νὰ χαίρεσαι.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἐπιβάλλεται στὸ παιδί, μὰ ἀκούεται καὶ ἡ βαριὰ φωνὴ τοῦ παπποῦ, ποὺ εἶναι ναυτικός:

—Τὶ ἔκανε λέει; Ὑπάρχει καλύτερ' ἐπάγγελμ' ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ναυτικοῦ! Ἄλλο νὰ βλέπης κι ἄλλο νὰ στὰ λέω.

Τὰ τελευταῖα φωνήεντα τὰ ἔτρωγε ὁ παππούς.

Ἀνάβουν μέσα στὸ παιδὶ οἱ πόθοι γιὰ τὴ ναυτικὴ τέχνη ποὺ φύτεψε μὲ πολλὴ ἐπιδεξιότητα ὁ παπποὺς ἀπὸ τὰ μικρὰ ἀκόμη χρόνια τοῦ παιδιοῦ.

Μὰ οὔτε αὐτὸ μένει μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ. Κι αὐτὸ σβήνει καὶ χάνεται καὶ κάτι ἄλλο ἔρχεται νὰ πάρη τὴ θέση του.

Πότε ὁ δικηγόρος μὲ τὰ γυαλιά, μὲ τὴ βαλίτσα καὶ τὴ γαμψὴ μύτη, τὸ σοφὸ μυαλὸ ποὺ καταφέρνει νὰ βγάζη πάντα λάδι τοὺς κατηγορουμένους. Πότε ὁ γιατρὸς μὲ τὰ γάντια, τὴ μάσκα, τὴν τσιμπίδα, τὸ νυστέρι... Πότε ὁ μηχανικὸς μὲ τὰ χίλια δυὸ ἐργαλεῖα... Μὰ μιὰ θέση μένει γιὰ πάντα ἀμετάβλητη: Ἡ θέση τοῦ θρανίου. Πρῶτα τὸ θρανίο κι ἔπειτα βλέπουμε.

Πικρὴ μὰ ὡραία ἡ ζωὴ τοῦ θρανίου. Δὲ συμφωνεῖτε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΘΕΟΧΑΡΟΥΣ, Α΄2

ΛΙΓΕΣ ΩΡΕΣ ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ

Ἦταν μιὰ ἀνοιξιάτικη μέρα. Φεγγοβολοῦσε ὁ γαλανὸς ἑλληνικὸς οὐρανός. Παντοῦ κίνηση. Ποῦ νὰ στραφῆ τὸ μάτι σου δίχως νὰ δῆς κάποιον νὰ κινῆται; Μόνο σὲ κάτι παγκάκια τοῦ Ζαππείου μερικοὶ τουρίστες, μὲ τὰ ἀχτένιστα μακριὰ μαλλιά, τὸ μυτερὸ γενάκι καὶ μὲ ὅλα τὰ κουρέλια τους ἀπολάμβαναν τὴ λιακάδα. Μὰ εἶχαν δίκιο. Ἄκου τὸν κότσυφα πῶς κελαηδεῖ! Δὲς τὴ μικρούλα τὴ μυγδαλιά! Ὁ ἥλιος ἄρχισε κι αὐτὸς νὰ χρυσώνη τὰ δαντελένια ἀκρογιάλια.

Τὴν ὥρα ἐκεῖνη μιὰ ὁμάδα παιδιῶν ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ κέντρο σχεδὸν τῆς Ἀθήνας. Ποῦ τραβοῦν τὸ μαθαίνουμε σὲ λίγο, ἀπ' τὸν ἀρχηγό. Τώρα ἀρχηγὸς ποιὸς εἶναι δὲν ξέρουμε, μὰ νομίζουμε πὼς εἶναι ἐκεῖνο τὸ ψηλὸ σγουρόμαλλο παιδὶ μὲ τὰ μακριὰ καλοχτενισμένα μαλλιά. Τὸν ἀκοῦμε νὰ φωνάζη:

—Ἐμπρὸς γιὰ τὸ δάσος τῆς Πάρνηθας.

Ἀμέσως ξεκινοῦν. Φωνὲς καὶ τραγούδια ποὺ τὶς διακόπτουν ξαφνικὰ νὰ ἀκούσουν τὸν τζίτζικα ποὺ θέλει νὰ πῆ κι αὐτὸς τὸ δικό του τραγούδι. Τ' ἀηδόνι ζήλεψε. Στὴν Ἀθήνα δὲν τ' ἀκοῦν. Μὰ εἶναι δυνατὸν νὰ λείψη ἡ φωνή τ' ἀηδονιοῦ τέτοια μέρα;

Τέλος ἔφτασαν. Ξεχώρισαν ἕνα ξέφωτο. Ὁ ἀρχηγὸς τὸ ἐγκρίνει νὰ στηθῆ ἐκεῖ ἡ κατασκήνωση. Περνᾶ λίγη ὥρα. Στὸ μέρος ἐκεῖνο δὲν ἔχει μείνει κανένα παιδί. Ὅλοι ἔφυγαν. Τράβηξαν στὸ δάσος. Ἄς τὰ δοῦμε ἕνα ἕνα μὲ τὴ σειρά. Ὁ Νάσος πάει νὰ βρῆ ἕνα μέρος ἥσυχο νὰ γράψη τὴν ἔκθεσή του γιὰ τὴν ἐκδρομή. Ὁ Δῆμος τὸ δικό του ποίημα. Ὁ Κωστάκης, σὰ φίλος τῆς φύσεως, πῆγε νὰ μαζέψη λουλούδια καὶ φυτά. Ὁ Γιαννάκης περιπλανιέται στὸ δάσος ἀκούοντας τὶς μύριες φωνὲς τῶν πουλιῶν. Ὁ Ἀνδρέας ἔμεινε νὰ φυλάη φρουρὸς στὸ ξέφωτο. Ὁ Διαμαντὴς σὰν ὁ πιὸ λιχούδης ἀπὸ τὴν παρέα, τράβηξε νὰ βρῆ κούμαρα καὶ ἀγριοδαμάσκηνα νὰ φάη. Τότε ἦταν ποὺ ὁ Ἀντρέας, γιὰ νὰ τὸν πειράξη, ἔκρυψε τὴν τσάντα του, ποὺ ἦταν βαρυφορτωμένη μέσα στὰ σκίνα. Σὲ λίγο ἄκουσαν τὶς φωνὲς τοῦ Διαμαντῆ:

—Τρεχᾶτε... ἂχ μανούλα μου... ἂχ... ἂχ...

Μεμιᾶς ὅλα τὰ παιδιὰ τρέξανε κοντά του. Ὅλα παρατήσανε τὶς δουλειές τους.

Ὁ Διαμαντής, βλέποντας ἕνα μεγάλο ἀγριοδαμάσκηνο καὶ προσπαθώντας νὰ τὸ πιάση, ἔπεσε ἀπὸ τὸ δέντρο. Εὐτυχῶς ποὺ εἶχε πέσει σὲ μιὰ λιμνούλα ποὺ τὴ σχημάτιζε μιὰ βρυσούλα ποὺ κυλοῦσε τὰ νερά της πιὸ πέρα σιγομουρμουρίζοντας. Τοῦ Διαμαντῆ τοῦ φάνηκε πὼς τοῦ ἔλεγε:

—Ἔ Διαμαντή. Εἶδες τὶ ἔπαθες; ἂν δὲ σ' ἔσωζα ἐγώ, τὶ θὰ γινόταν παιδί μου; Καὶ τοῦ φάνηκε πὼς γελοῦσε μὲ τὸ πάθημά του:

—Χὲ χὲ χέ! Χὶ χὶ χί!

Γύρισαν στὴν κατασκήνωση. Ὁ Διαμαντὴς ἔσταζε νερό. Ἐκεῖ ἄλλη καταστροφή. Ἔλειπε ἡ σάκκα τοῦ Διαμαντῆ. Ἔμπηξε τὰ κλάματα.

—Ἄχ, ἄχ! μανούλα μου...

Ὁ Κώστας βλέποντάς τον ἔμπηξε τὰ γέλια:

—Χὰ χά!

Κι ἔτρεξε γελώντας νὰ φέρη τὴ σάκκα. Τ' ἄλλα παιδιὰ σκόρπισαν κάτω ἀπὸ τὸν ἥσκιο τῶν πεύκων νὰ φᾶνε. Σὲ λίγο πάλι σκόρπισαν. Καθένας στὴν ἐργασία του. Ἔτρεχαν, ἔπαιζαν, γελοῦσαν.

Μὰ σὲ λίγο τί λύπη! Ὁ ἥλιος ἔδυε μεγαλόπρεπα σὰ μαχαραγιάς, ἀφήνοντας τὴ γριὰ ξεδοντιάρα νύκτα πίσω του. Τὰ παιδιὰ μάζεψαν τὰ λιγοστὰ πράγματά τους καὶ ξεκίνησαν. Πῆραν τὸ δρόμο τοῦ γυρισμοῦ. Ἦταν ὅλα εὐχαριστημένα. Ἄκουες τὸν ἕνα νὰ λέη τὴν ἔκθεσή του, τὸν ἄλλο νὰ ἀπαγγέλλη τὸ ποίημά του, ἐνῶ τὰ λόγια των μπερδεύονταν. Ὁ Διαμαντὴς κρατοῦσε τὴν κοιλιά του. Τὸν εἶχαν πειράξει τὰ ἀγριοδαμάσκηνα.

Τὰ παιδιὰ φεύγοντας ξανάριξαν μιὰ ματιὰ πίσω τους. Τοὺς φάνηκε πὼς ὅλα τοὺς ἀποχαιρετοῦσαν. Τοὺς φάνηκαν ὅλα γνώριμα, ὅλα φιλικά... Μὰ τὸ πανόραμα ἔσβησε μόλις ἔστριψαν τὴν καμπή.

Κι ἀπόμειναν αὐτὰ μόνα μέσα στὸν ἀπέραντο κάμπο τῆς Ἀττικῆς γῆς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΘΕΟΧΑΡΟΥΣ, Α΄2

Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΟΥ

Ὁ νουνός μου μὲ ὀνόμασε Ἀντώνη, ἀλλὰ οἱ φίλοι μου μὲ φωνάζουν Τώνη. Τὸ ἐπίθετό μου τὸ πῆρα ἀπὸ τὸν παππού μου Χαράλαμπο κι ἔτσι ὀνομάζομαι Ἀντώνιος Χαραλάμπους.

Ἔχω ὕψος πέντε πόδια καὶ κανονικὴ σωματικὴ διάπλαση. Τὰ μαλλιά μου εἶναι καστανὰ καὶ τὰ μάτια μου γαλαζοπράσινα. Εἶμαι δεκατριῶν ἐτῶν καὶ πηγαίνω στὴν Α΄ τάξη ἑνὸς γυμνασίου τῆς Λευκωσίας.

Ἔχω ἰδιότροπο χαρακτήρα ποὺ καταντᾶ μαρτύριο στοὺς ἄλλους. Ἡ ἰδιοτροπία ἀρχίζει ἀπὸ τὰ πιὸ ἀσήμαντα πράγματα καὶ ἀφορμές. Δὲν περνάει μέρα ποὺ νὰ μὴ γίνη στὸ σπίτι μου ἕνας καυγὰς ἐξ αἰτίας μου.

Ἀφοῦ προχθές, νὰ σκεφτῆτε, πέταξα χάμω τὸ πιάτο μὲ τὸ φαγητὸ καὶ τὸ πιάτο ἔσπασε. Ὁ λόγος; Δὲ μοῦ ἄρεσε τὸ φαγητό, διότι εἶχε πολὺ ἁλάτι.

Πολλὲς φορὲς στὸ ράφτη μου θὰ μὲ δῆτε νὰ φωνάζω, νὰ κουνιοῦμαι καὶ νὰ κοκκινίζω διότι ἢ τὸ παντελόνι μου εἶναι λίγο μακρὺ ἢ κοντό, πλατὺ ἢ στενό.

Οἱ ἰδιότροποι, συνήθως, εἶναι πεισματάρηδες. Ὅπως ἐγὼ ἐξ ἄλλου. Ἀφοῦ, μιὰ φορά, ντυνόμουν γιὰ ἕνα πάρτυ καὶ ἡ ἀδελφή μου μοῦ εἶπε ὅτι τὸ κοστούμι ποὺ φοροῦσα δὲν ἦταν κατάλληλο γιὰ τὴν περίπτωση ἀλλὰ ἐγὼ πῆγα μ' ἐκεῖνο κι ἔγινα περιγέλαστος σ' ὅλους.

Παρὰ ταῦτα εἶμαι ἥσυχος, καλὸς μαθητής, καλὸς μὲ τοὺς φίλους μου καὶ δὲν κρατάω κακία.

Ἀλλὰ ἐλπίζω νὰ σᾶς ἔδωσα μιὰ ἰδέα γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερική μου ἐμφάνιση.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΡΚΙΔΗΣ, Α΄3

Η ΓΑΤΟΥΛΑ ΜΟΥ

Ἀκοῦστε πόσο ὄμορφη, πόσο ὡραία καὶ πόσο χαριτωμένη εἶναι ἡ γατούλα μου.

Ἦταν ἕνα μικρὸ γατάκι ὅταν πάτησε στὸ σπίτι μου. Μοῦ τὴν ἔδωσε ἕνας ἀγαπητός μου φίλος, ὁ Χριστάκης. Τὶς πρῶτες μέρες νιαούριζε συνεχῶς καὶ ἤθελε τὴ μαμά του. Ἀλλὰ σιγὰ σιγὰ ξέχανε συνεχῶς τὴ μαμά του καὶ ὅσο γλιστροῦσαν οἱ μέρες μεγάλωνε, μεγάλωνε μέχρι ποὺ ἔγινε μιὰ χαριτωμένη γατούλα. Ἀκοῦστε ὅμως τώρα νὰ σᾶς τὴν περιγράψω πῶς εἶναι.

—Ἔχει χρῶμα πορτοκαλὶ μὲ καφέ. Τὸ δέρμα της εἶναι γυαλιστερὸ καὶ ὅμορφο. Ἔχει μιὰ οὐρὰ τυλιγμένη σὰ σχοινί. Τὰ μάτια της εἶναι μεγάλα καὶ βλέπει πολὺ μακριά. Τὰ αὐτιά της εἶναι μικρὰ ἀλλὰ ἀκούει πολύ. Τὸ μουσούδι της εἶναι μακρύ. Αὐτὰ εἶναι τὰ χαρακτηριστικά τῆς γατούλας μου.

Μιὰ μέρα ἐνῶ καθόμουν καὶ διάβαζα ἦλθε ἐκεῖ καὶ ἄρχισε νὰ νιαουρίζῃ ἀδιάκοπα. Τότε κατάλαβα πὼς γύρευε μέρος νὰ γεννήση. Πῆρα μιὰ κάσα, ἔβαλα μέσα λίγα μαλλιὰ καὶ ἔφυγα. Μετὰ ἀπὸ λίγο πῆγα ἐκεῖ καὶ εἶδα τρία νεογέννητα γατάκια. Τὰ μάτια τους ἦταν κλειστά. Ὅταν μεγάλωσαν, τὰ μάτια τους ἄνοιξαν. Ἡ γατούλα μου τὰ θήλαζε μέχρι ποὺ μεγάλωσαν. Τὰ πρόσεχε μὲ ἀγάπη ὅπως κάθε μάνα τὸ παιδί της.

Ἀλήθεια, ἡ γατούλα μου εἶναι ἕνα χαριτωμένο καὶ ἀξιαγάπητο ζῶο. Τὴν ἀγαπῶ πολύ.

ΠΑΝΑΓΗΣ ΠΑΝΑΓΗ, Α΄3

ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΩ ΟΤΑΝ ΜΕΓΑΛΩΣΩ

Εἶμαι ἕνα παιδὶ δώδεκα ἐτῶν. Ἀπὸ καιρό, ἂς μὴν πῶ χρόνια, μὲ βασανίζει αὐτὸ τὸ τόσο σημαντικὸ πρόβλημα, ἡ ἐργασία· δηλαδὴ τὸ τί θὰ γίνω σὰ μεγαλώσω.

Πολλὲς φορές, ρεμβάζοντας στὴν πάντοτε ἡλιόλουστη κι εὐπρόσδεκτη βεράντα τοῦ σπιτιοῦ, περνοῦν ἀπ' τὸ πολύστροφο μυαλό μου οἱ τόσες καὶ τόσες ἐργασίες:

Ἀστυνόμος; Ἔ!.... ὄχι κι ἔτσι· πόσες καὶ πόσες σκοτοῦρες δὲ θά 'χω καθημερινῶς! Γιὰ τοὺς παραβάτες, τὰ δυστυχήματα καὶ χίλια δυὸ ἄλλα.

Γιατρός; Χμ.... πολὺ κερδοφόρος ἐργασία· καὶ μάλιστα γιὰ τὸ καλὸ τοῦ συνανθρώπου σου. Ἀλλά.... δὲ βαριέσαι· νὰ σὲ ξυπνοῦν ἀπ' τὰ μεσάνυκτα γιὰ ἕνα μικρὸ τραυματάκι. Ὄχι!

Σιδηουργός; Ὄχι, ὄχι, ὄχι!!! Ὅλη μέρα νὰ βρίσκεσαι στὸ τόσο ἀκάθαρτο καὶ ἄσχημο παλιοσιδηρουργεῖο. Ποτέ!

Δικηγόρος.... Δὲ φαίνεται κι ἄσχημη ἐργασία καὶ μάλιστα κερδοφόρος. Τὸ σκέπτομαι. Ἀλλά.... ὄχι. Θὰ ἀναγκάζωμαι νὰ λέω χίλια δυὸ ψέματα!

Ἀεροπόρος; Ποτέ!!! Νὰ ρίξω καὶ καμιὰ φορὰ τοὺς ἐπιβάτες στὴ θάλασσα καί.... ἔχε γειὰ καημένε κόσμε.

Ἀστρονάυτης;;; Μ! πολὺ πρωτότυπη ἐργασία. Ἀλήθεια, τί χαρὰ θὰ νιώθης πετώντας μὲ τὸ γιγαντιαῖο πύραυλο καὶ βλέποντας τοὺς τόσους καὶ τόσους ἄγνωστους πλανῆτες σὰν πετραδάκια αἰωρούμενα στὸ παράξενο ἄπειρο. Μά.... μοῦ φαίνεται πολὺ ἐπικίνδυνη. Δὲ βαριέσαι.

Τέλος, βλέποντας ὅτι εἶναι ἕνα τόσο πολύπλοκο κι ἴσως ἄλυτο πρόβλημα τὸ τί θὰ γίνω ὅταν μεγαλώσω, καταλήγω στὸ τίποτα. Κι ἔτσι ἀναβάλλω γιὰ πολὺ ἀργότερα.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΧΑΤΖΗΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Α΄3

ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Ἀπὸ μῆνες σκεφτόμουν καὶ ἀνυπομονοῦσα νὰ ἔρθη ἡ μέρα ποὺ θὰ ἄνοιγε τὸ Γυμνάσιο. Μιὰ ἀγωνία μὲ πλημμύριζε καὶ ρωτοῦσα τὰ μεγαλύτερα παιδιὰ νὰ μοῦ δώσουν λεπτομέρειες γιὰ τὸ νέο μου σχολεῖο καὶ τοὺς καθηγητές. Καὶ θὰ προτιμοῦσα νὰ μὴν πατοῦσα τὸ πόδι μου στὸ Γυμνάσιο ἂν οἱ πληροφορίες μου γιὰ τοὺς νέους μου δασκάλους ἦταν σωστές:

Ὁ Τάδε εἶναι κακός. Ὁ ἄλλος εἶναι σκυθρωπός. Αὐτὸς εἶναι σκληρὸς καὶ ἀμίλητος κλπ. κλπ.

Τὸ μυστήριο ὅμως δὲ θὰ κρατοῦσε πολύ. Σὲ λίγες μέρες θὰ μάθαινα ὅλη τὴν ἀλήθεια. Ἕνα ὄνειρό μου θὰ πραγματοποιόταν. Ἡ μέρα ποὺ οἱ γνώσεις μου θὰ μεγάλωναν ἔφτασε. Ἀπὸ τὴν προηγούμενη τὰ βιβλιοπωλεῖα εἶχαν μιὰν ἀσυνήθιστη κίνηση.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ὅλοι ντυμένοι στὰ καλά μας, καθαροί, περιποιημένοι, κατευθυνόμαστε πρὸς τὸ Γυμνάσιο.

Ὅταν ἔφτασα στὸ Γυμνάσιο τὰ παιδιὰ καλωσορίζονταν μεταξύ τους καὶ γέλια ἀντηχοῦσαν ἀπὸ παντοῦ.

Ὅλοι ὅμως οἱ θόρυβοι καὶ οἱ φωνὲς κόπηκαν ἀμέσως, ὅταν ὁ χτύπος τοῦ κουδουνιοῦ μᾶς καλοῦσε σὲ συγκέντρωση. Κάναμε προσευχὴ καὶ ὕστερα ἀπὸ μιὰ ὁμιλία τοῦ κ. Γυμνασιάρχη μπήκαμε μέσα στὶς τάξεις.

Κάθισα στὸ μπροστινὸ θρανίο μαζὶ μὲ δύο φίλους μου. Δὲ σταματήσαμε νὰ μιλοῦμε καὶ νὰ γελοῦμε παρὰ ὅταν παρουσιάστηκε ἕνας σοβαρὸς κύριος μὲ σκοῦρα γυαλιὰ καὶ μαῦρα μαλλιά. Μιλοῦσε γρήγορα ἀλλὰ ἡ δυνατή του φωνὴ μᾶς ἔκανε νὰ κρεμόμαστε ἀπὸ τὸ στόμα του. Οἱ ἀργές του χειρονομίες καὶ τὰ μάτια του ἀγκάλιαζαν ὅλη τὴν τάξη. Ὁ Φιλόλογός μας θὰ μᾶς ἀπασχολοῦσε τὶς περισσότερες ὧρες τῆς ἑβδομάδος. Μᾶς ἔδωσε τὸ πρόγραμμα. Τὴν πρώτη μέρα μᾶς τὴν ἀφιέρωσε σὲ συμβουλὲς καὶ ὁδηγίες. Μόλις κτύπησε τὸ κουδούνι βγήκαμε ἔξω.

Ὅμως τὴ δεύτερη ὥρα, ὅταν μπῆκε ὁ Μαθηματικὸς καὶ μᾶς ἐνημέρωσε, τὰ πράγματα ἄρχισαν νὰ δυσκολεύουν. Ὥστε κάθε μάθημα θὰ διδάσκεται ἀπὸ ἕναν ὁρισμένο καθηγητή. Μετὰ ἦρθε ὁ καθηγητὴς τῶν Ἀγγλικῶν καὶ μετὰ ὁ Φυσικός.

Πόσο ἄλλαξε ἡ γνώμη ποὺ εἶχα γιὰ τὸ Γυμνάσιο. Τώρα πρέπει νὰ εἶμαι πιὸ σοβαρὸς καὶ νὰ διαβάζω περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι διάβαζα στὸ Δημοτικό.

Σὰν καταρράκτης κατεβήκαμε τὰ σκαλιὰ καὶ τρέξαμε στὰ σπίτια μας. Ἐκεῖ μᾶς περίμεναν οἱ γονεῖς μας γιὰ νὰ τοὺς διηγηθοῦμε τὶς πρῶτες μας ἐντυπώσεις ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΡΤΖΙΛΗΣ, Α΄4

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

Αὐτὸ τὸ διάλειμμα εἶναι τὸ μεγαλύτερο. Γίνεται κατὰ τὶς 10 περίπου. Ἐγὼ καί, φυσικά, ὅλα τὰ παιδιὰ τὸ περιμένουμε μὲ λαχτάρα.

Μόλις κτυπήση τὸ κουδούνι, ὅλα τὰ παιδιὰ ξεχύνονται στὴν αὐλὴ σὰ μέλισσες ποὺ πᾶνε νὰ βροῦν τροφή. Ἐγώ, ἀπὸ τὴ μεγάλη βία μου, κατεβαίνω δυὸ δυὸ τὰ σκαλιά. Μόλις κατεβῶ κάτω, πηγαίνω στὴν καντίνα τοῦ σχολείου νὰ πάρω σάντουϊτς.

Ἐκεῖ ὅλα τὰ παιδιὰ στριμώχνονται ποιὸ νὰ πρωτοπάρη. Ἐγώ, σὰν ὑπομονετικὸς ποὺ εἶμαι, περιμένω. Καμιὰ φορὰ περιμένω λεπτὰ ὁλόκληρα. Ἀφοῦ τὸ πάρω, πηγαίνω σὲ μιὰ ἀπόμερη γωνιὰ γιὰ νὰ τὸ φάω μὲ τὴν ἡ-

συχία μου.

Κάποτε τὴν ἡσυχία μου τὴ διακόπτει ἡ βροντερὴ φωνὴ τοῦ κυρίου Μιχάλα. Θυμώνει στὰ παιδιὰ ποὺ πετοῦν τὶς μπουκάλες ὅπου φτάσουν. Συχνὰ μάλιστα τὶς σπάζουν. Ὅταν φάω, πηγαίνω νὰ πλυθῶ στὶς βρύσες τοῦ σχολείου ἀπὸ τοὺς πρώτους. Καὶ αὐτὸ διότι τὰ ἄλλα παιδιὰ ἀργοποροῦν νὰ φᾶνε.

Ἂν ἔχω νὰ διαβάσω, τότε παίρνω τὸ βιβλίο μου καὶ κάθομαι στὶς κερκίδες. Ἐκεῖ ὑπάρχουν καὶ πολλὰ ἄλλα παιδιὰ ποὺ διαβάζουν.

Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ διαλείμματος αὐτοῦ δὲν ἀκοῦς τίποτε ἄλλο παρὰ τὶς χαρούμενες φωνὲς τῶν παιδιῶν καὶ τοὺς πλανοδιοπῶλες ποὺ διαλαλοῦν τὰ πράγματά τους.

Ὅλες αὐτὲς οἱ φωνὲς διακόπτονται ὅταν ξανακτυπήση τὸ κουδούνι. Τότε λίγο στενοχωρημένοι πηγαίνομε ὁ καθένας μας στὸ τμῆμα του.

Τώρα ἡ αὐλὴ τοῦ σχολείου παραμένει μουγκὴ καὶ μόνο κάπου κάπου ἀκούεται ἡ αὐστηρὴ φωνὴ τοῦ καθηγητῆ.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Α΄4

ΑΠΟΓΕΥΜΑ ΣΤ' ΑΚΡΟΓΙΑΛΙ

Ἦταν ἀπόγευμα καὶ μόλις εἶχα τελειώσει τὰ μαθήματά μου, ὅταν βγῆκα νὰ πάρω λίγο καθαρὸ ἀέρα. Τὸ κεφάλι μου ἀκόμη ἦταν θολωμένο ἀπὸ τὰ Φυσικὰ καὶ τὰ Μαθηματικὰ καὶ ἐγὼ προσπαθοῦσα νὰ βγάλω κάθε ἔγνοια ἀπὸ τὸ μυαλό μου γιὰ νὰ ξεκουραστῶ πραγματικά. Ὅταν τὸ πέτυχα αὐτό, πρόσεξα ὅτι ἦταν ἕνα θαυμάσιο καλοκαιριάτικο ἀπόγευμα.

Τώρα μὲ πολὺ κέφι καὶ σφυρίζοντας πῆρα τὸν παραθαλάσσιο δρόμο. Ὅταν ἔφτασα στὴν ἀκρογιαλιά, εἶδα ὅτι δὲν ἤμουν μόνος. Ἐκεῖ ὑπῆρχε πολὺ κόσμος ποὺ προσπαθοῦσε νὰ ἀπολαύση ὅσο τὸ δυνατὸ περισσότερο ἐκεῖνο τὸ θαυμάσιο καλοκαιριάτικο ἀπόγευμα. Ἄλλοι ἦταν στὴ θάλασσα καὶ κολυμποῦσαν, ἄλλοι ἔπαιζαν μὲ τὴν μπάλα καὶ ἄλλοι ἦταν ξαπλωμένοι στὴν ἄμμο ἀπολαμβάνοντας τὸν ἥλιο.

Τώρα μὲ περισσότερη ἀνήξερη χαρὰ πῆρα τὴ διεύθυνση γιὰ τὰ βράχια.

Περπατοῦσα ἀργὰ καὶ ἀνάπνεα βαθιά. Ἡ θάλασσα δίπλα ἦταν ἥσυχη σὰ λάδι καὶ μόνο μικρὰ κυματάκια ἔρχονταν ἥσυχα ἥσυχα νὰ σπάσουν πάνω στὴν ἀμμουδιά. Τὰ πελώρια κτίρια ποὺ ἦταν κτισμένα κοντὰ στὴν ἀμμουδιὰ ἔλεγες πὼς τὸ ἕνα προσπαθοῦσε νὰ ξεπεράση τὸ ἄλλο.

Ὅλα αὐτὰ μοῦ ἔδιναν μιὰ ἀδικαιολόγητη ἐλπίδα γιὰ τὴ ζωή.

Στὸ μεταξὺ ἔφτασα στὰ βράχια. Τὰ βράχια τὰ ἤξερα πολὺ καλὰ γιατὶ πολλὲς φορὲς πῆγα ἐκεῖ. Ἐκεῖ διασκέδασα βλέποντας καὶ προσπαθώντας νὰ πιάσω τὰ ψαράκια ἀπὸ τὲς λιμνοῦλες. Ὕστερα κοιτοῦσα τὴ θάλασσα μὲ μελαγχολία γιατὶ δὲ σκέφτηκα νὰ πάρω τὸ μαγιό μου νὰ κάνω μπάνιο. Ἀλλὰ σκέφτηκα ὅτι τώρα ποὺ ἦρθε τὸ καλοκαίρι θὰ μοῦ δοθοῦν πολλὲς εὐκαιρίες.

Σὰν ἀντελήφθηκα ὅτι ὁ ἥλιος βιαζόταν νὰ δύση, δὲν ἀντιστάθηκα στὴ βιασύνη του. Πῆρα τὸ δρόμο τοῦ γυρισμοῦ καί, καθὼς γύριζα, εἶδα τὰ νερὰ νὰ παίρνουν ἕνα θαυμάσιο χρυσαφένιο χρῶμα, ποὺ μόνο ὁ ἥλιος μποροῦσε νὰ τοὺς δώση.

Ἦταν πραγματικὰ ἕνα ἐξαίσιο ἀπόγευμα κοντὰ στ' ἀκρογιάλι.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ, Β΄1

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΙΟΡΤΕΣ

Οἱ μεγάλες γιορτὲς πλησιάζουν μέρα μὲ τὴ μέρα πλημμυρίζοντας εὐτυχία καὶ χαρὰ τὶς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων. Κάθε χρόνο οἱ γιορτὲς αὐτὲς χαρίζουν στὸν κάθε ἄνθρωπο, ἀπὸ τὸν πιὸ φτωχὸ ὡς τὸν πιὸ πλούσιο, ἀπὸ τὸν πιὸ ταπεινὸ ὡς τὸν πιὸ περήφανο, ἰδιαίτερη εὐτυχία καὶ χαρά. Ἕνας παράγων ποὺ συντελεῖ στὴ γενικὴ αὐτὴ εὐτυχία εἶναι κι οἱ προετοιμασίες γιὰ τὶς γιορτές.

Ἔτσι καὶ στὸ σπίτι μου ἔχουν ἀρχίσει ἀπὸ νωρὶς οἱ προετοιμασίες γιὰ τὶς μὲ λαχτάρα ἀναμενόμενες γιορτές. Στὴν ἐπιχείρηση αὐτὴ ἀρχηγὸς εἶναι ἡ μητέρα, ποὺ τοποθετεῖ μὲ στρατηγικὸ ὕφος τὸ κάθε πράγμα στὴν κανονική του θέση, καθαρίζει τὸ σπίτι καὶ γενικὰ τὸ προετοιμάζει νὰ δεχτῆ ὅπως πρέπει τὶς μεγάλες γιορτές.

Ἀνάμεσα στὶς πολλὲς προετοιμασίες, ἡ σπουδαιότερη, ἡ πιὸ παιδιάστικη, χαρούμενη, εἶναι τὸ στόλισμα τοῦ Χριστουγεννιάτικου δέντρου. Χρώματα, μπαλίτσες, ἀστεράκια, μικροὶ Ἅγιο-Βασίληδες, ὅλα αὐτὰ δίνουν μιὰ εὐχάριστη Χριστουγεννιάτικη ἀτμόσφαιρα, διώχνοντας συνάμα κάθε κακὴ σκέψη, κάθε σκοτούρα. Κι ὅσο γιὰ τὴ μικρὴ φάτνη ἀπὸ κάτω μὲ τὸ Χριστούλη καὶ τὴν Παναγία, μὲ τὰ ζῶα ποὺ τὸν ζεσταίνουν ρουθουνίζοντας, δὲ χρειάζεται παρὰ λίγη φαντασία γιὰ νὰ κλείσης τὰ μάτια καὶ νὰ τὴ δῆς μπροστά σου στὴν πραγματικότητα.

Ἔπειτα ἔρχονται τὰ γλυκά. Ἡ μητέρα τὰ ἑτοιμάζει μὲ πολλὴ φροντίδα κι ἐμεῖς τὰ τρῶμε, κάποτε στὰ κρυφά, κάποτε στὰ φανερά. Πόση χαρὰ στ' ἀλήθεια δίνει τὸ κόψιμο τῆς βασιλόπιττας τὴν Πρωτοχρονιά.

Αὐτὲς καὶ ἄλλες προετοιμασίες, δίνουν κάθε χρόνο ὅπως καὶ φέτος, μιὰ εὐχάριστη ἀτμόσφαιρα γεμάτη εὐτυχία γιατὶ ξαναθυμίζουν τὴ γέννηση τοῦ Σωτήρα μας καὶ μᾶς κάνουν νὰ τὴ νιώθουμε, νὰ τὴ ζοῦμε γιὰ λίγες ἡμέρες.

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΟΣ ΚΕΦΑΛΑΣ, Β΄2

ΕΝΑΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ

Δίπλα στὸ μικρὸ χωριὸ ποὺ μένω, ἁπλώνεται ἕνα μικρὸ μὰ ὄμορφο δάσος, ἀληθινὸ στολίδι τοῦ χωριοῦ. Πολλὲς φορές, ὡς ἀργὰ τὸ δείλι, πλανιόμουν στὰ μονοπάτια του προσπαθώντας νὰ ἐξερευνήσω καὶ τὴν πιὸ ἀπόμερή του γωνιά. Κι ἔτσι ἐκεῖνο τὸ πραγματικὰ ὡραῖο πρωινό, μὴ ἔχοντας τί ἄλλο νὰ κάμω, ἀποφάσισα νὰ τὸ ἐπισκεφθῶ.

Ξεκίνησα ἐνωρίς, βγῆκα ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ σὲ λίγο ἔφθασα στὸ μικρὸ ρυάκι τοῦ δάσους, ποὺ κάθε καλοκαίρι στερεύει, μὰ τὸ χειμώνα τὸ νερὸ τρέχει ἄφθονο. Ἦταν μέσα φθινοπώρου καὶ τὸ ρυάκι ἦταν στεγνὸ ἀκόμα. Ἔτσι προχώρησα πρὸς τὸ κέντρο τοῦ δάσους.

Ἔφτασα στὸ μεγάλο πεῦκο ποὺ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ σημεῖο τοῦ δάσους. Οἱ βοσκοὶ τό 'χουν γιὰ σημάδι, ἀκόμα καὶ γιὰ μέσο προσανατολισμοῦ. Γιατὶ εἶναι πράγματι πανύψηλο δέντρο· κι ὅσο ψηλώνει, φουντώνει· φουντώνει καὶ γίνεται καταφύγιο γιὰ τὰ μικρὰ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

πουλιά, τοὺς μικροὺς κατοίκους τοῦ δάσους.

Προχωρώντας μπῆκα σ' ἕνα μικρὸ ξέφωτο ὅπου δὲν ὑπῆρχαν παρὰ μικροὶ θάμνοι. Ἀπὸ κεῖ, φαινόταν τὸ ἀντικρινὸ βουνὸ — ποὺ στὴν πραγματικότητα δὲν ἦταν παρὰ ἕνας λόφος — κι ὁ ἥλιος ποὺ στὸ μεταξὺ εἶχε ἀνεβῆ ψηλὰ χρυσώνοντας τὶς πλαγιὲς τοῦ λόφου καὶ τὶς κορυφὲς τῶν πεύκων καὶ τῶν κυπαρισσιῶν. Ἀπὸ κεῖ, ἔβλεπα τοὺς κορυδαλλοὺς ν' ἀνεβαίνουν, νὰ ἀνεβαίνουν τόσο ψηλὰ ποὺ μόλις φαίνονταν κι ἀπὸ ἐκεῖ νὰ ψάλλουν μὲ τὴ γλυκιὰ φωνή τους, λὲς καὶ δοξολογοῦσαν τὸ Θεό. Ἦταν πράγματι ὡραῖος τόπος τὸ μικρὸ ξέφωτο τοῦ δάσους.

Προχώρησα πρὸς τὰ μέσα μὲ διάθεση ἐξερευνητοῦ. Πιὸ πέρα βρισκόταν, σ' ἀντίθεση μὲ τὸ ξέφωτο, μιὰ μεγάλη καλύβα ποὺ σχηματιζόταν ἀπὸ τὰ φουντωτὰ κλαριὰ τῶν πεύκων ποὺ ἦσαν πυκνοὶ ἐκεῖ. Πόσο τέλεια ἦταν πραγματικά, λὲς καὶ φτιάχτηκε ἀπὸ ἀνθρώπινο χέρι. Ἐκεῖ μποροῦσες νὰ προφυλαχτῆς ἀκόμη κι ἀπὸ δυνατὴ βροχή.

Μὰ ἐγὼ δὲ χρειαζόμουν προφύλαξη καὶ συνέχισα τὸν περίπατό μου προχωρώντας ὅλο καὶ πιὸ μέσα. Ἔφθασα στὸ πιὸ ἀκρινὸ σημεῖο τοῦ δάσους. Ἐκεῖ ἦταν συνάμα καὶ τὸ πιὸ ψηλό του σημεῖο. Ἀπὸ ἕνα ξέφωτο ἔβλεπα τὰ σπιτάκια τοῦ χωριοῦ ἁπλωμένα στοὺς πρόποδες τοῦ λόφου καὶ παρέκει ἕνα κοπάδι μὲ πρόβατα ποὺ ἔμοιαζαν μὲ μικρὲς κάτασπρες νιφάδες χιονιοῦ.

Ξεκίνησα γιὰ τὸ δρόμο τοῦ γυρισμοῦ. Ὁ ἥλιος εἶχε πιὰ ἀνεβῆ στὸ μέσο τ' οὐρανοῦ κι ἔστελνε τὶς ἀχτίδες του πλούσιες στὴ γῆ. Τὰ δέντρα ἔσμιγαν τὸ θρόϊσμά τους μὲ τὸ γλυκὸ κελάδημα τῶν λιγοστῶν πουλιῶν ποὺ εἶχαν ἀπομείνει στὸ δάσος, κι ἂν πρόσεχες, ἄκουες κάπου κάπου τὸν σιγανό, ἁπαλὸ ἦχο τῆς φλογέρας κάποιου βοσκοῦ.

Πέρασα τὸν μεγάλο πεῦκο κι ἔφτασα στὸ ρυάκι. Ἐκεῖ κάθισα νὰ ξεκουραστῶ γιὰ λίγο καὶ τὸ βλέμμα μου πλανήθηκε στὸ μικρὸ δάσος τοῦ χωριοῦ σὰ νὰ προσπαθοῦσε νὰ τ' ἀποχαιρετήση.

Ὅταν ἔφτασα σπίτι εἶχε δειλινώσει. Προτίμησα νὰ κοιμηθῶ μὰ δὲν μποροῦσα παρ' ὅλη τὴν κούραση μου. Γιατὶ στὸ νοῦ μου περνοῦσαν σὰν κινηματογραφικὴ ταινία ὅλα ὅσα εἶδα στὸ δάσος.

Ἔκανα πολλοὺς περιπάτους, πολλὲς ἐκδρομές, ὅλες μὲ εὐχάριστες ἀναμνήσεις. Ἄλλες θυμᾶμαι, ἄλλες ὄχι. Ὅμως ἐκεῖνο τὸν περίπατο, θὰ τὸν θυμᾶμαι πάντα, δὲ θὰ τὸν ἀφήσω νὰ σβήση ἀπ' τὸ μυαλό μου μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, γιατὶ ἀφέθηκα γιὰ λίγο στὸ πράσινο τοῦ μικροῦ δάσους, καὶ εἶδα ἀκόμη μιὰ φορὰ τὶς ὀμορφιές του, ποὺ πιστεύω εἶναι ἀπὸ τὶς λίγες.

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΟΣ ΚΕΦΑΛΑΣ, Β΄2

ΓΑΜΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ξημερώνει Κυριακή. Οἱ γυναῖκες ποὺ θὰ ἑτοιμάσουν τὰ φαγητὰ ἔχουν ἀρχίσει κιόλας δουλειά. Ὁ γάμος εἶναι δίπλα ἀπὸ τὸ σπίτι μου, γι' αὐτὸ εἶπα νὰ βοηθήσω κι ἐγώ. Ὅλοι καὶ ὅλες βοηθοῦν. Ἐργάζονται μὲ πολλὴ γρηγοράδα, λὲς καὶ εἶναι ὁλόκληρο ἐργοστάσιο. Κανεὶς δὲ λέει νὰ καθίση. Τὸ ἔργο συνεχίζεται μέχρι τὸ δειλινό.

Κατόπιν ἦρθαν νὰ ντύσουν τὸ γαμπρό. Ἔπαιζε ὁ βιολάρης τὸ βιολί του, ὁ λαγουτάρης τὸ λαγοῦτο του καὶ ὁ τυμπανιστὴς τὰ τύμπανα. Ἔπειτα ἦρθε καὶ ἡ μάνα του. Δάκρυα χαρᾶς κυλοῦσαν ἀπὸ τὰ μάτια της. Δακρύζει, ἀλλὰ δὲ δακρύζει ἀπὸ λύπη, ἀλλὰ ἀπὸ χαρά. Σκέφτεται ὅτι θὰ ἀφήσουν ἕνα βλαστάρι πάνω στὴ γῆ γιὰ νὰ συνεχίση τὸ ἔργο τους, νὰ διατηρήση τὸ ὄνομά τους, νὰ κρατήση τὸ περιβόλι τους. Αὐτὰ τὰ δάκρυα τῆς χαρᾶς ἀποκορυφώνονται μὲ μερικὰ τραγούδια.

Κατόπι ἦρθε καὶ ὁ πατέρας του. Δάκρυσε καὶ αὐτὸς ἀλλὰ ἦταν περήφανος ποὺ κατόρθωσε νὰ μεγαλώση ἕνα λεβέντη στὸ σπίτι του ποὺ θὰ συνεχίση τὸ ἔργο του.

Ὅταν τέλειωσαν, τὸν πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι ὁ πατέρας του γιὰ νὰ τὸν ὁδηγήση στὸ δρόμο τοῦ μέλλοντος ποὺ θὰ δώση σχῆμα στὸν ὑπόλοιπο βίο του.

Ἔφτασαν στὴν ἐκκλησία. Ἐκεῖ τὸν περίμενε ἡ νύφη, ἡ μέλλουσα νοικοκυρὰ τοῦ σπιτιοῦ. Τὴν πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μπῆκαν στὴν ἐκκλησία. Τοὺς περίμενε ὁ παπὰς τοῦ χωριοῦ. Ἐνῶ ἐτελεῖτο τὸ μυστήριο, πρόσεξα δυὸ μεγάλα δάκρυα νὰ κυλοῦν ἀπὸ τὰ μάτια τους. Δυὸ μεγάλα δάκρυα χαρᾶς.

Γύρισαν στὸ σπίτι ὅπου δέχτηκαν τὶς εὐχὲς τῶν προσκεκλημένων. Ἄρχισε κιόλας τὸ βιολὶ τὸ ὁποῖο ἔδινε πολλὴ φαιδρότητα στὸ γάμο. Πέρασε ὅλη ἡ νύκτα μὲ μεγάλη φαιδρότητα. Τὰ βιολιὰ ἔπαιζαν ἕως τὸ πρωί.

Οἱ γυναῖκες ἄρχισαν τὲς ἴδιες δουλειές. Κατὰ τὸ μεσημέρι ξεκινήσαμε γιὰ νὰ μαζέψουμε τὲς κότες ἀπὸ τοὺς διάφορους φίλους καὶ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ. Μαζέψαμε ἀρκετές. Ὅταν ἐπιστρέψαμε τὶς δώσαμε στὶς μαγείρισσες οἱ ὁποῖες τὲς καθάρισαν καὶ τὲς ἔδωσαν στοὺς μαγείρους νὰ τὲς κάνουν ψητές.

Ἔφτασε πάλι τὸ βράδυ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουμε. Τὰ βιολιὰ ἄρχισαν πάλι. Ὕστερα ἀπὸ ἀρκετὴ ὥρα πῆγε νὰ χορέψη τὸ ἀντρόγυνο. Ἐνῶ χόρευαν, οἱ συγγενεῖς ἄρχισαν νὰ τοὺς καρφιτσώνουν χρήματα, ὅπως εἶναι τὸ ἔθιμο τοῦ χωριοῦ μου.

Κατόπιν ἄρχισαν νὰ λένε τραγούδια στὸ ἀντρόγυνο. Ἔλεγαν τραγούδια ποὺ ξεσπάζαμε στὰ γέλια. Αὐτὰ ἦταν λίγα φυσικὰ διότι ὁ γάμος εἶναι μιὰ πολὺ σοβαρὴ ὑπόθεση. Ἔλεγαν ὅμως καὶ τραγούδια σοβαρά, μετρημένα καὶ μυαλωμένα. Μὲ τὸ γάμο ἀνοίγει ἡ θύρα τοῦ μέλλοντος. Μέσα σ' αὐτὴν θὰ μπῆ τὸ ἀντρόγυνο γιὰ νὰ κτίση μιὰ δική του φωλιά. Νὰ δημιουργήση μιὰ νέα γενιὰ καὶ νὰ φυτέψη νέα φυτὰ ποὺ θὰ καρποφορήσουν. Δάκρυα χαρᾶς κυλοῦσαν ἀπὸ τὰ μάτια ὅλων. Τὰ βιολιὰ ἔπαιζαν ἕως τὸ πρωί.

Ξημέρωσε γιὰ καλά. Ὁ δρόμος εἶναι ἔρημος. Ἐδῶ πιάτα σπασμένα, ἐκεῖ κόλλες, ἐδῶ μπουκάλες. Οἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἄντρες ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἐντατικὴ δουλειὰ τριῶν ὡρῶν τὸν καθάρισαν καὶ δὲν ἔμεινε τίποτα ποὺ νὰ κινῆ τὴν περιέργεια κάθε περαστικοῦ γιὰ τὸ τί συνέβη. Ὅμως ἡ εὐθυμία ἦταν μιὰ φανέρωση γιὰ τὸ τί συνέβη.

Κατόπιν κάθισαν ὅλοι, μάγειροι καὶ μαγείρισσες, νὰ φᾶνε. Εἶπαν τὴ γνώμη τους καὶ συζήτησαν γιὰ τὸ ἀντρόγυνο καὶ τὸ μέλλον του.

ΑΝΤΡΕΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Β΄3

ΜΙΑ ΝΕΡΟΠΟΝΤΗ

Βρισκόμαστε στὰ μέσα Ὀκτωβρίου καὶ ἀκόμα νὰ πέσουν δυὸ-τρεῖς βροχοῦλες νὰ πιοῦνε τὰ χωράφια ν' ἀρχίσουν οἱ γεωργοὶ σπορά.

Ἀπὸ καιρὸ τώρα βλέπεις κάθε πρωινὸ τοὺς γεωργοὺς ν' ἀτενίζουν τὸν οὐρανὸ μήπως καὶ ἰδοῦν σύννεφα γιὰ καμιὰ βροχούλα. Καὶ στὰ πρόσωπα ὅλων βλέπεις ζωγραφισμένη τὴ λύπη καὶ τὴν ἀπογοήτευση.

Λοιπὸν μιὰ μέρα οἱ γεωργοὶ ἦταν χαρούμενοι. Σύννεφα μαῦρα φάνηκαν στὸ γαλάζιο οὐρανὸ ποὺ προμήνυαν βροχή. Κατὰ τὸ μεσημέρι τὰ σύννεφα σκέπασαν τὸν ἀπέραντο κάμπο τοῦ χωριοῦ καὶ τὸ χωριὸ καὶ ἄρχισαν νὰ πέφτουν μικρὲς ψιχάλες. Δόξα σοι ὁ Θεός.

Ἀργότερα ἄρχισαν νὰ πέφτουν πιὸ μεγάλες ψιχάλες καὶ μετὰ σὰν νὰ ἄνοιξαν οἱ καταρράκτες τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς ἀβύσσου, ὤ, Θεέ μου! Σωστὸς κατακλυσμός.

Τὴν ὥρα ἐκείνη βρέθηκα στὸ παράθυρο τοῦ δωματίου μου καὶ ἄρχισα νὰ χαζεύω τὴ νεροποντή.

Τὰ δέντρα σειόντουσαν ἀπὸ τὸν ἰσχυρὸ βοριὰ ποὺ λὲς καὶ ἤθελε νὰ τὰ ξεριζώση. Κάτι πεῦκα καὶ κυπαρίσσια στὴν αὐλὴ βούϊζαν καὶ ἔγερναν τὰ κλωνιά τους.

Παρακάτω ἕνα γκαράζ λὲς καὶ ἤθελε νὰ πετάξη μὲ τοὺς μαυρισμένους τσίγκους του. Ἡ στέγη του σηκωνόταν πάνω καὶ κατόπιν καθόταν κάτω, τρίζοντας.

Τὰ αὐλάκια τοῦ δρόμου γεμάτα νερὰ παρέσυραν χαλίκια καὶ ἄλλα κονσερβοκούτια καὶ ὅ,τι ἄλλο ἔβρισκαν στὸ πέρασμά τους. Τὰ νερὰ διέσχιζαν τὴν κυρία ὁδὸ καὶ ἀνάγκαζαν τοὺς περαστικοὺς νὰ σηκώνουν τὰ ἐπανωφόρια τους ψάχνοντας μήπως βροῦν κανένα πέρασμα χωρὶς νερὰ νὰ περάσουν. Οἱ ποδηλάτες σήκωναν τὰ πόδια τους πάνω νὰ μὴ βραχοῦν περισσότερο καὶ ξεμπλέξουνε μούσκεμα ἀπὸ τὰ νερά.

Μετά, τὰ νερὰ ἀπὸ τὰ χαντάκια κυλοῦσαν στὰ ξερὰ χωράφια καὶ στὰ περιβόλια τὰ κατάφυτα ἀπὸ διάφορα δέντρα.

Καὶ ἐνῶ θαύμαζα τὸ θέαμα τῶν νερῶν, παρακάτω ἕνας γεωργὸς μὲ τὸν γιακὰ τοῦ ἐπανωφοριοῦ του σηκωμένο καὶ μὲ κάτι λαστιχένιες ποδίνες, ἔτρεχε νὰ σκεπάση τὸ σπόρο τοῦ κριθαριοῦ καὶ τοῦ σιταριοῦ καὶ τὰ λιπάσματα μὲ ἕνα μουσαμὰ γιὰ νὰ μὴ βραχοῦν. Καὶ ἀψηφώντας τὰ βαθιὰ χαντάκια καὶ τὰ νερὰ στὸ τέλος κατόρθωσε νὰ τὰ σκεπάση καὶ νὰ γυρίση πίσω νικητής.

Πιὸ κάτω στὰ χωράφια δυὸ γεωργοὶ ἔτρεχαν μὲ ἀξίνες καὶ φτυάρια, κουκουλωμένοι μὲ ἀδιάβροχα, νὰ κόψουν τὸ αὐλάκι ποὺ ὁδηγοῦσε σ' ἕνα ξερότοπο καὶ νὰ γυρίσουν τὰ νερὰ στὰ χωράφια τους. Καὶ αὐτοὶ ἀψηφώντας τὴν καταρρακτώδη βροχὴ ἔφτασαν στὸ σημεῖο τοῦ προορισμοῦ τους καὶ ἄρχισαν σκληρὴ δουλειά. Ὁ ἕνας μὲ τὴν ἀξίνα ἔσκαψε σὲ ἕνα μέρος καὶ ὁ ἄλλος μὲ τὸ φτυάρι ἔπαιρνε χῶμα καὶ τό 'ριχνε στὰ μανιασμένα νερὰ ποὺ κυλοῦσαν στὸ αὐλάκι. Ἀλλὰ τὰ νερὰ μὲ τὴν ὁρμή τους ἔπαιρναν τὸ χῶμα καὶ οἱ δυὸ ἄνδρες ἀπελπισμένοι ξανάρχισαν τὸ ἔργο. Ἀλλὰ καὶ πάλι τὸ νερὸ ἔκανε τὰ ἴδια καὶ στὸ τέλος ἀναγκάστηκαν νὰ πάρουν μιὰ μεγάλη πέτρα μὲ μεγάλη δυσκολία καὶ νὰ τὴν ἀφήσουν στὸ αὐλάκι. Τότε τὰ νερὰ ἄλλαξαν διεύθυνση καὶ ἄρχισαν νὰ τρέχουν στὰ χωράφια.

Λίγο πιὸ μακριὰ ἕνας βοσκὸς πάσκιζε νὰ ξεμπλέξη τὸ κοπάδι του ἀπὸ τὰ νερὰ ρίχνοντας πέτρες καὶ βάζοντας τὸ τσοπανόσκυλό του νὰ τρέχη τὸ κοπάδι. Καὶ ἐνῶ ἔκανε τὸ ἔργο του, γύριζε τὴ μαγκούρα του καὶ ἄφηνε νὰ φεύγουν ἀπὸ τὸ στόμα του διάφορα τσοπάνικα ἐπιφωνήματα. Τὸ κοπάδι μπλέχτηκε στὰ νερὰ καὶ ἦταν δύσκολο νὰ βγῆ. Ὁ τσοπάνος τότε περισσότερο ἔριχνε πέτρες καὶ φώναζε, σιάζοντας κάθε λίγο τὸ κουρελιάρικο καπέλο του καὶ τὴ βαριὰ ἐπανωφόρα του.

Σωστὸ πανδαιμόνιο ἐδημιουργεῖτο γύρω. Τὰ αὐτοκίνητα περνώντας ἀπὸ τὸ δρόμο σήκωναν τὰ νερὰ ψηλὰ καὶ ἔκαναν μούσκεμα τοὺς βιαστικοὺς διαβάτες.

Ὅσο ἐξακολουθοῦσε ἡ νεροποντὴ τὸ πανδαιμόνιο αὐτὸ συνεχιζόταν.

Τελικὰ κάποια στιγμὴ τὰ νερὰ παύουν νὰ τρέχουν ἀπ' τοὺς καταρράκτες τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ πανδαιμόνιο τελειώνει.

Αὐτὴ ἡ νεροποντὴ θὰ μείνη στὶς ἀναμνήσεις μου.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, Β΄3

ΕΝΑ ΖΩΟ ΜΙΛΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΦΕΝΤΗ ΤΟΥ

—Εἶμαι ἕνας ἡμίονος δυστυχής, λέγει τὸ ζῶο τοῦ κὺρ Σταύρου. Ὁ ἀφέντης μου δὲ μοῦ τρέφει καμιὰ στοργή. Εἶναι τέσσερεις τὸ πρωί; Θὰ μὲ ξυπνήση κτυπώντας με μὲ τὸ καμουτσίκι του γιὰ νὰ ὀργώση. Περνάει τὸ μεσημέρι καὶ συνεχίζει τὸ ὄργωμα χωρὶς νὰ μὲ ἀφήση στιγμὴ νὰ ξεκουραστῶ. Καὶ ἂν γιὰ μιὰ στιγμὴ σταματήσω νὰ πάρω μιὰν ἀνάσα ἢ νὰ τσιμπήσω κανένα χόρτο, πάντα εἶμαι ἕτοιμος νὰ τὴ δεχτῶ μὲ τὸ καμουτσίκι.

Πολλὲς φορὲς μὲ δίνει στὸ γείτονά του γιὰ νὰ ὀργώση καὶ αὐτός. Μ' αὐτὸν περνῶ ἀκόμα πιὸ δυστυχισμένες ὧρες. Συχνὰ ἡ ράχη μου δέχεται ἀνελέητα κτυπήματα.

Μοῦ δίνει τροφὴ μόνο μιὰ φορὰ τὴν ἡμέρα καὶ νερὸ πολλὲς φορὲς τίποτα. Βέβαια σ' αὐτὲς τὶς στιγμὲς ἔχω καὶ κάποια μικρὴ ἀνακούφιση. Τὸ μικρὸ ἀφεντικό μου, ὁ γιὸς τοῦ κὺρ Σταύρου, ἔρχεται καὶ μοῦ φέρνει ὅσο μπορεῖ νὰ κουβαλήση νερὸ καὶ τροφή. Εἶναι ὁ μόνος στὴν οἰκογένειά του ποὺ τοῦ τρέφω τόση μεγάλη ἀγάπη καὶ εὐχαρίστως τὸν παίρνω στὴ ράχη μου γιὰ μιὰ βολτούλα. Καὶ ἐνῶ σ' αὐτὲς τὲς στιγμὲς εἴμαστε τόσο χαρούμενοι, ξαφνικὰ χαλᾶνε ὅλα. Ὁ κὺρ Σταῦρος, τὸ ἀηδιαστικὸ αὐτὸ μοῦτρο, ἔρχεται, παίρνει τὸ μικρὸ ἀπὸ τὴ ράχη μου καὶ τὸν στέλλει στὴ μητέρα του. Ἐμένα ἢ θὰ μὲ πάρη νὰ ὀργώσω χωράφι ἢ θὰ μὲ καβαλλικεύση γιὰ νὰ πάη κάπου. Στὸ δρόμο μὲ κτυπᾶ ὅταν δὲν τρέχω καὶ δὲ μὲ ἀφήνει νὰ ξεκουραστῶ καὶ ἐνῶ αὐτὸς κάθεται ἀναπαυτικὰ στὴ ράχη μου, ἐγὼ πεθαίνω στὴν κούραση. Τὶ δυστυχία!

Πιστεύω ὅτι κανένα ἄλλο ζῶο δὲν περνᾶ τέτοια δυστυχία ὅσην ἐγὼ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα τοῦ ἀφεντικοῦ μου.

Οὐδέποτε ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὴν ὑγεία μου καὶ μάλιστα ὅταν ἀρρωστήσωμε φροντίζει πῶς νὰ μᾶς ξεφορτωθῆ γρηγορώτερα. Τὴν περασμένη βδομάδα ἀρρώστησε ὁ σκύλος του. Τὸν καημένο, δὲν τὸν ἄφηνε νὰ μπῆ στὸ σπίτι καὶ τὸν ἄφηνε ἔξω στὴ βροχὴ καὶ ὅταν ἀρρώστησε τὸν κρέμασε στὴν ἐλιὰ καὶ τὸν σκότωσε. Τὸ γάτο, ὅταν ἀκουμπήση στὰ πόδια του, τὸν κλωτσᾶ καὶ τὸν ρίχνει σὰν μπάλα πέντε μέτρα μακριά.

Τόσο τὸν μισῶ, καὶ γιὰ τὰ δικά μου βάσανα καὶ γιὰ τὰ βάσανα τῶν ἄλλων ζώων, ποὺ μοῦ ἔρχεται καμιὰ φορὰ νὰ τὸν ρίξω ἀπὸ τὴ ράχη καὶ νὰ τὸν σκοτώσω. Μὰ ἡ καρδιά μου δὲ βαστᾶ τέτοιο πράγμα. Ὅλα τὰ ζῶα μὲ παρακαλοῦν νὰ τὸ κάνω ἀλλὰ ὅταν φτάσω σ' αὐτὴ τὴ στιγμὴ δὲν μπορῶ νὰ τὸ κάνω. Βέβαια δὲν εἶναι μόνο ἀπὸ τὴ λύπη ἀλλὰ καὶ ἀπὸ φόβο· μήπως δὲν πεθάνη καὶ πάθω κι ἐγὼ τὰ ἴδια μὲ τὸ σκύλο.

ΙΔΡΥΜΑ ΚΥΠΡΙΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

Ὅλα αὐτὰ τὰ βάσανα δὲν τὰ ἔχομε μόνο ἐμεῖς ἀλλὰ καὶ ἡ οἰκογένειά του. Ἔχει πέντε ἀγόρια καὶ τὰ στέλλει στὸ σχολεῖο ξυπόλυτα, κουρελιασμένα, πεινασμένα σὰ λύκους καὶ ὅταν ἡ γυναίκα του πάη νὰ πῆ τίποτε, τρώει σφαλιάρες.

Τί δυστυχία τραβᾶμε! Τί δυστυχία!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Β΄3

Η ΕΞΑΔΕΛΦΗ ΜΟΥ

Μέσα στὴν οἰκογένειά μας μιὰ ἐξαδέλφη μου εἶναι τὸ καμάρι μας. Δηλαδὴ κατ' ἀκρίβειαν τὸ καμάρι τῶν μελῶν κάτω τῶν εἴκοσι χρονῶν. Καὶ ἐξηγῶ κάνοντας τὴν περιγραφή της.

Εἶναι μιὰ κοπέλλα δεκαοκτὼ ἀνοίξεων γεμάτη νιάτα καὶ ὁμορφιά. Ἔχει κατάξανθα μαλλιὰ φθάνοντα ὡς τὴ μέση της, ὡραῖο πρόσωπο μὲ δυὸ ἔξυπνα μάτια κι ἕνα ἐξαίσιο κορμὶ τὸ ὁποῖο καταλήγει σὲ δυὸ ψηλὰ καὶ ὡραῖα πόδια. Φυσικά, σκέπτεσθε, τέτοια κοπέλα θὰ ἐπεδίδετο στὴ μόδα καὶ δὲν ἔχετε ἄδικο. Ἐδῶ εἶναι τὸ σημεῖο στὸ ὁποῖο διαφωνοῦν τὰ ἄνω τῶν εἴκοσι ἐτῶν μέλη τῆς οἰκογενείας μας. Τὰ παντελόνια της, στενὰ στὴ μέση καὶ ἀνοικτὰ σὲ πελώριες «καμπάνες» στὸ κάτω μέρος, εἶναι «μπογιατισμένα» μέ ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ χρώματα. Ἀπαραίτητον δὲ εἶναι νὰ προσθέσω ὅτι οἱ ζῶνες της εἶναι πλατύτερες ἀπὸ τὲς φοῦστες της.

Ὥρα ὅμως νὰ μποῦμε καὶ στὸν ψυχικό της κόσμο. Εἶναι πολὺ ρομαντικὴ καὶ ἀγαπᾶ μὲ πάθος τὴ μοντέρνα μουσική. Ἂν καὶ δὲν ξέρη ποιὸς εἶναι ὁ Μπετόβεν μπορεῖ νὰ σοῦ πῆ ἀπ' ἔξω καὶ νεκατωτὰ τὴ βιογραφία τῶν Μπήτλς καὶ τοῦ Τὸμ Τζόουνς καὶ ὅλων τῶν ἄλλων μοντέρνων τραγουδιστῶν. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ αὐτὰ ἔχει ἕνα θαυμάσιο πνεῦμα καὶ ποιητικότητα. Καὶ κάτι τὸ παράξενο, οἱ βαθμοί της — εἶναι στὴν ἕκτη τάξη — δὲν κατέρχονται τοῦ δεκαεπτά.

Πάνω σ' αὐτὸ «ποντάρουν» οἱ καημένοι, ὅπως τοὺς ἀποκαλοῦν, γονεῖς της. Ὅτι τὸν ἑπόμενο χρόνο, ὅταν θὰ πάη νὰ σπουδάση, οἱ σπουδές της θὰ τὴν ἀπορροφήσουν. Ἐγὼ ὅμως ἀμφιβάλλω. Καὶ ξέρετε γιατί; Διότι θὰ πάη νὰ σπουδάση στὴν Ἀγγλία, στὴ χώρα τῶν ἔξαλλων νέων.

ΣΩΤΟΣ ΧΑΤΖΗΠΡΟΚΟΠΙΟΥ, Β΄4

ΧΙΟΝΙ

Ἔξω τὸ τοπίο μοῦ θύμιζε μιὰ ὁλάσπρη χάρτινη ἐπιφάνεια, ποὺ πάνω της φύτρωναν μερικὰ μαυρίσματα, ξεπηδοῦσαν κάτι σκοῦρα στοιχεῖα ποὺ προσπάθειά τους, λές, ἤτανε νὰ σκοτώσουν ὅλη αὐτὴ τὴν ἄσπρη μονοτονία. Τὸ μάτι ἀπομυζοῦσε ἀπὸ τὸ ἴδιο ὅραμα, μὲ τὸν ἴδιο πάντα ρυθμό, κεῖνο πού 'βρισκε ὅμορφο καί, ἐνῶ πάντα τὸ τοπίο ἤτανε σκεπασμένο μὲ τὸ χιόνι, σὰ μιὰ νέα δύναμη ἔλξεως νὰ γεννιόταν ἀδιάκοπα — κάθε στιγμὴ — σ' αὐτό, ποὺ πρόσταζε τὸν ἐπισκέπτη νὰ σταθῆ βουβός, νὰ δῆ, νὰ δῆ, νὰ δῆ.

Στὸ βάθος ὑψώνονταν δυὸ βουνά, κοντὰ κοντά, σφιχτὰ τό 'να μὲ τὸ ἄλλο λὲς καὶ δέθηκαν σὲ μιὰ στενὴ συμφωνία, νὰ βαστάξουν τὸ χρόνο παρέα παρέα. Στὴ μέση τῆς πλαγιᾶς τοῦ δεξιοῦ γαντζωνόταν ἕνα χωριό. Τὰ σπίτια φαίνονταν κολλητὰ πάνω στὴ γῆ, σὰ νὰ μὴν ἤθελαν νὰ τὴν ἐγκαταλείψουν κι ἤτανε τό 'να πλάϊ στὸ ἄλλο, ποὺ θὰ νόμιζες πὼς ὑπέφεραν ἀπὸ δυσφορία. Σὰ νὰ μὴ μποροῦσαν ν' ἀνασάνουν, νὰ τραβήξουν ἀέρα νὰ γιομίσουν τὰ δωμάτιά τους, πετοῦσαν ὁλοένα καπνό. Ἀγκομαχοῦσαν.

Δυὸ τρία δέντρα φώτιζαν στὸ τοπίο μὲ μιὰ λιτή, μιὰ φτωχικὴ λάμψη. Τὰ γυμνά τους κλαριὰ ποὺ ἄφηναν τὴν εὐκαιρία στὸ μάτι νὰ ξετινάξη καὶ πιὸ πέρα τὸ ἐνδιαφέρον του, ν' ἀγναντέψη πιὸ μακριά, σὰ νά 'διναν στὸ χῶρο ἐκεῖνο μιὰ χαρούμενη ὄψη. Ἕνας μικρὸς ποταμὸς βουΐζοντας δαιμονισμένα προσπαθοῦσε νὰ ξεφύγη ἀπ' τὶς δυνάμεις τῆς γῆς ποὺ τοῦ 'φραζαν τὸ δρόμο καὶ δὲν τοῦ δίνανε διέξοδο νὰ κατεβῆ ὁρμητικός, νὰ δωρίση μαζὶ τὸ νερό, σὲ μιὰ ἀνάμειχτη προσφορὰ κάποιας εὐλογίας καὶ κατάρας.

Φτωχὸ τὸ τοπίο, φτωχικὰ τὰ στοιχεῖα ποὺ τὸ συνταίριαζαν. Ἔκρυβε ὅμως μιὰ μυστικὴ δύναμη, ποὺ ὑπέβαλλε στὸν ἄνθρωπο νὰ κρυφτῆ πιότερο στὰ ἐνδομύχια τοῦ ἑαυτοῦ του, νὰ κλειδώση τὸν κόσμο του πιὸ βαθιὰ στὴν ψυχή του καὶ νὰ πῆ:

—Ἡ φύση. Ἥσυχη κοιμᾶται. Κι ἐγὼ ἂς κοιμηθῶ.

Ἤμουνα στὴ γωνιὰ τοῦ καφενείου. Τὸ χιόνι ἤτανε στοιβαγμένο στὴν ὀροφὴ καὶ γύρευε νὰ κατρακυλήση κάτω μ' ἕναν πάταγο.

Κοίταζα στὸ δρόμο. Ἤμουνα ἀμίλητος, συλλογιόμουνα τὴ θέση μου, συλλογιόμουνα τὴ φύση, τὸν κόσμο. Γύρισα τὸ βλέμμα νὰ φέρω στὴν ψυχή μου νέες σκέψεις μὲ τὰ ὄργανα ποὺ μᾶς συνδέουν μὲ τὸ περιβάλλον, τὲς αἰσθήσεις.

Ἕνας ζητιάνος καθότανε στὸ δρόμο.

—Βοήθεια!

Πέρασα βιαστικὸς δίχα νὰ τὸν κοιτάξω.

—Χιόνισα, σκέφτηκα.

ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ ΤΡΙΓΓΙΔΗΣ, Γ΄3

Η ΚΟΣΜΙΚΗ ΠΥΡΚΑΪΑ

Ἦτο νύκτα, περασμένες ἕνδεκα, ὅταν ἀνήγγειλαν στὸν ἀρχισυντάκτη μιᾶς ἐφημερίδος, ὅτι εἰς ἕνα γνωστὸ σπίτι τῆς ὁδοῦ Κικέρωνος εἶχεν ἐκραγῆ μεγάλη πυρκαϊά. Ἀμέσως ὁ ἀρχισυντάκτης ἐκτύπησε νευρικὰ τὸ κουδούνι γιὰ νὰ ἔλθη ὁ ὑπάλληλος τῶν γραφείων:

Κύριε Σικελιανέ, τοῦ εἶπεν (ὁ ὑπάλληλος δὲν ἐλέγετο ἔτσι· τὸ ἀληθινό του ὄνομα ἦτο Γιάννης Νικολάου, ἀλλ' ὅταν προσελήφθη στὴν ἐφημερίδα, εἶχε θεωρήσει ἀπαραίτητον νὰ πάρη κι αὐτὸς ἕνα φιλολογικὸ ψευδώνυμον), φώναξέ μου γρήγορα τὸν ρεπόρτερ τῶν πυρκαϊῶν!...

—Δυστυχῶς, δὲν εἶναι ἐδῶ... ἀπήντησεν ὁ «Σικελιανός».

Ὁ ρεπόρτερ τῶν πυρκαϊῶν συνήθιζε πράγματι νὰ φεύγη γιὰ τὸ σπίτι του στὶς 11 μ.μ. ἀκόμη κι ἂν ἐχαλοῦσε ὁ κόσμος. Τόσο τὸ χειρότερο γιὰ τὶς πυρκαϊὲς ποὺ θὰ ἔπιαναν μετὰ τὴν ἀναχώρησή του.

—Φώναξέ μου λοιπόν, εἶπεν ὁ ἀρχισυντάκτης, τὸν ἀστυνομικὸ ρεπόρτερ!

—Εἶναι ἄρρωστος, κύριε ἀρχισυντάκτα...

—Τὸν ρεπόρτερ τῆς νυκτός...

—Μά, τὸν ἐστείλατε πρὸ μισῆς ὥρας γιὰ τὸν πνιγμένο ποὺ ἔβγαλαν ἀπὸ τὴ θάλασσα...

—Ἄ, ναί! Πές τότε σ' ἐκεῖνον τὸν τενεκὲ ποὺ γράφει τά... φλογερὰ ἄρθρα! Εἶναι γιὰ μιὰ πυρκαϊά!

Καὶ ὁ ἀρχισυντάκτης, παρ' ὅλα τὰ νεῦρα του, ἐχαμογέλασε γιὰ τὸ καλαμπούρι αὐτὸ εἰς βάρος τοῦ ἀρθρογράφου τὸν ὁποῖον δὲν ἐχώνευε!

—Αὐτόν, δὲν μπορῶ νὰ τὸν φωνάξω, εἶπεν ὁ ὑπάλληλος.

—Γιατὶ δὲν μπορεῖς;

—Γιατὶ ἀπὸ προχθές, ποὺ τὸν ἐβρίσατε, δὲν ξαναῆρθε.

—Νὰ πάρη ἡ ὀργή! Καλά, φώναξε ὅποιον νά 'ναι τέλος πάντων, ἔστω κι ἀπὸ τοὺς μικροὺς συντάκτας.

—Μὰ εἶναι μεσάνυκτα! Ἔχουν ὅλοι φύγει...

—Μὰ ἐπὶ τέλους, δὲν ὑπάρχει κανεὶς σ' αὐτὸ τὸ γραφεῖο; Μόνο ὁ ἀρχισυντάκτης πρέπει νὰ δουλεύη;

—Δηλαδή, ὑπάρχει ἀκόμη κάποιος...

—Ποιὸς ποὺ νὰ πάρη ὁ διάβολος;

—Ὁ κοσμικογράφος, κ. ἀρχισυντάκτα μου. Ἦρθε πρὸ ὀλίγου καὶ γράφει γιὰ κάποιον ἀποψινὸ χορό.

—Τί κάθεσαι λοιπόν; Φέρ' τον ἀμέσως.

Μετὰ ἕνα λεπτὸ ἔφθασε ὁ κοσμικογράφος, φρακοφορῶν ἀκόμη.

—Γρήγορα! τοῦ εἶπεν ὁ ἀρχισυντάκτης. Πάρτε ἕνα αὐτοκίνητο καὶ πεταχθῆτε στὴν ὁδὸ Κικέρωνος. Θὰ μοῦ κάνετε μιὰ περιγραφὴ ἕως τέταρτο τῆς στήλης γιὰ μιὰ πυρκαϊὰ στὸ σπίτι τοῦ κ. Φ.

—Μὰ κύριε ἀρχισυντάκτα — διεμαρτυρήθη ἐκεῖνος μὲ ἀγανάκτησιν — ἐγὼ εἶμαι κοσμικογράφος!

—Κολοκύθια! Ἅμα γράφετε σ' ἐφημερίδα, πρέπει νὰ γράφετε ἀπ' ὅλα. Τρέξτε γρήγορα λοιπόν, κοιτάξτε τί συμβαίνει καὶ φέρτε μας μιὰ λεπτομερῆ περιγραφή!

—Καὶ ἡ πρόσκλησις;

—Ποιὰ πρόσκλησις;

—Ἡ πρόσκλησις γιὰ τὸ σπίτι τοῦ κ. Φ.

—Ὤ, Θεέ μου, δὲν χρειάζεται πρόσκλησις γιὰ μιὰ πυρκαϊά. Δὲν εἶναι χορός. Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε... Ἐμπρός, κουνηθῆτε!...

Καὶ ὁ κοσμικογράφος ἐξεκίνησε.

Ὅταν ἐγύρισε μετὰ δύο ὥρας, ὁ ἀρχισυντάκτης εἶχε φύγει, ἐπερίμενεν ὅμως ὁ ἀρχιεργάτης τοῦ τυπογραφείου, ὁ ὁποῖος, καθὼς ἐγράφετο τὸ ρεπορτάζ τῆς πυρκαϊᾶς, τοῦ ἄρπαζε τὰ χειρόγραφα ἕνα ἕνα καὶ τὰ ἔστελνε κατευθεῖαν στὸ τυπογραφεῖον του. Καί, ἔτσι, τὸ πρωὶ ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν πρώτην σελίδα τῆς ἐφημερίδος ἡ περιγραφὴ τῆς πυρκαϊᾶς ὑπὸ τὸν τίτλον:

«ΜΙΑ ΦΑΝΤΑΣΜΑΓΟΡΙΑ ΦΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΚΑΠΝΟΥ»

«Γνωρίζετε ὅτι ...μιὰ ἀληθινὴ θάλασσα φωτιᾶς καὶ λαμπρότητος, ἕνα θέαμα ἐκτάκτως διακοσμητικόν, προσεφέρθη χθὲς τὴν νύκτα εἰς τοὺς κατοίκους τῆς ὁδοῦ Κικέρωνος καὶ τοὺς ὀλίγους ἀλλ' ἐκλεκτοὺς διαβάτας τῆς ὥρας ἐκείνης;

Εἰς τὸ θαυμάσιον πλαίσιον τῶν καλλιτεχνικῶς διακεκοσμημένων δωματίων τῆς οἰκίας τοῦ κυρίου καὶ τῆς κυρίας Φ., ἑνὸς γνωστοῦ ζεύγους τῆς πόλεώς μας, ἔγινε μιὰ πυρκαϊά, εἰς τὴν ὁποίαν παρίσταντο ὅλα τὰ μέλη τῆς ὑπερεκλεκτῆς αὐτῆς οἰκογενείας.

Ἐπίσης διεκρίνετο μεταξὺ ἄλλων τὸ Πυροσβεστικὸν Σῶμα ἐν στολῇ μὲ πλήρη ἐξάρτυσιν. Σημειώνομεν τὸν Διευθυντὴν τοῦ Πυροσβεστικοῦ Σταθμοῦ τῆς πόλεώς μας, τὸν Ἀστυνόμο καθὼς καὶ πολλὰ ἄλλα μέλη τοῦ Ἀστυνομικοῦ Σώματος, ἐπίσης ἐν στολῇ.

Χαρακτηριστικῆς κομψότητος ἡ δεσποινὶς Μ., κόρη τοῦ σπιτιοῦ, μὲ ἕνα καταπληκτικὸν ζευγάρι ἀνδρικὲς γαλότσες καὶ μιὰν ἰδιότυπον πολύχρωμη κουβέρτα, ποὺ ἐκάλυπτε μὲ πολὺ γοῦστο τὰς νεανικάς της γραμμάς.

Ὁ κ. Φ. μὲ ἄψογες πέτσινες παντόφλες καὶ ἐσώρουχα λιλὰ μὲ σκοῦρες ρίγες, συνδυασμένα θαυμάσια μὲ ἕνα δαντελωτὸ κατάλευκο μαντηλάκι τὸ ὁποῖον κρατοῦσε, δῶρον προφανῶς τῆς ἀξιοτίμου συμβίας του.

Ἡ οἰκοδέσποινα, ἀπαράμιλλη ἐμφάνισις, μὲ μιὰ ἔξτρα ρὸζ πυτζάμα, ἐκίνησε τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον.

Πολὺ ἐθαυμάσθη ἐπίσης καὶ τὸ ἀραχνοϋφαντον νυκτικό, ποὺ ἔφερε, μὲ τὸν δαιμόνιον παριζιανισμὸν ποὺ τὴν διακρίνει, ἡ κυρία Ν., πενθερὰ τῆς οἰκοδεσποίνης.

Μεταξὺ τῶν ἐκλεκτῶν παρισταμένων ἦσαν καὶ ἀρκεταὶ κυρίαι καὶ κύριοι ἀπὸ τὰ γειτονικὰ σπίτια. Ξεχωρισταὶ ἐμφανίσεις αἱ κυρίαι Δ., Ρ., Ψ., Β. καὶ Ζ., τῶν ὁποίων τὰ πρωτότυπα σύνολα δὲν μᾶς ἐπιτρέπει δυστυχῶς ἡ ὥρα ν' ἀναφέρωμεν λεπτομερῶς. Πρέπει ὅμως νὰ σημειωθοῦν, πάντως, τὰ πολλὰ καὶ ἐκτάκτως ἐνδιαφέροντα νυκτικὰ καὶ οἱ ἄφθονες παντόφλες.

Ἐν μέσῳ γενικῆς ζωηρότητος καὶ πανζουρλισμοῦ πρωτοφανοῦς, ὑπὸ τὰς κωδωνοκρουσίας τῶν ἀντλιῶν καὶ τῶν βυτίων, ἡ πυρκαϊὰ παρετάθη μέχρι τῶν πρωινῶν ὡρῶν, ἕως ὅτου κατὰ τὰς 3.30 π.μ. ἔφθασεν ἡ ὥρα τῆς ἀποχωρήσεως τοῦ πυροσβεστικοῦ σώματος καὶ τῶν λοιπῶν παρισταμένων.

Θὰ μείνη ἀλησμόνητη ἡ ἀνάμνησις τοῦ τόσον ἐνδιαφέροντος θεάματος. Καί, ἐλπίζομεν, μὲ τοὺς πολυπληθεῖς φίλους τῆς οἰκογενείας, ὅτι θὰ ἐπαναληφθῆ πολὺ γρήγορα...»

Ὁ ἀρχισυντάκτης, ὅταν ἄνοιξε τὸ πρωὶ τὴν ἐφημερίδα καὶ ἐδιάβασε τὴν περιγραφὴν αὐτήν, ἔπεσεν ἀναίσθητος. Εἶχε πάθει συγκοπήν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΤΗΣ, Δ΄2 Κλ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

ΕΝΤΙΜΟΤΗΣ

Καθὼς περνοῦσα μὲ τὸ ποδήλατό μου ἀπὸ τὴν κεντρικὴ πλατεία, εἶδα τὸν 'Ανδρέα νὰ διασχίζη τρέχοντας τὸ δρόμο καὶ νὰ πέφτη πάνω σ' ἕνα... λεωφορεῖο! Εὐτυχῶς ὁ ὁδηγὸς πρόλαβε νὰ σταματήση κι ὁ 'Ανδρέας δὲν ἔπαθε τίποτα ἐκτὸς ἀπὸ τὴν τρομάρα του. 'Αμέσως πλῆθος κόσμου τὸν περικύκλωσε καὶ σὲ λίγο ἕνας ἀστυφύλαξ μὲ ὅλη τὴ μετρημένη σοβαρότητα τοῦ νόμου, φάνηκε νὰ διασχίζη τὸ πλῆθος. 'Ο 'Ανδρέας στὴ θέα τοῦ καταφθάνοντος ἀστυφύλακος σηκώθηκε ἀμέσως καὶ τό 'βαλε στὰ πόδια!... Μάλιστα! 'Ετράπη κυριολεκτικῶς εἰς φυγήν!

"Εστριψα τὸ ποδήλατό μου κι ἀκολούθησα τὸν φυγάδα. Σὲ λίγο τὸν ἔφθασα στὴν καμπὴ τοῦ δρόμου.

«Γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ! Τί ἔπαθες; Εἶδα τὸ ἐπεισόδιο ἐκεῖνο στὴν πλατεία καὶ μοῦ φάνηκε σάν...

«Αὐτοκτονία; Μάλιστα φίλε μου, ἦταν σχεδὸν ἀπόπειρα αὐτοκτονίας! Πάω νὰ τρελλαθῶ...».

«Δυστυχισμένε... μήπως ὁ ἄρρωστος παππούς σου;».

«"Οχι, αὐτὸς δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὴν ὑπόθεση. "Ακουσε ἀγαπητέ μου. Βρῆκα ἕνα πορτοφόλι στὸ δρόμο μὲ πεντακόσιες λίρες καὶ περὶ τὰ δεκαπέντε σελίνια».

«Καὶ γι' αὐτὸ θέλεις νὰ πεθάνης; Τρελλάθηκες;».

«"Οχι, φίλε μου. "Ακου τὴν ὑπόθεση καὶ θὰ κρίνης: Καθὼς περνοῦσα ἔξω ἀπὸ τὸ μαγαζὶ τοῦ κυρίου Χαριλάου, βρῆκα τὸ πορτοφόλι ποὺ σοῦ εἶπα καὶ σὰν εὐσυνείδητος ἄνθρωπος τὸ πῆγα στὸν ἀστυνομικὸ σταθμὸ τῆς περιοχῆς.

Μπῆκα μέσα στὸ γραφεῖο τοῦ διοικητοῦ. Αὐτὸς ὅμως κοιμόταν. Ξερόβηξα, ἔκανα θόρυβο, ἔσυρα τὰ παπούτσια, χτύπησα τὴν πόρτα, αὐτὸς ἐξακολουθοῦσε νὰ κοιμᾶται μακαρίως.

Αὐτοὶ οἱ κύριοι τῆς 'Αστυνομίας, σκέφθηκα, θὰ πρέπη νὰ ἔχουν φοβερὰ ἥσυχη τὴ συνείδησή τους, γιὰ νὰ κοιμοῦνται τόσο βαριὰ τὴν ὥρα τοῦ καθήκοντός των.

Στὸ τέλος δὲν κρατήθηκα καὶ φώναξα:

—Κύριε διοικητά!

'Ο διοικητὴς ἄνοιξε λιγάκι τὰ μάτια του, καὶ θυμωμένος φώναξε:

—Νὰ πάρη ἡ ὀργή, γιατὶ δὲ μ' ἀφήνετε νὰ κοιμ... νὰ σκεφθῶ; 'Εζητοῦσα νὰ λύσω τὸ μυστήριο τῆς δολοφονίας τοῦ κυρίου Χαρίλαου.

—Γιὰ τὸν κύριο Χαρίλαο ἤθελα νὰ σᾶς μιλήσω κι ἐγώ. Βρῆκα ἕνα πορτοφόλι!

'Εκεῖνος μὲ κοίταξε μὲ δυσπιστίαν:

—Τὸ βρήκατε;

—Μάλιστα! Στὸ δρόμο. Καθὼς ἐπροχωροῦσα τὸ εἶδα μπροστά μου.

—Χμ! "Ετσι. "Ωστε ἦταν, λέτε, πεταγμένο στὸ δρόμο;

—Μάλιστα· στὸ πεζοδρόμιο τοῦ καταστήματος!

—Πρὸ ὀλίγου εἴπατε στὸ δρόμο· καὶ τώρα μοῦ λέτε στὸ πεζοδρόμιο. Αὐτὰ εἶναι ἀντιφάσεις, τὶς ὁποῖες θὰ πρέπη νὰ ἐξηγήσετε!... Ποῦ εἶναι τὸ πορτοφόλι; Εἴδατε τί περιέχει;

—Φυσικά! Πεντακόσιες λίρες καί...

—Διάβολε! Λέτε ὅτι βρήκατε ἕνα πορτοφόλι μὲ πεντακόσιες λίρες — αὐτὸ δὲν μοῦ συνέβη ποτὲ ἐμένα ποὺ εἶμαι καὶ ἀστυνομικός! — καὶ ἔχετε τὴν τόλμην νὰ ψάξετε τὸ περιεχόμενόν του;

Μποροῦσε νὰ περιέχη ἔγγραφα, ἐρωτικὲς ἐπιστολὲς ἢ μυστικὰ τοῦ κράτους. Αὐτό, κύριέ μου, εἶναι πολὺ ὕποπτον!... Εἴπατε ὅτι τὸ πορτοφόλι αὐτὸ περιέχει πεντακόσιες λίρες. Γι' αὐτὰ ὅμως τὰ δεκαπέντε σελίνια, ποὺ βλέπω τώρα, δὲν μοῦ εἴπατε τίποτα! Προφανῶς ἠθέλατε νὰ κρατήσετε τὸ ποσὸν αὐτό!...

—Μὰ δὲν μ' ἀφήσατε νὰ μιλήσω κύριε ἀστυνόμε!

—Πῶς τολμᾶτε! "Εχετε καὶ τὴν ἀναίδεια νὰ διαμαρτύρεσθε;... "Ενας ἄνθρωπος ποὺ τὸν φέρνουν στὸ τμῆμα ὑπὸ τόσον ὕποπτες συνθῆκες...

—Μὲ συγχωρεῖτε! Ἦρθα μόνος μου, ἀμέσως κι εὐσυνειδήτως.

—Αὐτὸ μοῦ εἶναι ἀδιάφορον. "Εχετε καταδικασθῆ ἄλλη φορά;

—Μὰ, σᾶς παρακαλῶ κύριε! 'Εγὼ οὔτε ἀμοιβὴν ζητῶ, οὔτε τίποτ' ἄλλο! 'Απλῶς βρῆκα τὸ πορτοφόλι καὶ σᾶς τὸ ἔφερα. Χαίρετε!..

"Επρεπε νὰ ἰδῆς τότε τὸν ἀστυνόμο! Σπίθες πετοῦσαν τὰ μάτια του· καί, μ' ἄγριον τόνον, μοῦ ἐφώναξε:

—Σταθῆτε, ἐδῶ!... 'Αστυφύλαξ, κλεῖσε τὴν πόρτα.. Καὶ, τώρα, θ' ἀπαντήσετε ἀμέσως στὴν ἐρώτησή μου, εἰδάλλως σᾶς χώνω ἀμέσως στὸ κρατητήριο!... Λοιπόν; "Εχετε καταδικασθῆ ἄλλοτε; Ναί ἢ ὄχι;

—"Οχι!...

Μὲ τὸ πάτημα ἑνὸς κουμπιοῦ, ἐνεφανίσθη κάποιος γραμματεὺς τοῦ Τμήματος. 'Υπεχρεώθην νὰ δώσω τὰ στοιχεῖα μου: ὄνομα, ἡλικία, ἐπάγγελμα, θρήσκευμα, μόρφωσιν καὶ διάφορα ἄλλα. 'Ο ὑφιστάμενος ἔφυγε τότε. 'Αλλὰ μετ' ὀλίγα λεπτὰ παρουσιάσθη πάλι καὶ παρέδωσεν ἕνα χαρτὶ στὸν ἀστυνόμο. 'Εκεῖνος μὲ κοίταξε θριαμβευτικά:

—Εἴπατε, δὲν ἔχετε καταδικασθῆ ἄλλοτε;

—'Ακριβῶς.

—Πρὸ δύο ἐτῶν κατεδικάσθητε εἰς πρόστιμον πέντε σελινίων διότι ἐποδηλατούσατε χωρὶς φῶς.

—Ναί, εἶχε κοπῆ τὸ σύρμα καί...

—Δὲν μ' ἐνδιαφέρει τὶ εἴχατε κάνει. Γιατὶ παρεσιωπήσατε τὴν καταδίκην αὐτήν;

—Μὲ συγχωρεῖτε.. Δὲν ἤξερα. Δὲν τὸ ἐνθυμήθηκα κάν.. Δὲν θὰ ἐσκεπτόμουν νὰ μὴν τὸ πῶ, ἂν...

—Μὴ προσπαθῆτε νὰ τὰ μπαλώσετε! Δὲν ξέρετε τί νὰ πῆτε. Μάλιστα κύριε! Φαίνεσθε πολὺ ὕποπτος... Στὴν ἀρχὴ περιπίπτετε σὲ ἀντιφάσεις, ἀποκρύπτετε ἕνα μέρος τοῦ ποσοῦ, καὶ τέλος παρασιωπᾶτε τὴν προγενεστέραν καταδίκην σας. "Ολα αὐτὰ εἶναι εἰς βάρος σας. Δὲν μοῦ λέτε, τί ἐγυρεύατε ἔξω ἀπὸ τὸ κατάστημα τοῦ κυρίου Χαριλάου;

—Μὰ νομίζω πὼς τὸ παρακάματε κύριε διοικητά. 'Εγὼ ἦρθα νὰ σᾶς φέρω αὐτὸ τὸ πορτοφόλι καὶ μὲ κρατήσατε ἐδῶ πλέον τῆς μιᾶς ὥρας. "Εχω μιὰ σπουδαία δουλειὰ καὶ πρέπει νὰ φύγω. Ἡ ἀνάκρισις αὐτὴ ἄρχισε νὰ μὲ πειράζη.

—Πῶς; Πρέπει νὰ ὁμολογήσετε πὼς εἶσθε θρασύς. Τί γυρεύατε λοιπὸν ἔξω ἀπὸ τὸ κατάστημα;

—'Επήγαινα στὸ ραντεβοῦ ποὺ εἶχα μὲ τὴν φίλη μου.

—Χμ.. εἶσθε μαθητής;

—Δυστυχῶς!

—Καὶ ἔχετε καὶ φιλενάδα;

—Εὐτυχῶς!

—Χμ... Μαζὶ μὲ τὴν εἴδηση τῆς συλλήψεως σας...

—Συλλήψεως;

—Μάλιστα, συλλήψεως. Δὲν θὰ παραλείψω νὰ ἀναφέρω καὶ μερικὰ στοιχεῖα διὰ τὸ ὑποκείμενόν σας στὴν μητέρα σας. Γιατί, ἀγαπητέ, τὰ χρήματα αὐτὰ τὰ βρήκατε ἀπὸ τὴν διάρρηξη ποὺ κάματε καὶ ἀσφαλῶς ἡ δολοφονία τοῦ κυρίου Χαριλάου θὰ βαραίνη τὴν συνείδησή σας. Πῶς; Χλωμιάζετε; 'Ομολογεῖτε λοιπόν;

"Αν δὲν ἔμπαινε ἐκείνη τὴ στιγμὴ μέσα κάποιος γνωστός μου ἀρχιαστυνόμος, θὰ εἶχα σίγουρα καταδικασθῆ εἰς θάνατον διὰ τῆς λαιμητόμου... "Αν ξαναβρῶ ποτέ μου τίποτε, νά...».

'Η χαρακτηριστικὴ χειρονομία του μ' ἔκανε νὰ γελάσω. 'Αλλά, πραγματικῶς, στὴν ἐποχή μας καλύτερα εἶναι νὰ μὴν ἔχη κανεὶς δοσοληψίες μὲ τὴν ἐξουσίαν. Καὶ νὰ θυμᾶται, ἰδίως, ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε πιὸ ὕποπτο ἀπὸ ἕνα «ἔντιμον» ἄνθρωπο ποὺ βρίσκει καταιεσῆς τοῦ δρόμου πεντακόσιες λίρες καὶ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ σελίνια!...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΤΗΣ, Δ΄2 Κλ.

ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ ΚΕΛΑΔΟΥΣΑΝ

Τὰ λουλούδια, μισανθισμένα ὅπως ἦταν, φαίνουνταν νὰ χαμογελοῦν. Στὸν ἥλιο, μπορεῖ, ἢ στὸν ἄνθρωπο ποὺ τὰ κόβει μισανθισμένα ἀκόμα. Μπορεῖ καὶ στὴ ζωή. Τὰ ζωάκια χαμογελοῦσαν, αὐτὰ σίγουρα στὸν ἥλιο ποὺ ἔδιωξε τὰ χιόνια καὶ ἔτσι βρῆκαν μπόλικο χορτάρι στὴ γῆ. Κι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἀκόμα χαμογελοῦσαν. Στὸν ἥλιο, εἶναι πολὺ ἀμφίβολο. Γιὰ ὅλα εἶναι ἀμφίβολο, ὅπως ἀμφίβολος εἶναι καὶ ὁ ἄνθρωπος. "Ισως στὴ ζωή. Καὶ τὰ πουλιὰ δὲ χαμογελοῦσαν γιατὶ τὸ σκληρὸ ἀπὸ κόκκαλο στόμα τους δὲν μπορεῖ νὰ λυγίση στὴ φόρμα τοῦ χαμόγελου. "Ομως τὰ πουλιὰ κελαδοῦσαν.

'Η ἄνοιξη εἶν' ὡραία. Νὰ 'ναι γι' αὐτὴ τάχατες ποὺ τὰ λουλούδια, τὰ ζωντανά, οἱ ἄνθρωποι χαμογελοῦσαν καὶ συμπλήρωναν τὰ πουλιὰ μὲ τὸ κελάδημά τους; Μπορεῖ νά 'ναι γι' αὐτή. "Ομως ἡ ἄνοιξη εἶν' ὡραία καὶ τὰ πουλιὰ κελαδοῦσαν...

Τώρα π' ἄρχισε νὰ παίρνη φωτιὰ ὁ οὐρανὸς κατὰ τὴ δύση, ἄρχισαν οἱ ἄνθρωποι νὰ μαζεύουν τὰ πράματά τους ἀπὸ τὰ χόρτα καὶ νὰ ἑτοιμάζωνται γιὰ τὴν ἐπιστροφή. Οἱ ἄνθρωποι εἶχαν πάει, ἀκολουθώντας τὴ μανία τῆς ἐποχῆς μας, «πίκνικ». "Ολοι φεῦγαν. "Ολοι οἱ παρείσακτοι. "Ολοι οἱ ἄνθρωποι. "Ολοι ἐκτὸς ἕνας. 'Αλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἕνας ἦταν ἕνα σημαδάκι στὸ ψηλὸ βουνὸ τῆς ζωῆς. Κι ἦταν σημαδάκι γιατὶ περπατοῦσε ξεχωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Γιατὶ ἦταν πιὸ ψηλὰ στὸ βουνὸ τῆς ζωῆς· ἔτσι καὶ φαινόταν ἀπὸ μακριὰ μικρὸ σημάδι. Ἦταν στὴν ἐξοχὴ μόνος ἀπὸ ἀνθρώπους. "Οχι ὅμως καὶ ἀπὸ ζωντανά. Εἶχε τὰ λουλούδια, τὰ ζωάκια. Τὰ πουλιὰ ἀκόμα κελαδοῦσαν στὰ δέντρα μέσα...

Περπατοῦσε κάτω ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ μύριζε τὴν καθαρὴ ἀποπνοιά τους, ποὺ ὅσο πήγαινε καὶ πιὸ πολὺ καθάριζε ἀπὸ τὴν ἀνθρωπινὴ ποὺ ἦταν μέχρι πρὶν λίγο ἀρκετή. Τί νά 'θελε ἄραγε τὸ ἀνθρωπάκι αὐτό; Μπορεῖ αὐτὸ νὰ θέλαν νὰ μάθουν τὰ πουλιὰ ποὺ κελαδοῦσαν...

'Ο ἄνθρωπος αὐτὸς θέλησε νὰ μιλήση μὲ τὸν ἥλιο! Νὰ τὸν ρωτήση γιατὶ ἔφευγε. "Ηθελε ἀκόμα κάτι ποὺ νὰ μὴ μιλᾶ, γιὰ νὰ μπορῆ αὐτὸς νὰ μιλᾶ συνέχεια. Εἶχε τόσα πολλὰ νὰ πῆ. 'Ο ἥλιος ὅμως ἔφευγε. Θέλησε ὅμως νὰ μιλήση ἀδιάκοπα. Χωρὶς μιλιὰ ἦταν τὰ λουλούδια, ποὺ τὸ χαμόγελό τους γινόταν ὁλονὲν καὶ χασμουρητό, μιὰ κι ἐρχόταν ἡ νύκτα. Τὰ ζωάκια! "Οχι. Αὐτὰ ἔχουν στόμα καὶ ἀπὸ τὸ στόμα βγαίνει ἡ φωνή. "Οχι! Οὔτε αὐτά. Μήπως τὰ πουλιά! Μ' αὐτὰ κελαδοῦσαν...

'Αναζητώντας συνομιλητὴ ποὺ νὰ μὴ μιλᾶ, ὁ ἄνθρωπος ἄρχισε νὰ δυσκολεύεται νὰ βλέπη γύρω του. Οἱ σκιὲς τῶν δέντρων μεγάλωναν γιὰ νὰ γίνουν ἕνα μὲ τὸ σκοτάδι. "Οχι! Δὲν ἦταν δυνατό. "Εφευγε ὁ ἥλιος! "Ετρεξε νὰ τὸν φτάση. Στὸ κυνηγητὸ αὐτό, ὁ ἄνθρωπος ἔκανε τὸν ἥλιο νὰ τρέξη· καὶ στὴν προσπάθειά του νὰ τὸν κρατήση, τὸν ἐβίασε νὰ κρυφτῆ πίσω ἀπὸ τὸ καμαρωτὸ τῆς γῆς. Τὸ φεγγάρι δὲν ἔχασε καιρό. Βγῆκε ἀπὸ τὴν κρυψώνα του. Σιγὰ σιγὰ ἄρχισε νὰ ψηλώνη σὰ χαρταετός. Κι ὅμως! Τὰ πουλιὰ κελαδοῦσαν.

'Η μόνη συντροφιά του τώρα ἦταν τὰ πουλιὰ ποὺ ἑτοιμάζονταν γιὰ ὕπνο τιτιβίζοντας ἀκόμα λίγο. Τὰ λούλουδα εἶχαν σβήσει τὰ φῶτα, ὅπως καὶ τὰ ζωάκια. Κοιμόντουσαν! Δὲ θέλησε νὰ τὰ ξυπνήση. Δὲν πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλό του τὸ ἀσημὶ φεγγάρι στὸν οὐρανό. Μᾶλλον πέρασε! 'Αλλὰ φεγγάρι δὲν ὑπῆρχε στὸν οὐρανό! 'Η ἀπόγνωσή του ποὺ δὲν ἐβρισκε συνομιλητή, τὸν ἔκανε νὰ βλέπη τὸ φεγγάρι στὸν οὐρανὸ νὰ ἀνεβαίνη σὰ χαρταετός. 'Η διάψευση δὲν ἄργησε νὰ 'ρθῆ ὅταν ἀντιλήφθηκε ὅτι δὲν ἔβλεπε, ἀπὸ τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας, γύρω του. Πόσο θά 'θελε νὰ περνοῦσε τὸ φεγγάρι γιὰ μιὰ στιγμὴ καὶ νὰ τὸ κρατήση γιὰ νὰ τοῦ πῆ δυό, ἔστω δυὸ λόγια, ἀφοῦ δὲ μπορεῖ νὰ πῆ πολλά. Σὲ λίγο θὰ σιωποῦσαν καὶ τὰ πουλιά. Τώρα ὅμως κελαδοῦσαν...

Πόσο ἀλλιώτικα εἶναι τώρα. Προχώρησε κοντά τους. Μὰ καὶ ἐδῶ δὲν ἄργησε νὰ 'ρθῆ ἡ διάψευση. Εἶδε τὰ φῶτα τῶν πουλιῶν νὰ σβήνουν. Κοιμόντουσαν καὶ αὐτὰ τώρα! Ἦταν ἡ τελευταία του συντροφιά. Κρίμα ποὺ ἔφυγε. "Ας ἦταν νὰ ξαναγυρνοῦσε καὶ ἂς κελαδοῦσαν τὰ πουλιά! Δὲν πειράζει! Δὲ θὰ τοὺς μιλοῦσε. Μόνο συντροφιὰ ἤθελε τώρα. "Ομως τὰ πουλιὰ δὲν κελαδοῦσαν πιά!!!

"Ισως μιὰν ἄλλη φορὰ νὰ φανῆ τυχερὸς καὶ νὰ βρῆ σύντροφο γιὰ νὰ μιλήση. "Ισως νὰ κρατοῦσε τὸν ἥλιο ἀπὸ νωρίς. Καὶ θὰ ἔλεγε καὶ θὰ ἔλεγε, θὰ ἔλεγε, θὰ ἔλεγε... τώρα ὅμως λέει στὰ πουλιά, στὰ λούλουδα, στὰ ζωάκια, στοὺς ἀνθρώπους: «Καληνύχτα».

ΜΑΡΙΟΣ ΤΣΕΡΙΩΤΗΣ, Δ΄2 Πρ.

ΣΤΑΣΗ ΑΡΙΘΜΟΣ 13

Συνάντησε καὶ πάλι τὸν ἑαυτό του στὸ λεωφορεῖο τῶν 5.30 μ.μ. «Γειά σου» τοῦ 'πε. «Σοῦ λέω γειά σου γιατὶ νομίζω πὼς κάπου σὲ ξέρω. Δὲν εἶσαι...»

«Ὁ 'Οδυσσέας Θεοχαρίδης» τὸν διέκοψε ὁ ἑαυτός του.

«Νὰ λοιπὸν ποὺ δὲν ἔπεσα ἔξω», σκέφτηκε ἐκεῖνος. "Ομως εἶπε μοναχά: «Πολὺ σωστά. Εἶσαι λοιπὸν ὁ ἑαυτός μου. Μ' ὅλο ποὺ μὲ τριγυρνᾶς συνέχεια, δυσκολεύομαι μερικὲς φορὲς νὰ σὲ γνωρίσω». Τό 'πε κι αὐτὸ καὶ φαινόταν κάπως μετανιωμένος. «"Οχι, διάβολε!» σκέφτηκε ἀμέσως μετά. «Δὲν εἶν' αὐτὸ πού 'θελα ἀκριβῶς νὰ πῶ».

«Μὰ ὄχι ἀσφαλῶς ἐπειδὴ ἀλλάζω ἐγὼ ἀλλὰ λόγω μονάχα ποὺ ἔχεις — ὅπως συνήθως — τὶς γκρίνιες σου· κι αὐτὸ σὲ δυσκολεύει ν' ἀναγνωρίσης κι αὐτὸν ἀκόμα τὸν ἑαυτό σου»!

«Θὰ μοῦ κάνης τώρα καὶ τὸν ψυχαναλυτή» σκέφτηκε ἐκεῖνος, ἐνῶ ἑτοίμαζε τὴν ἀπάντηση. Τίναξε ἀπάνου τὸ χέρι, γιατὶ τὸ τσιγάρο, πού 'χε καῆ τελείως χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῆ καὶ χωρίς, προπάντων, νὰ τὸ φέρη κὰν στὸ στόμα, τοῦ 'καψε τὸ δάκτυλο. 'Ενῶ βλαστημοῦσε μὲς ἀπ' τὰ δόντια ἀπάντησε:

«Μὴ μοῦ πῆς τώρα πὼς ἔχω λόγο νά 'μαι εὐχαριστημένος....». «"Εστω καὶ κατὰ διάνοιαν εὐτυχισμένος» εἶχε προγραμματισμένο νὰ πῆ μά, ὡς ν' ἀνοίξη τὸ στόμα, τὸ ξέχασε.

«Κι ἂν τὸ δεχτοῦμε, δὲ βλέπω ὡστόσο τὸ λόγο νὰ γκρινιάζης συνεχῶς» ἀπάντησε μ' ἑτοιμότητα λόγου ὁ ἑαυτός του.

«Σπουδαῖος δικηγόρος μοῦ 'γινες, διάβολε!» σκέφτηκε. «"Ωστε νομίζεις» συμπλήρωσε «πὼς δὲν ὑπάρχει τίποτε κακὸ σ' ὅλα αὐτά. Κι ὅμως ἐγὼ θὰ σ' ἀποδείξω πόσο ἀπατᾶσαι». «Σκοπίμως» σκέφτηκε νὰ πῆ μὰ τὸ ἀπέρριψε ἀμέσως. Συνέχισε: «Τί τὰ θές; — Κομπιάζει — Νά, ἕνα παράδειγμα νὰ ποῦμε: 'Αν ἐκείνη, νά 'Εκείνη, δὲ σ' ἀγαπᾶ! Τί τὸ λὲς ἐσὺ αὐτό;»

«Πές το ἀτυχία. Πές το κακοτυχία στὸ κάτω κάτω. 'Ωστόσο θὰ τὸ παραδεχτῆς πὼς δὲν εἶναι αὐτὴ τὸ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΛΕΜΕΣΟΥ

κέντρο τῆς γῆς κι οὔτε ἀπ' αὐτὴν ἀρχίζει μήτε τελειώνει ὁ κόσμος. Νά κοίταξε... — κι ἔδειξε ἔξω ἀπ' τὸ παράθυρο, στὸ δρόμο — Δὲν εἶναι αὐτὲς σὰν κι ἐκείνη; Ἴσως μερικὲς νά 'ν' καὶ καλύτερες κιόλας. Ἐσὺ ὅμως ἐπιμένεις νὰ τριγυρίζῃς τὴν πίκρα σου καὶ νὰ τὴν μεγαλοποιῆς».

«Ἐγὼ αὐτὴ θέλω. Κι αὐτὴ θὰ θέλω πάντα — ἀπάντησε σὰ νὰ ξυπνοῦσε ἀπὸ ὄνειρο — Μόνο αὐτή». «Τώρα κάνεις σὰν πεισματάρικο παιδί» σκέφτηκε καὶ πικροχαμογέλασε ἕνα αἰνιγματικὸ μειδίαμα ποὺ κατέληξε σ' ἕνα πικρὸ σχηματισμὸ ὀδύνης.

«Γιατί κλείνεις τὰ μάτια σ' ὅλο τοῦτο τὸ φῶς; Μπορεῖς νὰ χαμογελάσῃς, δὲν εἶναι; Δὲν τὸ κάνεις ὅμως. Σὰν ἄβουλο ζῶο σὲ τραβᾶ ἡ γκρίνια σου. Μπορεῖς ν' ἀγαπήσῃς ὅλες τοῦτες τὶς ἀνοιξιάτικες καὶ νεαρὲς ὑπάρξεις. Νὰ δώσῃς καὶ νὰ πάρῃς τὴ χαρά. Μπορεῖς».

Ἕνα εἰρωνικὸ χαμόγελο διαγράφτηκε στὰ χείλια του. «Τὶ ἀφελὴς ποὺ εἶσαι, μικρέ μου ἑαυτέ», σκέφτηκε. Εἶπε μόνο:

«Ὥστε αὐτὸ νομίζεις! Κι ὅμως ἐγὼ σοῦ λέω πὼς κι ἂν ἀκόμα ὅλες τοῦτες ποὺ λὲς γίνονταν μιὰ μέρα δικές μου, αὐτὸ ποὺ θά 'μενε στὸ τέλος δὲ θά 'ταν παρὰ θλίψη ἢ πίκρα, πόνος ἢ συμφορά. Ἐδῶ ποὺ ὅλα καταλήγουν: στὸ θάνατο». «Τὸ θάνατό μου» σκέφτηκε νὰ πῇ μὰ δὲν μπόρεσε.

«Μὰ γιατί ὅλο τὸ θάνατο νὰ σκέφτεσαι; Ὅλοι θὰ πεθάνουμε κάποτε. Ὅμως δὲν καθόμαστε νὰ χαζοκλαῖμε. Καὶ προπάντων αὐτοὶ ποὺ 'ναι 22 χρόνων».

«22 χρόνων» ψιθύρισ' ἐκεῖνος. Καὶ τὸν κοίταξε μὲ τὰ κίτρινα μάτια ποὺ σὲ βλέπει ἕνας ἄρρωστος ἀπ' τὸ κρεββάτι του. «Ὡστόσο» πετάχτηκε σὰ νὰ ξυπνοῦσε ἀπὸ ἐφιάλτη, «ὡστόσο σὺ δὲν τὸ ξέρεις πὼς τούτη τὴ στιγμὴ ποὺ σοῦ μιλῶ πεθαίνω...».

«Ἐγὼ νομίζω, καὶ νὰ μὲ συγχωρῆς» ἀπάντησε ὁ ἑαυτός του, «πὼς πικραίνεσαι, ἁπλῶς καὶ μόνο ἐπειδὴ αὐτὴ εἶν' ἡ μόνη σου χαρά: Νὰ πικραίνεσαι συνεχῶς καὶ νὰ προσπαθῆς νὰ κάνῃς καὶ τοὺς ἄλλους δυστυχισμένους...»

Τὸ χαμόγελο τοῦ θανάτου φάνηκε πιὸ ἔντονο νὰ διαγράφεται σ' ὅλο του τώρα τὸ πρόσωπο. Εἶπε:

«Δὲν μπορεῖς σὺ τίποτα νὰ καταλάβῃς. Καὶ τὸ ξέρω πὼς χάνω τὸν καιρό μου μαζί σου. Ὅμως βάλ' το στὸ μυαλό σου – μιὰ ποὺ αὐτὸ δὲν ἀφορᾶ μονάχα ἐμένα μὰ κι ὅλους ἐσᾶς τοὺς «αἰσιόδοξους»: Μόλις γεννηθοῦμε — ἀπὸ τότε — ἀρχίζει ὁ θάνατός μας. Τώρα δὲν τὸ καταλαβαίνεις ὅμως μέσα σου ὁ χρόνος λίγο λίγο σὲ τρώει. Καὶ ἐργάζεται κάπως λιγότερο αἰσθητὰ ἀπ' ὅ,τι θά 'πρεπε γιὰ νὰ τὸν ἀντιληφθῆς.

Σήκωσε τὸ βλέμμα νὰ δῇ πῶς θὰ ἀντιδροῦσε ὁ ἑαυτός του — ποὺ καθόταν στ' ἀπέναντι κάθισμα — σ' ὅσα εἶχε πεῖ. Δὲν τὸν βρῆκε ὡστόσο ἐκεῖ. Θά 'χε σίγουρα κατέβῃ στὴν προηγούμενη στάση, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἦταν βυθισμένος κι ἔνιωθε γύρω του κεῖνο τὸ σύγκρυο τοῦ θανάτου.

Τὸ λεωφορεῖο σταμάτησε. Ἦταν ἡ τελευταία στάση του. Ἔκανε νὰ σηκωθῆ ὅταν πρόσεξε ἕνα χαρτάκι δίπλα του μὲ τὸ γραφικὸ χαρακτήρα τοῦ ἑαυτοῦ του. Τὸ διάβασε:

«ΑΥΡΙΟ ΠΡΩΙ ΜΕ ΤΟ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ ΤΩΝ 7.30 ΜΗ ΜΕ ΞΕΧΝΑΣ. Ο ΕΑΥΤΟΣ ΣΟΥ».

Ἔχωσε τὸ σημείωμα στὴν τσέπη καὶ πῆρε τὸ δρόμο γιὰ τὸ σπίτι του τρικλίζοντας. Ἔνιωθε — περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά — τὸ θάνατο νὰ τοῦ βαραίνῃ τοὺς ὤμους. Δὲν τόλμησε νὰ ὑποθέσῃ ὁ,τιδήποτε. Προσπάθησε νὰ πνίξῃ κάθε φοβερὴ ὑπόνοια. Φοβόταν!

Ἡ ταμπέλα τὸν κοίταξε ν' ἀπομακρύνεται καὶ μειδίασε ἱκανοποιητικά. Ἦταν κι αὐτὸς ἕνας τρόπος γιὰ νὰ πῇ: Τὸ πρῶτο θύμα.

Ἐκεῖνος ἔκανε ἀκόμα δυὸ βήματα καί — πρὶν στρίψῃ τὸ σοκάκι — σωριάστηκε νεκρός.

Ἡ ταμπέλα στεκόταν ἀκόμα ἐκεῖ νὰ φωσφορίζῃ στὸ μισοσκόταδο. Δὲ χρειαζόταν προσπάθεια ν' ἀναγνώσῃς τὴν ἐπιγραφή: ΣΤΑΣΗ ΑΡΙΘΜΟΣ 13.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ, Στ'1 Κλ.

ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΗ ΚΙ ΕΠΙΚΑΤΑΛΛΑΓΗ

Προσπάθησε, γιὰ στερνὴ φορά, νὰ συγκεντρωθῆ· νὰ διώξῃ ὅλα τοῦτα τὰ «παράσιτα». Κάποτε τὰ ὀνόμαζε καὶ «παρείσακτα»· ἔτσι συνήθιζε νὰ προσδιορίζῃ καθετὶ ποὺ τὸν ἐνοχλοῦσε ὅταν ἐργαζόταν. Στὴν πραγματικότητα, ὅλα γι' αὐτὸν ἦταν «παράσιτα», καθετὶ ποὺ δὲν ἀφοροῦσε τὴ δουλειά του — τὰ χρήματά του κατ' ἀκρίβειαν — τοῦ ἦταν ἀδιάφορο καὶ βλακῶδες πολλὲς φορές, ὁ,τιδήποτε ἀποσκοποῦσε στὸ νὰ τὸν ἀποτραβήξῃ ἕνα λεφτὸ ἔστω ἀπ' τὰ δεφτέρια του τοῦ ἦταν «παρείσακτο».

Ἦταν ὅμως εὐτυχισμένος· εἶχε τουλάχιστον λεφτὰ κι αὐτὸ τὸν παρηγοροῦσε πάντα καὶ τὸν ἐνδυνάμωνε. Σὲ κάθε ἀναποδιὰ σκεφτόταν τὰ λεφτά του, ὅσα εἶχε κι ὅσα ἔλπιζε ν' ἀποχτήσῃ. Αὐτὸ τὸν βοήθησε ν' ἀντέξῃ καὶ νὰ σταθῆ πάλι ὄρθιος σὰν πέθανε ἡ γυναίκα του...

Ἦταν καλὴ γυναίκα. Ὄχι βέβαια πολὺ ὄμορφη οὔτε καὶ τόσο νέα, ἦταν ὡστόσο καλὴ νοικοκυρὰ κι εἶχε ἀρκετὴ περιουσία...

Ἀμυδρὰ θυμήθηκε τὰ παχουλά της χέρια — ἦταν αὐτὸ ποὺ τοῦ 'κανε τὴ μεγαλύτερη ἐντύπωση: τὰ χέρια της, κάπως πιὸ παχουλὰ ἀπ' ὅ,τι ἔπρεπε, ὅμως πάντα λευκὰ καὶ συγυρισμένα, καλόβολα χέρια. Στάθηκε πολλὴ ὥρα στὰ χέρια της, σὰ γιὰ νὰ τὰ ἐξετάσῃ. Χίλιες δυὸ θύμησες πετάγονταν καὶ ζωντάνευαν μπροστά του.

Πᾶνε τόσα χρόνια στ' ἀλήθεια κι ὅμως δὲ φαίνεται ν' ἄλλαξαν καθόλου τὰ χέρια της!

Σήκωσε τὸ κεφάλι ἀργὰ ἀπ' τὸ τραπέζι. Τίναξε τὰ βαριά, νυσταγμένα χέρια του ἀπ' τὰ δεφτέρια κι ἔκανε μιὰν ἀπεγνωσμένη προσπάθεια νὰ συνέλθῃ. Ὅμως ἔνιωσε βαριὰ τὴ θύμησῃ, τὴν ἀνάμνησῃ ἀσήκωτη νὰ τοῦ βαραίνῃ τοὺς ὤμους καὶ ξανάγυρε στὰ δεφτέρια τὸ πρόσωπο.

Θυμήθηκε τὸ πρόσωπό της. Ἔνιωσε νὰ βουλιάζῃ μὲς στὰ μακριά, ἀχτὲνιστα μαλλιὰ ποὺ τῆς ἔρχονταν ὡς τοὺς ὤμους.

Ἀναζήτησε ἐπίμονα τὰ μάτια της. Μάταια ὅμως! Ἦταν τὸ μόνο ποὺ δὲ μποροῦσε νὰ θυμηθῆ. Σὰ ν' ἀπέφευγαν ἐπίμονα τὸ βλέμμα του, σὰν κάτι νὰ στεκόταν πάντα ἀνάμεσα στὰ μάτια του καὶ τὰ μάτια της. Κι ἐκεῖνος κι ἐκείνη νὰ κοιτάζουν ὅλα τ' ἄλλα ἐξὸν ἀπ' τὰ μάτια τους.

Πραγματικὰ τώρα τοῦ 'ρθε ἡ σκέψῃ· κι ὅμως αὐτὴ 'ταν ἡ λέξῃ ποὺ τόσα χρόνια ἀναζητοῦσε τόσο ἔντονα χωρὶς νὰ τὴ βρίσκῃ: ρομπότ! Ὅλη του ἡ ζωὴ δὲν ἦταν τίποτ' ἄλλο παρὰ μιὰ κουρντισμένη προδιαγραφὴ ἑνὸς ρομπότ!

Ἕνα γλυκόξινο αἴσθημα τὸν πλημμύρισε, ποὺ τὸν ἔσφαζε σὰν ἕνας χείμαρρος ἀπὸ δάκρυα π' ἀγωνίζονταν νὰ βροῦν τὴν ἔξοδο προσκρούοντας κάθε τόσο στ' ἀδιέξοδο — ἄγουρα δάκρυα.

Ὅμως δὲν ἔκλαψε. Δὲ θυμόταν νὰ 'χε κλάψει ποτέ, δὲν ἤξερε...

Ξανασήκωσε τὸ κεφάλι. Ἦταν ἀπαρηγόρητος. Ἔνιωθε γύρω του μιὰ βαριὰ ὁμίχλη, μιὰ πένθιμη μοναξιά. Ὁ νοῦς του ἔτρεξε — καθὼς πάντα σὰ βρισκόταν σὲ παρόμοια κατάσταση — στὰ λεφτά του. Προσπάθησε νὰ παρηγορηθῆ μὲ τὴ σκέψῃ τους.

Ὅμως, γιὰ πρώτη φορά, δὲν ἔγινε αὐτὸ ποὺ συνέβαινε πάντα. Τὰ μάτια του δὲν ἔλαμψαν, τὰ χείλια του δὲ σάλεψαν. Σὰ νὰ 'χαν ὅλα — καὶ τοῦτ' ἀκόμα τὰ λεφτά του – χάσει τὴν ἀξία τους, σὰ νὰ 'χε ζήσει μιὰ ζωὴ βυσσοδομώντας τὸ τίποτα, μάταια παραναλώνοντας τὸ αἷμα καὶ τὴ ζωή του.

«Δὲν μπορεῖ!» σκέφτηκε. «Τὰ λεφτά μου, ὄχι...».

Κι ὅμως ἦταν ἀλήθεια.

Τὸ κεφάλι του ξανάγυρε. Δὲν ἦταν λοιπὸν ψέμα. Τίποτα δὲν εἶχε. Καὶ τὰ λεφτά του δὲν ἦταν παρὰ μερικὰ ἄχρηστα ψίχουλα ποὺ 'χε ὑποκλέψει ἀπὸ ζητιάνους, νεκροὺς τώρα, ποὺ θὰ μποροῦσαν ὅμως μ' αὐτὰ νὰ κρατηθοῦν στὴ ζωή — ἀνελέητα κακουργήματα.

«Λάσπη!» ψέλλισε ἀπελπισμένα κι ἔπεσε σὲ βαθὺ λήθαργο.

«Τίποτ' ἄλλο.. Λάσπη...».

'Απ' ὄξω — σὰν ἀπὸ πολὺ μακριά — τ' ἀέρι ἀναμετέδιδε τὸν πένθιμο σκοπό:

«Γκρεμισμένα σπίτια
μέσα στὸ σκοτάδι
ἔτσ' εἶν' ἡ ζωή μας
μεσημέρι βράδυ...».

Ζήτημα ὅμως ἂν πρόλαβε νὰ τ' ἀκούσῃ ἔγκαιρα. Ὁπωσδήποτε, ὅταν πέρασα ἀπ' τὸ γραφεῖο του, ἦταν ἤδη βαθιὰ νύχτα. Ἀμυδρὰ ὅμως στὰ μάτια του διέκρινα κάτι χλωμὲς ἀνταύγειες ζωῆς, κάτι λιαχτίδες λιποθυμισμένες, κάτι ξεχασμένες ὑποψίες ἥλιου. Ἡ νύχτα ὅμως τελικὰ τὰ σκέπασε ὅλα καὶ βασίλεψε...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ, Στ'1 Κλ.

ΕΒΡΑΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΕΙΟ ΘΕΤΑ

ΗΠΕΙΡΟΣ

Οἱ ἀρχαῖοι ἔδιναν αὐτὸ τὸ ὄνομα σ' ὁλόκληρη τὴν περιοχὴ ποὺ ἄρχιζε ἀπὸ τὴν 'Ιλλυρία κι ἔφθανε ὡς τὴν Αἰτωλία. Σήμερα μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα ἐννοοῦμε τὴν 'Ελληνικὴ περιφέρεια, ποὺ βρίσκεται ἀνάμεσα στὴ Θεσσαλία, στὸ 'Ιόνιο πέλαγος, στὸν 'Αμβρακικὸ κόλπο καὶ στὰ 'Ακροκεραύνια ὄρη. 'Αποτελοῦσε ἕδρα γενικῆς διοικήσεως, μὲ πρωτεύουσα τὰ 'Ιωάννινα, καὶ ὑποδιαιρεῖται στοὺς νομοὺς 'Ιωαννίνων, Θεσπρωτίας, Ἄρτας καὶ Πρέβεζας. Τὸ ἔδαφός της εἶναι ὀρεινό. Τὸ κλίμα τῆς 'Ηπείρου στὰ μεσόγεια εἶναι πολὺ ψυχρὸ τὸ χειμώνα καὶ ζεστὸ τὸ καλοκαίρι ἐνῶ στὰ παράλια εἶναι μαλακότερο. Εἶναι τὸ πιὸ ὑγρὸ κλίμα τῆς 'Ελλάδος. Καλλιεργοῦνται τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ ἡ ἐλιά. 'Αρκετὴν ἀνάπτυξη παρουσιάζει ἡ κτηνοτροφία. Στὴν Ἤπειρο ἀκμάζει ἡ βιοτεχνία (κεντήματα, ὑφαντά, ἐπάργυρα καὶ ἐπίχρυσα κομψοτεχνήματα, ξυλογλυπτικὴ κλπ.), ἐνῶ ἡ βιομηχανία μὲ τὰ ὑδροηλεκτρικὰ ἔργα τοῦ Λούρου ἀρχίζει νὰ παίρνη κάποια ἐξέλιξη. Μεγαλύτερες πόλεις εἶναι τὰ 'Ιωάννινα, ἡ Πρέβεζα, ἡ Ἄρτα, ἡ Κόνιτσα, ἡ 'Ηγουμενίτσα κ.ἄ. 'Η Ἤπειρος συνδέεται ἀεροπορικὰ μὲ τὴν 'Αθήνα. Οἱ 'Ηπειρῶτες ξεχωρίζουν γιὰ τὸ ἔντονα ἀνεπτυγμένο τοπικό τους αἴσθημα καὶ γιὰ τὶς προοδευτικές τους ἀντιλήψεις.

Τὰ πολὺ παλιὰ χρόνια ἀναπτύχθηκε στὴν Ἤπειρο 'Ελληνικὸς πολιτισμὸς κι ἔζησαν ἐκεῖ ἀρκετὲς 'Ελληνικὲς φυλὲς ὅπως οἱ Θεσπρωτοί, οἱ Μολοσσοί, οἱ Χάονες, οἱ 'Αθαμάνες κ.ἄ. Οὐσιαστικὰ ἡ ἱστορία τῆς 'Ηπείρου ἀρχίζει ἀπὸ τὸν 4ο π.Χ. αἰώνα μὲ τὴν ἐπιβολὴ τῆς φυλῆς τῶν Μολοσσῶν. Γι' αὐτὸ κατὰ τὴν περίοδο ἐκείνη ἡ χώρα ὀνομάστηκε Μολοσσία. Μὰ ὅταν τὸ 340 π.Χ. τὰ Ἤπειρωτικὰ φύλα ἑνώθηκαν, ἡ περιοχὴ εἶχε πιὰ κατακτηθῆ ἀπὸ τοὺς Μακεδόνες. Δὲν ἄργησε ὅμως ν' ἀποκτήση τὴν ἀνεξαρτησία της καὶ νὰ γίνη ἰσχυρὸ κράτος. Τὸ 292 π.Χ., κατὰ τὴ βασιλεία τοῦ Πύρρου, παρουσίασε ἀξιόλογη ἀκμή. Τὸ 230 π.Χ. ἡ Ἤπειρος ἔγινε δημοκρατία καὶ ἡ κυριαρχία τῶν Μολοσσῶν ἐξουδετερώθηκε. Ὅταν ὁ Φίλιππος Ε΄ τῆς Μακεδονίας καὶ κατόπιν ὁ Περσεὺς πολεμοῦσαν κατὰ τῶν Ρωμαίων, οἱ 'Ηπειρῶτες τοὺς βοήθησαν. 'Αλλὰ αὐτὸ τοὺς στοίχισε ἀκριβὰ γιατὶ ἀργότερα οἱ Ρωμαῖοι τοὺς ἐκδικήθηκαν σκληρά. Κατέστρεψαν τὶς κυριότερες πόλεις τους καὶ πῆραν δούλους 150.000 ἀπὸ τοὺς κατοίκους της. Κι ἔτσι ἡ Ἤπειρος ἄρχιζε νὰ παρακμάζη. Ὕστερα δοκίμασε διάφορες ἐπιδρομὲς ἀπὸ τοὺς Γότθους, τοὺς Βουλγάρους, τοὺς Νορμανδούς. Μετὰ τὴν ἅλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοὺς Σταυροφόρους τὸ 1204 ὁ Μιχαὴλ ὁ Α΄ Ἄγγελος Δούκας τὴν ἔκανε Δεσποτάτο, δηλ. ἀνεξάρτητο 'Ελληνικὸ κράτος. Πρωτεύουσα τοῦ δεσποτάτου ἦταν πρῶτα ἡ Ἄρτα κι ἔπειτα ἡ Θεσσαλονίκη. 'Η πολιτικὴ καὶ πολεμικὴ δράση τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου θεωρεῖται ἀξιόλογη. Ἦλθε σὲ σύγκρουση μὲ τοὺς Φράγκους, ἁπλώθηκε στὴ Μακεδονία καὶ στὴ Θράκη καὶ κατόπι νικήθηκε ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους καὶ διαμελίστηκε. Ξαναϊδρύθηκε, ἀντιμετώπισε τὸ βασίλειο τῆς Νικαίας, πάλι νικήθηκε, ὥσπου ἔχασε πιὰ τὴν ἀνεξαρτησία του στὶς ἀρχὲς τοῦ 13ου μ.Χ. αἰώνα. 'Από τότε ἡ Ἤπειρος καταλήφθηκε διαδοχικὰ ἀπὸ τοὺς 'Ενετούς, τοὺς Ναπολιτάνους, τοὺς Σέρβους, τοὺς 'Αλβανοὺς καὶ τὸ 1450 ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Μὰ κατὰ τὴν Τουρκοκρατία, οἱ Βενετοὶ κατόρθωσαν νὰ κυριεύσουν μερικὰ φρούρια τῆς 'Ηπείρου. Μιὰ προσπάθεια τῶν 'Ηπειρωτῶν τὸ 1616, νὰ ἀποτινάξουν τὸν Τουρκικὸ ζυγό, ἀπέτυχε κι οἱ Τοῦρκοι τοὺς κατεδίωξαν ἀπάνθρωπα.

Μὲ τὴν ἐπικράτηση τοῦ 'Αλῆ Πασᾶ ἀπὸ τὸ 1788 ἡ Ἤπειρος βρέθηκε κάτω ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη κυριαρχία του καὶ πλήρωσε μ' ἄφθονο αἷμα τὴν κάθε ἀντίστασή της. Οἱ περιστάσεις δὲν τὴν εὐνόησαν, ὕστερώτερα, νὰ λάβη μέρος στὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821. Σημείωσε ὡστόσο μερικὲς ἐπιτυχίες τὸ 1854 καὶ τὸ 1877 μὰ χωρὶς ἀποτέλεσμα. 'Η Ἄρτα, μονάχα, παραχωρήθηκε στὴν 'Ελλάδα μετὰ τὴ Συνθήκη τοῦ Βερολίνου. Στοὺς Βαλκανικοὺς Πολέμους ὁ 'Ελληνικὸς Στρατὸς πετώντας ἀπὸ νίκη σὲ νίκη κατέλαβε τὰ 'Ιωάννινα καὶ πολλὲς πόλεις τῆς Β. 'Ηπείρου, ἀλλὰ κατόπιν οἱ πόλεις ἐκεῖνες ('Αργυρόκαστρο, Χειμάρρα, Κορυτσά, Πρεμετή, Ἅγιοι Σαράντα κ.ἄ.) ἀναγνωρίσθηκαν γι' 'Αλβανικές. Μάταια οἱ Βορειοηπειρῶτες Ἕλληνες ἀγωνίσθηκαν ἐναντίον τῶν 'Αλβανῶν γιὰ τὴν ἐλευθερία τους. Τὸ πρωτόκολλο τῆς Κέρκυρας ἐπισημοποίησε τὴν προσάρτηση τῆς Β. 'Ηπείρου στὴν 'Αλβανία. Τὸ 1914 ἡ 'Ελλάδα ξαναπόκτησε τὴ Β. Ἤπειρο, ἀναγκάσθηκε ὅμως νὰ τὴν ἐγκαταλείψη τὸ 1916 γιατὶ ἐγκαταστάθηκαν αὐτοῦ τὰ ἰταλικὰ στρατεύματα. Τὸ 1921 ἡ Β. Ἤπειρος παραχωρήθηκε πάλι στοὺς 'Αλβανούς. Μὲ τὴν κατάληψη, τὸ 1939 ὁλόκληρης τῆς 'Αλβανίας ἀπὸ τοὺς 'Ιταλοὺς οἱ Β. 'Ηπειρῶτες ἄλλαξαν κυρίαρχο. Ὅταν ξέσπασε ὁ 'Ελληνοϊταλικὸς πόλεμος, οἱ Ἕλληνες διώχνοντας τοὺς 'Ιταλοὺς κυρίεψαν τὴ Β. Ἤπειρο. 'Αλλὰ μὲ τὴν Γερμανικὴ ἐναντίον μας ἐπίθεση, ἀναγκασθήκαμε νὰ ὑποχωρήσουμε. Σήμερα ἡ Β. Ἤπειρος ἀνήκει πάλι στὴν 'Αλβανία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΤΗΣ, Δ΄2 Κλ.

Η ΨΥΧΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ ΣΤΗ «ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ»

'Εξετάζοντας τὸ χαρακτήρα τοῦ 'Αβραὰμ μέσα στὴ «Θυσία» καταλαβαίνουμε ὅτι εἶναι ὁ τύπος τοῦ Πατριάρχου ποὺ οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀμφιβάλλει ὅτι ὁ Θεὸς τοῦ μίλησε κι ὅτι τελείως ἀντελήφθη τὴ θεία ἀπαίτηση, τὴ θεϊκὴ βουλὴ ποὺ ζητᾶ ἀπ' τὸ δύστυχο πατέρα τὸ δῶρο ποὺ τοῦ 'χε χαρίσει. Ἕνα δῶρο χαρᾶς, ἕνα στήριγμα τῶν γηρατειῶν του.

Ὁ 'Αβραὰμ γνωρίζει τὸ Θεό, τὸ Θεὸ τῆς Βίβλου, ποὺ μερικὲς φορὲς ζητᾶ θυσίαν αἵματος. Δὲν ἐξευτελίζεται μὲ προσευχὴ καὶ παρακάλια ἀλλὰ ὡς ἡρωϊκὸς πατέρας προσφέρεται ἀμέσως στὴ θέση τοῦ παιδιοῦ του. Μὰ ὁ Θεὸς δὲ φαίνεται νὰ δέχεται τὴν ἀνταλλαγή, γιατὶ δὲν ἀπαντᾶ. Σπαράζει ἀπὸ πόνο ἡ καρδιὰ τοῦ πατέρα. Πῶς ἕνας πατέρας μπορεῖ νὰ σφάξη τὸ παιδί του, πῶς μπορεῖ νὰ ἀφαιρέση τὴ δύναμη ἀπὸ ἕνα ἀθῶο παιδὶ νὰ βλέπη τὴ φύση; Ἕνα πράγμα τοῦ μένει τώρα· θὰ ζητήση νὰ σκληρυνθῆ ἡ ψυχή του, ὄχι γιὰ νὰ μὴν ὑποφέρη σφάζοντας τὸν 'Ισαὰκ ἀλλὰ γιὰ νὰ δώση τὴ σωστὴ θυσία στὸ Θεό.

'Απέναντι στὴ Σάρρα δὲν εἶναι πιὰ μόνο ὁ πατριάρχης 'Αβραὰμ ἀλλὰ ἕνας ἀληθινὰ τρυφερὸς σύζυγος ποὺ ὄχι μόνο φροντίζει νὰ παρηγορήση τὴ γυναίκα του ἀλλὰ ὁμολογεῖ καὶ τὴν ἀδυναμία του ἀκόμη, γιὰ νὰ τῆς ἀποσπάση τὴν ὑπόσχεση ὅτι δὲ θὰ κάμη μεγάλη ταραχὴ στὸ τρομερὸ μήνυμα. Τῆς λέει πὼς τὴν ξέρει καὶ δὲν τολμᾶ νὰ τῆς πῆ τὸ μυστικό του. Ὅταν παίρνη τὴν ὑπόσχεση, ἀμέσως μὲ λίγα λόγια λέγει περὶ τίνος πρόκειται. 'Η λιποθυμία τῆς Σάρρας δὲν κλονίζει τὴν ἀπόφασή του ἀλλὰ τοῦ ἀφαιρεῖ τὴ δύναμη νὰ τὴν ἐκτελέση ἀμέσως. Ὁ ἄγγελος τὸν ἐγκαρδιώνει. Ὁ 'Αβραὰμ δίνει τὶς ὁδηγίες γιὰ τὴν προετοιμασία κι ἔπειτα ἀφήνεται στὴ θλίψη καὶ καταριέται τὴν τύχη. Ὅταν ἡ Σάρρα συνέρχεται, παίρνει ἄλλη στάση ἀπέναντί της. Τῆς συμπεριφέρεται σὰν πατέρας ποὺ μιλᾶ σὲ μικρὸ παιδί· συγχρόνως προσπαθεῖ νὰ ἐγγίση στὴν καρδιά της τὴ χορδὴ τῆς συζυγικῆς ἀγάπης. Τῆς λέει ὅτι ἡ συμπεριφορά της τὸν τυραννεῖ. Τὴν ἀπειλεῖ μάλιστα ὅτι, ἐὰν συνεχίση, θὰ αὐτοκτονήση. Ὅταν βλέπη ὅτι ἡ Σάρρα ἀρχίζει νὰ λογικεύεται, μετανοεῖ γιὰ τὴ σκληρότητά του καὶ θέλει νὰ ἀνταμείψη αὐτὴ τὴ δύστυχη καὶ θαρραλέα γυναίκα. Γι' αὐτὸ κατ' ἀρχὰς τῆς ἐπιτρέπει νὰ ντύση τὸν 'Ισαὰκ μόνη της. Μὰ σὲ λίγο μετανιώνει καὶ τὴ στέλλει νὰ ἑτοιμάση τὰ χρειαζόμενα γιὰ τὴν πορεία καὶ τὴ θυσία.

'Αντικρούοντας τὶς ἱκεσίες τῶν ὑπηρετῶν του παραμένει μόνος, βυθισμένος στὶς σκέψεις του. Συγκρούονται μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ πατέρα τὰ δύο στοιχεῖα. 'Η πίστη πρὸς τὸ Θεὸ καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ παιδί. Τὸ ἕνα θεϊκό, τὸ ἄλλο ἀνθρώπινο. Κι ὅμως καὶ τὰ δυὸ ἔχουν τόση σημασία γιὰ ἕναν ἄνθρωπο. Ἴσως ἡ πίστη νὰ εἶναι μεγαλύτερο ἀγαθό. Ὅλα αὐτὰ σκεφτόταν ὁ 'Αβραὰμ καὶ ἦταν καὶ Πατριάρχης τῶν 'Ιουδαίων. Ἔπρεπε νὰ τοὺς δείξη πῶς πρέπει νὰ ὑπερνικοῦν τὶς ἀνθρώπινες δυσκολίες, πῶς νὰ συμπεριφέρωνται ὡς ἀληθινὰ τέκνα τοῦ Δημιουργοῦ χωρὶς ἀνθρώπινες ἀτέλειες. Κάτι δηλαδὴ τὸ ἀκατόρθωτο· κι ὅμως ἔπρεπε νὰ γίνη.

Μέγιστη σύγκρουση συνέβαινε μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ πατέρα. Ποιὸ ἀπ' τὰ δυὸ νὰ ἐπικρατήση; Ποιὸ ἦταν τὸ πιὸ σωστό; 'Εκεῖνο ἔπρεπε νὰ ἐπικρατήση. Κι ἐπεκράτησε. Γιατὶ ἡ πίστη τοῦ 'Αβραὰμ δὲν ἦταν ἐπιπόλαιη· ἦταν πίστη βαθιὰ ριζωμένη, ποὺ δὲν μποροῦσε καμιὰ ἀνθρώπινη ἀτέλεια νὰ σταθῆ ἐμπόδιο μπροστά της. Κι ἡ θυσία ἑτοιμάστηκε. 'Η θυσία ἔγινε. Ὄχι ὅμως μὲ τὸν 'Ισαὰκ ὡς θύμα ἀλλὰ κριάρι σταλμένο ἀπ' τὸ Θεό.

ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ, Ε΄2 Κλ.

ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

ΕΝΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΑΣ

1. Βιογραφικά.

Ὅταν πρὶν τρία χρόνια πέθαινε στὴν 'Αθήνα ὁ Φώτης Κόντογλου, ἡ 'Ελλάδα καὶ γενικὰ ὁ 'Ελληνισμὸς ἔχανε καὶ τὸν τελευταῖο Βυζαντινό της ἄνθρωπο. Ὁ Φώτης Κόντογλου γεννήθηκε τὸ 1895 στὸ 'Αϊβαλὶ τῆς Κυδωνίας στὴ Μικρὰ 'Ασία. 'Αφοῦ τέλειωσε τὸ Γυμνάσιο τῆς πατρίδας του ὁ Κόντογλου, ἀνήσυχη ψυχὴ ὅπως ἤτανε, γύρισε πολλὲς καὶ διάφορες χῶρες μελετώντας χωριστὰ τὴν καθεμιά, ἂν καὶ δὲν ἦταν αὐτὸς ὁ σκοπὸς του. Στὴ ζωή του ἄσκησε πολλὰ ἐπαγγέλματα. 'Από μικρὸς εἶχε μεγάλη κλίση στὴ ζωγραφικὴ καὶ εἰδικὰ στὴν ἁγιογραφία. Ὁλοκλήρωσε ὁ Κόντογλου τὴ μόρφωσή του καὶ διέπλασε τὸ χαρακτήρα του μελετώντας διάφορα ἔργα τέχνης.

Ὁ Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος τὸν βρίσκει στὸ Παρίσι καὶ μετὰ τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ ἐπιστρέφει καὶ ἐγκαθίσταται στὴν 'Αθήνα καὶ συνεργάζεται μὲ τὶς ἐφημερίδες καὶ μὲ διάφορα περιοδικὰ γράφοντας ἄρθρα καὶ μελέτες. Συνεργάστηκε ἐπίσης καὶ μὲ ἐγκυκλοπαιδικὰ λεξικά.

Ὁ Φώτης Κόντογλου ὑπῆρξε ταυτόχρονα καὶ λογοτέχνης καὶ ζωγράφος. Παρόλο ποὺ νομίζω ὅτι τὰ δυὸ αὐτὰ συνδέονται στενά, ἂς ἐξετάσουμε τὸ καθένα χωριστά.

2. Ὁ Κόντογλου σὰ ζωγράφος.

Ὁ Κόντογλου στὴ ζωγραφική του δημιουργία ἀκολουθεῖ τὴ Βυζαντινὴ τεχνοτροπία καὶ εἶναι θιασώτης τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης. «Ἐξαίρετο ἁγιογράφο καὶ ἑρμηνευτὴ τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης τοῦ παλιοῦ καιροῦ» τὸν χαρακτήρισε ἑλληνικὸ περιοδικό. Ὁ Κόντογλου ἐμπνέεται κυρίως ἀπὸ τὸ Βυζαντινὸ πολιτισμὸ καὶ δὲν παραδέχεται ἄλλη ζωγραφικὴ ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Βυζαντινὴ ἁγιογραφία. Εἶναι δεμένος γερὰ μὲ τὴ Βυζαντινὴ παράδοση. Ὅλες οἱ ζωγραφιές του ἔχουν ἐκείνη τὴν τάση πρὸς τὸ θεῖο. Πρόσωπα πράα καὶ γαλήνια μὲ τὴν κεφαλὴ συνήθως κυρτωμένη πρὸς τὴ μιὰ πλευρά.

'Ακόμα καὶ τοὺς κουρσάρους ὁ Κόντογλου τοὺς παρουσιάζει σὰ Βυζαντινοὺς ἁγίους μὲ τὰ χέρια δεμένα μπροστὰ καὶ μὲ κάποια θρησκευτικὴ αὐστηρότητα, ποὺ νομίζει κανεὶς ὅτι εἶναι μάρτυρες τῆς Χριστιανοσύνης. Κι αὐτὸ γιατί, ὅπως κι ὁ ἴδιος λέει, «'Από τὰ πολλὰ τὰ βάσανα ποὺ τραβήξανε τοῦτοι οἱ δυστυχισμένοι, σὰ νὰ ξεπλύνανε τὶς ἁμαρτίες καὶ τοὺς συγχωρᾶς ὅλα τὰ κακὰ τὰ φυσικά τους, μάλιστα ὅποτε ἔχει χάρη τὸ στόμα τους καὶ λένε τὴν ἱστορία τους μ' ἕνα τέτοιο τρόπο ποὺ θαρρεῖς πὼς μπαίνουνε τὰ λόγια μέσα στὴν καρδιά σου καὶ τὴ ζεσταίνουνε, ἕνα πρᾶγμα ποὺ δὲν μποροῦνε νὰ τὸ πετύχουνε κάποιοι σπουδαγμένοι πδχουνε γιὰ δουλειά τους νὰ γράφουνε μαστορικὰ βιβλία μὲ ψεύτικα λόγια».

'Ακόμα καὶ οἱ ἥρωες τῆς 'Ελληνικῆς Ἐπαναστάσεως περνοῦνε ἀπὸ τὸ χρωστήρα τοῦ Κόντογλου, κι αὐτοὶ παριστάμενοι κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο.

Ὁ Κόντογλου διετέλεσε τεχνικὸς ἐπόπτης τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου τῶν 'Αθηνῶν καὶ κατόπιν μελέτης δημοσίευσε λεύκωμα μὲ τοιχογραφίες τοῦ 'Αγίου Ὄρους. 'Εργάστηκε ἀκόμα σὰν ἁγιογράφος σὲ πολλὲς ἐκκλησίες καὶ διακόσμησε τρεῖς ἀπὸ τὶς αἴθουσες τοῦ Δημαρχείου 'Αθηνῶν μὲ μυθολογικὰ καὶ ἱστορικὰ θέματα.

Καθάρισε καὶ συντήρησε τὶς τοιχογραφίες τῆς Περιβλέπτου τοῦ Μυστρᾶ ὡς ἐπίσης καὶ τοῦ 'Αγίου Δημητρίου.

3. Ὁ Κόντογλου σὰ λογοτέχνης.

Ὁ Κόντογλου στὴ συγγραφική του παραγωγὴ ἐπηρεάστηκε βαθύτατα ἀπὸ τὴν καταγωγή του. 'Η διαμονή, ἔστω καὶ λίγο χρονικὸ διάστημα, στὴν 'Ανατολὴ ἄφησε ἀνεξίτηλα σημάδια στὸ συγγραφικό του ἔργο. Τέτοια σημάδια εἶναι οἱ κάμποσες λέξεις τῆς τοπικῆς διαλέκτου ποὺ ἔχουν τὶς ρίζες τους τουρκικές, ὅπως βαλμαριὰ ποὺ σημαίνει κοπάδια ἄλογα, ζαναάτι ποὺ σημαίνει ἐπάγγελμα, κερεστὲς ποὺ πάει νὰ πῆ ξυλεία, κ.ἄ. Θὰ μποροῦσε νὰ παρατηρήση κάποιος ὅτι δὲν ἔχει

ΕΒΛΑΒΗΣ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

καὶ πολλὴ σημασία ἡ μορφὴ ὅσο τὸ περιεχόμενο. Ἀλλὰ καὶ στὸ περιεχόμενο κι ἀκόμα στὴν τεχνικὴ εἶναι καταφανῆ τὰ σημάδια τῆς Ἀνατολῆς.

Ὁ Κόντογλου εἶναι ὁ βασικότερος ἀντιπρόσωπος τοῦ ξεριζωμένου Ἑλληνισμοῦ. Γι' αὐτὸ γράφει καὶ ἐκφράζει τὰ συναισθήματα μιᾶς μερίδας Ἑλλήνων μὲ πολλὴ ἱστορία. Πραγματεύεται τὴ ζωή, μᾶς ἐξιστορεῖ θέματα βιωμένα, ζωντανὴ δηλαδὴ τὴν πραγματικότητα. Μᾶς περιγράφει τὶς δύσκολες στιγμὲς τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀσίας. Τοὺς πολέμους τους κατὰ τὸν ξεσηκωμὸ καὶ ἰδιαίτερα μᾶς μιλᾶ γιὰ τὴν ἱστορία τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας του στὸ βιβλίο του «Τὸ Ἀϊβαλί, ἡ Πατρίδα μου». Πραγματικὰ εἶναι ἕνα βιβλίο ποὺ συγκινεῖ. Νὰ λοιπὸν τί γράφει σ' ἕνα σημεῖο:

«Ἡ πολιτεία ποὺ λέγω (ἐννοεῖ τὸ Ἀϊβαλί), ἀναγνώστη πικραμένε, δὲν εἶναι καμμιὰ ἀπὸ κεῖνες πόχουνε παλιὰ δόξα κι ὄνομα ξακουσμένο. Μηδὲ Ρώμη εἶναι, μηδὲ Ἀθήνα, μηδὲ Τρωάδα. Τ' ὄνομά της εἶναι σβησμένο κιόλας ἀπ' τὴν θύμηση τοῦ κόσμου, ἡ ἱστορία της σκοτεινή, ἡ τοποθεσία της παράμερη· μ' ἕναν λόγο καὶ κείνη κι ὁ ἱστορικός της βρίσκουνται κι οἱ δυό τους σὲ ὅμοια ἀφάνεια, ὥστε νὰ μὴ μπορῇ ὁ ἕνας μας νὰ δώση τ' ἀλλουνοῦ κεῖνο ποὺ τ' ἀρνήστηκε ἡ ἱστορία, τὴ φήμη».

Ὁ Κόντογλου γυρνᾶ πίσω στὸ παρελθόν, κάνει ἀναδρομὲς στὴν ἱστορία καὶ στὴν παράδοση, ἀπ' ὅπου, εἴτε ξεθάβοντας καὶ ἀποκαλύπτοντας νέες μορφὲς εἴτε τονίζοντας εἴτε ζωγραφίζοντας σκοτεινὰ σημεῖα, δημιουργεῖ πάντα μιὰ ἡρωικὴ ἀτμόσφαιρα ποὺ μαζὶ μὲ τὴν ἁπλοϊκὴ ζωὴ τῶν ξωμάχων εἶναι τὸ ἀπαραίτητο αἰσθητικό του κλίμα.

Ζώντας ὁ Φώτης Κόντογλου στὴν Ἀνατολὴ δὲν μποροῦσε νὰ μὴ περιβληθῇ τὴν ἀνατολίτικη ἰδιοσυγκρασία. Τὸ ἐλεύθερο καὶ ἀνέμελο ἀντίκρισμα τῆς πραγματικότητας καὶ ἡ ἀδιαφορία γιὰ τὸ σύγχρονο καὶ ἐξελιγμένο, τὸ θαυμαστὸ ὅραμα μιᾶς πρωτόγονης καὶ δυνατῆς φύσης, τὸ ἁπλοϊκὸ καὶ σίγουρο κύλισμα τῆς ζωῆς εἶναι χαρακτηριστικὸ ἀναφαίρετο τῆς ἀνατολικῆς ψυχῆς. Αὐτὲς λοιπὸν τὶς τάσεις προσπάθησε νὰ προσαρμόση ὁ Κόντογλου μὲ κάποια ἐσωτερικὴ ἀπαίτηση. Αὐτὲς λοιπὸν οἱ ἀνατολικὲς τάσεις δὲν τοῦ ἐπέτρεψαν μιὰ ὀργανωμένη ἐκδήλωση τοῦ πεζογραφικοῦ του ταλέντου. Ἐλεύθερος, χωρὶς καμιὰ περισσὴ φροντίδα γιὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ ὀργάνωση καὶ τεχνικὴ τῶν ἔργων του καὶ χωρὶς καμιὰ ἐπιμελημένη προσπάθεια γιὰ μιὰ πειθαρχημένη διάταξη τῶν στοχασμῶν του, καταστρώνει πάνω στὸ χαρτὶ τὴ συγκινημένη σκέψη του. Θὰ μπορούσαμε ἀκόμα νὰ ποῦμε ὅτι ἢ δὲ θέλει νὰ χρησιμοποιήση μύθους ἢ φανταστικὰ γεγονότα ἢ ὅτι στερεῖται μυθοπλαστικῆς καὶ δημιουργικῆς φαντασίας.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως εἶναι αὐθόρμητος καὶ συγκινεῖ μὲ τὸ ἁπλὸ καὶ γεμάτο περιεχόμενο γράψιμό του. Πρωτοπαρουσιάστηκε στὰ γράμματα μὲ τὸ βιβλίο «Petro Gazas» τὸ 1923 τὸ ὁποῖο ἐπαίνεσε ἡ κριτική. Ἀργότερα, τὸ 1924, ἐξέδωσε τὴ «Βασάντα», τὸ 1928 τὰ «Ταξίδεια» καὶ ὕστερα ἀπὸ πολὺ καιρὸ τὸν «Ἀστρόλαβο» καὶ τὸ βιβλίο «Οἱ φημισμένοι καὶ λησμονημένοι ἄνδρες» στὸ ὁποῖο βιογραφεῖ λογῆς λογῆς ἀνθρώπους εἴτε ἐξερευνητὲς εἶναι αὐτοὶ εἴτε κουρσάροι εἴτε μάρτυρες.

Ἐξέδωσε ἐπίσης τὰ βιβλία «Τὸ Ἀϊβαλί, ἡ Πατρίδα μου», «Ἀδάμαστες ψυχὲς» κ.ἄ.

4. Γενικὰ σχόλια.

Α. Ὁ Κόντογλου γράφει σὲ μιὰ ἁπλότατη δημοτική, ποὺ πολλὲς φορὲς διαπλάθει ὁ ἴδιος εἴτε δημιουργώντας ὁ ἴδιος λέξεις εἴτε συντάσσοντας τὶς προτάσεις, ὅπως τοῦ φαίνεται καλό. Τὸ γράψιμό του εἶναι ἁπλὸ καὶ συγκινητικὸ καὶ βγαίνει ἀβίαστα ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του. Δὲν προσπαθεῖ νὰ ἐφαρμόση αὐστηρὸ ὕφος καὶ νὰ χρησιμοποιήση ἐξεζητημένες λέξεις γιὰ νὰ κάμη τάχα τὸ μορφωμένο. Πιστεύει στὸ περιεχόμενο καὶ ὄχι στὴ μορφή. Ἐν τούτοις οἱ περιγραφές του εἶναι μοναδικές, ἀγγίζουν μὲ τὴν πρώτη ἀνάγνωση κάθε εὐαίσθητη καρδιά. Νά ἕνα μικρὸ δεῖγμα τῆς γραφῆς τοῦ Φώτη Κόντογλου ἀπὸ τὸ βιβλίο του «Τὸ Ἀϊβαλί, ἡ Πατρίδα μου»: «Τὸ βράδι ὁ ἀγέρας πού 'χε λασκάρει γιὰ λίγη ὥρα, ξαναδυνάμωσε. Σὰν σκοτείνιασε, ὁ Γιώργης βγῆγε ἀπ' τὸ σπίτι καὶ κατέβηκε στὸν γυαλό. Μέσα στὸ λιμάνι κρατοῦσε ἡσυχία γιατ' εἴχανε βολευτεῖ τὰ καΐκια. Δὲν ἤξερε σὲ τί μεριὰ ἤτανε ἀραμένο τὸ καΐκι τοῦ Μπετεφρῆ ἐπειδὴς μὲ τὴ φουρτούνα ἀνεκατωθήκανε. Ὡστόσο τό 'βρε στὸ ἴδιο μέρος π' ἄραζε πάντα καὶ χάρηκε γιατὶ μποροῦσε νά 'χε πάθει ζημιά».

Β. Μιὰ βαθιὰ θρησκευτικότητα διακρίνει ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Κόντογλου. Ὁ Θεός, ποὺ βρίσκεται ἀπάνω κεῖ στὸν οὐρανὸ καὶ τὰ βλέπει ὅλα, δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ μὴν τιμωρήση τοὺς ἄδικους ἢ σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ ἢ στὴν ἄλλη. Ἡ θρησκευτικότητά του αὐτὴ συνδυάζεται μὲ τὴ Βυζαντινὴ προσήλωσή του. Εἶναι βαθιὰ προσηλωμένος στὸ Βυζάντιο καὶ στὸ Θεὸ κι ὅταν βαριότανε καὶ γέμιζε ἀηδία ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμο, κατάφευγε στοὺς ναοὺς κοντὰ στὸ Θεό του γιὰ νὰ βρῆ ἡσυχία καὶ νὰ ζωγραφίση τοὺς ἁγίους του. Ὅλα του τὰ γραψίματα εἶναι διανθισμένα μὲ ρητὰ ἀπὸ τὰ ἅγια βιβλία καί, «ὧρες—ὧρες», λέει καὶ ὁ ἴδιος, «σὰ ν' ἀκούγω μιὰ σάλπιγγα νὰ φωνάζει ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μου. Γιὰ τοῦτο ἔλαχε πολλὲς φορὲς νὰ γράψω μὲ καλάμι καὶ μὲ κάπνα τοῦ δαδιοῦ, εἴτε μὲ κεῖνες τὶς μπογιὲς ποὺ ζωγραφίζω τὰ εἰκονίσματα μέσα σὲ μοναστήρια ἀραχνιασμένα ἢ σ' ἄλλα ἔρημα μέρη». Τὴ θρησκευτικότητά του ἀκόμα μαρτυροῦν καὶ ζωγραφιές του ποὺ ἔχουν τὸ Βυζαντινὸ χαρακτήρα τῆς ἁγιογραφίας μὲ ὁποιαδήποτε θέματα καὶ ἂν ἀσχολῆται. Ἀκόμα τὶς ζωγραφιές του τὶς ὑπογράφει μιμούμενος τοὺς μοναχοὺς τοῦ Μεσαίωνα καὶ λέγει: «Διὰ χειρὸς Φωτίου Κόντογλου» ἢ «Χεὶρ Φωτίου Κόντογλου», ὅπως συνήθιζαν νὰ ὑπογράφουν οἱ μοναχοὶ τοῦ Μεσαίωνα θέλοντας νὰ δείξουν ὅτι αὐτοὶ ἁπλῶς ἐκτελοῦν, ἐνῶ οἱ ἐμπνεύσεις καὶ οἱ ὁρμὲς εἶναι θεϊκές. Τὸ θρησκευτικὸ στοιχεῖο εἶναι διάχυτο, ὅπως εἶπα καὶ πιὸ πάνω, στὰ ἔργα τοῦ Κόντογλου καὶ συγκεκριμένα σ' ἕνα σημεῖο ἀναφέρει:

«Ὁ Χριστὸς μᾶς παράγγειλε νἄμαστε ἁπλοὶ καὶ νά 'ναι τὰ λόγια μας ναὶ ναὶ καὶ ὄχι ὄχι, τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν». (Βίβλος Γενέσεως — Ἀϊβαλὶ ἡ Πατρίδα μου).

Κι ὁ Κόντογλου ἔμεινε πιστὸς στὰ λόγια τοῦ Κυρίου του. Ἦταν πάντα ἁπλὸς καὶ ταπεινὸς στὴ ζωή του καὶ διατήρησε σ' ὅλη του τὴ ζωὴ τὴ Χριστιανική του ζεση.

Γ. Τὸ χαρακτηριστικότερο στοιχεῖο στὴ συγγραφὴ τοῦ Φώτη Κόντογλου εἶναι ἡ στροφὴ πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἀνασκαλεύει παλιὰ καὶ ξεχασμένα γεγονότα καὶ τοὺς δίνει δροσιὰ καὶ χάρη. Στρέφεται πίσω στὸ Μεσαίωνα κι ἀπὸ κεῖ ἀντλεῖ τὰ θεματά του. Ὁ ἴδιος δικαιολογεῖται κάπως ἔτσι γι' αὐτὴ του τὴν ἰδιοτροπία:

«Πιάνω πάλε σήμερα νὰ γράψω μιὰ παλιὰ ἱστορία. Δὲν φταίγω ἂν λέγω οὔλο παλιὲς ἱστορίες. Σήμερα ὁ κόσμος ἄλλαξε ὁλότελα, πᾶνε πλιὰ κεῖνα τὰ χρόνια ποὺ οἱ ἄνθρωποι εἴχανε ἀντρειωσύνη, φιλότιμο, μεράκια λογιῶ - λογιῶ. Κι ἀπὸ τέτοια χαρίσματα, γίνουνται οἱ ἱστορίες καὶ διαλαλοῦνται στὸ ντουνιὰ ὀνόματα καὶ πίθετα π' ὡς τότες ἤτανε σὰν τὸ δικό μου καὶ σὰν τὸ δικό σου».

Βυζαντινὸς ἄνθρωπος ὁ Κόντογλου ξέκοψε καὶ πετάχτηκε ἀνάμεσά μας σ' ἕναν κόσμο ποὺ ἦταν τόσο διαφορετικὸς ἀπὸ τὸ δικό του. Ἐραστὴς τοῦ παλιοῦ καιροῦ πνίγεται καὶ ἀηδιάζει ἀπ' τὴν καπνιὰ τῶν ἀνθρώπων, π' ὅλο καὶ πιὸ πολὺ τὸν περικυκλώνει, καθὼς τὰ χρόνια κυλοῦν. Βλέπει πράματα καὶ πράξεις ποὺ ποτὲ δὲν εἶχε σκεφτῆ ἡ ἀγνὴ ψυχή του. Ἐπαναστατεῖ μὲ τὴν κακία τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴ μοχθηρότητα. Ὁ πολιτισμός, ποὺ μέρα μὲ τὴ μέρα ἀναπτύσσεται, γιὰ τὸν Κόντογλου εἶναι πηγὴ κακῶν. Τὸ ψέμα καὶ ἡ ἐπιτήδευση τὸν ἀναστατώνουν. Καὶ γράφει: «Ἄνθρωπε πονηρέ, γύρισε καὶ κοίταξε τὸ χάος πού 'ναι ὁλόγυρά μας. Ἐγὼ πολλὲς φορὲς τρομάζω τὴ νύκτα, βλέποντας νὰ κρέμεται ἀπὸ πάνω μας τούτη ἡ μηχανὴ τοῦ κόσμου. Καὶ τὰ σκληρὰ βουνὰ ποὺ πατᾶμε καὶ κεῖνα ποὺ στέκονται στὸν ἀγέρα δὲν ἔχουνε θεμέλιο, δὲν ἀκουμπᾶνε πουθενά».

Αὐτὴ λοιπὸν ἡ σκόνη, αὐτὴ ἡ ὑγρασία, αὐτὴ ἡ νοτιὰ τῶν ἀνθρώπων ποὺ ὀξειδώνει τὰ πάντα, τὸν ἀναγκάζει νὰ τραπῆ πρὸς τὴ φυγή. Θέλει νὰ βρίσκεται πάντα μόνος μὲ συντροφιὰ τὶς μπογιές του καὶ τὸ χαρτὶ στ' ἀγαπημένα του μοναστήρια κι ἐκκλησάκια. «Κανένας σ' αὐτὸ τὸν κόσμο δὲ μὲ βοήθησε ἐκτὸς κι ἂν εἶν' βοήθεια τὰ λόγια» λέγει ὁ ἴδιος χαρακτηριστικά. Κι ἀλλοῦ πάλι: «Εἶμαι πλούσιος ὅποτε εἶμαι μακριὰ ἀπὸ τοὺς στενόψυχους ἀνθρώπους καὶ γίνουμαι φτωχὸς ὅποτε σμίξω μαζί τους». «Τὰ γραψίματά μου εἶναι χαρούμενα κι' εὐτυχισμένα. Ὡστόσο σοῦ λέγω πὼς δὲν γράφω μὲ μελάνι παρὰ μὲ δάκρυα γράφω».

Σ' αὐτὸν λοιπὸν τὸ δικό του κόσμο προσκαλεῖ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὰ ἔργα του. Τοὺς φωνάζει νὰ μείνουν πιστοὶ στὴν παράδοση καὶ στὴν ἀγνότητα: «Ἀδερφέ μου, ξέρω πὼς εἶσαι κι' ἐσὺ κουρασμένος ἀπὸ τὴν ταραχὴ τοῦ κόσμου. Ἔλα νὰ πᾶμε λοιπὸν μαζὶ στὰ μέρη ποὺ ζούσανε ἐκεῖνοι οἱ ἁπλοὶ ἄνθρωποι, νὰ ξεφύγουμε γιὰ λίγον καιρὸ ἀπὸ τὰ ἄσπλαχνα δόντια ἐτούτης τῆς ρόδας ποὺ γυρίζει δίχως νὰ πάψει, μέρα-νύχτα, καὶ ποὺ ἀλέθει ἀλύπητα, μυαλά, καρδιές, κορμιά, ψυχές».

Μερικοί, γι' αὐτή του τὴ στροφή, κατηγόρησαν τὸν Κόντογλου γιὰ ἀναχρονιστικὸ καὶ ὀπισθοδρομικό. Ἀλλὰ ὁ Κόντογλου εἶναι παλαιὸς ἀλλὰ καὶ πάντοτε νέος. Ζῆ σ' ἕναν κόσμο γεμάτο ἔχθρητες καὶ πάθη. Ξέρει καλὰ πὼς μὲ τὰ δεδομένα τοῦ σημερινοῦ κόσμου ὁ ἄνθρωπος δὲ θὰ μπορέση νὰ φτάση σὲ ὑψηλοὺς στόχους καὶ ἰδανικά, γιατὶ τὰ ἰδανικὰ ὅλο καὶ πιὸ πολύ, μέρα μὲ τὴ μέρα, ἀπέρχονται ἀπὸ τὴ ζωή μας. Τὴ θέση τους καταλαμβάνει ἡ πεζότητα καὶ ὁ ὑλισμός. Οἱ νέοι ὅμως εἶναι φτιαγμένοι γιὰ ἡρωϊσμοὺς καὶ διατηροῦν τὰ ἰδανικά τους. Αὐτὰ τὰ ἰδανικὰ ἀνατρέχοντας στὸ παρελθὸν προσπαθεῖ νὰ ἱκανοποιήση ὁ Κόντογλου. Ὁ Κόντογλου, ἔστω καὶ μὲ τὴν ἰδιορρυθμία του, μᾶς δίνει τὶς ἱερὲς καὶ ἀθάνατες ρίζες τοῦ γένους, τὶς ποτισμένες ἀπὸ τόσο ἱδρώτα καὶ τόσο αἷμα πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἀλλὰ ξεχασμένες καὶ περιφρονημένες ἀπὸ τὴ σημερινὴ ματαιόδοξη ἀδιαφορία καὶ ξενομανία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ἐγκυκλοπαιδικὸ Λεξικὸ Χ. Πάτση.
2. Ἐγκυκλοπαιδικὸ Λεξικὸ «Ἡλίου».
3. Ἐγκυκλοπαιδικὸ Λεξικὸ «Ἐλευθερουδάκη».
4. Φώτη Κόντογλου, Τὸ Ἀϊβαλί, ἡ Πατρίδα μου, Ἀθήνα 1962.
5. Φώτη Κόντογλου, Ἀδάμαστες ψυχές, Ἀθήνα 1962.
6. Φιλολογικὴ Πρωτοχρονιὰ 1966.
7. Φιλολογικὴ Πρωτοχρονιὰ 1968.
8. Ἀπ. Σαχίνη, Τὸ Ἑλληνικὸ Μυθιστόρημα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΑΛΑΚΟΣ, Στ΄1 Κλ.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ ΣΤΟΝ ΟΜΗΡΟ

Πολλοὶ ἀπὸ σᾶς ποὺ ἤρθατε σήμερα νὰ μὲ ἀκούσετε ἴσως νὰ διερωτηθήκατε γιατί διάλεξα αὐτὸ τὸ θέμα, τὸ τόσο εἰδικὸ καὶ νεκρό· γιατί νὰ μὴν ἀσχοληθῶ μ' ἕνα ἀπὸ τὰ τόσα καυτὰ προβλήματα ποὺ παρέχει ἄφθονα ἡ σημερινὴ πολυτάραχη ἐποχή μας καὶ νὰ διαλέξω ἕνα τόσο λεπτὸ θέμα ποὺ θὰ χρειαζόταν πολλὲς καὶ μικρὲς λεπτομέρειες καὶ παραπομπὲς καὶ χίλια δυὸ ἄλλα.

Ὁ λόγος εἶναι ἐντελῶς ὑποκειμενικὸς πού, εἴτε τὸν ἀναφέρω εἴτε ὄχι, δὲν ἔχει ἀπολύτως καμιὰ σημασία. Θὰ τὸν ἀναφέρω ὅμως, γιατὶ νιώθω τὴν ἀνάγκη νὰ τὸν ἐξωτερικεύσω.

Ἀπὸ μικρός, ὅταν βρισκόμασταν στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο καὶ οἱ δάσκαλοι μᾶς διηγοῦνταν σὰν παραμύθια ὅλες ἐκεῖνες τὶς περιπέτειες τοῦ Τρωϊκοῦ Πολέμου καὶ τῆς Ὀδύσσειας, ἐκεῖνο ποὺ μοῦ ἔκανε μεγαλύτερη ἐντύπωση ἦταν ἡ μορφὴ τῆς Ἑλένης.

Κι ἴσως σὲ τοῦτο νὰ φταῖν καὶ οἱ δάσκαλοί μας πού, σὰν ἐρχόταν ἡ ὥρα νὰ μιλήσουν γιὰ τὴν Ἑλένη, ἄλλαζαν τὸ ὕφος τους, τὸ πρόσωπό τους ἔπαιρνε μιὰ σταθερὴ γκριμάτσα θαυμασμοῦ καὶ τὸ στόμα τους γινόταν ποτάμι κοσμητικῶν ἐπιθέτων κι ὡραίων περιγραφῶν, λὲς κι ἔβλεπαν τὴν ἴδια τὴν Ἑλένη μπροστά τους «ὡριομαντοῦσα καὶ πανέμορφη» καθὼς τὴν περιγράφει ὁ Ὅμηρος.

Γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ μελετήσουμε τὴ μορφὴ τῆς Ἑλένης στὸν Ὅμηρο, ποὺ αὐτὴ στάθηκε ἡ αἰτία τῆς πολυαίμακτης συμφορᾶς, πρέπει πρῶτα νὰ ἐξετάσουμε, ὅσο μᾶς εἶναι δυνατό, τὸ τί ἤξεραν ἢ τὸ τί πίστευαν γιὰ τὴ γυναίκα αὐτὴ στὴν προομηρικὴ ἐποχή.

Φρόνιμο εἶναι, νομίζω, νὰ ἀναφέρω τὴν ἐκδοχὴ τὴν ὁποία παρουσιάζει ὁ Ὅμηρος γιὰ τὴ γέννηση αὐτῆς τῆς γυναίκας. Ὁ Ὅμηρος λοιπόν, ἰσχυρίζεται πὼς ἡ ξακουστὴ γιὰ τὸ κάλλος της γυναίκα τοῦ Μενελάου, τοῦ βασιλιᾶ τῆς Σπάρτης, ἦταν κόρη τῆς Λήδας, τῆς γυναίκας τοῦ Τυνδάρεω, τοῦ βασιλιᾶ τῆς Σπάρτης, καὶ τοῦ Δία, ὁ ὁποῖος τὴ ἔφτιαξε μὲ τὴ Λήδα, ἀφοῦ μεταμορφώθηκε σὲ κύκνο.

Ἡ παράδοση ἀναφέρει πὼς ἡ Ἑλένη ἦταν κόρη τοῦ Δία καὶ τῆς Νεμέσεως, ἡ ὁποία γέννησε αὐγό, τὸ ὁποῖο ἀφοῦ βρῆκε ἡ Λήδα, τὸ θέρμανε κι ἔτσι γεννήθηκε ἡ Ἑλένη.

Ὁ Ἡσίοδος μᾶς δίνει καὶ ἐκεῖνος τὴ δική του ἐκδοχή, ὅτι δηλαδὴ ἡ Ἑλένη ἦταν κόρη τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Τηθύος.

Ξέρουμε πὼς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχαν δημιουργήσει μιὰ θρησκεία. Τοὺς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου. Οἱ Ὀλύμπιοι ὅμως αὐτοὶ θεοὶ δὲν εἶχαν ξεφύγει τελείως ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη φύση. Παρουσιάζονται νὰ ἔχουν ἀνθρώπινα ἐλαττώματα καὶ προτερήματα, ἀνθρώπινες ἕξεις καὶ πεθυμιές. Βλέπουμε γιὰ παράδειγμα τὸ Δία σὰν τὸν ἰδανικὸ ἐραστή, τὴν Ἀφροδίτη ν' ἀπατᾶ τὸν ἄντρα της, τὸν Ἥφαιστο, μὲ τὸ θεὸ τῆς ἀνδρείας, τὸν Ἄρη. Μὲ πυρήνα αὐτοὺς τοὺς δώδεκα θεοὺς εἶχε σχηματισθῆ ἕνα ἄτομο θεοτήτων στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ἀπὸ ἡμίθεους καὶ θεούς, κατώτερους τῶν δώδεκα, περιστρεφομένων γύρω ἀπὸ τὸν πυρήνα τῶν Ὀλυμπίων. Σ' αὐτὸ λοιπὸν τὸν κύκλο δὲν ἦταν δύσκολο ἕνας ἡμίθεος ἢ θεὸς νὰ ἐκπέση καὶ νὰ γίνη ἄνθρωπος, νὰ ὑποβιβασθῆ δηλαδή, οὔτε φυσικὰ τὸ ἀντίθετο, ἀπὸ ἄνθρωπος δηλαδὴ νὰ γίνη κάποιος, στὸν ποιητικὸ οἶστρο τῶν δημιουργῶν, θεός.

Σχετικὰ τώρα μὲ τὴν Ἑλένη συνέβη τὸ πρῶτο. Ἀπὸ θεὰ ὑποβιβάστηκε ἀπὸ κάποιο ἄγνωστο ποιητὴ σὲ κοινὴ θνητή. Γιατὶ τὸ ὄνομα τῆς Ἑλένης ἦταν ἀρχικὰ τὸ ὄνομα μιᾶς θεᾶς τῆς βλάστησης πανάρχαιης, ἴσως ἀπὸ τὰ μινωϊκὰ χρόνια, ποὺ ἀργότερα ἡ λατρεία της περιορίστηκε σὲ μιὰ μικρὴ πόλη ἀνατολικὰ τῆς Σπάρτης, τὴ Θεράπνη, καὶ στὴ Ρόδο. Ἂν συγκρίνουμε τὰ δυὸ πρόσωπα, τὴν Ἑλένη θεὰ καὶ τὴ θνητὴ Ἑλένη, θὰ βροῦμε σὰν κοινὸ σημεῖο μεταξύ τους τὴν ὀμορφιά, τὴν ὡραιότητα. Ἡ Ἑλένη θεὰ προστατεύει τὴν ὀμορφιά, τῆς ἀρέσει. Ἡ θνητὴ Ἑλένη εἶναι ἡ πιὸ ὄμορφη ἀπ' ὅλες τὶς θνητές.

Μιὰ πολὺ ὄμορφη ἱστορία μᾶς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος σχετικὰ μὲ τὴ θεὰ Ἑλένη. Ἡ γυναίκα τοῦ Ἀρίστωνα, τοῦ βασιλιᾶ τῆς Σπάρτης, ὅταν ἦταν μωρὸ παιδὶ ἀκόμα, εἶχε, λέει, τόση ἀσκήμια, ποὺ οἱ γονεῖς της, πλούσιοι κι ἀπὸ ἀργοντικὸ σόι, τὸ εἶχαν καημὸ μεγάλο. Ἡ βάγια τοῦ παιδιοῦ τότε, βλέποντας τὴ θλίψη τῶν γονιῶν του, ἄρχισε νὰ κουβαλάη τὸ παιδὶ κάθε μέρα στὴ Θεράπνη. στὸ ἱερὸ τῆς Ἑλένης, καὶ ὄρθια μπροστὰ στὸ ἄγαλμα τῆς θεᾶς νὰ τὴν παρακαλῆ νὰ γλιτώση τὸ παιδὶ ἀπὸ τὴν κατάρα τῆς τόσο φοβερῆς ἀσκήμιας. Μιὰ μέρα, λοιπόν, ἐκεῖ ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ τὸ ναό, παρουσιάστηκε μπροστά της μιὰ γυναίκα ἄγνωστη καὶ τὴ ρώτησε τί κρατεῖ στὴν ἀγκαλιά της. «Ἕνα παιδί», τῆς ἀπάντησε: «Δεῖξε μού το νὰ τὸ ἰδῶ». «Ὄχι»,

ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΙΑΝΕΣ ΕΠΙΜΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

ἀποκρίθηκε ἡ θάγια. «Οἱ γονιοί του ἔχουν προστάξει νὰ μὴν τὸ δείχνω σὲ κανένα».

Ἡ Ἑλένη ὡστόσο, γιατὶ αὐτὴ ἦταν ἡ ἄγνωστη γυναίκα, δὲν τὴν ἄφησε, ὥσπου πιὰ τὴν ἀνάγκασε ν' ἀλλάξη γνώμη καὶ τότε ἡ θεὰ χάϊδεψε τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ κι εἶπε πὼς θὰ γίνη ἡ πιὸ ὄμορφη γυναίκα μέσα στὴ Σπάρτη. Καὶ τὸ θάμα ἐγινε. Τὸ κορίτσι μεγαλώνοντας ξεπέρασε ὅλες τὶς γυναῖκες μέσα στὴ Σπάρτη, ἔτσι ποὺ ὁ βασιλιὰς Ἀρίστωνας, ποὺ ἦταν ἐρωτευμένος μαζί της, τὴ χώρισε μὲ πονηριὰ ἀπὸ τὸν πρῶτο της ἄντρα γιὰ νὰ τὴν πάρη αὐτός.

Ὅπως ἤδη γράψαμε πιὸ πάνω, κάποιος ποιητής, ποὺ παραμένει ἀκόμη ἄγνωστος, ὑποβίβασε τὴν Ἑλένη σὲ θνητή, γιὰ νὰ τὴν κάνη ἁπλὴ βασίλισσα.

Αὐτὸς ὁ ἄγνωστος ποτὲ του δὲ φαντάστηκε πὼς ἡ Ἑλένη θὰ γινόταν ὁ πυρήνας ἑνὸς μύθου καὶ ὅτι θὰ χάριζε στὴ θνητὴ πιὰ ἡρωϊδα του τὴν πραγματικὴ ἀθανασία, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ σβήση ὅσο ζοῦν ἄνθρωποι πάνω σὲ τούτη τὴ γῆ.

Ὅλοι, λίγο ἢ πολύ, γνωρίζουμε τὸν πρωταρχικὸ μύθο τῆς θνητῆς Ἑλένης. Εἶναι τόσο ἁπλὸς καὶ γνωστός. Ὁ Πάρης, τὸ βασιλόπουλο τῆς Τροίας, ὁρίστηκε ἀπὸ τὸ Δία νὰ κρίνη ποιὰ ἀπὸ τὶς τρεῖς μεγάλες θεές, τὴν Ἥρα, τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὴν Ἀφροδίτη, εἶναι ἡ πιὸ ὄμορφη. Καί, καθὼς ἡ τελευταία τοῦ ὑπόσχεται κρυφὰ πὼς ἂν τὴν προτιμήση θὰ τὸν ἀνταμείψη βοηθώντας τον νὰ κερδίση τὴν πιὸ ὄμορφη γυναίκα τοῦ κόσμου, ὁ Πάρης χαρίζει τὴ νίκη στὴν Ἀφροδίτη. Ἀργότερα, ὁδηγημένος ἀπὸ τὴ θεά, ἔρχεται στὴ Σπάρτη καὶ κλέβει τὴν Ἑλένη. Ἔτσι ξεσπάει ὁ μεγάλος καὶ πολυδάκρυτος Τρωϊκὸς Πόλεμος ποὺ μᾶς ἱστορεῖ ὁ Ὅμηρος, ποὺ ὕστερα ἀπὸ δέκα χρόνια καὶ φοβερὲς περιπέτειες τελειώνει μὲ τὴ νίκη τῶν Ἀχαιῶν. Ἡ Ἑλένη θ' ἀκολουθήση ξανὰ τὸν πρῶτο της ἄντρα πίσω στὴ Σπάρτη.

Γιὰ τὸ γυρισμὸ τῆς Ἑλένης ἀπὸ τὴν Τροία ὑπάρχουν πολλὲς ἐκδοχές. Μιὰ ἀπὸ αὐτὲς λέγει πὼς ἐπέστρεψε μὲ τὸ Μενέλαο στὴ Σπάρτη κι ἔκαναν μάλιστα καὶ παιδιά. Αὐτὴ τὴν ἄποψη τὴν ἀντικρούει ὁ Ὅμηρος, γιατὶ στὴν Ὀδύσσεια, στὸ δ, στίχος 12, ἀναφέρει πὼς ὁ Μενέλαος ἔκανε παιδιὰ «ἀπὸ μιὰ σκλάβα, τὶ δὲν χάριζαν πιὰ οἱ θεοὶ στὴν Ἑλένη τέκνα».

Ὁ Παυσανίας ἀναφέρει ὅτι ἡ Ἑλένη ἐπέζησε τοῦ Μενελάου, ἀλλὰ ἀπελάθηκε ἀπὸ τοὺς γιοὺς τοῦ Μενελάου ἀπὸ κάποια δούλα, τὸν Μεγαπένθη καὶ τὸ Νικόστρατο, καὶ κατέφυγε στὴ Ρόδο, ὅπου ἀπαγχονίστηκε ἀπὸ τὴ φίλη της Πολυξώ, τῆς ὁποίας ὁ σύζυγος φονεύτηκε στὴν Τροία. Ἀκόμα μιὰ ἄλλη ἐκδοχὴ ἀναφέρει πὼς τὰ παιδιὰ τοῦ Μενελάου ἀπὸ ἄλλη γυναίκα τὴ σκότωσαν.

Ἂς δοῦμε ὅμως τώρα τὸ χαρακτήρα τῆς Ἑλένης, ὅπως βγαίνει ἀπὸ τὰ γραψίματα τοῦ μεγάλου μας Ὁμήρου, ἀφοῦ εἴδαμε τὴν ἱστορία της καὶ τὸν Τρωϊκὸ μύθο. Σὲ μιὰ ἱστορία, ὅπως σ' αὐτὴν ποὺ ἀναφέραμε, ποὺ ἡ γυναίκα κλέβεται, τότε ἀσφαλῶς παύει νὰ ἔχη προσωπικότητα καὶ ἰδιαίτερη ὀντότητα. Τὸ μόνο πράγμα ποὺ μποροῦμε νὰ ποῦμε εἶναι πὼς εἶναι πολὺ ὄμορφη. Ὁ Ὅμηρος κάπως ἔτσι τὴν περιγράφει:

> Σὲ λίγο μπρὸς στὸ σπίτι στῆς αὐλῆς τὸ σκεπαστὸ κοιμόταν
> ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα κι ὁ ἀντρόκαρδος Τηλέμαχος ὡστόσο,
> ὁ γιὸς τοῦ Ἀτρέα στὴ μέσα κάμαρα τοῦ παλατιοῦ κοιμόταν
> κι ἡ ὡριομαντοῦσα Ἑλένη δίπλα του τῶν γυναικῶν τὸ θάμα.
> Ὀδύσσεια, δ, 301–305.

Ψυχὴ ὅμως αὐτή, ἡ τόσο ὄμορφη Ἑλένη, δὲν ἔχει, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχη. Ἡ θεὰ καὶ ὁ Πάρης ἔκαναν μιὰ συμφωνία κι ἡ Ἀφροδίτη θὰ κρατήση τὴν ὑπόσχεσή της καὶ θὰ τοῦ δώση τὴν πιὸ ὄμορφη γυναίκα τοῦ κόσμου. Ἡ ἴδια ὅμως ἡ Ἑλένη δὲν παίρνει θέση σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση. Σὰ νὰ εἶναι ἁπλῶς ἕνα ἀντικείμενο. Κανένας δὲν τὴ ρώτησε ἂν ἤθελε νὰ ἀφήση τὸν ἄντρα της καὶ τὸ παλάτι της.

Ἂς μὴν ξεχνᾶμε ὅμως πώς, στὴν ἐποχὴ ποὺ ἀναφερόμαστε, ἡ γυναίκα εἶναι ἕνα πολύτιμο πράγμα. Πράγμα ὅμως. Τίποτα παραπάνω. Ἕνα πράγμα ποὺ ἡ Ἀφροδίτη τὸ ὑπόσχεται στὸν Πάρη, ὅπως θὰ μποροῦσε νὰ ὑποσχεθῆ κάτι πολύτιμο ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς, χρυσάφι, ἄλογα ἢ ὁτιδήποτε ἄλλο. Τὸ ὅτι ἡ Ἑλένη εἶναι πράγμα, μᾶς τὸ φανερώνει τὸ τέλος τοῦ μύθου. Ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Πάρη παντρεύεται τὸν ἀδελφό του Δηϊφοβο καὶ μετὰ τὸ κούρσεμα τῆς Τροίας ἀκολουθεῖ τὸν πρῶτο της ἄντρα ποὺ τὸν παράτησε τόσα χρόνια, πίσω στὴν Ἑλλάδα.

Δὲν μποροῦμε ὅμως νὰ θεωρήσουμε τὴν Ἑλένη ἀπόλυτα ἄψυχη, χωρὶς ψυχικὸ κόσμο καὶ συναίσθημα. Θὰ μποροῦσαμε νὰ ποῦμε πὼς ἀφήνει τὸν ἄντρα της καὶ ἀκολουθεῖ τὸν ἐραστή της, ὅπως πολλὲς φορὲς συμβαίνει στὴ σημερινὴ πραγματικότητα. Μὲ ποιὰ αἰσθήματα ὅμως ἄφησε τὸν ἄντρα της γιὰ ν' ἀκολουθήση τὸν ἐραστή της; Πῶς ἔνιωθε ὅταν βρέθηκε μόνη Ἑλληνίδα στὴν ξένη χώρα; Κι ὅταν ὕστερα ἔφτασαν οἱ δικοί της τί νὰ σκεφτόταν; Ὁ Πρίαμος κι ἡ Ἑκάβη τί νὰ ἔνιωθαν βλέποντάς την ἀνάμεσά τους, ὅταν κάθε λίγο εἶχαν νὰ κλάψουν κι ἕνα χαμένο παιδί τους;

Γι' αὐτὸ ἡ μορφὴ τῆς Ἑλένης γοήτευσε τόσους ποιητὲς ἀπὸ τὸν Ὅμηρο ὡς τὸν Γκαῖτε. Δὲν ἦταν μόνο ἡ ἀσύγκριτη ὀμορφιά της μὰ καὶ ἡ μοίρα της ἡ τραγική, μποροῦμε νὰ ποῦμε, νὰ σταθῆ ἔπαθλο τοῦ πιὸ μεγάλου πολέμου καὶ νὰ ξεσηκώση ὅλα τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων κι ὅλες τὶς ἀρετές: τὴν παλικαριά, τὴ γενναιότητα, τὴ φιλοτιμία, τὴ φιλοπατρία.

Ἂς δοῦμε ὅμως τώρα πιὸ εἰδικὰ καὶ ξεχωριστὰ τὶς τρεῖς σκηνὲς κατὰ τὶς ὁποῖες παρουσιάζεται ἡ Ἑλένη στὴν Ἰλιάδα.

Ἡ Ἑλένη πρωτοπαρουσιάζεται στὸ Γ τῆς Ἰλιάδας. Οἱ δύο ἀντίπαλοι ἔχουν κάνει μιὰ συμφωνία. Θὰ μονομαχήσουν οἱ δυὸ ἄντρες τῆς Ἑλένης, ὁ Μενέλαος κι ὁ Πάρης, κι ὅποιος νικήση, θὰ πάρη τὴν Ἑλένη δική του κι οἱ ἄλλοι θὰ ἀποχωρήσουν. Ἡ Ἑλένη καθισμένη στὰ τείχη παρακολουθεῖ τὴ μονομαχία. Τότε ὅμως παρουσιάζεται ἡ θεὰ Ἶριδα ποὺ ἔχει σκοπὸ νὰ ὁδηγήση τὴν Ἑλένη κάτω στὸν κάμπο, κι αὐτὸ γιατὶ ἡ Ἑλένη εἶναι τὸ βραβεῖο καὶ πρέπει νὰ παρευρίσκεται. Λέει λοιπὸν ὁ ποιητής:

> Στὴν κάμαρα τὴ βρῆκε κι ὕφαινε σκουτὶ στὸν ἀγαλειό της
> διπλόφαρδο, ἄλικο, καὶ ξόμπλιαζε παλικαριές, οἱ Ἀργίτες
> ποὺ εἴχανε κάνει οἱ χαλκοθώρακες κι οἱ Τρῶες οἱ ἀλογατάδες
> τόσα τραβώντας γιὰ χατίρι της μὲς στὶς παλάμες τοῦ Ἄρη.
> Ἰλιάδα, Γ, 125–129.

Σὰν ἀκούη τὴν Ἶριδα ἡ Ἑλένη, νιώθει ξαφνικὰ νὰ φουντώνη μέσα της ἡ λαχτάρα γιὰ τὸν παλιό της ἄντρα καὶ τὴν παλιὰ πατρίδα της. Βγαίνει λοιπὸν ἡ Ἑλένη στὸν πύργο, ἀνάμεσα στὸν Πρίαμο καὶ στοὺς ἄλλους ἐξέχοντες τῆς Τροίας, γιὰ νὰ δῆ τὴ μονομαχία. Βλέποντας ὅμως οἱ Τρῶες προύχοντες τὰ παιδιά τους νὰ σκοτώνωνται κάτω, τοὺς ξεφεύγουν τὰ περίφημα λόγια ποὺ μᾶς φανερώνουν τὴν ὀμορφιὰ τῆς Ἑλένης:

> Ποιὸς νὰ θυμώση ἂν βασανίζωνται γιὰ μιὰ γυναίκα τέτοια
> μαζὶ κι οἱ Ἀργίτες οἱ λιοντόκαρδοι κι οἱ Τρῶες καιροὺς
> καὶ χρόνια;
> τὶ φοβερὰ μὲ τὶς ἀθάνατες θεὲς στὴν ὄψη μοιάζει.
> Ἰλιάδα, Γ, 156–158.

Ὁ Πρίαμος τὴν καλωσορίζει μὲ πατρικὰ λόγια κι ὕστερα τὴ ρωτάει γιὰ διάφορους Ἕλληνες ἀρχηγούς, ποὺ φαίνονται μακριὰ στὸν κάμπο περιμένοντας τὴ μονομαχία. Ἡ Ἑλένη δίνει τὶς πληροφορίες ποὺ θέλει ὁ Πρίαμος κι ὕστερα νοματίζουν Ἕλληνες ἀρχηγοὺς ὅπως τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν Ὀδυσσέα, τὸν Αἴαντα, τὸν Ἰδομενέα. Ἡ Ἑλένη γυρεύει νὰ δῆ τοὺς δυὸ ἀδελφούς της, τὸν Κάστορα καὶ τὸν Πολυδεύκη. Μὰ δὲν ξέρει ὅμως ἡ κακόμοιρη πὼς

> ἐκείνους ἡ πολύκαρπη κρατοῦσε γῆς ἐντός της
> ἀπὸ καιρὸ στὴ Λακεδαίμονα στὸ πατρικό τους χῶμα.
> Ἰλιάδα, Γ, 243–244.

Ἀπὸ λεπτότητα ἴσως ὁ Πρίαμος δὲ ρωτάει γιὰ τὸν πρῶτο της ἄντρα, τὸ Μενέλαο, μὰ οὔτε καὶ ἡ Ἑλένη ἐκδηλώνεται. Ἡ μονομαχία τελειώνει μὲ νίκη τοῦ Μενέλσου ἀλλὰ τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ Μενέλαος σέρνει ἀπὸ τὴν περικεφαλαία τὸν Πάρη, ἡ Ἀφροδίτη ἁρπάζει τὸν εὐνοούμενό της καὶ τὸν κουβαλεῖ μέσα σὲ πυκνὸ σύννεφο στ' ἀνάκτορα καὶ πάει καὶ λέει στὴν Ἑλένη:

> Στὴν κάμαρά σας μέσα βρίσκεται, στὸ τορνευτὸ κλινάρι
> κορμὶ καὶ ροῦχα του πεντάμορφα στραφτοβολοῦν· πὼς φτάνει
> ἀπὸ ἀντροπάλεμα δὲ θά 'λεγες μόν' γιὰ χορὸ πὼς φεύγει,
> γιὰ ἀπὸ χορὸ πὼς μόλις γύρισε καὶ ξαποσταίνει τώρα.
> Ἰλιάδα, Γ, 390–394.

Στὴν ἀρχὴ ἡ Ἑλένη ἀντιδρᾶ καὶ δὲ θέλει νὰ πάη κοντά του, μὰ κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῆς θεᾶς πάει καὶ δέχεται τὸν ἔρωτά του, ἔστω κι ὄν ντρέπεται γι' αὐτό.

Ἡ Ἑλένη ἐπανεμφανίζεται στὴν Ἰλιάδα, στὸ Ζ. Βρίσκεται μέσα στὰ ἀνάκτορα, ὅπου βρίσκεται κι ὁ Πάρης, μακριὰ ἀπὸ τὸ θόρυβο καὶ τὸ πάλεμα τῆς μάχης. Ὁ ἀντράδελφός της, ὁ Ἕκτορας, ἔρχεται στ' ἀνάκτορα γιὰ νὰ ἐπαναφέρη τὸν Πάρη στὴ μάχη. Στὴ μεταξύ τους συζήτηση ποὺ ἀκολουθεῖ φαίνεται πὼς ἡ Ἑλένη εἶναι ἀδιάφορη γιὰ τὸν πόλεμο, ταυτόχρονα ὅμως εἶναι ἀναποφάσιστη. Δὲν ξέρει τί θέλει. Βλέπουμε ἀκόμα πὼς σέβεται ἀπόλυτα τὸν ἀντράδελφό της καὶ τὸν τιμᾶ. Τὸ ἴδιο βλέπουμε καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Ἕκτορα ποὺ δὲν ἀποδίνει εὐθύνη στὴν Ἑλένη ἀλλὰ τὴ φορτώνει ὅλη στὸν ἀδελφό του τὸν Πάρη, ποὺ τὴν ξελόγιασε.

Ἀφοῦ ὁ Πάρης μεταβῆ στὸν τόπο τῆς μάχης, ὁ πόλεμος γενικεύεται καὶ παίρνει διαστάσεις κι ὁ ποιητὴς ἐξαφανίζει τὴν Ἑλένη. Σὰν ὅμως πεθάνη ὁ Ἕκτορας, ἡ Ἑλένη τὸν κλαίει σὰ νὰ εἶναι ὁ πιὸ στενός της συγγενής. Τὸν μοιρολογεῖ τρίτη κατὰ σειρὰ μετὰ τὴ σύζυγό του, τὴν Ἀνδρομάχη καὶ τὴ μητέρα του, τὴν Ἑκάβη, μὲ τοῦτα τὰ λόγια:

> Ἕκτορα, ἐσύ, ποὺ ἀπ' τ' ἀντραδέρφια μου πιὸ ἀπ' ὅλους
> ἀγαποῦσα!
> Ἄντρας μου ὁ Πάρης ὁ πεντάμερφος λογιέται, ποὺ ἐδῶ πέρα
> μ' ἔχει φερμένη. Ἄχ καὶ νὰ πέθαινα πρὶν ἔλθουν ὅλα τοῦτα,
> εἴκοσι χρόνια κιόλας διάβηκαν ἀπὸ τὴ μαύρη μέρα
> ποὺ ἔφυγα ἐκεῖθε καὶ παράτησα τὴ γῆ τὴν πατρική μου,
> κι ὅμως πικρό σου ἐγὼ δὲν ἄκουσα μήτ' ἄσημό σου λόγο!
> Κι ἄλλος τυχὸν μαζί μου ἂν τά 'βαζε στὸ σπίτι, γιά κουνιάδα
> γιά ἀντράδερφος, γιά συννυφάδα μου, μαθὲς μακρομαντοῦσα
> γιά πεθερά – τὶ σὰν πατέρας μου γλυκὸς ὁ πεθερός μου –
> ἐσὺ μιλώντας τὸν ἀμπόδιζες, τοῦ γύριζες τὴ γνώμη,
> μὲ τὴν περίσσια καλωσύνη σου καὶ τὰ γλυκά σου λόγια.
> Γι' αὐτὸ καὶ σένα τώρα ἀλάρωτα καὶ μένα κλαίω τὴν ἔρμη,
> τὶ πιὰ στὴν Τροία κανεὶς δὲν ἔμεινε νὰ θέλη τὸ καλό μου
> μήτε νὰ δείχνη μου συμπόνεση· μὲ σιχαθῆχαν ὅλοι.
> Ἰλιάδα, Ω, 763–776.

Αὐτὸ τὸ μοιρολόγι τῆς Ἑλένης δὲν ἀφήνει καμιὰ ἀμφιβολία γιὰ τὰ αἰσθήματά της. Βλέπουμε καθαρὰ πὼς βαρέθηκε ὅλη αὐτὴ τὴν περιπέτεια καὶ τὴν εἰκοσάχρονη περιπλάνησή της, γιατὶ πριν νὰ φτάσουν ὁ Πάρης κι ἡ Ἑλένη στὴν Τροία, περιπλανήθηκαν γιὰ 10 χρόνια στὴν Αἴγυπτο κι ἀλλοῦ. Βλέπουμε ἀκόμα πὼς νιώθει μιὰ ἀπέραντη μοναξιὰ κι ὁ λόγος εἶναι γιατὶ οἱ Τρωαδίτισσες δὲν τὴ βλέπουν μὲ καλὸ μάτι, γιατὶ μὲ τὸν πόλεμο ποὺ ἄναψε ἐξ αἰτίας της οἱ ἄντρες τους βρισκόντουσαν συνέχεια στὸν πόλεμο καὶ κοιμόντουσαν μόνες στὸ κρεββάτι. Ἡ Ἑλένη δὲ μιλᾶ ποτὲ μὲ τὴν Ἀνδρομάχη οὔτε μὲ τὴν Ἑκάβη σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς Ἰλιάδας.

Γενικὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα εἶναι πὼς ἡ Ἑλένη παρουσιάζεται μετανιωμένη καὶ ντροπιασμένη ἀπὸ ὅλη της τὴν περιπέτεια μὲ μιὰ δόση περηφάνιας γιὰ τὴν ὀμορφιά της καὶ τὸ χαλασμὸ ποὺ ἐπέφερε.

Ἂς ἀντικρίσουμε ὅμως τώρα καὶ τὴ μορφὴ τῆς Ἑλένης στὴν Ὀδύσσεια. Πῶς ἐμφανίζεται; Ὑπάρχουν οὐσιαστικὲς διαφορές; Γιὰ νὰ δοῦμε.

Ἡ Ἑλένη ἐμφανίζεται μόνο μιὰ φορὰ στὴν Ὀδύσσεια καὶ εἶναι κάπως διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν Ἑλένη τῆς Ἰλιάδας. Στὴν Ὀδύσσεια ἡ Ἑλένη εἶναι πιὰ βασίλισσα πάλι στὸ δικό της βασίλειο καὶ παρουσιάζεται μεγαλόπρεπα. Ξέρουμε ἀπὸ τὸ μύθο πὼς ὁ Τηλέμαχος, ὁ γιὸς τοῦ Ὀδυσσέα, σὰν εἶδε πὼς ὅλοι οἱ πορθητὲς τῆς Τροίας γύρισαν στὰ σπίτια τους καὶ πὼς μόνο ὁ δικός του πατέρας δὲ δοκίμασε τὸ «νόστιμον ἦμαρ» καὶ μὴ μπορώντας ν' ἀντέξη στὶς αὐθαιρεσίες τῶν μνηστήρων στὸ πατρικό του παλάτι, ἀποφασίζει νὰ πάη νὰ ρωτήση ὅλους, ὅσους γύρισαν, γιὰ νὰ μάθη νέα γιὰ τὸν πατέρα του, ἂν ζῆ ἢ ἂν πέθανε.

Ὁ Τηλέμαχος ἐκτελεῖ τὸ ταξίδι του κάτω ἀπὸ τὴν προστασία τῆς Ἀθηνᾶς καὶ φτάνει μὲ τὸ καράβι του στὴν Πύλο κοντὰ στὸ συνετὸ Νέστορα. Ὁ Νέστορας τὸν συμβουλεύει νὰ πάη στὴ Σπάρτη κοντὰ στὸ Μενέλαο, γιατὶ ἐκεῖνος ἐπέστρεψε πιὸ ὕστερα καὶ σίγουρα θὰ ξέρη περισσότερα.

Συντροφευμένος ἀπὸ τὸ γιὸ τοῦ Νέστορα, τὸν Πεισίστρατο, ὁ Τηλέμαχος φτάνει μὲ ἁμάξι στὴ Σπάρτη, στὸ παλάτι τοῦ Μενέλαου, ὅπου ὑπάρχει ἀτμόσφαιρα χαρούμενη, γιατὶ ὁ Μενέλαος παντρεύει καὶ τὰ δυὸ παιδιά του, τὴν Ἑρμιόνη ποὺ εἶχε ἀποκτήσει μαζὶ μὲ τὴν Ἑλένη καὶ τὸ γιό του τὸ Μεγαπένθη ποὺ τὸν εἶχε κάμει μὲ μιὰ σκλάβα, ὅταν ἡ Ἑλένη εἶχε φύγει μὲ τὸν Πάρη γιὰ τὴν Τροία. Μόλις φτάνουν οἱ ξένοι, ὁ Μενέλαος τοὺς ὑποδέχεται καὶ σύμφωνα μὲ τὰ ὁμηρικὰ ἔθιμα πρέπει πρῶτα νὰ φᾶνε καὶ νὰ πιοῦν καλὰ κι ὕστερα νὰ φανερώσουν ποιοὶ εἶναι καὶ γιὰ ποιὸ σκοπὸ ἔρχονται. Ὁ Τηλέμαχος θαυμάζει τὴν πλουσιότητα τῶν ἀνακτόρων τοῦ Μενέλαου καὶ λέει πὼς σίγουρα κάπως ἔτσι θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν τὸ παλάτι τοῦ Δία πάνω στὸν Ὄλυμπο. Ὁ Μενέλαος τότε λέει πὼς θὰ προτιμοῦσε νὰ μὴν εἶχε τίποτε, φτάνει νὰ ζοῦσε ὁ ἀδελφός του ὁ Ἀγαμέμνονας κι ὅλοι ὅσοι σκοτώθηκαν γιὰ χατίρι του στὸν κάμπο τῆς Τροίας, καὶ νὰ γύριζε ζωντανὸς ὁ πιὸ ἀγαπημένος του σύντροφος, ὁ Ὀδυσσέας. Στὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματος τοῦ πατέρα του ὁ Τηλέμαχος δακρύζει κι ὁ Μενέλαος ἀρχίζει νὰ ὑποψιάζεται ποιὸν ἔχει μπροστά του. Κείνη τὴ στιγμὴ ἐμφανίζεται ἡ Ἑλένη «σὰν τὴν Ἄρτεμη ὄμορφη, τὴ χρυσοδοξαράτη». Τὴν ἀκολουθοῦν τρεῖς βάγιες καὶ τῆς στήνουν τὸ θρόνο καὶ σκαμνὶ γιὰ ν' ἀκουμπάη τὰ πόδια της. Ἡ Ἑλένη ζητᾶ νὰ μάθη ποιοὶ εἶναι οἱ ξένοι:

> Ἀλήθεια, ξέρουμε, ἀρχοντόγεννε Μενέλαε, τοῦτοι οἱ δυό τους,
> ποὺ φτάσαν τώρα στὸ παλάτι μας, ποιοὶ πέτονται πὼς εἶναι;
> Σωστὰ μιλῶ γιὰ μὴ γελάστηκα; μὰ νὰ μιλήσω θέλω:
> Ποτὲ μήτε ἄντρα ἐγὼ δὲ γνώρισα μήτε γυναίκα ὡς τώρα
> νὰ μοιάζη τόσο μὲ ἄλλον ἄνθρωπο – σαστίζω ποὺ τὸν βλέπω–
> καθὼς αὐτὸς μὲ τὸν Τηλέμαχο, τὸ γιὸ τοῦ ψυχομένου
> μοιάζει Ὀδυσσέα, ποὺ ἐκεῖνος ἄφηκε μωρὸ παιδὶ στὸ σπίτι,
> σύντας οἱ Ἀργίτες ξεκινούσατε γι' ἄγρια σφαγὴ πολέμου
> κάτω ἀπ' τὴν Τροία γιὰ τῆς ἀδιάντροπης ἐμένα τὸ χατίρι.
> Ὀδύσσεια, δ, 138–146.

Κι ὅμως τὸ ἐκπληκτικὸ εἶναι τοῦτο. Πὼς ποτέ της ἡ Ἑλένη δεν ειχε δεῖ τὸν Τηλέμαχο. Κι ὅμως τὸν αναγνωρίζει ἀπὸ τὴν πρώτη ματιά. Ἴσως νὰ ποῦμε πὼς τὴν οοήγησε τὸ γυναικεῖο της ἔνστικτο. Ἡ ἀναγνώριση ἴσως νὰ στηρίζεται — καὶ μᾶλλον τοῦτο εἶναι τὸ σωστό — στὴν ὁμοιότητα ποὺ ειχε ο Τηλέμαχος μὲ τὸν πατέρα του. Ἡ Ἑλένη εἶχε γνωρίσει τὸν Ὀδυσσέα, οταν ἐκεῖνος ντυμένος μὲ ροῦχα ζητιάνου εἶχε μπῆ μέσα στὴν Τροία καὶ συναντήσει τὴν Ἑλένη. Ἡ Ἑλένη τὸν ἔλουσε καὶ τοῦ ἔδωσε σπαθὶ κι αὐτὸς ἀφοῦ ἔκαμε καὶ εἶδε ὅσα ἤθελε μέσα στὴν ἀντίπαλη πόλη, σκοτώνει κάμποσους Τρῶες καὶ φεύγει. Κι ὅταν οἱ ἄλλες Τρωαδίτισσες θρηνοῦσαν τοὺς νεκρούς τους, μόνο ἡ Ἑλένη χαιρόταν κρυφα, γιατὶ εἶχε ἀλλάξει καὶ λαχταροῦσε τὸν πρῶτο της ἄντρα καὶ τὸ παιδί της, Μετὰ ἀπὸ μιὰ σύντομη διήγηση τοῦ Μενελάου ἡ συντροφιὰ διαλύεται καὶ πηγαίνουν νὰ κοιμηθοῦν. Ἡ Ἑλένη δὲν ἐπανεμφανίζεται πιά, γιατὶ ἡ δράση τοῦ ἔπους συγκεντρώνεται στὴν Ἰθάκη ὅπου ὁ Ὀδυσσέας ἔχει ἤδη φτάσει.

Ἡ μορφὴ τῆς Ἑλένης καὶ στὰ δυὸ ὁμηρικὰ ἔπη δὲν παρουσιάζει σημαντικὲς καὶ οὐσιαστικὲς διαφορές. Ἡ Ἑλένη παρουσιάζεται μὲ τὸν ἴδιο δυνατὸ χαρακτήρα ποὺ τὴν ξεχωρίζει ἀπὸ τοὺς δυὸ σχετικὰ ἀδύναμους ἄντρες της, τὸ Μενέλαο καὶ τὸν Πάρη. Διακρίνουμε μιὰ εἰλικρίνεια στὴ μορφὴ τῆς Ἑλένης ποὺ δὲ συναντᾶ κανεὶς ἀλλοῦ, προπαντὸς σὲ γυναίκα. Βλέπουμε δηλαδὴ πὼς καὶ στὰ δυὸ ἔπη ὁμολογεῖ καὶ ἀναγνωρίζει τὴν εὐθύνη της καὶ τὴν ντροπή της γιὰ τὴ φυγή της μὲ ἕναν ξένο, τὸν Πάρη. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ μερικὲς διαφορές. Στὴν Ὀδύσσεια, γιὰ παράδειγμα, ἡ Ἑλένη εἶναι πίσω στὸν τόπο της, στὴν πατρίδα της κι εἶναι φυσικὸ νὰ παρουσιάζεται πιὸ γαλήνια, πιὸ ἤρεμη, γιατὶ τὰ κακὰ ποὺ προκάλεσε ἡ πράξη της ἀνήκουν πιὰ στὸ παρελθόν.

Βέβαια αὐτὴ εἶναι ἡ Ἑλένη, ὅπως τὴν εἶδε, ὅπως τὴ συνέλαβε κι ὅπως μᾶς τὴν ἔδωσε ὁ Ὅμηρος στὰ δυὸ του ἔπη. Πρέπει νὰ σημειώσω πὼς κινούμαστε στὴν περιοχὴ τοῦ μύθου καὶ τῆς ἱστορίας.

Ἡ μορφὴ ὅμως τῆς Ἑλένης δέν εἶναι μόνο τὸν Ὅμηρο ποὺ συγκίνησε. Εἶναι πάρα πολλοὺς ποιητὲς καὶ κάθε λογῆς λογοτέχνες, ὄχι μόνο τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς ἀλλὰ καὶ τῆς σημερινῆς, γιατὶ καὶ σήμερα ἀκόμα ἡ μορφὴ τῆς Ἑλένης ἐξακολουθεῖ νὰ θέλγη καὶ νὰ συγκινῆ. Θὰ μποροῦσα νὰ ἀναφερθῶ καὶ σ' αὐτούς, γιὰ νὰ ὁλοκληρώσουμε τὴ μορφὴ τῆς Ἑλένης, ὅμως θὰ πήγαινα σὲ μάκρος. Ἴσως νὰ μᾶς δοθῆ εὐκαιρία μιὰ ἄλλη προσεχῆ φορά. Θὰ ἀρκεστῶ μόνο νὰ ἀναφέρω κεῖνα ποὺ παραδίδει ὁ τραγικὸς Εὐριπίδης, γιατὶ ἀφ' ἑνὸς ἔχουν στενὴ σχέση μὲ τὸν ὁμηρικὸ κύκλο κι ἀφ' ἑτέρου εἶναι πολὺ ἐνδιαφέροντα.

Ὁ Εὐριπίδης ἔχει γράψει μιὰ τραγωδία μὲ τὸν τίτλο «Ἑλένη». Καὶ μέσα σ' αὐτὴν ὁ Εὐριπίδης λέγει πὼς ποτὲ ἡ Ἑλένη δὲν πῆγε στὴν Τρωάδα οὔτε τὴν ἔκλεψε ποτὲ ὁ Πάρης, ἀλλά, τὴ στιγμὴ ποὺ προσπαθοῦσε ὁ Πάρης, οἱ θεοὶ πῆραν τὴν Ἑλένη καὶ τὴν ἔστειλαν νὰ κατοικήση στὴν Αἴγυπτο. Γεννᾶται ὅμως τὸ ἐρώτημα: Κι οἱ Ἕλληνες γιατί τόσα χρόνια πολεμοῦσαν στὴν Τροία; Ὁ Εὐριπίδης δίνει καὶ σ' αὐτὸ τὴ λύση με τὸ στόμα τῆς ἴδιας τῆς Ἑλένης: «οὐκ ἦλθον ἐς γῆν Τρωάδα, ἀλλ' εἴδωλον ἦν». Στὴν Τροία λέγει, βρισκόταν τὸ εἴδωλό της, κι οἱ Ἕλληνες πολεμοῦσαν ἄδικα κι ὁ Πάρης κοιμόταν μ' ἕναν ἥσκιο. Κι ὕστερα πιά, ὅταν τέλειωσε ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος, γυρίζοντας ὁ Μενέλαος ναυαγεῖ στὰ παράλια τῆς Αἰγύπτου καὶ κεῖ βλέπει ἀνάμεσα στὶς Σπαρτιάτισσες δοῦλες τὴν Ἑλένη. Τῆς λέει πὼς μοιάζει καταπληκτικὰ μὲ τὴν Ἑλένη καὶ κείνη τοῦ ἀπαντᾶ πὼς αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικὴ Ἑλένη κι ἡ ἄλλη εἶναι τὸ εἴδωλό της. Βλέπουμε δηλαδὴ πὼς στὸν Εὐριπίδη, ἂν δὲν ἀνατρέπεται, τουλάχιστο μειώνεται κατὰ πολὺ ὁ Τρωϊκὸς μύθος.

Τελειώνοντας θέλω νὰ πῶ πὼς δὲ νομίζω ὅτι ἐξάντλησα τὸ θέμα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1) Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν «Ἡλίου».
2) Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν «Ἐλευθερουδάκη».
3) Ι. Θ. Κακριδῆ, Ὁμηρικὰ θέματα, Ἀθήνα 1954.
4) Ι. Θ. Κακριδῆ, Ὁμηρικὲς Ἔρευνες, Ἀθήνα 1944.
5) Β. Κράντς, Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας, μετάφραση Θρ. Σταύρου, Ἀθήνα 1953.
6) Εὐριπίδου Ἑλένη.
7) Ὁμήρου Ὀδύσσεια, μετάφραση Καζαντζάκη – Κακριδῆ, Ἀθήνα 1965.
8) Ὁμήρου Ἰλιάδα, μετάφραση Καζαντζάκη – Κακριδῆ, Ἀθήνα 1955.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΑΛΑΚΟΣ, Στ' 1 Κλ

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΘΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΗ ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ

Κάθε ἀγώνας ἀπαιτεῖ κάποιο εἶδος θυσίας. Στοὺς ἀγῶνες γιὰ ἐλευθερία ἕνα μόνο εἶδος μετράει... Τὸ αἷμα! Τιμὴ στοὺς δότες.

Στὰ χρόνια τοῦ ἀγώνα τὸ Βρεττανικὸ λιοντάρι διατηροῦσε ἀκόμη ἀρκετὴ ἀπ' τὴ ζωντάνια του. Ὁ βρυχηθμός του μποροῦσε ἀκόμη νὰ φοβίζη πολλούς. Σὲ κάθε ὅμως κανόνα ἔχουμε καὶ τὴν ἐξαίρεση. Ἔτσι, κι ἂν ὅλοι τρέμουν τοὺς βρυχηθμοὺς τῶν μεγάλων θηρίων, ὑπάρχει στὸν κόσμο μιὰ φυλὴ ποὺ ποτέ της δὲν τοὺς σκιάστηκε... Εἶναι τοῦ Αὐξεντίου ἡ φυλή, ἡ φυλὴ τῶν Ἑλλήνων!

Σ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ Μεγάλου Πολέμου ἡ Ἀγγλία, μαζὶ μὲ τὸν κόσμο ὁλόκληρο, ἔψαλλε ὕμνους στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ λαό της καὶ παρομοίαζε τοὺς ἡρωισμοὺς τῆς Πίνδου μὲ τῶν προγόνων μας τὰ μεγάλα κατορθώματα. Ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνηση ἔταζε τότε πολλά...

Σὰν ἔδωσ' ὁ Θεὸς καὶ τέλειωσ' ὁ πόλεμος, οἱ Ἕλληνες βρέθηκαν φτωχοὶ μὰ φορτωμένοι μὲ δάφνες κι ἐλπίδα πὼς οἱ σύμμαχοι δὲ θὰ πατοῦσαν τὶς ὑποσχέσεις του... Κι ἡ Κύπρος, ἡ Κύπρος ἔνιωθε πὼς πλησίαζε ἡ μεγάλη της ὥρα... Μὰ γιὰ πολλοστὴ φορὰ τὰ λόγια ἔμειναν λόγια· οἱ ὑποσχέσεις ξεχάστηκαν καὶ στὴ φτωχή μας Ἑλλάδα ἀπόμειναν, ὅπως πάντα, οἱ δάφνες. Κι οἱ Κύπριοι τὸ πῆραν πιὰ ἀπόφαση πὼς μὲ τὰ λόγια δὲ γίνεται τίποτα... Ἔτσι ἄλλαξαν γλώσσα· μίλησαν στοὺς Ἄγγλους τὴ μόνη γλώσσα ποὺ καταλαβαίνουν... τὴ γλώσσα τοῦ Αὐξεντίου.

Ἡ ἀξία θυσιῶν σὰν ἐκείνης τοῦ Γρηγόρη Αὐξεντίου βρίσκεται πολὺ πιὸ πέρα ἀπὸ τὴ στρατιωτική τους σπουδαιότητα. Ἄλλωστε, στὸ Μαχαιρᾶ ἡ ΕΟΚΑ ἔχασε μιὰ μάχη. Ἡ Ἀγγλία ὅμως ἔχασε ἕναν πόλεμο. Οἱ στρατιῶτες ξεχνοῦσαν πὼς τὸ μόνο ποὺ μποροῦσε νὰ κάψη ἡ μπενζίνα τους ἦταν τὸ κορμὶ καί, στὴν ἀπελπισία τους μέσα, νόμισαν πὼς ἔκαιαν καὶ τὴν ψυχή. Ὅμως κανεὶς δὲν μπορεῖ οὔτε νὰ κάψη οὔτε ν' ἀπαγχονίση μιὰ ἰδέα. Ὁ ἐχθρὸς πολεμώντας νὰ κατορθώση τοῦτο τὸ ἀδύνατο ξεχνοῦσε πὼς οἱ Κύπριοι ἀνήκουν στὴν αἰώνια κι ἀδάμαστη φυλὴ ποὺ πρώτη δίδαξε τὴν ἀνθρωπότητα ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι τὸ ὑπέρτατο ἀγαθὸ τοῦ ἀνθρώπου. Κι ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν μαζί τους τὸ δίκιο κι ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἐλευθερία τους οὔτε ἀποθαρρύνονται ποτὲ οὔτε τελικὰ νικιοῦνται ἀλλ' οὔτε καὶ πεθαίνουν! Ἀπόδειξη ἡ αἰώνια Ἑλλάδα, ποὺ ἐπέζησε τόσων καταδρομῶν καὶ τόσων λαῶν ποὺ ὑπῆρχαν καὶ πέρασαν καὶ χάθηκαν. Κι αὐτὸ συνέβη γιατὶ ἡ Ἑλλάδα κι ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ συμβολίζουν τὸ ἀκατάλυτο, τὸ αἰώνιο, τὸ ἄφθαρτο πνεῦμα, ποὺ οὔτε ὑποτάσσεται οὔτε τρομοκρατεῖται οὔτε τιθασσεύεται οὔτε πεθαίνει!

Τὸ ὁλοκαύτωμα τοῦ Μαχαιρᾶ εἶναι μιὰ ἀναπαράσταση τῆς γέννησης τῆς ἴδιας τῆς Ἑλλάδας. Μέσα στὴν ἴδια πανώρια φάτνη γεννήθηκαν ἡ Ἑλλάδα κι ὅ,τι στὸν κόσμο ἐτοῦτο ὑπάρχει μεγάλο κι ὡραῖο κι ἀληθινό! Ἔβαλαν φωτιὰ στὴ φάτνη οἱ ἀνόητοι! Μὰ ὁ Χάροντας, πού 'ναι γιὰ ὅλους χαλαστής, γιὰ τὴ φυλή μας δὲν εἶναι παρὰ πλάστης. Κι ὁ χάροντας ποὺ ἔσπειρ' ἡ μπεζίνα στὴ σπηλιὰ σηκώθηκε σὰ γίγαντας κι ἔσπασε τοῦ νησιοῦ μας τὶς ἁλυσίδες. Δὲ μένει τώρα παρὰ τὸ μαντήλι νὰ μᾶς δώση, γιὰ νὰ σύρουμε τρανὸ τὸ χορὸ ὡς τὸν Παρθενώνα!

Ἡ θυσία τοῦ Αὐξεντίου δὲν ἦταν ἀπὸ στρατιωτικὴ τουλάχιστο ἄποψη, ἀδύνατο ν' ἀποφευχθῆ. Δὲ θὰ 'ψεγε κανένας τὸ γενναῖο, τὰ ὅπλα ἂν παράδινε· εἶχε πολεμήσει καλά... Ντροπὴ καμιά! Ὅμως ἡ καρδιὰ ποὺ κτυποῦσε σ' ἐκείνη τὴ μικρὴ σπηλιὰ ἔνιωθε τὴν ἀνάγκη νὰ σπάση! Δὲν ἦταν συνηθισμένος ἄνθρωπος ὁ Λυσιώτης ἐκεῖνος. Μποροῦσε νὰ παραδοθῆ κάθε στιγμή. Ὅμως ἀντὶ γι' αὐτὸ τέσσερεις φορὲς ἐπανέλαβε... «πρέπει νὰ πεθάνω». Κι αὐτὸ τὸ γεγονὸς καὶ τ' ὅλο του φέρσιμο, ὅσο κρατοῦσε ἡ μάχη, δείχνουν πὼς πίστευε στὴν ἀναγκαιότητα τοῦ θανάτου του, φανερώνουν τὴ θέλησή του νὰ δείξη στοὺς ἐξήντα τὸ ποιὸν τῶν ἀνθρώπων ποὺ πολεμοῦσαν, νὰ δείξη πὼς κι ἡ σημερινὴ Ἑλλάδα εἶναι στὴν ψυχὴ ἡ ἴδια ἀπ' τὸν καιρὸ τῶν Λακεδαιμονίων κι ὅτι ἡ Σπάρτη δὲν πέθανε· ὄνομα μόνο ἄλλαξε καὶ λέγεται Λύση! Ὁ Γρηγόρης Πιερῆ Αὐξεντίου ἐπεδίωξε, ναὶ ἐπεδίωξε τὸ θάνατο, γνωρίζοντας πὼς «ὕλαντρον ὄντας κοπῆ καβάτζιν, τριγύρω του πετάσσουνται τρακόσια παραπούλια»· πὼς μὲ τὴ θυσία του θὰ πρόσφερε στὸν ἱερό μας σκοπὸ πιὸ πολλὰ ἀπ' ὅσα ἂν ζοῦσε χίλιες ζωές· πὼς τὸ αἷμα του θὰ πότιζε τῆς ἐλευθερίας τὸ δεντρὶ γιὰ νὰ γιγαντωθῆ καὶ τὰ κλαριὰ ν' ἁπλώση γιὰ νὰ ἡσκιώση τὸ νησὶ ὁλάκερο, γιὰ νὰ βγάλη καρποὺς ποὺ ὅλοι θὰ γένονταν γιὰ νὰ γεμίσ' ἡ Κύπρος Αὐξεντίου.

Ὁ ἐχθρὸς μποροῦσε, μὲ τὰ μέσα ποὺ διέθετε, νὰ ἐμφανίζη τὰ γεγονότα ὅπως ἐκεῖνος ἤθελε. Μποροῦσε νὰ δίνη στὸν ἔξω κόσμο τὴν ἰδέα ὅτι στὴν Κύπρο δὲν ἔτρεχε τίποτα παρὰ πάνω ἀπὸ φασαρίες τρομοκρατῶν, ἐχθρῶν τῆς κοινωνίας. Ὅμως ἀπ' τὰ βουνὰ τοῦ Μαχαιρᾶ σηκώθηκε μιὰ φωνὴ τόσο δυνατή, πού 'πνιγε τοῦ τυράννου τὰ ψέματα, ἕνα φῶς ὑπερκόσμιο, ποὺ φώτισε τὴ γῆ μας γιὰ νὰ δοῦν οἱ ξένοι πὼς κάθε μιας πέτρα ἔχει σκαλισμένο πάνω της κι ἕνα μικρὸ Παρθενώνα, πὼς κάθε μας παλμὸς προέρχεται ἀπὸ μιὰ καρδιὰ ποὺ κτυπᾶ ὄχι ἐδῶ ἀλλὰ στῆς Μεγάλης Πατρίδας τ' ἅγια χώματα, πὼς κάθε μας πιστεύω, κάθε μας ἰδανικὸ γεννήθηκε στὴν πόλη τοῦ Περικλῆ σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ οἱ Ἄγγλοι δὲν εἶχαν ἐμφανιστῆ σὰ λαὸς στὸ προσκήνιο τῆς ἱστορίας.

Ἡ θυσία τοῦ Μαχαιρᾶ ἔδειχνε φανερὰ πὼς κάθε προσπάθεια νὰ καμφθῆ τὸ ἐθνικὸ φρόνημα τῶν Κυπρίων ἦταν καταδικασμένη σ' ἀποτυγία. Οἱ νέοι τῆς Κύπρου δὲν μποροῦσαν μὲ κανένα τρόπο νὰ ἐξαναγκαστοῦν νὰ πάψουν τὸν ἀγώνα... Γιατὶ ἡ ἐλευθερία εἶναι ἡ ἴδια ἡ φύση τοῦ Ἕλληνα· κι ἐφόσο δὲ σταματοῦσε τὸν ἀγώνα, ἦταν ἐλεύθερος.

Κάθε τρεῖς τοῦ Μάρτη πεθαίνει μὰ καὶ γεννιέται ὁ Γρηγόρης Αὐξεντίου. Ἂς μὴ κλάψουνε ποτὲ κανενὸς τὰ μάτια. Δὲ θέλει δάκρυα ὁ Ζῆδρος. Δὲ θέλει μάτια θολά... Θέλει τὸ βλέμμα μας ξεκάθαρο σὰν τὸν καλοκαιρινὸ οὐρανό, γιὰ νὰ μὴ χάσουμε ποτὲ τὰ χνάρια ἐκείνου στὰ τωρινὰ ποὺ βρισκόμαστε σκοτάδια, ὥσπου νὰ δώση ὁ Θεὸς νὰ γλυκοχαράξη περίλαμπρη στὸν οὐρανό μας ἡ πανώρια Ἕνωση.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΔΑΜ, Στ,1 πρ.

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΕΡΖΑΚΗ "ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΑΙΩΝΑ"

Ὁ Ἄγγελος Τερζάκης ἀσχολεῖται μὲ τὸ περιλάλητο ζήτημα τῆς ἀγωνίας παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ ἕνα δοκίμιο τοῦ κ. Βασίλη Φράγκου ποὺ ἔχει τὸν τίτλο «Τὸ πνευματικὸ πρόβλημα τοῦ αἰώνα μας». Στὴν εἰσαγωγὴ τῆς πρώτης ἐνότητας τοῦ βιβλίου του «Προσανατολισμὸς στὸν αἰώνα» προσπάθησε νὰ προσδιορίση τὴν ἀγωνία. Τὴν ὁρίζει σὰν ἕνα δραματικὰ πιεστικὸ ἀσύμπτωτο ἀνάμεσα στὸν ἄνθρωπο καὶ στὸν κόσμο. Εἶναι

ἕνα αἴσθημα περίεργο, ἀπροσδιόριστο, βασανιστικό, κάτι σὰν ταραχή, διαφωνία, δίψα, ἐνοχή, θλίψη, τύψη, ἀνικανοποίητο, ἀνησυχία, εἶναι ὅλα μαζὶ καὶ κανένα εἰδικότερα. Ἐπίσης προσπαθεῖ νὰ τὴν ξεχωρίση ἀπὸ κάθε λογῆς ἀνησυχία ὅπως π.χ. τὸ ἄγχος τοῦ νευρωτικοῦ, τὸ αἴσθημα ἀνασφαλείας τοῦ λιπόψυχου κλπ.

Ὁ Ἄγγελος Τερζάκης στὴν προσπάθειά του νὰ δῆ τὴν ἀγωνία καὶ νὰ τὴν ἐξετάση δίδει μιὰ θέση σὲ μερικὲς ἀπὸ τὶς ἐπικρατέστερες μορφές της ποὺ κυκλοφοροῦν σήμερα στὸν κόσμο τῶν ἰδεῶν.

(α) Ἀγωνία κατὰ Σάρτρ: Εἶναι ἀγωνία ἐκλογῆς καὶ κατὰ συνέπεια ἀγωνία εὐθύνης. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἀλλὰ γίνεται. Στὴν προσπάθειά του αὐτὴ ἔχει νὰ διαλέξη ἀπὸ πολλὰ ἐνδεχόμενα. Καὶ ἐπειδὴ δὲν διαλέγει μόνον γιὰ τὸν ἑαυτόν του ἀλλὰ γιὰ ὅλους, φέρει αὐτὸ τὸ δραματικὸ αἴσθημα τῆς εὐθύνης.

(β) Ἀγωνία κατὰ Κίρκεγκωρ: Γιὰ τὸν Κίρκεγκωρ ἡ ἀγωνία εἶναι ἀγωνία τοῦ ΜΗΔΕΝΟΣ. Τὸ βαθὺ μυστήριο τῆς ἀθωότητας εἶναι συνάμα καὶ ἀγωνία. Αὐτὸ ἦταν ἡ αἰτία τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος.

(γ) Γκαμπριὲλ Μαρσὲλ καὶ οἱ ὑπαρξιακοὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ: Ὁ Γκαμπριὲλ Μαρσὲλ βλέπει τὸν ἀπελπισμὸ ἀνθρώπινο καὶ παροδικό. Ὁ ἀπελπισμὸς ξεπερνιέται μὲ τὴν πίστη. Μαζὶ καὶ ἡ ἀγωνία. Μ' ἄλλα λόγια οἱ ὑπαρξιακοὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ δίδουν λύση στὸ πρόβλημα.

Ὕστερα ἀπὸ αὐτὲς τὶς ἐκδοχὲς ὁ Ἄγγελος Τερζάκης ἀνατρέχει στοὺς διάφορους λογοτέχνες γιατὶ θεωρεῖ τὴν ἀγωνία ὄχι σὰν φιλοσοφικὴ ἔννοια ἀλλὰ σὰν βίωμα καὶ μποροῦμε νὰ τὸ ψαύσουμε στὰ ἔργα τῶν Ντοστογιέφσκι, Τσέχωφ κλπ. Αὐτοὶ μᾶς φέρνουν πιὸ κοντὰ στὴν ἀγωνία καὶ τὴν ψαύουμε σὰν βίωμα καὶ ὄχι στὴν θεωρητική της μορφή. Καὶ τοῦτο ἔχει σημασία, γιατὶ ἡ ἀγωνία εἴτε εἶναι βίωμα εἴτε δὲν εἶναι τίποτα. Σὰν ἰδέα δὲν ἔχει ὑπόσταση καὶ χάνει τὸ δραματικό της περιεχόμενο.

(α) Στὸν Ντοστογιέφσκι: Τὸν Ντοστογιέφσκι τὸν βασανίζει σὲ ὅλη του τὴν ζωὴ τὸ πρόβλημα τοῦ Θεοῦ.

(β) Στὸν Τσέχωφ: Στὸ ἔργο τοῦ Τσέχωφ βλέπουμε μιὰ δίψα γιὰ ἕνα νόημα τῆς ζωῆς. Καὶ λέει κάπου ὁ Τσέχωφ μὲ τὸ στόμα μιᾶς ἡρωΐδας του πὼς πρέπει νὰ ξέρουμε γιατὶ ζοῦμε γιατὶ ἀλλιῶς ὅλα θὰ ἦσαν δίχως νόημα, τιποτένια.

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ κιόλας τοῦ παραμιλητοῦ του — ἔτσι λέει ὁ ἴδιος — ὁ Ἄγγελος Τερζάκης λέει ὅτι ἡ ἀγωνία εἶναι ἕνα δραματικὸ χάρισμα ἑνὸς περιορισμένου ἀριθμοῦ ἀτόμων. Διερωτᾶται βέ στὴν συνέχεια πῶς βλέπει τὴν ἀγωνία ὁ κοινὸς ἄνθρωπος, αὐτὸς ποὺ δὲν ἔχει θεωρητικὲς ἀξιώσεις. Ὁ κοινὸς ἄνθρωπος δὲν ξέρει οὔτε τὸ ἄγχος τῆς εὐθύνης οὔτε τὸν μεταφυσικὸ ἴλιγγο τοῦ μηδενός. Γιὰ τὸν κοινὸν ἄνθρωπο, ἡ ἀγωνία εἶναι ἡ ἀπόρροια τῆς ἰδέας τοῦ θανάτου. Ὁ κοινὸς ἄνθρωπος μόνο σὲ φευγαλέες στιγμὲς τῆς ζωῆς του ἔχει ἀπορίες ὑψηλὲς ὅπως π.χ. μπροστὰ στὸ λείψανο ἑνὸς ἀγαπημένου του προσώπου.

Στὸ τέλος τοῦ πρώτου δοκιμίου του «Ἀγωνία καὶ ἀγωνίες» ὁ Ἄγγελος Τερζάκης ἀφοῦ ἀποκλείει τὸ ὅτι ἡ ἀγωνία εἶναι δημιούργημα μιᾶς μόδας καὶ ἀπόρροια μιᾶς διαφωνίας μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς τωρινῆς ὀργάνωσης τῶν παραγωγικῶν σχέσεων, καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι μεταξὺ τοῦ ἄγχους τοῦ τρομοκρατημένου εὐδαιμονισμοῦ καὶ τῆς καθαρόαιμης ἀγωνίας ὑπάρχει κάποια ζώνη. Ἐκεῖ, σὲ κάποια ἀπόμακρη περιοχὴ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀναδεύονται κάποια ἐρωτήματα καὶ ὅταν ἀκόμα δὲν ἀπαιτοῦν ἀπαντήσεις, πάσχουν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀπουσία ἀπαντήσεων.

Στὸ δοκίμιό του «Ἡ πηγὴ τῆς Ἀγωνίας» ὁ Ἄγγ. Τερζάκης βλέπει τὰ πιὸ κάτω σὰν πηγὴ τῆς ἀγωνίας.

(α) Διακρίνει κανεὶς τὴν ἀγωνία στὴν ἐξέγερση τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου μπροστὰ στὴν ἰδέα τοῦ θανάτου. Δηλαδὴ ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου θέτει στὸν κοινὸν ἄνθρωπο κάποια κρίσιμα αἰνίγματα. Ἀλλὰ τὰ κρίσιμα τοῦτα αἰνίγματα ἐμφανίζονται περιοδικά.

(β) Πηγὴ τῆς ἀγωνίας εἶναι οἱ ἀπορίες ποὺ δημιουργήθηκαν στὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τότες ποὺ ὀρθώθηκε στὰ δυό του πόδια καὶ κοίταξε τὸν ἔναστρο οὐρανό.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀγωνία, τὸ βαθὺ ἐνστικτικὸ βίωμα ποὺ μερικοὶ ἔχουν τὸ τραγικὸ δῶρο νὰ τὸ δοκιμάζουν σὰν σταθερὴ κατάσταση, ἐνῶ οἱ ἄλλοι, οἱ περισσότεροι, περιοδικὰ καὶ μόνο, κάτω ἀπὸ εἰδικὲς συνθῆκες.

Λέει κι ἄλλα σχετικὰ μὲ τὴν πηγὴ τῆς ἀγωνίας μὰ νομίζω πὼς δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ ἡ σκέψη τοῦ θανάτου ποὺ ἐπιδιώκει νὰ ταυτιστῆ μὲ τὴν δίψα τοῦ ἀπολύτου καὶ τὸ βλέπει τοῦτο ἀπὸ διαφορετικὸ φινιστρίνι.

Τώρα τίθεται ἕνα ἐρώτημα. ΓΙΑΤΙ ἔχει ἔλθει σὲ ἐπικαιρότητα τὸ θέμα τῆς ἀγωνίας;

(α) Συμπτωματικά;

(β) Μήπως γιατὶ κάποιος ἢ κάποιοι ἀνακίνησαν τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ προκάλεσαν ἔτσι ἕνα συρμό;

(γ) Παράγοντες ἱστορικοὶ ἐδημιούργησαν τὶς κατάλληλες συνθῆκες;

Στὰ δυὸ πρῶτα ἐρωτήματα ὁ Τερζάκης λέει, χωρὶς ἄλλες κουβέντες, ὄχι. Περνᾶμε μιὰν ἱστορικὴ φάση καὶ τὸ θεμελιακὸ γνώρισμα τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀγωνία, ἀναμοχλεύεται. Ἡ ἐποχή μας εἶναι ἀντιθρησκευτική. Στὴν ἐπίμονη ἔξοδό μας ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῶν θεολογικῶν μύθων, ποὺ ἔθρεψαν τὸ ἀνθρώπινο κύτταρο γιὰ αἰῶνες, παρουσιάζεται ἡ σημερινὴ ἔξαρση τῆς ἀγωνίας, ποὺ εἶναι τὸ διακριτικὸ σημεῖο τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς, ὅπου τὰ μεταφυσικὰ ἐρίσματα ὑποχωροῦν, ἐνῶ ἡ μεταφυσικὴ ἀξίωση παραμένει.

Στὴν «Παρωδία» του, στὸ τρίτο δοκίμιό του, ὁ Ἄγγ. Τερζάκης λέει ὅτι ὑπάρχουν ἐποχὲς ποὺ συνοψίζουν τὰ αἰτήματά τους σὲ μιὰ λέξη σύνθημα.

(α) Ἡ Γαλλικὴ ρωμαντικὴ γενιὰ μίλησε γιὰ «ἀρρώστεια τοῦ αἰώνα». Γιὰ τὸν ὑπόλοιπο κόσμο ἡ ἀρρώστεια αὐτὴ θὰ παραμείνη ἔκφραση γραφική, ξενόφερτη.

(β) Ἡ γενιὰ τοῦ Μπωντλαὶρ καὶ τῶν "decandants" προβάλλει τὸ spleen της.

(γ) Ἡ πρώτη μεταπολεμικὴ ἐποχή, ἐκεῖ γύρω στὰ 1922—1925, σαλπίζει τὸ σύνθημα ἀνησυχία. Μὰ γιὰ τὸν ὑπόλοιπο κόσμο ἡ ἀνησυχία ὑλοποιεῖται στὸν κόσμο τῆς τζὰζ καὶ στὰ κοσμοπολίτικα μυθιστορήματα. Ἡ Ἀγωνία τοῦ καιροῦ μας παίρνει μιὰ διαφορετικὴ μορφή. Μπήκαμε σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ἡ ἀγωνία ἔπαψε νὰ ἔχη στενὰ τοπικὸ χαρακτήρα ἀλλὰ παίρνει μιὰ σημασία περίπου οἰκουμενική.

Αὐτὰ περίπου μᾶς λέει ὁ Ἄγγελος Τερζάκης γιὰ τὸ ζήτημα τῆς Ἀγωνίας, ποὺ εἶναι τόσο πλατὺ καὶ βαθύ, ποὺ ἐμεῖς εἶναι ἀδύνατο νὰ μποῦμε ἀπάνω του καὶ νὰ τὸ ψηλαφήσουμε, ὄχι γιατὶ δὲν ἔχουμε τὴν εὐφυΐα ἀλλὰ γιατὶ δὲν ἔχουμε τὶς ἀπαιτούμενες γνώσεις καὶ γιὰ τοῦτο κάθε προσπάθεια δική μας νὰ κρίνουμε τὸ ἔργο τοῦ Τερζάκη καὶ νὰ ποῦμε τὸ δικό μας θὰ ἦταν μάταιη. Εἴδαμε ὅμως πῶς ἀναλύει κάποιος καθαρὰ κι ἁπλὰ πράγματα, ποὺ ἴσως κι ἐμεῖς νὰ τὰ νιώσαμε ἔτσι φευγαλέα, σὰν σπινθῆρες. Ἂν ὅμως αὐτὸς ὁ στενὸς κύκλος ἀνθρώπων, ποὺ αἰσθάνεται τὸ δραματικὸ αἴσθημα τῆς ἀγωνίας, νιώθη ἐκεῖνο ποὺ ἔνιωσα ἐγώ, πιθανὸν κι ἐσεῖς σὲ μιὰ κηδεία, ἕνα πράμα ποὺ κράτησε λίγα λεπτά, ἕνα πράμα ποὺ δὲν μποροῦσα νὰ τὸ περιγράψω καὶ ποὺ μοῦ φάνηκε πὼς ἦταν ζαλάδα ἀλλὰ δὲν ἦταν ζαλάδα, ἦταν παραίσθηση ἀλλὰ δὲν ἦταν, τότες αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ εἶναι στ' ἀλήθεια τραγικοί. Θὰ εἶναι προικισμένοι μὲ ἕνα τραγικὸ δῶρο ποὺ τοὺς καταλύει καὶ ποὺ συνάμα τοὺς συντηρεῖ, ἴσως ὅμως καὶ τὸ ἀντίθετο, τοὺς συντηρεῖ ἀλλὰ τοὺς φθίνει ὅπως ἡ φθίση λιώνει τὰ πνεμόνια τοῦ φυματικοῦ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, Στ'2 Πρ.

ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

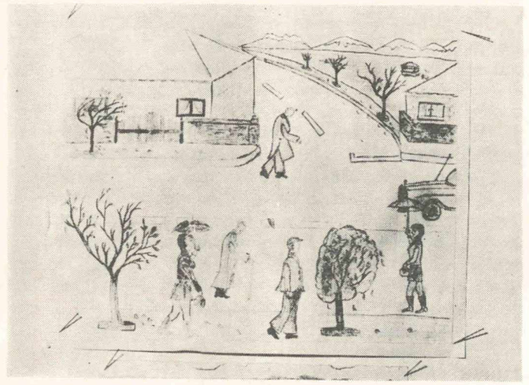

«Στὸ δρόμο»

Χρωματιστά μολύβια: ΧΑΡ. ΚΑΡΟΥΛΛΑΣ, Γ'1.

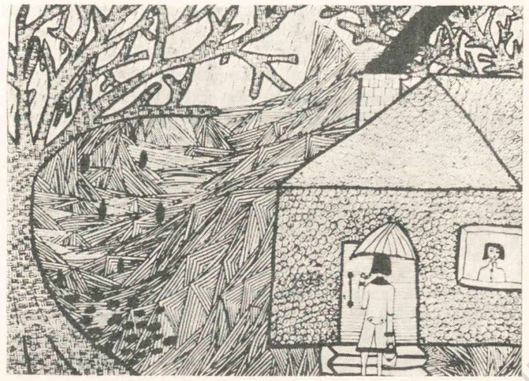

«Ἡ ἐπίσκεψη»

Σινική μελάνη: Κ. ΣΑΒΒΑ, Α'4.

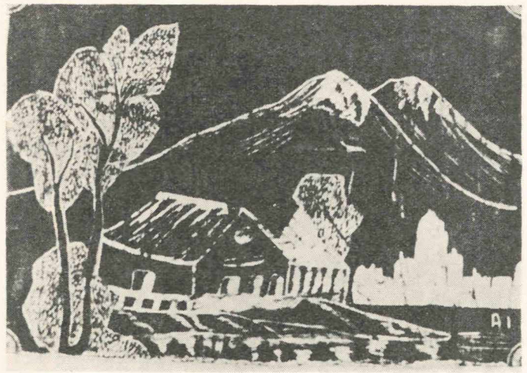

«Τοπίο»

Σινική μελάνη καὶ κέρινα χρώματα: Δ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ, Α'1.

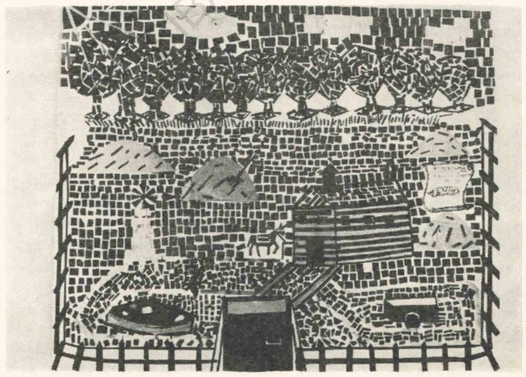

«Τὸ ἀγρόκτημα»

Ψηφιδωτὸ μὲ κόλλες γλασέ: Ζ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ, Α'1.

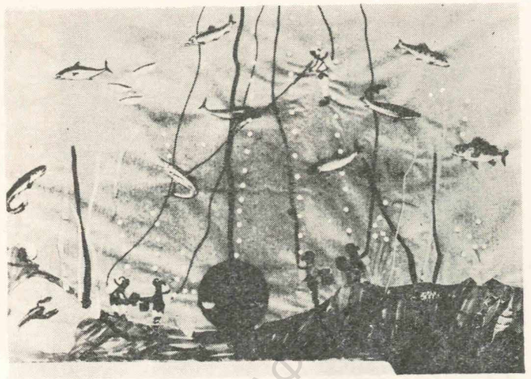

«Βυθὸς»

Κολλάζ μὲ κόλλες γλασὲ καὶ εἰκόνες: ΧΡ. ΧΡΥΣΑΦΗΣ, Α'4.

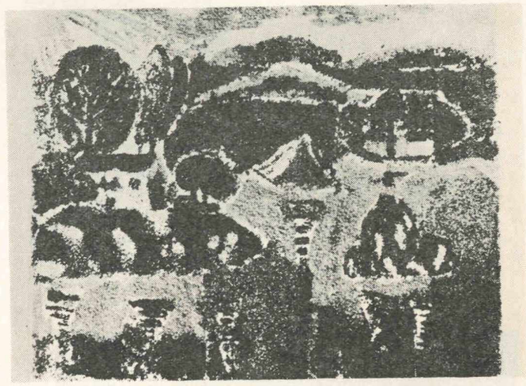

«Τοπίο»

Κολλάζ μὲ χρωματιστὰ πετραδάκια: Μ. ΘΕΟΔΟΤΟΥ, Α'2.

«Νησιώτικο τοπίο»

Λινόλεουμ: ΜΑΡΙΟΣ ΑΡΧΟΝΤΟΥΣ, Γ'1.

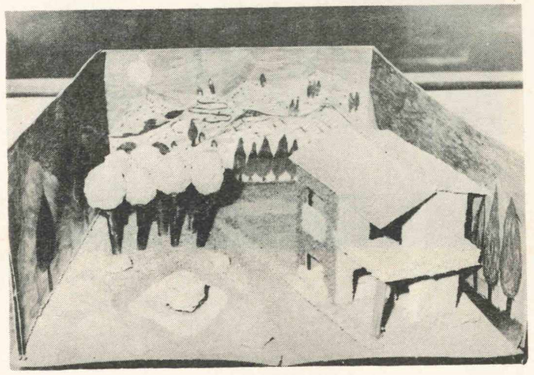

«Ἀγροικία»

Μακέττα: ΠΑΝ. ΧΡΙΣΤΟΦΗ, Γ'1.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΕΙΟ ΣΑΦ

«Θέμα ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ '40»
Παστέλ: ΚΥΡ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ, Γ'1.

«Σύνθεση μὲ μπουκάλια»
Σινική μελάνη: Χ. ΧΑΤΖΗΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Α'3.

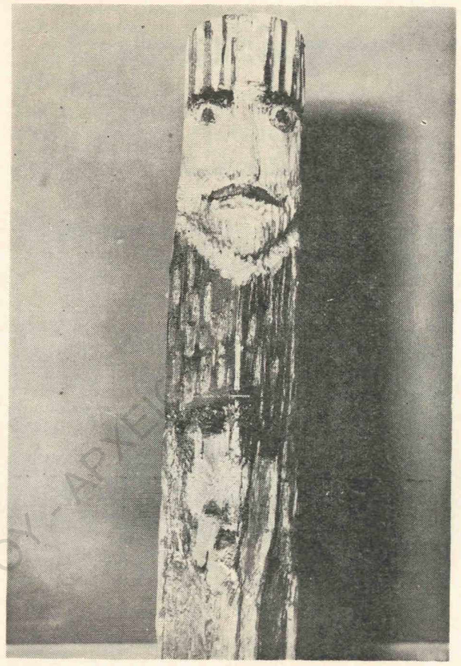

«Ὁ βασιλιάς»
Ξυλόγλυπτο: ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΠΑΣΧΑΛΗ, Α'4.

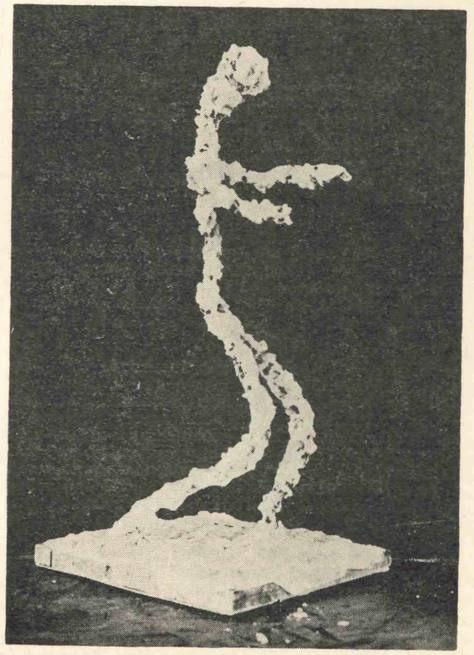

«Μορφὴ»
Πλαστικὸ μὲ σύρμα καὶ γύψο: ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Γ'1.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΕΙΑ

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1968 - 1969

26.9.1968

Ἐτελέσθη ἐν τῷ Γυμνασίῳ ἁγιασμὸς ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων ὑπὸ τοῦ Θεοφιλεστάτου Χωρεπισκόπου Κωνσταντίας κ. Χρυσοστόμου. Τὴν τελετὴν ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των ὁ Ἔπαρχος κ. Δ. Παραλίκης, ὁ Ἀστυνόμος κ. Κ. Κωνσταντινίδης, ὁ Διοικητὴς τῆς Α΄ Τακτικῆς Διοικήσεως κ. Μαγκριώτης, ὁ συνταγματάρχης κ. Κουμπουζῆς, μέλη τῆς Σχολικῆς Ἐφορείας, μέλη τοῦ Συμβουλίου τοῦ Συνδεσμου Γονέων, ἐκπρόσωπος τοῦ Δημάρχου κ. Πούγιουρου καὶ γονεῖς πεσόντων. Μετὰ τὸν Ἁγιασμὸν ὡμίλησε πρὸς τοὺς μαθητὰς ὁ Γυμνασιάρχης Δρ Κ. Χατζηϊωάννου καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ Θεοφιλέστατος Χωρεπίσκοπος Κωνσταντίας ἐπεδαψίλευσε τὰς εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας.

6.10.1968

Εὐθύνῃ τοῦ Α΄ Γυμνασίου Ἀμμοχώστου ἐτελέσθη μνημόσυνον τῶν πεσόντων μαθητῶν καὶ ἀποφοίτων τῶν Δημοσίων Σχολῶν Μέσης Παιδείας Ἀμμοχώστου. Ἐπιμνημόσυνον λόγον εἶπεν ὁ φιλόλογος κ. Χρ. Α. Σοφιανός, ἡ δὲ χορῳδία τοῦ Γυμνασίου μας ἔψαλε ἄσματα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ καθηγητοῦ τῆς Μουσικῆς κ. Ἠλία Ἠλία.

27.10.1968

Τὸ Α΄ Γυμνάσιον Ἀμμοχώστου συμμετέσχεν εἰς τὸν κοινὸν ἐνδοσχολικὸν ἑορτασμὸν ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940. Ἡ χορῳδία τοῦ Γυμνασίου ἔψαλε τὸ ἆσμα «Λευκὴ σὰν ὄνειρο». Τὸ αὐτὸ ἆσμα ἐξετελέσθη ὡσαύτως ὑπὸ τῆς χορῳδίας ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἠλία Ν. Ἠλία κατὰ τὸν Παγκοινοτικὸν ἑορτασμὸν τῆς ἐπετείου τοῦ ΟΧΙ εἰς τὸ Λύκειον Ἑλληνίδων Ἀμμοχώστου.

24.10.1968

Ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ὡμίλησε σχετικῶς πρὸς τοὺς μαθητὰς ὁ φιλόλογος κ. Πετάσης καὶ ὁ μαθητὴς Ἀδὰμ Ἀνδρέας, Στ΄1 πρ.

8.11.1968

Τὸ Α΄ Γυμνάσιον ἐξέδραμεν εἰς Καντάραν καὶ Δαυλόν.

15.11.1968

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὑπὸ τοῦ Δήμου Ἀμμοχώστου καθιερωθείσης ἑβδομάδος καθαριότητος, ὡμίλησε πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ Γυμνασίου ὁ καθηγητὴς τῆς Σωματικῆς Ἀγωγῆς κ. Ν. Νικολάου μὲ θέμα: «Ἡ καθαριότης».

10.12.1968

Ἐτελέσθη ἐνδοσχολικὸς ἑορτασμὸς ἐπὶ τῇ εἰκοστῇ ἐπετείῳ τῆς διακηρύξεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Κατόπιν εἰσαγωγικῆς ὁμιλίας ὑπὸ τοῦ φιλολόγου κ. Χρ. Πετάση ἀνεγνώσθησαν τὰ οὐσιωδέστερα ἄρθρα τῆς διακηρύξεως ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ τῆς Στ΄2 πρ. Εὐριπίδου Εὐριπίδη καὶ ἐπηκολούθησεν ἐκτενεστέρα ἀνάλυσις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ τῆς Στ΄2 κλ. Τσαλακοῦ Γεωργίου.

20.12.1968

Χριστουγεννιάτικη ἑορτὴ τοῦ Α΄ Γυμνασίου εἰς τὸ κινηματοθέατρον «Ἰντεάλ».

Μέρος Α΄: Χριστουγεννιάτικα ἄσματα ὑπὸ τῆς χορῳδίας τοῦ Α΄ Γυμνασίου. Διηύθυνε ὁ κ. Ἠλίας Ἠλία.

Μέρος Β΄: Τὰ Χριστούγεννα στὴ Βυζαντινὴ ποίηση: Προλόγισμα, ἀπόδοση στὰ Νέα Ἑλληνικὰ ὑπὸ Κ. Πλησῆ. Ἀπαγγελία ὑπὸ μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τοῦ Γυμνασίου.

Μέρος Γ΄: Αἴτησις γάμου: Μονόπρακτη κωμῳδία τοῦ Α. Τσέχωφ. Διδασκαλία ὑπὸ τοῦ κ. Ζήνωνος Ζαννέτου.

Στέφανος Στεφάνοβιτς Τσιμπούκωφ — Ἀνδρέας Πετρασίτης, Δ΄2 κλ.

Ναταλία Στεφάνοβνα — Μαργαρίτα Χονδροῦ, Στ΄2 πρ.

Ἰβὰν Βασίλιεβιτς Λομὼφ — Γεώργιος Μουαΐμης, Ε΄ πρ.

Σκηνὴ ἀπὸ τὸ διδαχθὲν ἔργον.

Μέρος Δ΄: Χριστουγεννιάτικα ἄσματα ὑπὸ τῆς χορῳδίας τοῦ Γυμνασίου. Διηύθυνε ὁ κ. Ἠλίας Ἠλία:

α) Χαρμόσυνα Χριστούγεννα.
β) Τὸ ἔλατο.
γ) Ἅγια νύχτα.

Ἐν τέλει ἔγινεν ἡ κλήρωσις τῶν δώρων.

1.3.1969

Ὁ πνευματικὸς ὅμιλος τοῦ Α΄ Γυμνασίου Ἀμμοχώστου ἐτέλεσεν ἐθνικοφιλολογικὸν μνημόσυνον τοῦ Γρηγόρη Αὐξεντίου. Ἡ χορῳδία τοῦ Γυμνασίου ἐξετέλεσε τὸ ἆσμα «Ζῆδρος» ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἠλία Ἠλία.

2.3.1969

Τὸ Α΄ Γυμνάσιον Ἀμμοχώστου λαμβάνει μέρος εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ πορτοκαλιοῦ δι' ἑνὸς ἅρματος. Εἰς τὸ ἅρμα τοῦ Γυμνασίου ἀπενεμήθη τὸ τρίτον βραβεῖον.

Φροντὶς καὶ ἐπίβλεψις διὰ τὴν παρουσίασιν τοῦ ἅρματος: Κ. Πλησῆς, Ζ. Ζαννέτος καὶ Γ. Μιχαηλίδου.

3.3.1969

Ὁ Γυμνασιάρχης Δρ Κ. Χατζηϊωάννου ὡμίλησεν εἰς τὸ φιλολογικὸν μνημόσυνον τοῦ ἥρωος Γρηγόρη Αὐξεντίου εἰς τὸ Λύκειον Ἑλληνίδων Ἀμμοχώστου.

Ἡ χορῳδία τοῦ Γυμνασίου μας ἔψαλε τὸ ἆσμα «Ζῆδρος» ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἠλία Ν. Ἠλία.

18.3.1969

Ἐπεσκέφθη τὸ Α΄ Γυμνάσιον Ἀμμοχώστου ὁ Θεοφιλέστατος Χωρεπίσκοπος Κωνσταντίας κ. Χρυσόστομος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Πανοσιολογιώτατον Ἀρχιμανδρίτην κ. Παπαγεωργίου.

Μετὰ ἀπὸ εἰσαγωγικὴν ὁμιλίαν τοῦ Γυμνασιάρχου Δρος Χατζηϊωάννου, ὁ Θεοφιλέστατος ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς μαθητὰς πατρικὰς νουθεσίας ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα.

23.3.1969

Ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἐπετείῳ τῆς 25ης Μαρτίου ὁ Β. Δ. κ. Σκεῦος Συριώτης ὡμίλησεν ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ ΕΦΣΑ μὲ θέμα: «Οἱ Ἕλληνες γεννήτορες καὶ ἱερεῖς τῆς ἐλευθερίας εἰς τὸν κόσμον».

24.3.1969

Κοινὸς ἑορτασμὸς τῶν Σχολῶν Μέσης Παιδείας Ἀμμοχώστου εἰς τὸ Στάδιον ΓΣΕ.

Ἡ χορῳδία τοῦ Α΄ Γυμνασίου ἔψαλε τὸ ἆσμα «Ἡ 25η Μαρτίου» ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἠλία Ν. Ἠλία.

Παγκοινοτικὸς ἑορτασμὸς εἰς τὸ Λύκειον Ἑλληνίδων Ἀμμοχώστου. Τὸ Α΄ Γυμνάσιον συμμετέσχε δι' ἑνὸς ἄματος, τὸ ὁποῖον ἔψαλεν ἡ χορῳδία τοῦ Γυμνασίου καὶ δι' ἑλληνικῶν χορῶν α) Ἀντικρυστοῦ καὶ β) Μακεδονικοῦ κατὰ διδασκαλίαν τῆς δ. Γ. Χριστοφόρου.

31.3.1969

Κοινὸς ἑορτασμὸς τῶν Σχολῶν Μέσης Παιδείας Ἀμμοχώστου ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς 1ης Ἀπριλίου εἰς τὸ ΓΣΕ. Ἡ χορῳδία τοῦ Α΄ Γυμνασίου ἔψαλε τὸ ἆσμα «ἡ Κύπρος» ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἠλία Ν. Ἠλία.

1.4.1969

Ὁ φιλόλογος κ. Ἀδάμος Τσολάκης εἶπε τὸν πανηγυρικὸν κατὰ τὴν δοξολογίαν ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς 1ης Ἀπριλίου 1955.

27.4.1969

Μουσικὸς ἑορτασμὸς Σχολῶν Μέσης Παιδείας ἐν Ἀμμοχώστῳ. Τὸ Α΄ Γυμνάσιον Ἀμμοχώστου συμμετέσχε διὰ τῶν ἑξῆς ἀσμάτων:

α) Στὴν ἀπάν' τὴ γειτονιὰ — Δημῶδες
β) Βασίλειο σιγῆς — Γκλοὺκ
γ) Τὸ γιοφύρι τῆς Ἄρτας — Καλομοίρη.

Διηύθυνε ὁ κ. Ἠλίας Ἠλία.

Μάϊος 1969

Ἡ χορῳδία τοῦ Α΄ Γυμνασίου Ἀμμοχώστου συμμετέσχεν εἰς τὴν ἐπὶ παγκυπρίου κλίμακος μουσικὴν ἐκδήλωσιν τῶν Γυμνασίων εἰς τὴν ἐν Λευκωσίᾳ Παιδαγωγικὴν Ἀκαδημίαν. Ἡ χορῳδία τοῦ Γυμνασίου μας ἐξετέλεσε τὸ ἆσμα «Βασίλειο σιγῆς» τοῦ Γκλοὺκ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἠλία Ν. Ἠλία.

Μάρτιος—Μάϊος 1969

Εἰς τὰ πλαίσια τοῦ Ἐπαγγελματικοῦ Προσανατολισμοῦ οἱ μαθηταὶ ἑκάστου τμήματος τῆς Γ΄ τάξεως συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Συμβούλου - Καθηγητοῦ κ. Δ. Λεβέντη ἐπεσκέφθησαν τὰ ἐργαστήρια τῆς Τεχνικῆς Σχολῆς καὶ τὰ ἐργοστάσια Κουτρουπῆ, Εὕρηκα καὶ Νεοπλάστ. Ἐγένοντο ἐπίσης ὁμιλίαι πρὸς τοὺς μαθητὰς ὑπὸ τῶν κ.κ. Προδρόμου Παπαβασιλείου ἐπὶ τῶν ναυτικῶν καὶ Πανίκου Χατζηκακοῦ ἐπὶ τῶν ξενοδοχειακῶν ἐπαγγελμάτων.

5.7.1969

Τελετὴ ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων, ἀφιερωμένη εἰς τὸν ἀφυπηρετοῦντα Γυμνασιάρχην Δρα Κ. Χατζηϊωάννου.

ΧΡ. Α. ΣΟΦΙΑΝΟΣ

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ 1968 - 1969

Α΄ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

1. Μάρω Ἀντωνιάδου, Ε΄1 πρ.: Μεταμοσχεύσεις τῆς καρδίας.
2. Ἀνδρέας Χριστοδούλου, Στ΄2 πρ.: Μπήτνικ.
3. Μιχαλάκης Εὐαγγελίδης, Ε΄2 κλ.: Ὁ Σολωμὸς καὶ τὸ ἔργο του.
4. Χρυσόστομος Νικίας, Ε΄1 πρ.: Τζὼν Κέννεντυ.
5. Κώστας Καλοψιδιώτης, Στ΄1 πρ.: Ἀθλητισμός.
6. Ἀθανάσιος Χατζηαθανασίου, Στ΄1 πρ.: Προβλήματα τῆς σύγχρονης νεολαίας.
7. Λένια Θεοχάρους, Ε΄1 πρ.: Ἡ φιλοσοφία τοῦ Σωκράτους.
8. Κυριάκος Κυριάκου, Στ΄1 κλ.: Ὀνομασίαι τῆς Κύπρου.
9. Γιάννης Παναγῆ, Δ΄1 κλ.: Ὁ ρωμαντισμὸς στὴ Νεοελληνικὴ Ποίηση.
10. Γεώργιος Τσαλακός, Στ΄1 κλ.: Ὁ ρόλος τῆς Ἑλένης στὸν Ὅμηρο.
11. Μαίρη Ματθαίου, Δ΄2 πρ.: Ἡ δημοτικὴ ποίηση.
12. Ἀντ. Ἀντωνιάδης, Στ΄1 πρ.: Τὸ διάστημα κι ὁ ἀγώνας τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὴν κατάκτησή του.
13. Νῖκος Χατζηβαρνάβας, Στ΄2 κλ.: Προσκοπισμός.
14. Γεώργιος Τσαλακός, Στ΄1 κλ.: Ὁ Βενιζέλος καὶ ἡ ἐποχή του.
15. Κυριάκος Χαραλαμπίδης, φιλόλογος: Ἡ διαλογὴ τοῦ Φωτὸς — Ἀνάλυση στίχων τοῦ Ἀνδρέα Ἀνδρέου.

Β΄ ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

1. Μουσικοφιλολογικὸ ἀπόγευμα: Ἀκρόαση τοῦ μουσικοῦ ἔργου τοῦ Μαρκόπουλου «Τὸ κορίτσι μὲ τὸ κορδελάκι» καὶ ἀνάλυσή του ἀπὸ τὸν Ἀνδρέα Ἀνδρέου (Στ΄1 κλ.).
2. Ἐκδήλωση πρὸς τιμὴν τοῦ ἥρωα Κυριάκου Μάτση: Ὁμιλία τοῦ Ἀνδρέα Ἀνδρέου μὲ θέμα: «Ὁ ἄνθρωπος κι ὁ ἥρωας-ἀγωνιστής». Μελοποιημένα ποιήματα γραμμένα ἀπὸ τὸν Ἀνδρέα Ἀνδρέου, τραγούδησαν ὁ Χαράλαμπος Οἰκονόμου (Δ΄1 κλ.) καὶ ἡ Μάρω Ἀντωνιάδου (Ε΄1 πρ.). Τὴν ἐκδήλωση ἔκλεισε ὁμιλία τοῦ κ. Γυμνασιάρχου μὲ θέμα: «Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴ γνωριμία μου μὲ τὸν Κ. Μάτση».
3. Φωτεινὴ προβολὴ γιὰ τὴ Σουηδία: Μίλησαν μὲ θέμα τὴ Σουηδία ὁ Κυριάκος Τσεκούρας (Στ΄1 κλ.) καὶ ἀνώτερος ἀξιωματικὸς τῆς Οὐνφικύπ.
4. Ποιητικὸ ἀπόγευμα: Μαθητὲς καὶ μαθήτριες διάβασαν καὶ ἀνάλυσαν ποιήματά τους.
5. Ἀπόγευμα πρόζας: Μαθητὲς καὶ μαθήτριες διάβασαν καὶ ἀνάλυσαν πεζὰ κείμενά τους.
6. Ἐθνικοφιλολογικὸ μνημόσυνο Γρ. Αὐξεντίου: Α΄ Ὁ Λόγος τοῦ Αὐξεντίου. Β΄ Ὁ Λόγος τοῦ Ἑλληνισμοῦ γιὰ τὸν Αὐξεντίου. Γ΄ Ὁ Λόγος τῶν μαθητῶν μας γιὰ τὸν Αὐξεντίου. Τὴν ἐκδήλωση ποὺ παρακολούθησαν οἱ καθηγητὲς καὶ οἱ μαθητές, τίμησε ὁ πατέρας τοῦ ἥρωα κ. Πιερῆς Αὐξεντίου, ὁ ὁποῖος μίλησε πρὸς τοὺς μαθητές.
7. Ἐκδήλωση γιὰ τὴν 29η Μαΐου: Τὴν ἐκδήλωση προλόγισε ὁ ὑπεύθυνος τοῦ Ὁμίλου καθηγητὴς κ. Ζ. Ζαννέτος, ἐνῶ μέλη τοῦ Ὁμίλου μίλησαν γιὰ τὸ νόημα τῆς ἡμέρας.
8. Τιμητικὴ ἐκδήλωση γιὰ τὴν ἀφυπηρέτηση τοῦ κ. Γυμνασιάρχου. Βλ. α' μέρος αὐτοῦ τοῦ τεύχους.

Ὑπεύθυνος καθηγητὴς τοῦ Ὁμίλου ἦταν ὁ κ. Ζήνων Ζαννέτος. Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου ὁ Ἀνδρέας Ἀνδρέου (Στ΄1 κλ.) καὶ Σύμβουλοι οἱ Γιωργούλα Πιερίδου (Ε΄1 πρ.), Ἀνδρέας Ἀδὰμ (Στ΄1 πρ.), Ἀθανάσιος Χατζηαθανασίου (Στ΄2 πρ.), Ἀνδρούλα Ἀναστασίου (Ε΄1 πρ.) καὶ Μιχαλάκης Εὐαγγελίδης (Ε΄2 κλ.).

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ, Στ΄1 κλ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΕΙΩΝ ΣΑΦΕ

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ 1968 - 1969

Πλουσία καὶ πολύπλευρος ὑπῆρξεν ἡ ἀθλητικὴ κίνησις εἰς τὸ Γυμνάσιόν μας κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1968—69.

Ἡ ὁμὰς τῆς Πετοσφαίρας ἀποτελουμένη ἀπὸ τοὺς Χατζηγεωργίου Παναγιώτην, Κωνσταντινίδην Ἀνδρέαν, Γεωργιάδην Ἀνδρέαν, Πιτσιλλίδην Θεόδωρον, Κοντογιώργην Γεώργιον καὶ Ψύλλαν Φίλιππον ἐκέρδισεν τὸ Παγκύπριον Πρωτάθλημα καθὼς καὶ ὅλους τοὺς ἀγῶνες ποὺ ἔδωσεν καθ' ὅλον τὸ σχολικὸν ἔτος.

Ἡ ὁμὰς τῆς καλαθοσφαίρας ἀρκετὰ βελτιωμένη ἀπὸ πέρυσι καὶ μὲ πρωταγωνιστὰς τοὺς Γεωργιάδην Ἀνδρέαν, Γεωργιάδην Χρῖστον καὶ Χαραλάμπους Χαράλαμπον ἐκέρδισεν ἄνετα τὸ περιφερειακὸν Πρωτάθλημα μαθητῶν καὶ ἡγωνίσθη εἰς τοὺς προημιτελικοὺς τοῦ Παγκυπρίου Πρωταθλήματος τὸ ὁποῖον μὲ ὀλίγην τύχην εἶχεν τὰς δυνατότητας νὰ τὸ κατακτήση.

Ἡ ὁμὰς πετοσφαίρας.

Εἰς τὸν Στίβον τὸ Γυμνάσιόν μας συνεχίζοντας τὴν παράδοσίν του ἐκέρδισεν τοὺς Ἐπαρχιακοὺς Ἀγῶνας ποὺ διωργάνωσεν ὁ Γ.Σ.Ε. καθὼς καὶ τοὺς Περιφερειακοὺς Ἀγῶνας μαθητῶν Δ', Ε', Στ' τάξεως.

Εἰς τοὺς Παγκυπρίους Μαθητικοὺς Ἀγῶνας κατέλαβεν τὴν τρίτην θέσιν μὲ 32 βαθμοὺς ὑστερῆσαν μόνον κατὰ δύο βαθμοὺς τοῦ Γυμνασίου ποὺ κατέλαβε τὴν δευτέραν θέσιν. Ταλαντοῦχοι καὶ ἐξελίξιμοι ἀθληταὶ εἰς τὸ Γυμνάσιόν μας εἶναι οἱ Χατζηστάθης Παναγιώτης, Πιερίδης Ἠλίας, Βεληγκέκας Παναγιώτης, Βασιλειάδης Κυριάκος καὶ Παπαλεοντίου Λεόντιος. Ἐξ αὐτῶν οἱ Χατζηστάθης Παναγιώτης καὶ Πιερίδης Ἠλίας ἠγωνίσθησαν ὡς μέλη τῆς μικτῆς ὁμάδος Κύπρου κατὰ τὴν συνάντησιν Κύπρου—Ἑθνικῆς Ἐνόπλων Ἑλλάδος καὶ ἔλαβον μέρος εἰς τοὺς Πανελληνίους Μαθητικοὺς Ἀγῶνας, μὲ τὴν μεικτὴν ἀθλητικὴν ὁμάδα στίβου μαθητῶν Κύπρου, ὅπου ὁ μὲν Χατζηστάθης κατετάγη πρῶτος εἰς τὸ ἅλμα εἰς μῆκος, ὁ δὲ Πιερίδης τέταρτος εἰς τὸν δρόμον τῶν 100 μ.

Εἰς τὴν Κολύμβησιν τὸ Γυμνάσιόν μας παραμένει ἀσυναγώνιστον. Τοῦτο ἀπέδειξαν καὶ οἱ Παγκύπριοι Κολυμβητικοὶ Ἀγῶνες μαθητῶν κατὰ τοὺς ὁποίους ἐπρώτευσεν καὶ ἐπῆρεν τὰς ἐννέα πρώτας νίκας ἀπὸ δώδεκα ἀγωνίσματα ποὺ διεξήχθησαν. Ἑπτὰ μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου μας συμπεριελήφθησαν εἰς τὴν Κυπριακὴν Μαθητικὴν ὁμάδα Κολυμβήσεως κατὰ τοὺς Πανελλ. νους Κολυμβητικοὺς Ἀγῶνας, οἱ ὁποῖοι διεξήχθησαν εἰς τὸ Κολυμβητήριον Ἀθηνῶν εἰς τὰς 2 καὶ 3 Ἰουλίου.

Τὴν 14ην Μαΐου 1969 διεξήχθησαν αἱ Γυμναστικαὶ Ἐπιδείξεις κατὰ τὰς ὁποίας οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι ἐξετέλεσαν πλούσιον πρόγραμμα τὸ ὁποῖον ἄφησεν ἀρίστας ἐντυπώσεις εἰς ὅλους.

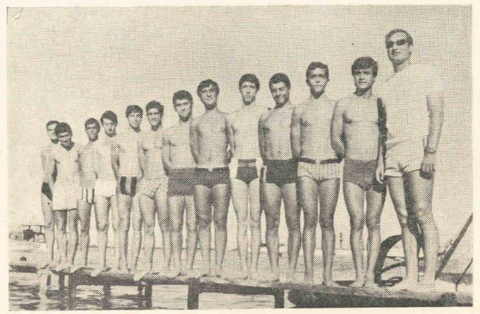

Ἡ κολυμβητικὴ ὁμάς.

Διὰ πρώτην φορὰν μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου μας ἐφιλοξένησαν εἰς τὰς οἰκίας των μαθητὰς - ἀθλητὰς τοῦ Γυμνασίου Καισαριανῆς Ἀθηνῶν καὶ ἔθεσαν ἔτσι τὰ θεμέλια διὰ μελλοντικὰς ἀθλητικὰς συναντήσεις μὲ μαθητὰς τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος.

Ἕνα εὖγε καὶ εὐχαριστῶ ἀνήκει εἰς ὅλους τοὺς μαθητὰς—ἀθλητάς, εἰς τὸν Σεβαστὸν καὶ φίλαθλον Γυμνασιάρχην μας, καθὼς καὶ εἰς τὴν Σχολικὴν Ἐφορείαν τῶν Ἑλληνικῶν Ἐκπαιδευτηρίων Ἀμμοχώστου ἡ ὁποία δὲν φείδεται χρημάτων διὰ τὴν πρόοδον καὶ ἐξύψωσιν τοῦ ἀθλητισμοῦ εἰς τὸ Γυμνάσιόν μας.

ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, Γυμναστής.

ΠΙΝΑΞ ΦΟΙΤΗΣΕΩΣ ΜΑΘΗΤΩΝ 1968 - 1969

Τάξις	Τμήματα	Ἐγγραφέντες	Προαχθέντες ἢ ἀπολυθέντες	Ἀνεξεταστέοι	Ἀποφοιτήσαντες	Παραπεμφθέντες εἰς συμπληρωμ. ἐξέτασιν κατὰ Σεπτέμβριον	Μὴ προσελθόντες εἰς ἐξέτασιν	Ἀποφοιτήσαντες λόγῳ ἐλλείψεως φοιτήσεως	Μετεγγραφέντες
Α'	4	196	117	40	26	—	1	1	11
Β'	4	178	104	46	19	1	—	3	5
Γ'	3	140	86	35	14	—	1	—	4
Δ' Κλ.	2	64	36	12	6	—	—	—	10
Δ' Πρ.	3	112	79	25	3	1	—	—	4
Ε' Κλ.	2	63	40	15	7	—	—	—	1
Ε' Πρ.	2	79	55	19	5	—	—	—	—
Στ' Κλ.	3	92	70	22	—	—	—	—	—
Στ' Πρ.	2	46	45	1	—	—	—	—	—
Σύνολ.	25	970	632	215	80	2	2	4	35

ΣΗΜ.: Εἰς τὸ πρακτικὸν τμῆμα ἐφοίτησαν καὶ 47 μαθήτριαι, ἤτοι 26 εἰς τὴν Δ', 17 εἰς τὴν Ε' καὶ 4 εἰς τὴν Στ' τάξιν.

ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1968-1969

ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΦΟΡΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ

Πρόεδρος
Ἀνδρέας Μιχαηλίδης

Ἀντιπρόεδρος
Δημήτριος Μαραγκὸς

Γραμματεὺς
Μιχαὴλ Κιαγιᾶς

Ταμίας
Μιχαὴλ Μέρτακκας

Μέλη
Ἀνδρέας Κουννᾶς
Θεόφιλος Τουμάζος
Γεώργιος Χατζηγιώργης
Διονύσιος Τουμαζῆς
Γεώργιος Δημητρίου

ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΗΣ
Κυριάκος Χατζηϊωάννου (Φιλόλογος)

ΒΟΗΘΟΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ
Σκεῦος Συριώτης (Φιλόλογος)
Κυριάκος Πλησῆς (Φιλόλογος)
Στέλιος Χριστοδουλίδης (Μαθηματικός)

ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ
Χρῖστος Παπαδόπουλος
Χρῖστος Πετάσης
Ἀδάμος Τσολάκης
Ζαννέτος Ζαννέτος
Χρυσόστομος Χρυσοστόμου
Κυριάκος Χατζηλουκᾶς
Μιχαὴλ Δαμιανίδης
Ἀλέξανδρος Πραξιτέλους
Ἀλέξανδρος Μαυρομάτης
Δημήτριος Λεβέντης
Χρυσόστομος Σοφιανὸς

ΘΕΟΛΟΓΟΙ
Παπαμιλτιάδης Χριστοδούλου
Νῖκος Παπανικολάου

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΙ
Ἀνδρέας Χριστοφίδης
Χριστάκης Βασιλείου
Γεώργιος Καράβης
Γεώργιος Οἰκονόμου

ΦΥΣΙΚΟΙ
Ἠλίας Ἀνδρονίκου
Ξενῆς Ξενῆς
Ἀνδρέας Κασιουρῆς
Γεώργιος Ζαχαριάδης

ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΤΑΙ
Γεώργιος Σταυρινὸς
Χρῖστος Γεωργιάδης

ΧΗΜΙΚΟΣ
Χριστοφῆς Γιαννάκος

ΑΓΓΛΙΚΩΝ
Γεώργιος Λοϊζίδης
Δημήτριος Ἀθανασιάδης
Νῖκος Μιχαηλίδης
Μιχαὴλ Γερολέμου
Derek Blackwell

ΤΕΧΝΙΚΩΝ
Γεώργιος Μπισκίνης
Γεωργία Μιχαηλίδου — Ἀχιλλέως

ΓΑΛΛΙΚΩΝ
Ρεβέκκα Κουκίδου
Θέλμα Μούζουρου

ΜΟΥΣΙΚΗΣ
Ἠλίας Ἠλία
Χρῖστος Χατζηευτυχίου

ΓΥΜΝΑΣΤΑΙ
Νικόλαος Νικολάου
Ἀνδρέας Πανταζῆς
Παναγιώτης Ἰακώβου
Γιωργούλα Χριστοφόρου

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΜΗΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Πρόεδρος
Χρυσταλλένη Ριρῆ

Γραμματεὺς
Νίτσα Πυλιώτου

Ταμίας
Φιλιὼ Βαρνάβα

Μέλη
(Σοφούλα Ἀντωνίου)
Ἄδνη Εὐαγγελίδου
Δέσπω Θεοδούλου
Τούλα Μουσουλίδου
Εὐαγγελία Τουμαζῆ
Χρύσω Χατζηαθανασίου
Μαρούλα Πιερίδου

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΟΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Γραμματεῖς
Γεώργιος Ἀντωνίου
Ἀντώνιος Κυριάκου

Εἰσπράκτωρ
Χρῖστος Κυριαζῆς

Βιβλιοθηκάριος
Δήμητρα Σκούρου

Ἐπιμεληταὶ
Μιχαὴλ Μιχάλας
Ἀβραὰμ Χριστοφῆ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΦΑΦΕΓΑ

ΒΡΑΒΕΙΑ ΑΠΟΝΕΜΗΘΕΝΤΑ ΤΟΝ ΙΟΥΛΙΟΝ ΤΟΥ 1969

ΒΑΣΕΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

1. «ΑΝΟΡΘΩΣΕΩΣ»: £20. Ἔκθεσις ἐπὶ γενικοῦ θέματος διὰ τὴν Στ΄ τάξιν. Θέμα δοθέν: «Ἡ συμμετοχὴ τοῦ Α΄ Γυμνασίου Ἀμμοχώστου καὶ τοῦ συλλόγου «Ἀνόρθωσις» εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα 1955—59». Ἐβραβεύθη τὸ δοκίμιον ὑπ' ἀρ. 455555 καὶ μὲ ρητόν: «Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης», ἀνῆκον εἰς τὸν μαθητὴν Γεώργιον Κ. Τσαλακὸν τῆς Στ΄1 κλ.

2. «ΧΡΙΣΤΟΥ ΛΟΥΪΖΟΥ»: £50. Ρητορικὸς διαγωνισμὸς ἐπὶ θέματος ἀναφερομένου εἰς προβλήματα τῆς ἐποχῆς διὰ τὴν Στ΄ τάξιν. Θέμα δοθέν: «Ἡ Ἑλληνικὴ νεολαία ἐνώπιον τῆς ἐποχῆς μας». Ἀπονέμεται ὡς ἑξῆς: 1) Ἀνδρέαν Ντίνου Ἀδὰμ τῆς Στ΄1 πρ. (£25), 2) Γεώργιον Κ. Τσαλακὸν τῆς Στ΄1 κλ. (£15), 3) Σωτήριον Π. Γεωργίου τῆς Στ΄2 κλ. (£10) καὶ ἔπαινος εἰς τοὺς μαθητὰς Ἀνδρέαν Α. Κυριάκου καὶ Ἀνδρέαν Χρ. Ἀνδρέου τῆς Στ΄1 κλ.

3. «ΜΑΡΑΓΚΟΥ»: £10. Διαγωνισμὸς ἐπὶ τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Αἰσθητικῆς τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας, διὰ τὴν Στ΄ τάξιν. Ἐβραβεύθη τὸ ὑπ' ἀρ. 132333 δοκίμιον καὶ μὲ ρητόν «Πᾶν μέτρον ἄριστον» ἀνῆκον εἰς τὸν μαθητὴν Γεώργιον Κ. Τσαλακὸν τῆς Στ΄1 κλ.

4. «ΦΩΤΕΙΟΝ»: £10. Ἔκθεσις ἐπὶ θέματος ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας τῆς σχετιζομένης μετὰ τῆς Κυπριακῆς διὰ τὴν Στ΄ τάξιν. Θέμα δοθέν: «Τὸ ἰδανικὸν τῆς Ἐλευθερίας ὡδήγησε τοὺς μαχητὰς τοῦ Ἀχυρῶνος εἰς τὸ ὁλοκαύτωμα». Ἐβραβεύθησαν τὰ δοκίμια ὑπ' ἀρ. 454545 καὶ μὲ ρητὸν «Πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος» καὶ ὑπ' ἀρ. 633226 καὶ μὲ ρητὸν «Ὡς χαρίεν ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ἦ» ἀνήκοντα εἰς τοὺς μαθητὰς Γεώργιον Κ. Τσαλακὸν τῆς Στ΄1 κλ. καὶ Ἀνδρέαν Ντ. Ἀδὰμ τῆς Στ΄1 πρ.

5. «ΜΙΚΗ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ»: £5. Ἔκθεσις ἐπὶ ἐθνικοθρησκευτικοῦ θέματος διὰ τὴν Ε΄ καὶ Στ΄ τάξιν. Θέμα δοθέν: «Ἡ Χριστιανικὴ Νεολαία κατὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ΕΟΚΑ». Ἐβραβεύθη τὸ δοκίμιον ὑπ' ἀρ. 323232 καὶ μὲ ρητὸν «Τὰ πάντα ῥεῖ» ἀνῆκον εἰς τὸν μαθητὴν Γεώργιον Κ. Τσαλακὸν τῆς Στ΄1 κλ.

6. «ΓΙΑΝΝΑΚΕΙΟΝ»: £5. Ἔκθεσις ἐπὶ γενικοῦ θέματος, διὰ τὴν Δ΄ τάξιν. Θέμα δοθέν: «Δεῖ ἰᾶσθαί τινα τὰ τοῦ σώματος δυστυχήματα τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῆς ψυχῆς». Ἐβραβεύθη τὸ δοκίμιον ὑπ' ἀρ. 12211 καὶ μὲ ρητὸν «γνῶθι σαυτὸν» ἀνῆκον εἰς τὸν μαθητὴν Μιχαλάκην Ν. Παιδονόμου τῆς Δ΄2 πρ.

7. «ΗΛΙΑ ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ»: £5. Ἔκθεσις ἐπὶ τῆς Κυπριακῆς ἐποποιΐας καὶ εἰδικώτερον ἐπὶ τῆς μάχης τοῦ Λιοπετρίου. Θέμα δοθέν: «Ἡ θυσία τῶν ἡρώων τοῦ Ἀχυρῶνος παράδειγμα πρὸς μίμησιν εἰς τὴν ἐπιδίωξιν εὐγενῶν σκοπῶν». Ἀπενεμήθη εἰς τὸν μαθητὴν Γεώργιον Κ. Τσαλακὸν τῆς Στ΄1 κλ. κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

«ΙΑΤΡΟΥ ΣΙΜΟΥ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ»: £10. Ἐπὶ γενικῶν ἐγκυκλοπαιδικῶν γνώσεων διὰ τὴν Στ΄ τάξιν. Ἐβραβεύθησαν ἐξ ἴσου τὰ δοκίμια ὑπ' ἀρ. 12121204 καὶ μὲ ρητὸν «Ὁ καλὸς καραβοκύρης στὴ φουρτούνα φαίνεται» καὶ ὑπ' ἀρ. 123321 καὶ μὲ ρητὸν «Ὡς χαρίεν ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ἦ» ἀνήκοντα εἰς τοὺς μαθητὰς Ἀνδρέαν Στ. Χριστοδούλου τῆς Στ΄2 πρ. καὶ Ἀνδρέαν Ντ. Ἀδὰμ τῆς Στ΄1 πρ.

9. «ΣΙΜΟΥ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ»: £10. Διαγωνισμὸς μὲ θέμα σχετιζόμενον μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον Νεοελλήνων Ποιητῶν, διὰ τὴν Στ΄ τάξιν. Ἐφέτος ὁ διαγωνισμὸς διεξήχθη ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ ποιητοῦ Κ. Καρυωτάκη. Ἐβραβεύθησαν ἐξ ἴσου τὰ δοκίμια ὑπ' ἀρ. 232524 καὶ μὲ ρητὸν «Δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται» καὶ ὑπ' ἀρ. 24577 καὶ μὲ ρητὸν «Πᾶν μέτρον ἄριστον» ἀνήκοντα εἰς τοὺς μαθητὰς Γεώργιον Κ. Τσαλακὸν τῆς Στ΄1 κλ. καὶ Ἀνδρέαν Χρ. Ἀνδρέου τῆς Στ΄1 κλ.

ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΥ

1. «ΣΤΕΦΑΝΙΔΕΙΟΝ»: £5. Διὰ τὸν τελειόφοιτον μαθητὴν ὅσις θὰ εἶχε ἀνεπίληπτον ἦθος καὶ τὸν μεγαλύτερον βαθμὸν κατὰ τὰ 6 ἔτη τῆς ἐν τῷ Γυμνασίῳ φοιτήσεώς του. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Ἀνδρέαν Ντ. Ἀδὰμ τῆς Στ΄1 πρ.

2. «ΛΟΥΕΙΟΝ»: £10. Διὰ τὸν τελειόφοιτον μαθητὴν μὲ τὴν μεγαλυτέραν ἐπίδοσιν εἰς τὰ Ἑλληνικά, Μαθηματικὰ καὶ Ἱστορίαν κατὰ τὰ 6 ἔτη τῆς ἐν τῷ Γυμνασίῳ φοιτήσεώς του. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Ἀνδρέαν Ντ. Ἀδὰμ τῆς Στ΄1 πρ.

3. «ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΟΡΔΟΥ»: £10. Διὰ τὸν τελειόφοιτον μαθητὴν ὅστις θὰ εἶχεν ἦθος ἀνεπίληπτον καὶ τὴν μεγαλυτέραν ἐπίδοσιν εἰς τὰ Μαθηματικά. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Κώσταν Χρ. Κουννᾶν τῆς Στ΄1 πρ.

4. «ΑΔΑΜΑΝΤΕΙΟΝ»: £10. Διὰ τὸν τελειόφοιτον μαθητὴν ὅστις θὰ ἐσημείωνε τὴν ἀρίστην ἐπίδοσιν εἰς τὴν μελέτην τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Γεώργιον Κ. Τσαλακὸν τῆς Στ΄1 κλ.

5. «ΚΕΑΝ» 1ον: £5. Διὰ τὸν τελειόφοιτον μαθητὴν ὅστις θὰ εἶχε τὴν μεγαλυτέραν ἐπίδοσιν εἰς τὰ Μαθηματικά, Φυσικὴν καὶ Χημείαν. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Κώσταν Χρ. Κουννᾶν τῆς Στ΄1 πρ.

6. «ΚΕΑΝ» 2ον: £5. Διὰ τὸν τελειόφοιτον μαθητὴν ὅστις θὰ εἶχε τὴν μεγαλυτέραν γενικὴν ἐπίδοσιν. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Ἀνδρέαν Δ. Κιλλῆν τῆς Στ΄2 κλ.

7 «ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΥΝΝΑ»: £50. Διὰ τοὺς τρεῖς μαθητὰς τῆς ἀνωτάτης τάξεως τοῦ Πρακτικοῦ Τμήματος τοὺς συγκεντρώνοντας τὸν μεγαλύτερον βαθμὸν γενικῆς ἐπιδόσεως καὶ ἔχοντας διαγωγὴν κοσμιωτάτην. Ἀπενεμήθη εἰς τοὺς Ἀνδρέαν Ντ. Ἀδὰμ τῆς Στ΄1 πρ. (£25), Κώσταν Α. Φραγκουλίδην τῆς Στ΄2 πρ. (£15) καὶ Ἀνδρέαν Στ. Χριστοδούλου τῆς Στ΄2 πρ. (£10).

8. «ΛΑΪΟΝΣ»: £5. Διὰ τὸν μαθητὴν τῆς Στ΄ πρακτικοῦ τὸν συγκεντρώνοντα τὴν μεγαλυτέραν ἐπίδοσιν. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Ἀνδρέαν Ντ. Ἀδὰμ τῆς Στ΄1 πρ.

9. «ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΛΕΟΝΤΙΑΔΟΥ»: £10. Διὰ τὸν τελειόφοιτον μαθητὴν ὅστις θὰ εἶχε τὴν μεγαλυτέραν γενικὴν ἐπίδοσιν κατὰ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη τῆς ἐν τῷ Γυμνασίῳ φοιτήσεώς του. Ἀπενεμήθη εις τὸν Ἀνδρέαν Ντ. Ἀδὰμ τῆς Στ΄1 πρ.

10. «ΛΟΥΚΑ ΛΟΥΚΑ»: £5. Διὰ τὸν μαθητὴν τῆς Ε΄ τάξεως ὅστις ἤθελε συγκεντρώσει τὴν μεγαλυτέραν βαθμολογίαν εἰς τὰ Ἀρχαῖα καὶ Νέα Ἑλληνικά, Ἱστορίαν καὶ Φιλοσοφικά. Ἀπενεμήθη εἰς τὴν Χρυσταλλένην Κ. Χριστοδουλίδου τῆς Ε΄1 πρ.

11. «ΑΝΔΡΕΕΙΟΝ»: £5. Διὰ τὸν μαθητὴν τῆς Ε΄ πρακτικοῦ τὸν συγκεντρώνοντα τὸν μεγαλύτερον βαθμὸν εἰς τὰ Μαθηματικά, Φυσικὴν καὶ Χημείαν. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Θεοχάρην Σ. Θεοχάρους τῆς Ε΄1 πρ.

12. «ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΛΟΡΔΟΥ»: £6. Διὰ τὸν μαθητὴν τῆς Γ΄ τάξεως ὅστις θὰ εἶχε ἦθος ἀνεπίληπτον καὶ τὴν μεγαλυτέραν ἐπίδοσιν εἰς τὴν Ἱστορίαν, Γεωγραφίαν καὶ Ἀγγλικά. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Μιχαλάκην Χρ. Τριγγίδην τῆς Γ΄3.

13. «ΕΥΑΓΟΡΕΙΟΝ»: £5. Διὰ τὸν καλύτερον εἰς ἦθος καὶ ἐπίδοσιν μαθητὴν τῆς Γ΄ τάξεως. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Μιχαλάκην Χρ. Τριγγίδην τῆς Γ΄3.

14. «ΗΡΑΚΛΗ ΣΠΥΡΟΥ ΑΡΑΟΥΖΟΥ»: £50. Διὰ τὸν ἄπορον τελειόφοιτον μαθητὴν ἢ μαθήτριαν τοῦ Ἑξαταξίου Γυμνασίου ὅστις κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου θὰ ἦτο ὁ καλύτερος εἰς ἦθος καὶ θὰ συνεδύαζεν ἐπιμέλειαν εἰς ὅλα τὰ ἔτη τῆς φοιτήσεώς του. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Γεώργιον Κ. Τσαλακὸν τῆς Στ΄1 κλ.

15. «ΑΡΑΟΥΖΕΙΟΝ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ»: £10. Διὰ τὸν πρωτεύοντα εἰς τὸ μάθημα τῆς Ἱστορίας κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη μαθητὴν ἢ μαθήτριαν τῆς Στ΄ τάξεως καὶ ἔχοντα διαγωγὴν κοσμιωτάτην εἰς ὅλα τὰ δίμηνα τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν. Ἀπενεμήθη ἐξ ἴσου εἰς τοὺς Γεώργιον Κ. Τσαλακὸν τῆς Στ΄1 κλ. Πέτρον Κ. Καραγιάννην τῆς Στ΄1 κλ., Σωτήριον Π. Γεωργίου τῆς Στ΄2 κλ., Ἀνδρέαν Δ. Κιλλῆν τῆς Στ΄2 κλ. καὶ Ἀνδρέαν Ντ. Ἀδὰμ Στ΄1 πρ.

16. «ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΜΙΧΑΗΛΟΥΔΗ»: £10. Διὰ τὴν τελειόφοιτον μαθήτριαν, ἀρίστην εἰς ἦθος καὶ ἐπίδοσιν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου. Ἀπενεμήθη εἰς τὴν Νίκην Λ. Λοϊζίδου τῆς Στ΄2 πρ.

17. «ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΥΡΟΥΔΗ»: £10. Δι' ἕνα ἐκ τῶν πέντε πρώτων, τελειόφοιτον μαθητήν, ὅστις ἐκτὸς τῆς ἐπιδόσεως δέον νὰ εἶναι ἀνεπιλήπτου ἤθους καὶ νὰ μὴ εἶναι εὔπορος. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Ἀνδρέαν Δ. Κιλλῆν τῆς Στ΄2 κλ.

18. «ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΜΗΤΕΡΩΝ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ»: £10. Διὰ τὸν ἄριστον εἰς ἐπίδοσιν καὶ ἦθος μαθητὴν τῆς Γ΄ τάξεως. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Μιχαλάκην Χρ. Τριγγίδην τῆς Γ΄3.

19. «ΓΙΑΛΛΟΥΡΕΙΟΝ»: Χρυσοῦν Μετάλλιον. Διὰ τὸν μαθητὴν τῆς Στ΄ τάξεως ὅστις θὰ διεκρίνετο διὰ τὴν ἐθνικήν του δρᾶσιν, ἀρίστην ἐπίδοσιν, ἄμεμπτον διαγωγὴν καὶ ἀνεπίληπτον ἦθος. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Νικόλαον Κ. Χατζηβαρνάβαν τῆς Στ΄2 κλ.

20. «ΡΟΤΑΡΙΑΝΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ»: Ἀναμνηστικὴ πλάξ. Διὰ τὸν μαθητὴν τὸν διακριθέντα εἰς πράξεις ἀνιδιοτελοῦς ἐξυπηρετήσεως τοῦ Σχολείου, τῶν συμμαθητῶν του καὶ γενικώτερον τοῦ πλησίον. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Ἀνδρέαν Χρ. Ἀνδρέου τῆς Στ΄1 κλ.

21. «ΚΥΡΙΑΚΙΔΕΙΟΝ»: Κύπελλον. Διὰ τὸν πλέον διακριθέντα ἀθλητὴν τοῦ Γυμνασίου. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Παναγιώτην Ε. Χατζηστάθην τῆς Ε΄2 πρ.

22. «ΧΑΤΖΗΧΑΜΠΕΙΑ ΒΡΑΒΕΙΑ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ»: Τρία βραβεῖα ἐκ £10 ἕκαστον διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν τριῶν τάξεων τοῦ Τμήματος Θετικῶν Ἐπιστημῶν τοὺς συγκεντρώνοντας τὸ μεγαλύτερον ἄθροισμα βαθμολογίας εἰς τοὺς κλάδους τῶν Μαθηματικῶν καὶ Φυσικῶν κατὰ τετράμηνα καὶ τὰ τελικὰ γραπτά. Ἀπενεμήθησαν εἰς τούς: Κώσταν Χρ. Κουννᾶν τῆς Στ΄1 πρ., Θεοχάρην Σ. Θεοχάρους τῆς Ε΄1 πρ. καὶ Κώσταν Σ. Σάββα τῆς Δ΄3 πρ.

23. «ΧΗΜΕΙΑΣ»: £10. Διὰ τὸν τελειόφοιτον τοῦ Τμήματος Θετικῶν Ἐπιστημῶν τὸν συγκεντρώνοντα τὸν μεγαλύτερον βαθμὸν εἰς τὸ μάθημα τῆς Χημείας κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη τῆς φοιτήσεώς του. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Ἀνδρέαν Ντ. Ἀδὰμ τῆς Στ΄1 πρ.

24. «ΚΩΣΤΑΚΗ ΖΑΒΟΥ»: £10. Διὰ τὸν τελειόφοιτον μαθητὴν τὸν ἔχοντα τὴν μεγαλυτέραν γενικὴν ἐπίδοσιν. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Ἀνδρέαν Ντ. Ἀδὰμ Στ΄1 πρ.

ΝΕΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

1. «ΡΟΥΒΑ ΚΑΙ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ»: £10. Ἀθλοθετηθὲν ὑπὸ τῶν κ.κ. Γεωργίου Κ. Ρούβα καὶ Νίκου Θ. Παπανικολάου εἰς μνήμην τῶν γονέων των Κωνσταντίνου Ρούβα καὶ Θεοδοσίου Παπανικολάου ἀπονέμεται εἰς τὸν μαθητὴν τῆς Στ΄ τάξεως τὸν ἔχοντα ἄριστον ἦθος καὶ κοσμιωτάτην διαγωγὴν καὶ τὴν καλυτέραν ἐπίδοσιν εἰς τὰ ἑλληνοχριστιανικὰ μαθήματα, ἤτοι Ἀρχαῖα, Νέα καὶ Θρησκευτικὰ κατὰ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη τῆς φοιτήσεώς του εἰς τὸ Γυμνάσιον. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Ἀνδρέαν Ντ. Ἀδὰμ τῆς Στ΄1 πρ.

2. «ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΣ Α. ΕΠΑΙΝΕΤΟΥ»: £10. Ἀθλοθετηθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου καὶ κυρίας Ἀντωνίου Ἐπαινετοῦ ἀπονέμεται εἰς τὸν τελειόφοιτον μαθητὴν ἢ μαθήτριαν τῶν Τμημάτων Κατευθύνσεως Θετικῶν Ἐπιστημῶν (Πρακτικοῦ τμήματος) τὸν ἔχοντα τὴν καλυτέραν ἐπίδοσιν εἰς τὰ Μαθηματικὰ κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς φοιτήσεώς του καὶ διαγωγὴν κοσμιωτάτην. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Κώσταν Χρ. Κουννᾶν τῆς Στ΄1 πρ.

3. «ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ»: £5. Ἀθλοθετηθὲν ὑπὸ τῆς κυρίας Στέλλας Καραγιώργη ἀπονέμεται εἰς τὸν τελειόφοιτον μαθητὴν ἢ μαθήτριαν τῶν Τμημάτων Κατευθύνσεως Θετικῶν Ἐπιστημῶν (Πρακτικοῦ Τμήματος) τὸν ἔχοντα τὴν καλυτέραν ἐπίδοσιν εἰς τὰ Μαθηματικὰ καὶ Φυσικὰ κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς φοιτήσεώς του καὶ διαγωγὴν κοσμιωτάτην. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Κώσταν Χρ. Κουννᾶν τῆς Στ΄1 πρ.

4. «ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΖΗΣΙΜΟΥ»: £10. Ἀθλοθετηθὲν ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ καὶ τῆς κυρίας Νίκου Κούνδουρου εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου θείου των Γεωργίου Ζησίμου ἀπονέμεται εἰς τὸν καλύτερον μαθητὴν τῆς Στ΄ τάξεως τὸν συγκεντρώνοντα τὴν καλυτέραν ἐπίδοσιν εἰς τὰ μαθήματα καὶ ἔχοντα ἦθος ἀνεπίληπτον καὶ διαγωγὴν κοσμιωτάτην. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Ἀνδρέαν Ντ. Ἀδὰμ τῆς Στ΄1 πρ.

5. «ΜΟΥΡΟΥΖΕΙΟΝ»: £10. Ἀθλοθετηθὲν ὑπὸ τῆς οἰκογενείας τοῦ πρώτου Γυμνασιάρχου καὶ Καθηγητοῦ τῆς Φιλολογίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Γυμνασίου Ἀμμοχώστου ἀειμνήστου Γεωργίου Μουρούζη εἰς μνήμην του διὰ τὸν τελειόφοιτον μαθητὴν ἢ μαθήτριαν τοῦ Γυμνασίου, τὸν ἔχοντα ἄριστον ἦθος καὶ τὴν μεγαλυτέραν ἐπίδοσιν εἰς τὰ μαθήματα: Ἀρχαῖα Ἑλληνικά, Νέα Ἑλληνικὰ καὶ Ἱστορίαν κατὰ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη τῆς φοιτήσεώς του. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Ἀνδρέαν Ντ. Ἀδὰμ τῆς Στ΄1 πρ.

6. «ΔΙΑΓΟΡΕΙΟΝ»: £10. Ἀθλοθετηθὲν ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Χρήστου Μελετίου εἰς μνήμην Διαγόρα Νικολαΐδη ἀπονέμεται εἰς μαθητὴν ὅστις θὰ διακριθῇ εἰς τὰ ἀθλητικὰ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου, θὰ ἔχῃ δὲ ἐπιδείξει ἀθλητικὸν ἦθος, ἐπιμέλειαν εἰς τὰ μαθήματα καὶ διαγωγὴν κοσμιωτάτην. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Ἡλίαν Π. Πιερίδην τῆς Ε΄2 πρ.

7. «ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΤΟΥΜΑΖΟΥ»: Ἀναμνηστικὴ πλάξ. Ἀθλοθετηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Θεοφίλου Τουμάζου εἰς μνήμην τοῦ ἡρωϊκῶς πεσόντος υἱοῦ του Παναγιώτη Τουμάζου ἀπονέμεται εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Γυμνασίου ὅστις κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου εἶναι ἐξαιρέτου ἤθους καὶ συνέσεως καὶ ἱκανοποιητικῆς ἐπιδόσεως εἰς τὰ μαθήματα. Ἀπενεμήθη εἰς τὸν Νικόλ. Κ. Χατζηβαρνάβαν τῆς Στ΄2 κλ.

ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1968 - 1969

Τάξις Στ΄1 κλ.

1. Ἀνδρέας Χρ. Ἀνδρέου
2. Βάσος Φ. Βασιλειάδης
3. Πασχάλης Ν. Βενιζέλου
4. Σωτήριος Δ. Δημητρίου
5. Ἰάκωβος Μ. Ζαννέτος
6. Ζαχαρίας Π. Ζαχαριάδης
7. Ἰωάννης Χρ. Ἰωάννου
8. Πέτρος Γ. Καραγιάννης
9. Ἀνδρέας Α. Κυριάκου
10. Κυριάκος Σ. Κυριάκου
11. Σταυράκης Η. Κωνσταντινίδης
12. Ἐλευθέριος Π. Λάζου
13. Νικόλαος Α. Λοΐζου
14. Μιχαὴλ Ἰ. Μιχαὴλ
15. Ἐρατοσθένης Α. Ὀδυσσέως
16. Εὐθύμιος Α. Παπαγεωργίου
17. Παῦλος Κ. Παύλου
18. Ἄκης Γ. Ποῦρος
19. Κώστας Ἰ. Σάντης
20. Λάμπρος Ἰ. Τρισόκκας
21. Γεώργιος Κ. Τσαλακὸς
22. Κυριάκος Χρ. Τσεκούρας
23. Χαράλαμπος Κ. Χαραλάμπους
24. Σάββας Η. Χατζηκυριάκου

Τάξις Στ΄2 κλ.

1. Ἄγγελος Κ. Ἀδάμαντος
2. Λάμπρος Δ. Βαρδάκης
3. Ἀνδρέας Γ. Γερολέμου
4. Μιχαλάκης Η. Γεωργίου
5. Σωτήριος Π. Γεωργίου
6. Χριστοδουλάκης Γ. Γιασεμίδης
7. Ζαχαρίας Χ. Ζένιου
8. Γεώργιος Χρ. Θεορῆ
9. Κυριάκος Λ. Κακουλλῆς
10. Χριστοφῆς Π. Καλαφάτης
11. Ἀνδρέας Δ. Κιλλῆς
12. Παναγιώτης Χρ. Κοτσώνης
13. Χριστάκης Μ. Κουμῆ
14. Κυριάκος Ἰ. Κούσιος
15. Γεώργιος Π. Κυριάκου
16. Κωνσταντῖνος Α. Λαουτάρης
17. Λοΐζος Π. Λοΐζου
18. Νῖκος Χ. Λύτρας
19. Παναγιώτης Ν. Μασούρας
20. Παναγιώτης Α. Μιχαὴλ
21. Γεώργιος Μ. Μιχαηλούδης
22. Χριστάκης Α. Νικήτας
23. Νῖκος Μ. Νικολάου
24. Βάσος Θ. Οἰκονόμου
25. Νικόλαος Α. Οἰκονόμου
26. Παντελῆς Γ. Παντελῆ
27. Χριστόδουλος Παπαγεωργίου
28. Χριστάκης Ν. Τσιουτῆς
29. Νικόλαος Κ. Χατζηβαρνάβας

Τάξις Στ΄3 κλ.

1. Κωνσταντῖνος Χρ. Ἀποστόλου
2. Δημήτριος Σ. Δημητρίου
3. Σωτήριος Ἰ. Ἐλευθερίου
4. Γεώργιος Κ. Ζερβίδης
5. Ζαχαρίας Α. Θεοχαρίδης
6. Σωτήριος Μ. Πατσᾶς
7. Φίλιππος Π. Πιερίδης
8. Βασίλειος Λ. Πογιατζῆς
9. Νικόλαος Δ. Πουκῆς
10. Θεόδωρος Χ. Σεργίου
11. Χαράλαμπος Χ. Στυλιανοῦ
12. Λάμπρος Γ. Τοφινῆς
13. Νῖκος Γ. Φλουρέντζου
14. Συμεὼν Π. Χαραλάμπους
15. Ἀναστάσιος Π. Χατζηγεωργίου
16. Γιαννάκης Δ. Χατζηζαχαρίας

Τάξις Στ΄1 πρ.

1. Ἀνδρέας Ντ. Ἀδὰμ
2. Ἀντώνιος Α. Ἀντωνιάδης
3. Πανῖκος Τ. Ἀντωνίου
4. Παῦλος Α. Δημοσθένους
5. Γεώργιος Σ. Ἐμφιετζῆς
6. Γεώργιος Α. Ἐπαινετὸς
7. Εὐριπίδης Ἰ. Εὐριπίδου
8. Κώστας Π. Καλοψιδιώτης
9. Κωνσταντῖνος Α. Καμπανέλλας
10. Παναγιώτης Δ. Κοντεάτης
11. Κώστας Χρ. Κουννᾶς
12. Χριστάκης Α. Κουννᾶς
13. Γεώργιος Κ. Κωνσταντινίδης
14. Κώστας Ἰ. Λαουτάρης
15. Κώστας Π. Λουκαΐδης
16. Νικόλαος Ξ. Μάγος
17. Κώστας Χρ. Μελετίου
18. Ρηγῖνος Π. Μέσσιος
19. Γεώργιος Ἰ. Μισιρλῆς
20. Ἰωάννης Γ. Μωϋσέως
21. Κυριάκης (Ἄκης) Γ. Ναθαναὴλ
22. Κωνσταντῖνος Α. Νικολάου

Τάξις Στ΄2 πρ.

1. Μιχαλάκης Α. Παπαδάκης
2. Χαράλαμπος Κ. Παπᾶς
3. Ἰάσων Σ. Πραστίτης
4. Σέργιος Κ. Σεργίου
5. Νῖκος Γ. Σταύρου
6. Σωτήριος Πρ. Σταύρου
7. Παρασκευᾶς Δ. Σωτηριάδης
8. Κωστάκης Γ. Τιμοθέου
9. Ἀνδρέας Μ. Τσαγγάρης
10. Γεώργιος Ἰ. Φλουρκᾶς
11. Κώστας Α. Φραγκουλίδης
12. Χρῖστος Γ. Χασάπης
13. Ἀθανάσιος Α. Χατζηαθανάσης
14. Ἀνδρέας Γ. Χατζηλοϊζῆ
15. Μιχαλάκης Κ. Χατζηχριστοφῆ
16. Ἀνδρέας Στ. Χριστοδούλου
17. Μάριος Α. Χριστοδούλου
18. Χριστάκης Ν. Χριστοδούλου
19. Νῖκος Στ. Χριστοφόρου
20. Ἄρτεμις Ν. Γεωργιάδου
21. Νίκη Λ. Λοΐζίδου
22. Θεανὼ Κ. Φλουρῆ

ΙΔΡΥΜΑ ΕΛΕΥΘΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

Η «ΑΓΩΓΗ»

● Τὸ Γυμνάσιον, λόγῳ τῆς ἱδρύσεως καὶ ἄλλων Γυμνασίων εἰς Ἀμμόχωστον, μετωνομάσθη κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1960 ἀπὸ Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον Ἀμμοχώστου εἰς Α΄ Γυμνάσιον Ἀρρένων Ἀμμοχώστου. Ἡ «Ἀγωγὴ» διετήρησε τὸν παλαιὸν ἐκ παραδόσεως τίτλον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἤδη ἐδημιουργήθη νέα παράδοσις καὶ ἡ παλαιὰ ἐξέλιπεν, ἐκρίθη ἀναγκαία ἡ χρῆσις τῆς νέας ὀνομασίας τοῦ Γυμνασίου καὶ ὑπὸ τῆς «Ἀγωγῆς».

● Εἰς τὰ κείμενα, ἐκεῖνα διὰ τὴν ὀρθογραφίαν τῶν ὁποίων τὴν εὐθύνην φέρει ὁ ἐπιμελητὴς τῆς «Ἀγωγῆς» καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι γραμμένα εἰς δημοτικὴν γλῶσσαν, ἐτηρήθη τὸ σύστημα ὀρθογραφίας τοῦ Μ. Τριανταφυλλίδη, διότι εἶναι τὸ μόνον ὑπάρχον πλήρως συγκροτημένον σύστημα ὀρθογραφίας τῆς δημοτικῆς γλώσσης. Εἰς τὸν συλλαβισμὸν ἐτηρήθη εἰς ὅλα τὰ κείμενα τὸ σύστημα τοῦ Ἀχ. Τζαρτζάνου.

● Μὲ πρωτοβουλίαν τοῦ Β. Διευθυντοῦ κ. Κυριάκου Πλησῆ καὶ μὲ ὑπεύθυνον καθηγητὴν τὸν ἐπιμελητὴν τῆς «Ἀγωγῆς» ἱδρύθη καὶ λειτουργεῖ ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1968 - 1969 Συγγραφικὸς Ὅμιλος Μαθητῶν, κατὰ τὰς συγκεντρώσεις τοῦ ὁποίου γίνεται κριτικὴ τῶν ὑποβαλλομένων πρὸς δημοσίευσιν συνεργασιῶν τῶν μαθητῶν. Οἱ συγγράψαντες παρευρίσκονται καὶ λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ ἔργου των. Πρόεδρος τοῦ Ὁμίλου κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς λειτουργίας του ἦτο ὁ Γεώργιος Τσαλακὸς τῆς Στ΄1 Κλ., μέλη δὲ οἱ κυριώτεροι συνεργάται τῆς «Ἀγωγῆς».

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΕΙΟ ΣΥΛΛΟΓΗΣ